

รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

เรื่อง

ศักยภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในประเทศไทย

Potential Organizing of Early Childhood Education in Thailand

0 6 พ.ย. 2546

ผู้วิจัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์

คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

มีนาคม 2545

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย	4
ความสำคัญของการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
ศักยภาพการจัดการศึกษาในประเทศไทย	7
สรุปสาระสำคัญของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542	7
สาระสำคัญของกฎหมายการศึกษา	8
การปฏิรูปการเรียนรู้ตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542	12
กฎหมายเพื่อการปฏิรูปการศึกษา	14
ข้อมูลเกี่ยวกับสถิติการศึกษาที่สำคัญ	17
ศักยภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในประเทศไทย	21
ประวัติความเป็นมาการศึกษาปฐมวัย	21
ความหมายของการศึกษาปฐมวัย	22
ความสำคัญของการจัดการศึกษาปฐมวัย	23
มิติใหม่แห่งการปฏิรูปการศึกษาสู่การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย	24
แนวคิดการจัดการศึกษาปฐมวัย	26
หลักการจัดการศึกษาปฐมวัย	29
รูปแบบการจัดการศึกษาปฐมวัย	31
สภาพการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย	32
ทิศทางการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย	33
สภาพและปัญหาของการจัดการศึกษาปฐมวัย	36
หลักสูตรก่อนประถมศึกษาพุทธศักราช 2540	40
ประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาปฐมวัย	59
คุณภาพด้านการจัดการและการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย	59

ตาราง (ต่อ)

บทที่	หน้า
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	67
คุณภาพของครูและคุณภาพของการบริการที่จัดให้แก่นักเรียนในโรงเรียน	67
คุณภาพของผู้เรียนที่เกิดขึ้นจริง	72
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	73
3. วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า	81
การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง	81
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	82
วิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	83
การเก็บรวบรวมข้อมูล	84
การวิเคราะห์ข้อมูล	85
4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	87
สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลและแปลผล	87
การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	87
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	88
ส่วนที่ 1 ศักยภาพด้านการจัดการศึกษาและบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย	88
ส่วนที่ 2 ศักยภาพด้านคุณภาพของบริการที่จัดให้กับผู้เรียนในโรงเรียน	101
ส่วนที่ 3 ศักยภาพด้านคุณภาพของเด็กปฐมวัย	119
5. สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	127
ความมุ่งหมายของการวิจัย	127
ความสำคัญของการวิจัย	127
วิธีการศึกษาค้นคว้า	127
สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล	129
ส่วนที่ 1 ศักยภาพด้านการจัดการศึกษาและบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย	129
ส่วนที่ 2 ศักยภาพด้านคุณภาพของบริการที่จัดให้กับผู้เรียนในโรงเรียน	131
ส่วนที่ 3 ศักยภาพด้านคุณภาพของเด็กปฐมวัย	132

ตาราง (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	136
อภิปรายผล	136
ส่วนที่ 1 ศักยภาพด้านการจัดการศึกษาและบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย	136
ส่วนที่ 2 ศักยภาพด้านคุณภาพของบริการที่จัดให้กับผู้เรียนในโรงเรียน	139
ส่วนที่ 3 ศักยภาพด้านคุณภาพของเด็กปฐมวัย	141
บทสรุปสังท้าย	142
บรรณานุกรม	145
ภาคผนวก	148

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1. แนวความคิดของนักปรัชญาและนักจิตวิทยา	27
2. แสดงจำนวนนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษา ปีการศึกษา 2543	38
3. การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กอายุ 3 - 6 ปี	52
4. จำนวนกลุ่มตัวอย่างแยกตามประเภท	81
5. จำนวนกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม	82
6. ขอลทั่วไปของกลุ่มผู้บริหาร	89
7. ระดับศักยภาพการจัดการและการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย เป็นรายด้าน	91
8. ระดับศักยภาพของการจัดการและการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย เป็นรายข้อ	92
9. ศักยภาพของการจัดการและการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย โดยภาพรวม จำแนกตามตำแหน่งของผู้บริหาร	95
10. ศักยภาพของการจัดการและการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย จำแนกตามระดับอายุ	96
11. ศักยภาพของการจัดการและการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย จำแนกตามวุฒิการศึกษา	97
12. ศักยภาพของการจัดการและการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย โดยภาพรวม จำแนกตามการเปิดสอนระดับอนุบาล	98
13. ศักยภาพของการจัดการและการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย จำแนกตามประสบการณ์การบริหารเกี่ยวกับโรงเรียนอนุบาล	99
14. ศักยภาพของการจัดการและการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยโดยภาพรวม จำแนกตาม การผ่านการอบรมเรื่องความรู้เกี่ยวกับการศึกษาปฐมวัย	100
15. ข้อมูลทั่วไปของครูผู้สอน	101
16. ศักยภาพด้านคุณภาพการบริการที่จัดให้ผู้เรียนในโรงเรียนเป็นรายด้าน	103
17. ระดับศักยภาพด้านคุณภาพการบริการที่จัดให้แก่ผู้เรียนในโรงเรียน เป็นรายข้อ	104
18. ศักยภาพด้านคุณภาพการบริการที่จัดให้แก่ผู้เรียนในโรงเรียน จำแนกตามภูมิภาค	109

บัญชีตาราง(ต่อ)

ตาราง		หน้า
19.	ศักยภาพด้านคุณภาพการบริการที่จัดให้แก่ผู้เรียนในโรงเรียน จำแนกตามสังกัดของโรงเรียน	110
20.	ศักยภาพด้านคุณภาพการบริการที่จัดให้แก่ผู้เรียนในโรงเรียน จำแนกตามเพศของครูผู้สอน	111
21.	ศักยภาพด้านคุณภาพการบริการที่จัดให้แก่ผู้เรียนในโรงเรียน จำแนกตามอายุของครูผู้สอน	112
22.	ศักยภาพด้านคุณภาพการบริการที่จัดให้แก่ผู้เรียนในโรงเรียน จำแนกตามวุฒิการศึกษา	113
23.	ศักยภาพด้านคุณภาพการบริการที่จัดให้แก่ผู้เรียนในโรงเรียน จำแนกตามสาขาที่จบ	114
24.	ศักยภาพด้านคุณภาพการบริการที่จัดให้แก่ผู้เรียนในโรงเรียน จำแนกตามการสอนในระดับอนุบาล	115
25.	ศักยภาพด้านคุณภาพการบริการที่จัดให้แก่ผู้เรียนในโรงเรียน จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน (การสอน)	116
26.	ศักยภาพด้านคุณภาพการบริการที่จัดให้แก่ผู้เรียนในโรงเรียน จำแนกตามการผ่านการอบรมเรื่องความรู้เกี่ยวกับการศึกษาปฐมวัย	117
27.	ศักยภาพด้านคุณภาพการบริการที่จัดให้แก่ผู้เรียนในโรงเรียน จำแนกตามการผ่าน การศึกษาดูงานเกี่ยวกับเรื่องเด็กปฐมวัย	118
28.	ข้อมูลเกี่ยวกับเด็กปฐมวัย	119
29.	ระดับศักยภาพด้านคุณภาพของเด็กปฐมวัย ในภาพรวม	120
30.	ศักยภาพด้านคุณภาพของเด็กปฐมวัย เป็นรายข้อ จำแนกตามภูมิภาค	121
31.	ศักยภาพด้านคุณภาพของเด็กปฐมวัย จำแนกตามสังกัดของโรงเรียน	122
32.	ศักยภาพด้านคุณภาพของเด็กปฐมวัย จำแนกตามเพศ	124
33.	ศักยภาพด้านคุณภาพของเด็กปฐมวัย จำแนกตามระดับชั้น	125

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 มาตรา 22 การจัดการศึกษาเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	25
2 แนวการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ตามแนวปฏิรูปการศึกษา	26
3 โครงสร้างหลักสูตรก่อนประถมศึกษา (เด็กอายุ 3 - 6 ปี)	54

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การจัดการศึกษาปฐมวัย เป็นการจัดการศึกษาให้กับเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 8 ปี เป็นการจัดการศึกษาก่อนขั้นพื้นฐาน จากอดีตที่ผ่านมารัฐบาลได้ให้ความสำคัญที่จะจัดการศึกษาให้กับเด็กในระดับนี้ จะเห็นได้จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 - 2544) ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาหลักที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยด้านต่าง ๆ อาทิ การเตรียมความพร้อมของเด็กปฐมวัย โดยสนับสนุนและส่งเสริมให้เยาวชน คู่สมรส และพ่อแม่มีความรู้เกี่ยวกับชีวิตครอบครัว และวิธีการเลี้ยงลูกที่ถูกต้องเหมาะสม โดยมอบให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องประสานการดำเนินงานไปในทิศทางเดียวกัน สนับสนุนและส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยได้รับการบริการในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ศูนย์พัฒนาเด็ก สถานรับเลี้ยงเด็กในที่ทำงานและในสถานประกอบการ โดยดำเนินการร่วมกันระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชน และครอบครัว นอกจากนี้ยังสนับสนุนให้เด็กทุกคนได้รับการส่งเสริมด้านโภชนาการอย่างเพียงพอ และมีคุณภาพ และจากแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 - 2544) เช่นกันได้กำหนดให้มีการยกระดับการศึกษาพื้นฐานของปวงชนไว้ในแผนงานหลักที่ 1 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกคนได้รับการบริการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ครอบคลุมตั้งแต่การเตรียมความพร้อมก่อนที่จะมีครอบครัว เด็กแรกเกิดที่ควรได้รับการเลี้ยงดูอย่างถูกต้อง และได้ตั้งเป้าหมายให้เด็กปฐมวัยทุกคนได้รับการเตรียมความพร้อมอย่างน้อย 1 ปี ก่อนเข้าเรียนระดับประถมศึกษาก่อนปี พ.ศ. 2544 และขยายปริมาณการเข้าถึงบริการการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาของเด็กปฐมวัย (3 - 5 ปี) จากร้อยละ 65 เป็นไม่ต่ำกว่าร้อยละ 90 ในปี พ.ศ. 2544 พร้อมทั้งได้วางแผนแนวทาง / มาตรการในการขยายบริการการเตรียมความพร้อมแก่เด็กปฐมวัยไว้ดังนี้ 1) จัดกิจกรรมและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับชีวิตครอบครัว การวางแผนครอบครัว วิธีการอบรมเลี้ยงดูลูกที่ถูกต้องเหมาะสมแก่คู่สมรส พ่อแม่ และสมาชิกของครอบครัว ผ่านสื่อประเภทต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง 2) รัฐและองค์กรทางสังคม สนับสนุนให้เด็กได้รับอาหารหลัก อาหารเสริม (นม) อย่างเพียงพอและมีคุณภาพ โดยมีมาตรการเสริมเป็นพิเศษสำหรับเด็กที่อยู่ในภาวะทุพโภชนาการ และเด็กที่ด้อยฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม 3) ส่งเสริม สนับสนุนการเตรียมความพร้อมอย่างมีมาตรฐานแก่เด็กปฐมวัย ในรูปแบบที่หลากหลาย โดยดำเนินการเป็นกระบวนการร่วมกันระหว่างหน่วยงานรัฐ ชุมชน และครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กด้อยโอกาสให้ได้รับการบริการแบบไม่เปล่า (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543)

อย่างไรก็ตามแม้ว่าภาครัฐบาลจะได้กำหนดนโยบายและให้ความสำคัญมีแผนปฏิบัติจริงต่อการจัดการศึกษาระดับนี้ ปัญหาต่าง ๆ ก็ยังปรากฏ อาทิ ในเรื่อง 1) หน่วยงานที่จัดบริการสำหรับเด็กปฐมวัย มีทั้งภาครัฐและเอกชน ประมาณ 12 หน่วยงาน แต่ก็ยังไม่สามารถจัดบริการได้ครอบคลุมทั่วถึงทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ ขาดการประสานงาน และไม่มีเอก

ภาพของนโยบาย ตลอดจนทิศทางในการจัดการศึกษา ในปี 2541 เด็กต่ำกว่า 3 ปี ส่วนใหญ่ร้อยละ 90 อยู่ในความดูแลของพ่อแม่ / ผู้ปกครอง เด็กปฐมวัยอายุ 3 - 5 ปี ได้รับการบริการการศึกษา ร้อยละ 85 ต่อประชากร กลุ่มอายุ 3 - 5 ปี 2) ขาดการบูรณาการที่มีประสิทธิภาพการพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างเป็นองค์รวม ต้องมีบูรณาการของงานด้านต่าง ๆ ได้แก่ สุขภาพ การศึกษา การพัฒนาชุมชน การประชาสัมพันธ์ โดยมีการประสานกับครอบครัว ชุมชน อย่างมีประสิทธิภาพ และจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนให้ทันเหตุการณ์ วิทยาการทั้งระดับท้องถิ่น ระดับประเทศและสากล แต่ในความเป็นจริงมีโครงการพัฒนาครอบครัว แต่ยังมีอุปสรรคขัดข้องหลายอย่างที่ควรแก้ไข จึงยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร 3) การขาดคุณภาพผลการประเมินการจัดบริการพัฒนาเด็ก 3 - 5 ปี พบว่า ด้อยคุณภาพทั้งในด้านการบริหารและการจัดการขาดคุณภาพในเรื่องวิธีการเรียนรู้ของเด็ก เช่น การเรียนรู้โดยการให้เด็กท่องจำอย่างเดียว ไม่ส่งเสริมให้เด็กใช้ความคิดตั้งแต่เล็ก ๆ การให้เด็กนั่งอยู่กับที่ทั้งวัน การจัดหลักสูตรที่ตายตัว การเร่งสอนอ่าน เขียน คัดเลข เพื่อให้สอบเข้าชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ได้ ไม่ให้อิสระในการแสดงออก ห้ามเด็กพูด ให้นั่งเงียบ ๆ บังคับให้ทำการบ้านทุกวัน ความเข้าใจผิดเกี่ยวกับวิธีการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ (Child Center) 4) ขาดการให้ความรู้แก่พ่อแม่ ผู้ปกครองอย่างทั่วถึงพ่อแม่ไม่มีโอกาสเรียนรู้วิธีการเป็นพ่อแม่ที่ดี และวิธีรักลูกในทางที่ถูกที่ควร พ่อแม่จำนวนหนึ่งยังมีความเข้าใจผิดในเรื่องการเลี้ยงดูลูก เช่น ให้ความรักด้วยวิธีการให้สิ่งของเป็นรางวัล ตีเด็กทุกครั้งที่ทำผิด ขู่เด็กว่า "จะไม่รัก" ถ้าไม่เชื่อฟัง เด็กไม่มีสิทธิพูดเวลารับประทานอาหาร ให้เด็กกลัวในตัวบุคคลที่ผิด ๆ เช่น หมอ ตำรวจ ฯลฯ 5) ขาดการฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกระบวนการผลิตครูและการเตรียมบุคลากร เช่น ผู้ดูแลเด็กที่จะทำงานกับเด็กปฐมวัย จะต้องเน้นการเสริมสร้างให้บุคลากรมีคุณสมบัติที่เหมาะสม มีความรู้ความเข้าใจ โดยเฉพาะด้านจิตวิทยาเด็ก ปัจจุบันยังขาดการฝึกอบรม ทั้งก่อนประจำการ และระหว่างประจำการอย่างเป็นระบบ ควรจัดฝึกอบรมได้ทั้งในระบบโรงเรียน นอกโรงเรียนและตามอัยยาศัย ในสถานที่ ๆ บุคคลนั้นจะเข้าทำงาน 6) ขาดความเข้าใจเรื่องปรัชญาการพัฒนาเด็กปฐมวัยปัจจุบันการเรียนการสอนเด็กปฐมวัย ดำเนินการโดยขาดความเข้าใจปรัชญาพื้นฐานที่มีมนุษย์และช่วงปฐมวัยของชีวิต จึงทำให้ไม่มีความเข้าใจสาเหตุที่ต้องจัดสิ่งแวดล้อมและประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย เป็นต้น 7) ขาดการกำหนดมาตรฐานการจัดบริการสำหรับเด็กปฐมวัยที่มีอายุต่ำกว่า 3 ปี และบริการสำหรับเด็กอายุ 3 - 5 ปี ไม่มีการกำกับดูแลคุณภาพมาตรฐานอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งไม่มีการกำหนดมาตรฐานคุณภาพที่เหมาะสม เช่น ขาดการกำหนดตัวบ่งชี้คุณภาพ ขาดระบบให้การรับรองคุณภาพ 8) ขาดวิธีบริหารจัดการที่มีคุณภาพประสิทธิภาพในกรณีที่มีการจัดการศึกษาโดยองค์กรหรือสถาบัน ผู้บริหารจัดการบริการ ส่วนใหญ่ไม่ได้รับความรู้เฉพาะทางที่จะช่วยให้บริการแก่เด็กปฐมวัย เป็นไปอย่างมีคุณภาพ รวมทั้งการจัดหาทรัพยากรที่เหมาะสมแก่เด็กตามวัย 9) ขาดการมีส่วนร่วมของชุมชน ประชาชนและชุมชนต้องมีส่วนร่วมและใส่ใจในการพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มากขึ้น เพื่อให้พลังชุมชนและท้องถิ่นเป็นชุมชนกำลังที่ช่วยดูแลเด็กได้อย่างต่อเนื่องและมีคุณภาพ 10) ขาดการทบทวนไปสูั

การปฏิบัติประเทศไทยมีนโยบายและแผนการพัฒนาดังกล่าวมาเป็นเวลากว่า 20 ปี แต่ไม่มีการติดตามประเมินผลให้มีการดำเนินการให้เป็นไปตามนโยบายและแผนต่าง ๆ 11) ขาดการวิจัย / ความรู้เชิงสังเคราะห์ที่จะเอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก มีการศึกษาวิจัยองค์ความรู้ใหม่ ๆ องค์ความรู้เรื่องพัฒนาการของเด็ก การอบรมเลี้ยงดูที่เหมาะสม และทฤษฎีการเรียนรู้ดูแลเด็กปฐมวัยในต่างประเทศมากมาย องค์ความรู้เหล่านี้จะได้นำมาศึกษาและนำมาปรับใช้ในบริบทของประเทศไทย โดยการวิจัยและพัฒนา การเผยแพร่ รวมทั้งการส่งเสริมให้มีความเชี่ยวชาญแก่ผู้ที่สอนและวิจัยระดับอุดมศึกษา เพื่อนำมาใช้ฝึกอบรมให้ได้ประโยชน์แก่เด็กปฐมวัยในระยะยาว

จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้นนับว่าเป็นปัญหาที่ควรได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน เนื่องจากการจัดการศึกษามีบทบาทสำคัญที่สุดต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการศึกษาปฐมวัยเป็นการจัดการศึกษาที่เป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนามนุษย์ เพราะเด็กในวัยนี้ เป็นวัยแห่งช่วงพลักการเจริญเติบโตของชีวิตที่ควรได้รับการอบรมเลี้ยงดู สันสอนอย่างถูกต้องเหมาะสมตั้งแต่เริ่มต้น เพื่อให้เติบโตเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพในอนาคต ดังนั้นควรต้องมีการวางแผนการจัดการศึกษาในภาพรวมอย่างรัดกุมเหมาะสม ซึ่งจำเป็นต้องมีข้อมูลกับความพร้อมในการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัย แต่ในปัจจุบันนี้ประเทศไทยยังมีข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องนี้ค่อนข้างน้อยมาก ด้วยความสำคัญดังกล่าวและความจำเป็นเร่งด่วนในการสร้างฐานข้อมูลเกี่ยวกับศักยภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยเพื่อให้ได้ข้อมูลตามทิศทางการวิจัย “ทิศทางที่ 4 การวิจัยเพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับศักยภาพของประเทศไทย” ในแผนงาน 1 แผนงานวิจัยศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ของประเทศไทย” ภายใต้ “หัวข้อมูลวิจัยที่ 1 การวิจัยศักยภาพทางการศึกษา เพื่อเป็นข้อมูลสนองตอบต่อยุทธศาสตร์ของการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาของประเทศ ทั้งนี้เพราะการปฏิรูปการศึกษาเป็นหัวใจของการปฏิรูปการเรียนรู้ที่มีเป้าหมายสำคัญที่สุดคือ เพื่อสร้างเด็กไทยให้เป็นคนดี คนเก่ง มีความสุข เป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพและศักยภาพที่จะพัฒนาประเทศไทยให้เจริญก้าวหน้าและมีความสามารถในการแข่งขันระดับนานาชาติได้” ดังที่ข้อมูลการเปรียบเทียบขีดความสามารถในการแข่งขันระดับนานาชาติระหว่าง 47 ประเทศ ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 39 ในปี 2541 และอันดับที่ 34 ในปี 2542 (ที่มา : IMD. The World Competitiveness Year book 1999 อ้างในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2543) นอกจากนี้จากงานวิจัยซึ่งเป็นผลงานของการปฏิรูปการศึกษา พบว่า คุณภาพของคนไทยยังเทียบนานาชาติไม่ได้เยาวชนไทยมากกว่า 71% จบการศึกษาระดับประถมศึกษาเท่านั้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความปรารถนาที่จะทำการวิจัยเกี่ยวกับศักยภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ในประเทศไทย เพื่อให้ได้ข้อมูลเป็นภาพองค์รวมของสภาพและประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ในประเทศไทย ยังผลให้ได้สะท้อนถึงการที่จะแก้ปัญหาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในระดับนี้ได้ตรงประเด็น เพื่อให้ได้มาซึ่งมาตรฐานของการจัดการศึกษาให้กับเด็กระดับนี้ ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทยได้เทียมเท่าอารยประเทศได้ในอนาคตอันใกล้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อศึกษารวบรวมศักยภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในประเทศไทยในด้านต่าง ๆ

ดังนี้

1. ศักยภาพด้านการจัดการและการบริหารการจัดการศึกษาปฐมวัย ในประเทศไทย
2. ศักยภาพด้านการบริการที่จัดให้แก่เด็กนักเรียนในโรงเรียน ในประเทศไทย
3. ศักยภาพด้านคุณภาพของเด็กปฐมวัย ในประเทศไทย

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. ทำให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับศักยภาพของการจัดการศึกษา ในประเทศไทยในด้าน ศักยภาพด้านการจัดการและการบริหารการจัดการศึกษาปฐมวัย ศักยภาพด้านความรู้ของครู และการบริการที่จัดให้แก่เด็กนักเรียนในโรงเรียน และศักยภาพด้านคุณภาพของเด็กปฐมวัย

2. ทำให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับศักยภาพของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ในประเทศไทย ซึ่งเป็นการสนับสนุนแผนงานวิจัยทิศทางที่ 4 การวิจัยเพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับศักยภาพ ของประเทศ โดยเฉพาะการวิจัยศักยภาพทางการศึกษา ซึ่งเป็นแผนงานวิจัยที่ถูกจัดอยู่ในลำดับ ความสำคัญสูง

3. ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อยุทธศาสตร์ การวางแผน และการ จัดการศึกษาในระดับปฐมวัย ในประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ขอบเขตการศึกษามีดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหาร ครูและเด็กนักเรียน ในโรงเรียนระดับ ปฐมวัย ของประเทศไทย จำนวนทั้งสิ้น 2,200 คน

2. ตัวแปร ได้แก่ ศักยภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในประเทศไทย ในด้าน ต่าง ๆ ต่อไปนี้

- 2.1 ศักยภาพด้านการจัดการและการบริหารการจัดการศึกษาปฐมวัย
- 2.2 ศักยภาพด้านการบริการที่จัดให้แก่เด็กนักเรียน ในโรงเรียน
- 2.3 ศักยภาพด้านคุณภาพของเด็กปฐมวัย

นิยามศัพท์

1. ศักยภาพการจัดการศึกษา หมายถึง สภาพทุนเดิมของการจัดการศึกษาในโรงเรียนต่าง ๆ ที่สั่งสมไว้จากอดีตถึงปัจจุบัน และเป็นสภาพความพร้อมเต็มที่โรงเรียนจัดการ ศึกษาให้กับนักเรียนพร้อมที่จะพัฒนาให้ก้าวหน้าต่อไปในอนาคต

2. ศักยภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย หมายถึง สภาพทุนเดิมของโรงเรียน

ระดับปฐมวัย ที่จัดการศึกษาให้เด็กและเป็นสภาพความพร้อมเดิมที่โรงเรียนจัดการศึกษาให้กับนักเรียนพร้อมที่จะพัฒนาให้ก้าวหน้าต่อไปในอนาคตในด้านต่าง ๆ ดังนี้

2.1 ดัชนีภาพด้านการจัดการและการบริหารการจัดการศึกษาปฐมวัย หมายถึง คุณภาพในการจัดการและบริหารงานในด้านต่อไปนี้

- ปรัชญาและเป้าหมายของการจัดการศึกษาปฐมวัย
- บุคลากร
- การจัดอาคารสถานที่
- งบประมาณ
- การบริหารจัดการ

2.2 ดัชนีภาพด้านการบริการที่จัดให้แก่นักเรียนในโรงเรียน หมายถึง คุณภาพของครูผู้สอนเด็กปฐมวัยในด้านการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วยด้านย่อยดังนี้

- คุณภาพของการบริการที่จัดให้แก่เด็กนักเรียนในโรงเรียน ในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้
 - 1) แนวการจัดแนวประสบการณ์การเรียนการสอน
 - 2) กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
 - 3) การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก
 - 4) การนิเทศ
 - 5) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง
 - 6) การบริการที่ให้กับนักเรียน
 - 7) ความรู้ของครู

2.3 ดัชนีภาพด้านคุณภาพของนักเรียนระดับปฐมวัย หมายถึง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยในด้านต่อไปนี้

- พัฒนาการด้านร่างกาย
- พัฒนาการด้านอารมณ์
- พัฒนาการด้านจิตใจ
- พัฒนาด้านสังคม
- พัฒนาการด้านสติปัญญา

3. ผู้บริหาร หมายถึง ผู้อำนวยการ / ครูใหญ่ / รองผู้อำนวยการ / ผู้ช่วยครูใหญ่ / หัวหน้าระดับปฐมวัย ในโรงเรียนที่เปิดสอนตั้งแต่ระดับปฐมวัย

4. ครู หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่สอนเด็กนักเรียนระดับปฐมวัย ในชั้นอนุบาลปีที่ 1 (อายุเด็ก 3 – 4 ปี) ชั้นอนุบาลปีที่ 2 (อายุเด็ก 4 – 5 ปี) และชั้นอนุบาลปีที่ 3 (อายุเด็ก 5 – 6 ปี)

5. นักเรียน หมายถึง เด็กนักเรียนที่กำลังเรียนในระดับปฐมวัย ในชั้นอนุบาลปีที่ 1 (อายุเด็ก 3 – 4 ปี) ชั้นอนุบาลปีที่ 2 (อายุเด็ก 4 – 5 ปี) และชั้นอนุบาลปีที่ 3 (อายุเด็ก 5 – 6 ปี)

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ศักยภาพการจัดการศึกษาในประเทศไทย
 - 1.1 สรุปสาระสำคัญของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
 - 1.2 สาระสำคัญของกฎหมายการศึกษา
 - 1.3 การปฏิรูปการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
 - 1.4 กฎหมายเพื่อการปฏิรูปการศึกษา
 - 1.5 ข้อมูลเกี่ยวกับสถิติการศึกษาที่สำคัญ
2. ศักยภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในประเทศไทย
 - 2.1 ประวัติความเป็นมาการศึกษาปฐมวัย
 - 2.2 ความหมายของการศึกษาปฐมวัย
 - 2.3 ความสำคัญของการจัดการศึกษาปฐมวัย
 - 2.4 มิติใหม่แห่งการปฏิรูปการศึกษาสู่การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย
 - 2.5 แนวคิดการจัดการศึกษาปฐมวัย
 - 2.6 หลักการจัดการศึกษาปฐมวัย
 - 2.7 รูปแบบการจัดการศึกษาปฐมวัย
 - 2.8 สภาพการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย
 - 2.9 ทิศทางการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย
 - 2.10 สภาพและปัญหาของการจัดการศึกษาปฐมวัย
 - 2.11 หลักสูตรก่อนประถมศึกษาพุทธศักราช 2540
3. ประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาปฐมวัย
 - 3.1 คุณภาพด้านการจัดการและการบริหารการจัดการศึกษาปฐมวัย
 - 3.2 คุณภาพของครูและคุณภาพของการบริการที่จัดให้แก่เด็กเรียนในโรงเรียน
 - 3.3 คุณภาพของเด็กปฐมวัย
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ศักยภาพการจัดการศึกษาในประเทศไทย

ศักยภาพการจัดการศึกษาของประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 จนถึงช่วงปัจจุบัน พอสรุปตามหัวข้อได้ดังนี้

1.1 สรุปสาระสำคัญของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สกศ.) ได้พยายามผลักดันให้มีการปฏิรูปการศึกษาอย่างจริงจัง เริ่มตั้งแต่วิจัยการปฏิรูปการศึกษาของประเทศไทยที่ประสบความสำเร็จแล้ว 12 ประเทศ วิจัยสาระบัญญัติการศึกษาในรัฐธรรมนูญของประเทศ และจัดทำข้อเสนอเกี่ยวกับบทบัญญัติว่าด้วยการศึกษาไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ที่มีบทบัญญัติ เกี่ยวกับการศึกษาที่สมบูรณ์ที่สุดเท่าที่ประเทศเคยมีมา สิงหาคม 2540 สกศ. ร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาร่วมกันยกร่าง พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ เพื่อให้เป็นไปตามบทบัญญัติในมาตรา 81 ของรัฐธรรมนูญ ซึ่งบัญญัติว่า "...จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ..." การจัดทำ พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ มีองค์ประกอบที่สำคัญดังนี้ (สำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2542)

1. พื้นฐานข้อมูลทางวิชาการ

จากการวิจัยสาระสำคัญเกี่ยวกับการศึกษา 42 ประเด็น โดยได้รับความร่วมมือจากนักวิชาการ นักวิจัย คณาจารย์ และนักกฎหมาย เป็นแกนนำในการประสานความคิดการสืบค้น และรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ โดยเฉพาะเอกสารงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศ

2. การกลั่นกรองโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

ร่าง พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติได้ผ่านการพิจารณา ตรวจสอบ แก้ไขและกลั่นกรองโดยผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา เศรษฐกิจ สังคมและกฎหมายในทุกขั้นตอน โดยคณะอำนวยการร่างกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ จากนั้นจึงนำเสนอคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ คณะรัฐมนตรี คณะกรรมการกฤษฎีกา สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา ตามลำดับ

3. การมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย

มีการประชุมสัมมนา และทำประชาพิจารณ์เป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่องในหน่วยงานราชการและสถานศึกษา รวมทั้งเอกชนและประชาชนที่สนใจ ทั้งในทม. และภูมิภาค จำนวน 254,318 คน ในขั้นการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกาวิสามัญฯ ของสภาผู้แทนราษฎร ได้ทำประชาพิจารณ์ 8 ครั้งทั่วภูมิภาค มีบุคคลและองค์กรต่าง ๆ เสนอความคิดเห็นจำนวน 38,942 คน

4. การสื่อสารและประชาสัมพันธ์

เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ ครู ผู้บริหารการศึกษา ผู้ปกครอง ผู้เรียน ประชาชนทั่วไปผ่านสื่อที่หลากหลาย ทั้งวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ

5. การสำรวจความคิดเห็นของประชาชน

สกศ. ร่วมกับสวนดุสิตโพล และเอแบคโพล สอบถามความคิดเห็นของประชาชนต่อ

ประเด็นสำคัญทางการศึกษาเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อยุติและบทสรุป ระหว่างเดือนมกราคม 2540 - ตุลาคม 2541

ร่าง พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ ได้ผ่านความเห็นชอบของสภาผู้แทนราษฎรขั้นสุดท้ายเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2542 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงลงพระปรมาภิไธยและประกาศในราชกิจจานุเบกษา ซึ่งมีผลบังคับใช้เป็นกฎหมายตั้งแต่วันที่ 20 สิงหาคม 2542 เป็นต้นไป

1.2 สารสำคัญของกฎหมายการศึกษา

สารสำคัญกฎหมายการศึกษา 9 หมวด 1 บทเฉพาะกาล มีดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2542)

หมวด 1 ความมุ่งหมายและหลักการ

เน้นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม จัดการศึกษาโดยยึดหลักการจัดการศึกษาลดเหลื่อมล้ำ การให้สังคมมีส่วนร่วมและให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

หมวด 2 สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา

บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี ที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย บุคคลซึ่งมีความบกพร่องด้านต่าง ๆ ผู้มีร่างกายพิการ ผู้ด้อยโอกาสและผู้มีความต้องการพิเศษ มีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ

หมวด 3 ระบบการศึกษา

การศึกษามี 3 รูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย โดยให้มีการจัดการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี นักจากอายุย่างเข้าปีที่ 7 จนอายุย่างเข้าปีที่ 16 หรือเมื่อสอบได้ชั้นปีที่ 9 ของการศึกษาภาคบังคับ

การศึกษามี 2 ระดับ คือ การศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี และอุดมศึกษา ซึ่งแบ่งเป็นระดับปริญญา และต่ำกว่าปริญญา

หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา

ต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ การจัดการศึกษาต้องเน้นทั้งความรู้ คุณธรรมและกระบวนการเรียนรู้

ให้สถานศึกษาประเมินผลผู้เรียนโดยพิจารณาจากพัฒนาการด้านต่าง ๆ ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ การร่วมกิจกรรมและการทดสอบ

หลักสูตรการศึกษาทุกระดับ และทุกประเภทต้องมีความหลากหลาย โดยส่วนกลางจัดทำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เน้นความเป็นไทยและความเป็นพลเมืองดี

สถานศึกษาจัดทำสาระของหลักสูตรที่สอดคล้องกับชุมชนและท้องถิ่น สำหรับหลักสูตรฐาน การศึกษาระดับอุดมศึกษาเพิ่มเรื่องการพัฒนาวិชาการ วิชาชีพชั้นสูง และการค้นคว้าวิจัย

หมวด 5 การบริหารและการจัดการศึกษา

ส่วนที่ 1 การบริหารและการจัดการศึกษาของรัฐ แบ่งเป็น 3 ระดับ

1.1 ระดับชาติ ให้มีกระทรวงการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มีอำนาจหน้าที่ กำกับดูแลการศึกษาทุกระดับและทุกประเภท รวมทั้งการศาสนา ศิลปวัฒนธรรม กำหนด นโยบาย แผนและมาตรฐานการศึกษา สนับสนุนทรัพยากร รวมทั้งติดตาม ตรวจสอบและ ประเมินผลการจัดการศึกษา ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม

กระทรวงมีองค์กรหลักที่เป็นคณะบุคคล 4 องค์กร คือ สภาการศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรมแห่งชาติ คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการการอุดมศึกษา และ คณะกรรมการการศาสนาและวัฒนธรรม

มีหน้าที่พิจารณาให้ความเห็น หรือให้คำแนะนำแก่รัฐมนตรี เรื่องการจัดทำนโยบาย แผนมาตรฐานการศึกษา สนับสนุนทรัพยากร และติดตามประเมินผลในแต่ละระดับ

1.2 ระดับเขตพื้นที่การศึกษา มีอำนาจหน้าที่ บริหารและการจัดการศึกษาระดับต่ำ กว่าปริญญา การกำหนดเขตการศึกษาให้คำนึงถึงปริมาณสถานศึกษา และจำนวนประชากร เป็นหลัก รวมทั้งความเหมาะสมด้านอื่น ๆ

ให้มีคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา ประกอบด้วย ผู้แทนองค์กรชุมชน องค์กรเอก ชน องค์กรปกครองท้องถิ่น สมาคมผู้ประกอบการวิชาชีพครู และผู้ประกอบการ การศึกษา ผู้แทนสมาคมผู้ปกครองและครู ผู้นำทางศาสนาและผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ทำหน้าที่ กำกับ ดูแลสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและชั้นอุดมศึกษา ต่ำ กว่าปริญญาตรี รวมทั้งกำกับดูแลหน่วยงานด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม

1.3 ระดับสถานศึกษา ให้แต่ละสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และอุดมศึกษาระดับต่ำกว่า ปริญญา มีคณะกรรมการสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์ กรชุมชน ผู้แทนองค์กรส่วนปกครองท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่าและผู้ทรงคุณวุฒิ มีอำนาจหน้าที่ กำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนกิจการของสถานศึกษา

ส่วนที่ 2 การบริหารและการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดการศึกษาได้ทุกระดับ และทุกประเภทตามความ พร้อม ความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่นจัดการศึกษาได้ทุกระดับและทุก ประเภทตามความพร้อม ความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่น

ส่วนที่ 3 การบริหารและการจัดการศึกษาของเอกชน

ให้สถานศึกษาเอกชนเป็นนิติบุคคล สามารถจัดการศึกษาได้ทุกระดับและทุกประเภท มีคณะกรรมการบริหาร ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา เอกชน ผู้รับใบอนุญาต ผู้แทนผู้ ปกครอง องค์กรเอกชน ครู ศิษย์เก่าและผู้ทรงคุณวุฒิ การบริหารและการจัดการศึกษาของ

เอกชนให้เป็นอิสระ โดยมีการกำกับ ติดตาม ประเมินคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาจากรัฐ

หมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา

ให้มีระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วย

ระบบประกันคุณภาพภายใน ให้หน่วยงานต้นสังกัด และสถานศึกษาจัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายใน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารและจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และสาธารณชน

ระบบประกันคุณภาพภายนอก ให้ประเมินสถานศึกษาทุกแห่งอย่างน้อย 1 ครั้ง ทุก 5 ปี โดยสำนักรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ซึ่งเป็นองค์กรมหาชน ทำหน้าที่ พัฒนาเกณฑ์ วิธีการประเมินและจัดให้มีการประเมิน รวมทั้งเสนอผลการประเมินต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน

หมวด 7 ครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา

ให้กระทรวงส่งเสริมให้มีระบบ กระบวนการผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง โดยรัฐ จัดสรรงบประมาณ และกองทุนพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาอย่างเพียงพอ ให้มีกฎหมายว่าด้วยเงินเดือน ค่าตอบแทน สวัสดิการ สำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้มีองค์กรวิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารการศึกษา เป็นองค์กรอิสระ มีอำนาจหน้าที่กำหนดมาตรฐานวิชาชีพ ออกและเพิกถอนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ รวมทั้งกำกับดูแลการปฏิบัติตามมาตรฐานและจรรยาบรรณของวิชาชีพ และให้มีองค์กรกลางบริหารงานบุคคลของข้าราชการครู

หมวด 8 ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา

ให้มีการระดมทรัพยากรและการลงทุนด้านงบประมาณ การเงิน และทรัพย์สิน ทั้งจากรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัวยุ ชุมชน องค์กรชุมชน เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบันสังคมอื่น และต่างประเทศมา ให้จัดการศึกษา โดยให้รัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใช้มาตรการภาษีส่งเสริมและให้แรงจูงใจ รวมทั้งใช้มาตรการลดหย่อนหรือยกเว้นภาษีตามความเหมาะสม

หมวด 9 เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

รัฐจัดสรรคลื่นความถี่ สื่อตัวนำและโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นต่อการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ วิทยุโทรคมนาคมและการสื่อสารในรูปแบบอื่น เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา การทำนุบำรุงศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมตามความจำเป็น

รัฐส่งเสริมสนับสนุน ให้มีการวิจัยและพัฒนาการผลิตและพัฒนาแบบเรียน ตำรา สื่อสิ่งพิมพ์ วัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา โดยจัดให้มีเงินสนับสนุนและเปิดให้มีการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม รวมทั้งการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

บทเฉพาะกาล

1. นับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้บังคับใช้

- 1) ให้กฎหมาย ข้อบังคับ คำสั่ง ฯลฯ เกี่ยวกับการศึกษา ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม เดิมที่ใช้อยู่ยังคงใช้บังคับต่อไป จนกว่าจะมีการปรับปรุงแก้ไขตามพระราชบัญญัตินี้ ซึ่งต้องไม่เกิน 5 ปี
- 2) ให้กระทรวง ทบวง กรม หน่วยงานการศึกษาและสถานศึกษาที่มีอยู่ ยังคงมีฐานะและอำนาจหน้าที่เช่นเดิม จนกว่าจะจัดระบบการบริหารและการจัดการศึกษาใหม่ตามพระราชบัญญัตินี้ ซึ่งต้องไม่เกิน 3 ปี
- 3) ให้ดำเนินการออกกฎกระทรวง เพื่อแบ่งระดับและประเภทการศึกษาของการศึกษาระดับพื้นฐาน รวมทั้งการแบ่งระดับหรือการเทียบระดับการศึกษาระบบ หรือการศึกษาตามอัธยาศัยให้แล้วเสร็จภายใน 1 ปี

2. ขณะที่การจัดตั้งกระทรวงยังไม่แล้วเสร็จ ให้นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รักษาดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้ออกกฎกระทรวง ระเบียบและประกาศเพื่อปฏิรูปตามพระราชบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ของตนเอง รวมทั้งให้กระทรวงศึกษาธิการ ทบวงมหาวิทยาลัยและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ทำหน้าที่กระทรวงการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมในส่วนที่เกี่ยวข้องแล้วแต่กรณี

3. ให้จัดตั้งสำนักงานปฏิรูปการศึกษา เป็นองค์การมหาชนเฉพาะกิจ ทำหน้าที่

- 1) เสนอการจัดโครงการ องค์กร การแบ่งส่วนราชการ ตามหมวดที่ว่าด้วยการบริหารและการจัดการศึกษา การจัดระบบครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา การจัดระบบทรัพยากร และการลงทุนเพื่อการศึกษา
- 2) เสนอร่างกฎหมายและปรับปรุงกฎหมาย ข้อบังคับ ระเบียบและคำสั่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดโครงสร้างระบบต่าง ๆ

4. กรรมการ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้มีความรู้ ความสามารถ มีประสบการณ์และมีความเชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา การบริหารรัฐกิจ การบริหารงานบุคคล การงบประมาณและการคลัง กฎหมายมหาชนและกฎหมายการศึกษา มีวาระการดำรงตำแหน่งวาระเดียว เป็นเวลา 3 ปี โดยมีคณะกรรมการสรรหา จำนวน 15 คน ทำหน้าที่ เสนอชื่อบุคคลที่สมควรเป็นคณะกรรมการฯ จำนวน 18 คน เพื่อให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการบริหารสำนักงานปฏิรูปฯ จำนวน 9 คน พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติเป็นกฎหมายแม่บททางการศึกษาของประเทศที่จะนำไปสู่การปฏิรูปการศึกษา เพื่อพัฒนาคนไทยและประเทศไทย

1.3 การปฏิรูปการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

สาระสำคัญของการปฏิรูปการเรียนรู้ สรุปดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
แห่งชาติ. 2542)

1) ความเป็นมา

ความเป็นมาของการปฏิรูปการเรียนรู้เกิดขึ้นเนื่องมาจากการจัดการเรียนการสอนในอดีตที่ผ่านมา เราได้เน้นการเรียนแบบท่องจำ ขาดการฝึกปฏิบัติ ไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและประเมินผลจากการทดสอบความจำเป็นส่วนใหญ่ ทำให้เด็กเครียดและคิดไม่เป็น ผลการประเมินคุณภาพการศึกษาทั้งโดยกรมวิชาการ และองค์กรนานาชาติที่ข้อมูลที่ยืนยันได้ว่าเด็กไทยมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สู้ชาติอื่นไม่ได้ แม้กระทั่งประเทศเพื่อนบ้านในเอเชียด้วยกัน เช่น สิงคโปร์ เกาหลี มาเลเซีย และเวียดนาม การที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กไทยด้อยกว่าชาติอื่น มิได้หมายความว่าเด็กไทยสติปัญญาต่ำ แต่เป็นผลมาจากวิธีสอนและวิธีการประเมินที่ทำให้เด็กไทยไม่รู้จักการคิดวิเคราะห์และการใช้เหตุผล และจากการวิจัยทางการแพทย์ พบว่า เด็กแต่ละคนที่เกิดมา มีเซลล์สมองถึง 1 แสนล้านเซลล์ เป็นมรดกทางพันธุกรรมที่มีมาแต่กำเนิด สิ่งแวดล้อมและการเรียนรู้สามารถสร้างเซลล์สมองเด็กให้ฉลาดได้ ถ้าการศึกษาส่งเสริมให้พลเมืองทุกคนได้พัฒนาสมองอย่างเต็มที่ เด็กไทยก็จะฉลาดไม่แพ้ชาติอื่น ฉะนั้น จึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์การเรียนรู้ใหม่ว่า ผู้เรียนทุกคนมีศักยภาพทางสมองที่สามารถพัฒนาได้ การจัดการเรียนการสอนต้องเน้นผู้เรียนได้พัฒนาเต็มศักยภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2542) ดังนั้นหลังจากที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา และมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 20 สิงหาคม 2542 เป็นต้นมา คำถามที่ตามมาก็คือ "จะมีการปฏิรูปการศึกษาตาม พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติที่เป็นรูปธรรมได้อย่างไรบ้าง" คำตอบคือ การปฏิรูปการศึกษาจะมีทั้งส่วนที่สามารถดำเนินการได้ทันที ได้แก่ การปฏิรูปการเรียนรู้ตาม หมวด 4 กับส่วนที่ต้องรอการจัดทำกฎหมายรองรับ ได้แก่ การดำเนินงานตามหมวด 5 หมวด 7 และหมวด 8 ซึ่งเป็นการปฏิรูปบริบทต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนการปฏิรูปการเรียนรู้ เนื่องจากการปฏิรูปการเรียนรู้เป็นหัวใจของการปฏิรูปการศึกษา เพราะเป็นเป้าหมายที่สำคัญที่สุดของการปฏิรูปการศึกษาก็คือ เพื่อสร้างคนไทยให้เป็นคนดี คนเก่ง มีความสุข เป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพและศักยภาพที่จะพัฒนาประเทศไทยให้เจริญก้าวหน้าและมีความสามารถในการแข่งขันระดับนานาชาติ

2) บริบทของการปฏิรูปการเรียนรู้

ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ มาตรา 22 กำหนดว่า "การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ" นอกจากนี้มาตรา 24 ยังกำหนดให้จัดกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับ ความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติ ให้ทำได้

ทำเป็น ปลุกฝังคุณธรรมไว้ในทุกวิชา ผู้สอนเป็นผู้จัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมและอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ ดังนั้น การปฏิรูปการเรียนรู้ ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติว่า "ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด" ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ มีการสืบค้น

นอกจากนี้ มีการปฏิรูปโครงสร้างการบริหารการศึกษา ต้องดำเนินการปรับโครงสร้างองค์กร เพื่อให้เป็นไปตามสาระบัญญัติในหมวดที่ว่าด้วยการบริหารและการกระจายอำนาจการจัดการศึกษา พัฒนาระบบครู โดยจัดระบบครู ณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา จัดระบบการใช้ทรัพยากรการลงทุนทางการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ โดยจะมีการจัดตั้งสำนักงานการปฏิรูปการศึกษารุ่น ทำหน้าที่เสนอแนะการร่างกฎหมายเพื่อรับรองการดำเนินงานต่อไป และในด้านการดำเนินงานด้านกฎหมาย โดยจัดทำกฎหมายและแก้ไขระเบียบต่าง ๆ ตามที่บัญญัติไว้ใน พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ ประมาณ 32 ฉบับ โดยมีกฎหมายเร่งด่วนที่ต้องดำเนินการ ประมาณ 10 ฉบับ ได้แก่

1. พระราชบัญญัติกา จัดตั้งสำนักงานปฏิรูปการศึกษา
2. พระราชบัญญัติกา จัดตั้งสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา
3. กฎกระทรวงว่าด้วยการศึกษาสำหรับคนพิการ
4. กฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิในการศึกษาขั้นพื้นฐาน
5. กฎกระทรวงว่าด้วยการแบ่งระดับและประเภทการศึกษาขั้นพื้นฐาน
6. กฎกระทรวงว่าด้วยการแบ่งระดับ หรือการเทียบระดับการศึกษานอกระบบ หรือการศึกษาตามอัธยาศัย
7. กฎกระทรวงว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการนํายู่การศึกษาภาคบังคับ
8. กฎกระทรวงว่าด้วยหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการจัดการศึกษาเฉพาะทาง
9. พระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี
10. พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา

ดังนั้นการปฏิรูปการศึกษาตาม พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ ถือเป็นหน้าที่และภารกิจอันยิ่งใหญ่ของคนไทยทุกคนที่จะต้องช่วยกันเพื่อให้คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพตลอดชีวิต สามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพและดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ พหอนาคตอันรุ่งเรืองของประเทศไทย จะไม่มีวันเป็นจริงได้ ถ้าคนไทยชาติไม่ร่วมกันปฏิรูปการศึกษา เพื่อพัฒนาคนไทยและสังคมไทยตั้งแต่บัดนี้ดังนั้นประชาชนชาวไทย ทุกคนต้องร่วมกันปฏิรูปการศึกษาเพื่อพัฒนาลูกหลานไทยในอนาคตให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีศักยภาพและคุณภาพในการพัฒนาประเทศ เพื่อประเทศไทยจะได้ยืนหยัดอยู่ในสังคมโลกในฐานะอารยประเทศที่มีเกียรติ มีศักดิ์ศรี มีความสงบสุขและดำรงความเป็นไทยอยู่ได้ตลอดไป

3) การปฏิรูปบริบทต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนการปฏิรูปการเรียนรู้

จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติในหมวด 5 ว่าด้วยการบริหารและการจัดการ

ศึกษา และในหมวด 7 ครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา รวมทั้งในหมวด 8 ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา นำมาซึ่งการปฏิรูปในบริบทต่าง ๆ ด้านการปฏิรูปครู และบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งจะเห็นได้จากเกิด 2 หน่วยงาน คือ สำนักงานปฏิรูปวิชาชีพครู (สปค.) ได้ดำเนินการคัดเลือก "ครูแห่งชาติ" ซึ่งเป็นครูที่มีประวัติการทำงานโดดเด่นในฐานะครูอาชีพ และสนใจที่จะทำงานพัฒนาวิชาชีพครู ชื่นมาทำการยกย่องและให้รางวัล เพื่อให้ครูเหล่านี้ทำหน้าที่ ครูต้นแบบในการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ดำเนินการวิจัยและพัฒนา รูปแบบการสอนได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายและข้อมูลวิชาการเพื่อการวิจัยพัฒนา ในระหว่างปี 2541 - 2542 สกค. ได้คัดเลือกครูแห่งชาติทั่วประเทศไว้จำนวน 6 คน เพื่อให้สังคมเห็นว่า เรายังมีครูที่เป็นคนดี คนเก่งของแผ่นดิน ที่เป็นแบบอย่างที่ดีของครูอาชีพ ครูเหล่านี้สมควรได้รับการยกย่องเชิดชู ให้มีเกียรติภูมิ มีศักดิ์ศรี มีขวัญและกำลังใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ครูต่อไป อีกหน่วยงานหนึ่งคือ สถาบันแห่งชาติว่าด้วยภูมิปัญญาและการศึกษาไทย (สภก.) ได้ดำเนินการสืบค้นเพื่อยกย่อง "ครูภูมิปัญญาไทย" ซึ่งเป็นบุคคลในท้องถิ่น ผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องภูมิปัญญาไทยแต่ละสาขา จำนวน 30 คน จากทุกภูมิภาค ให้เป็นผู้ นำในการจัดการเรียนการสอนเรื่องภูมิปัญญาไทย โดยจัดให้มีการสอนภูมิปัญญาไทยในโรงเรียน หรือจัดตั้งเป็น "ศูนย์การเรียน" สำหรับถ่ายทอดภูมิปัญญาไทยโดยเฉพาะ ครูภูมิปัญญาไทยเหล่านี้จะได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายเพื่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การวิจัยและพัฒนาเรื่องภูมิปัญญาไทย และเป็นต้นแบบในการพัฒนาเครือข่ายภูมิปัญญาไทยต่อไป ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เรื่องการส่งเสริมภูมิปัญญาไทย และในหมวด 7 ของ พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ ที่ว่าด้วยเรื่องการระดมทรัพยากรบุคคลในชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ซึ่งก็คือครูภูมิปัญญาที่มีอยู่ในทุกส่วนของสังคมนั่นเอง

สำหรับเรื่องการปฏิรูปทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา นั้น จะมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดสรรงบประมาณเพื่อการศึกษา จาก "การจัดสรรแบบแสดงรายการ" ซึ่งก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมในการจัดการศึกษา เพราะสถาบันที่ตั้งมานานและอยู่ในเขตเมืองจะได้เปรียบสถานศึกษาใหม่ในชนบท ไปเป็น "การจัดสรรแบบรายบุคคล" ตามความต้องการทางการศึกษา เช่น เด็กพิการ เด็กปัญญาเลิศ เด็กด้อยโอกาส และเด็กที่อยู่ห่างไกลในถิ่นทุรกันดารจะได้รับงบประมาณมากกว่าปกติ

1.4 กฎหมายเพื่อการปฏิรูปการศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 70 กำหนดให้มีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ ประกาศ คำสั่งเกี่ยวกับการศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ภายใน 5 ปี นับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ และมาตรา 74 กำหนดให้สำนักงานปฏิรูปการศึกษาเสนอแนะเกี่ยวกับการปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ ระเบียบและคำสั่งที่บังคับใช้อยู่ในส่วนที่เกี่ยวกับการจัดโครงสร้าง องค์กรและการแบ่งส่วนงาน การจัดระบบครู

คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา รวมทั้งเสนอการจัดระบบทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงได้เร่งดำเนินการด้านกฎหมายเพื่อให้การปฏิรูปการศึกษาขับเคลื่อนไปได้ตามระยะเวลาที่กำหนด ซึ่งสามารถสรุปผลการดำเนินงาน ณ วันที่ 31 ตุลาคม 2544 ได้ดังนี้

กฎหมายที่มีการประกาศใช้แล้ว 2 ฉบับ

- 1) พระราชบัญญัติการจัดตั้งสำนักงานปฏิรูปการศึกษา พ.ศ. 2542
- 2) พระราชบัญญัติการจัดตั้งสำนักงานรองรับมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน) พ.ศ. 2543

กฎหมายที่สำนักงานคณะกรรมการพระราชบัญญัติฯ พิจารณาเสร็จแล้ว และส่งกลับไปยังคณะรัฐมนตรี 3 ฉบับ

- 1) ร่างกฎกระทรวงว่าด้วยการแบ่งระดับและประเภทของการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.
- 2) ร่างกฎกระทรวงว่าด้วยการแบ่งระดับและการเทียบระดับการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ.
- 3) ร่างกฎกระทรวงว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีขึ้นอายุเด็กเพื่อเข้ารับการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ.

กฎหมายที่อยู่ระหว่างการพิจารณาของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา 5 ฉบับ

- 1) ร่างกฎกระทรวงว่าด้วยการกำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการให้คนพิการมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา พ.ศ.
- 2) ร่างกฎกระทรวงว่าด้วยการจัดสรรงบประมาณเป็นพิเศษให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความเป็นจริงสำหรับผู้พิการ พ.ศ.
- 3) ร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหิดล พ.ศ.
- 4) ร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยแคว้น พ.ศ.
- 5) ร่างพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ.

ร่างพระราชบัญญัติที่สำนักงานปฏิรูปการศึกษานำเสนอคณะรัฐมนตรี 23 ฉบับ

- 1) ร่างพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ ศาสนา และวัฒนธรรม พ.ศ.
- 2) ร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.
- 3) ร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัย พ.ศ.
- 4) ร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.
- 5) ร่างพระราชบัญญัติปรับปรุง กระทรวง ทบวง กรม (ฉบับที่) พ.ศ.
- 6) ร่างพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่) พ.ศ.

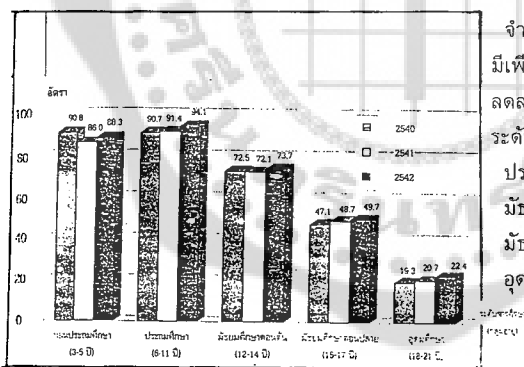
- 7) ร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งสถาบันพัฒนาและส่งเสริมครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.....
 - 8) ร่างพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ.....
 - 9) ร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งสถาบันเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา พ.ศ.....
 - 10) ร่างพระราชบัญญัติการศึกษาเอกชน พ.ศ.....
 - 11) ร่างพระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ.....
 - 12) ร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ.....
 - 13) ร่างพระราชบัญญัติสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล พ.ศ.....
 - 14) ร่างพระราชบัญญัติสถาบันเทคโนโลยีปทุมวัน พ.ศ.....
 - 15) ร่างพระราชบัญญัติสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ พ.ศ.....
 - 16) ร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.....
 - 17) ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (ฉบับที่) พ.ศ....
 - 18) ร่างพระราชบัญญัติกองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา (ฉบับที่) พ.ศ.....
 - 19) ร่างพระราชบัญญัติเปลี่ยนชื่อกองทุนเพื่อการโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา เป็นโครงการอาหารกลางวันในสถานศึกษา (ฉบับที่) พ.ศ.....
 - 20) ร่างพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (ฉบับที่..) พ.ศ.....
 - 21) ร่างพระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ (ฉบับที่..) พ.ศ.....
 - 22) ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่..) พ.ศ.....
 - 23) ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระราชกำหนดอัตราตุลาการ (ฉบับที่..) พ.ศ....
- กฎหมายที่อยู่ระหว่างการยกร่าง 11 ฉบับ
- 1) ร่างกฎกระทรวงว่าด้วยการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของบุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ มาตรา 12
 - 2) ร่างกฎกระทรวงว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไข การจัดการศึกษาเฉพาะทาง พ.ศ....
 - 3) ร่างระเบียบกระทรวงฯว่าด้วยการประเมินเทียบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาต่ำกว่าปริญญา
 - 4) ร่างระเบียบกระทรวงฯว่าด้วยการเทียบโอนผลการเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการศึกษาระดับอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา
 - 5) ร่างหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นศึกษา (ฉบับที่..) พ.ศ....
 - 6) ร่างกฎกระทรวงว่าด้วยจำนวนกรรมการ คุณสมบัติ หลักเกณฑ์ วิธีการสรรหา เลือกประธานกรรมการและกรรมการสถานศึกษาเอกชน พ.ศ.....

- 7) ด้วยร่างกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.....
- 8) ร่างกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาประเภทอาชีวศึกษา พ.ศ.....
- 9) ร่าง พ.ร.บ. จัดตั้งกองทุนพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ....
- 10) ร่าง พ.ร.บ. ครู พ.ศ. 2488 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 7 พ.ศ.....
- 11) ร่างกฎกระทรวงว่าด้วยกองทุนส่งเสริมครูคณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.....

1.5 ข้อมูลเกี่ยวกับสถิติการศึกษาที่สำคัญ

จากข้อมูลบันทึกการศึกษาไทย 2543 (Thai Education Diary, 2000, สำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542) ได้สรุปข้อมูลเกี่ยวกับสถิติการจัดการศึกษาให้กับเด็กและเยาวชนไทยมีคุณภาพการจัด ดังต่อไปนี้

- 1) อัตราส่วนนักเรียนต่อประชากรวัยเรียน จำแนกตามระดับการศึกษา ปีการศึกษา 2540 - 2542 ดังนี้

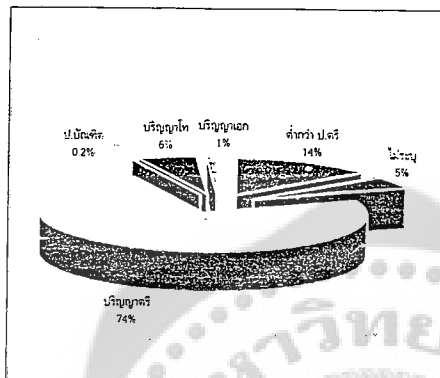
จำนวนนักเรียนต่อประชากร ในปี 2542 มีเพียง ระดับก่อนประถมศึกษาเท่านั้นที่ ลดลงจากปีที่แล้ว เหลือร้อยละ 88 แต่ในระดับอื่น ๆ เพิ่มขึ้นทุกระดับ คือ

ประถมศึกษา	ร้อยละ 94
มัธยมศึกษาตอนต้น	ร้อยละ 74
มัธยมศึกษาตอนปลาย	ร้อยละ 50
อุดมศึกษา	ร้อยละ 22

หมายเหตุ : ปี 2542 เป็นข้อมูลประชากรประมาณการ

ที่มา : ศูนย์สถิติแห่งชาติเพื่อการปฏิรูปการศึกษา สกศ.

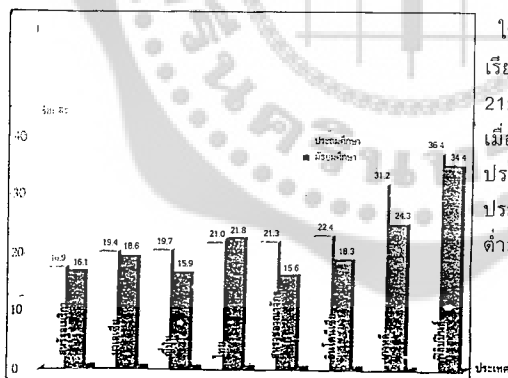
4) ร้อยละของครู - อาจารย์จำแนกตามระดับการศึกษา ปีการศึกษา 2541

จำนวนครู - อาจารย์ที่สอนในระบบ
โรงเรียนทั่วประเทศมีจำนวน 684,638
คน ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 74) จบการศึกษา
ระดับปริญญาตรี

ที่มา : ศูนย์สถิติแห่งชาติเพื่อการปฏิรูปการศึกษา สกศ.

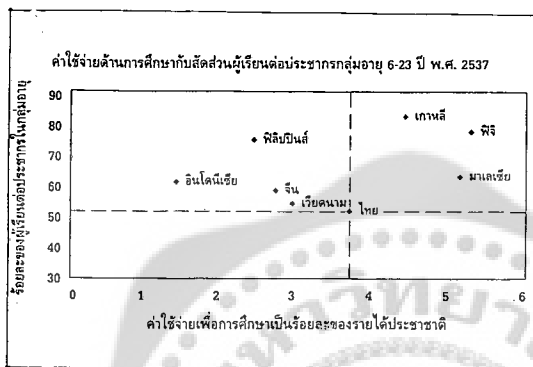
5) อัตราส่วนนักเรียนต่อครู จำแนกตามระดับการศึกษา ของประเทศต่าง ๆ พ.ศ. 2539

ในปี 2539 ประเทศไทยมีอัตราส่วนนักเรียนต่อครู ในระดับประถมศึกษาเท่ากับ 21:1 และระดับมัธยมศึกษาเท่ากับ 22:1 เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่น ๆ พบว่าประเทศไทยใช้ครูจำนวนที่ใกล้เคียงกับประเทศญี่ปุ่นและประเทศมาเลเซีย และต่ำกว่าประเทศเกาหลี และฟิลิปปินส์

ที่มา : OECD Education at a Glance. OECD Indicators 1998

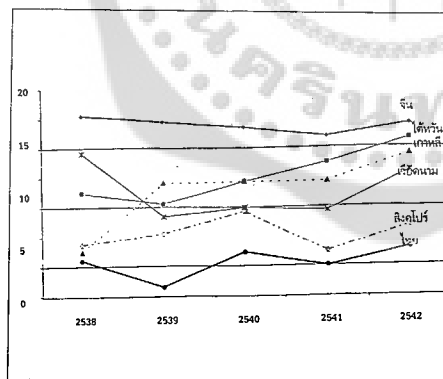
6) ธนาคารโลกได้รายงานการวิเคราะห์เปรียบเทียบประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรของประเทศลูกคำไว้ดังในแผนภูมิต่อไปนี้

ประเทศที่ลงทุนเพื่อการศึกษาสูง ได้แก่ ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย และเกาหลี มีจำนวนร้อยละของผู้เรียนต่อจำนวนประชากรเป็นสัดส่วนที่สูงกว่าประเทศไทย ในขณะที่ประเทศเวียดนาม จีน อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ ลงทุนน้อยกว่า แต่สามารถจัดการศึกษาได้มากกว่าประเทศไทย

ที่มา : ดัดแปลงมาจาก Education and Training in the East and Pacific Region June 11, 1998 by Education Sector Unit, East Asia and Pacific Region, World Bank

7) ผลการแข่งขันโอลิมปิกวิชาการ เปรียบเทียบระหว่างไทยกับประเทศอื่น ๆ ปี พ.ศ. 2538 - 2542

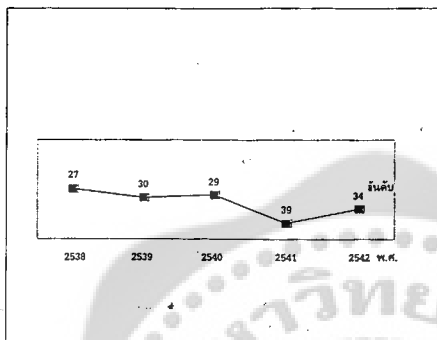

จากสถิติในรอบ 5 ปี ผลปรากฏว่าความสามารถของเด็กไทยใน 5 วิชา คือ คณิตศาสตร์ ฟิสิกส์ เคมี ชีววิทยาและคอมพิวเตอร์ ต่ำกว่าชาติอื่น ๆ ในเอเชีย โดยเฉพาะในปี 2542 ประเทศเวียดนามได้อันดับที่ 3 ของโลกในวิชาคณิตศาสตร์ ขณะที่ประเทศไทยได้อันดับที่ 47 ในจำนวนประเทศที่เข้าแข่งขันรวม 64 ประเทศ

ที่มา : IMD, The World Competitiveness Year book 1999

8) ชีตความสามารถการแข่งขันของประเทศไทยในระดับนานาชาติ

พ.ศ. 2538 - 2542

การเปรียบเทียบขีดความสามารถในการแข่งขันระดับนานาชาติระหว่าง 47 ประเทศ ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 39 ในปี 2541 และอันดับที่ 34 ในปี 2542

ที่มา : IMD, The World Competitiveness Year book 1999

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าประเทศไทยมีสภาพทุนเดิมของการจัดการศึกษาที่พยายามจัดการศึกษาทุกด้านให้กับเด็กและเยาวชนของไทย ได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพและทั่วถึงทั้งประเทศ แต่ก็ยังไม่สามารถจัดการศึกษาได้ตามเป้าหมายดังที่วางนโยบายไว้

2. ศักยภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในประเทศไทย

2.1 ประวัติความเป็นมาการศึกษาปฐมวัย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2544)

การศึกษาของไทยตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ นับเป็นการศึกษาก่อนระบบโรงเรียน การปฐมวัยศึกษาสมัยนั้นจัดตามประเภทของเด็ก ได้แก่ การปฐมวัยศึกษาสำหรับเจ้านายเชื้อพระวงศ์ สำหรับเด็กตั้งแต่อายุ 3 - 7 ปี ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 5 มีการจัดตั้งโรงเรียนราชกุมาร และโรงเรียนราชกุมารี ซึ่งการจัดการเรียนการสอนไม่ใช้การท่องจำอย่างเดียว แต่จัดให้สอดคล้องกับธรรมชาติและความสนใจของเด็ก ต่อมาโครงการศึกษาชาติ พ.ศ. 2441 มีการจัดปฐมวัยศึกษาในรูปของโรงเรียนมูลศึกษา หรือการศึกษาเบื้องต้น เน้นการเรียน อ่าน เขียน เรียนเลขเป็นสำคัญ คำว่า โรงเรียนอนุบาลปรากฏในพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ พ.ศ. 2461 มีวัตถุประสงค์เพื่อดูแลเด็กในวัยต้นและสอนให้เด็กอ่านเขียนเรียนเลขด้วย รัฐและเอกชนก็ช่วยกันจัดกิจกรรมในหลายรูปแบบ ซึ่งก็มุ่งพัฒนาไปในแนวเดียวกันคือ มุ่งให้การอบรมเลี้ยงดู ส่งเสริมภาวะโภชนาการ มีสุขภาพอนามัยสมบูรณ์และมีความพร้อมที่จะเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาต่อไป

เดิมหลักสูตรระดับก่อนประถมศึกษา จะใช้คำว่า "แนวการจัดประสบการณ์" หน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาในระดับอนุบาลมีหลายหน่วยงาน เช่น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ทบวงมหาวิทยาลัย กรมการศาสนา กรมประชาสัมพันธ์ ฯลฯ ซึ่งแต่ละหน่วยงาน โดยหลักการแล้วมุ่งพัฒนาเด็กทุกด้าน โดยเตรียมความพร้อม ส่งเสริมพัฒนาการ และฝึกทักษะนิสัยต่าง ๆ

ในปี พ.ศ. 2540 กระทรวงศึกษาธิการพิจารณาเห็นว่าการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ควรประกาศใช้เป็นหลักสูตรเพื่อให้มีมาตรฐานเดียวกับหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 จึงนับเป็น หลักสูตรฉบับแรกของประเทศไทย หลักสูตรได้กำหนดปรัชญาการศึกษา และการอบรมเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด - 6 ปี บนพื้นฐานที่สนองความต้องการของเด็ก ให้เด็กได้รับการพัฒนาทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาอย่างสมดุล ต่อเนื่องไปพร้อมกันทุก ๆ ด้าน จัดประสบการณ์ผ่านกิจกรรมการเล่นที่เหมาะสมกับวัยและความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยความร่วมมือระหว่างบ้าน สถานศึกษา และชุมชน

2.2 ความหมายของการศึกษาปฐมวัย

การศึกษาปฐมวัยการศึกษาปฐมวัยตามหลักฐานมีชื่อเรียกหลายแบบ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2544) ได้แก่

1) แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2494 เรียก การศึกษาชั้นอนุบาล หมายถึง การอบรมกุลบุตร กุลธิดาก่อนการศึกษาภาคบังคับ โดยมีหลักการให้อบรมบ่มนิสัย และฝึกประสาท ใจให้พร้อมที่จะรับการศึกษาชั้นประถมศึกษาต่อไป

2) แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2503 เรียก อนุบาลศึกษา หมายถึง การอบรมเบื้องต้นเพื่อให้กุลบุตร กุลธิดา พร้อมที่จะรับศึกษาระดับประถมศึกษาต่อไป

3) นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2541 มีการเรียกชื่อว่า การศึกษาของเด็กก่อนวัยเรียน หรืออนุบาลศึกษา

4) แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2520 เรียก การศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา หมายถึง การศึกษาที่มุ่งอบรมเลี้ยงดูก่อนการศึกษาภาคบังคับ เพื่อเตรียมเด็กให้มีความพร้อมทุกด้านดีพอที่จะเข้ารับการการศึกษาต่อไป

5) แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535 เรียก การศึกษาก่อนประถมศึกษา เป็นการศึกษาลักษณะของกำรอบรมเลี้ยงดู และพัฒนาความพร้อมของเด็ก ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ บุคลิกภาพ และสังคม เพื่อรับการศึกษาในระดับต่อไป

6) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เรียก การศึกษาปฐมวัย ซึ่งตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 16 มีนาคม พ.ศ. 2542 ให้เหตุผลของการที่รัฐกำหนดนโยบายการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่ครอบคลุมการศึกษาของเด็กปฐมวัย ไว้ว่า

"รัฐบาลยังคงให้ความสำคัญกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย (0-5 ปี) เพราะการพัฒนาเด็กใน

วัยนี้ เป็นช่วงเวลาสำคัญสำหรับการพัฒนาทางสมองของบุคคล การที่กำหนดนโยบายการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี โดยไม่ครอบคลุมการศึกษาของเด็กปฐมวัยดังกล่าวก็เนื่องจาก การศึกษาระดับก่อนปฐมศึกษา ควรเป็นการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อม โดยส่งเสริมให้ชุมชน สถาบัน หรือองค์กรในท้องถิ่นโดยเฉพาะอย่างยิ่ง สถาบันครอบครัวมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาระดับนี้ ควบคู่ไปด้วย..." ดังนั้น สรุปได้ว่า การศึกษาปฐมวัย มีชื่อเรียกแตกต่างกัน ที่เป็นหลักฐานครั้งแรกคือ อนุบาล ก่อนวัยเรียน ก่อนประถมศึกษา และปัจจุบันตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ใช้ ปฐมวัย หมายถึง การจัดการศึกษาแก่เด็ก อายุ 0 - 5 ปี (เด็กตั้งแต่แรกปฏิสนธิ ถึงอายุ 5 ปี 11 เดือน 29 วัน) เพื่อพัฒนาและเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กทุก ๆ ด้านการศึกษอนุบาล กับ ปฐมวัย จึงเป็นการศึกษาในระดับเดียวกัน แต่การศึกษอนุบาลจะมีชื่อปรากฏในระบบโรงเรียนและส่วนใหญ่จะรับเด็กอายุตั้งแต่ 3 - 5 ปี

2.3 ความสำคัญของการจัดการศึกษาปฐมวัย

ในแผนปฏิบัติการการศึกษา และพัฒนาเด็กปฐมวัย (0 - 5 ปี) ซึ่งคณะกรรมการการศึกษา และพัฒนาเด็กปฐมวัยของกระทรวงศึกษาธิการ (ในโครงการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ) ได้กำหนดวิสัยทัศน์ของการจัดการศึกษา และพัฒนาเด็กปฐมวัย (กระทรวงศึกษาธิการ. 2544) ไว้ว่า

"เด็กปฐมวัยทุกคนได้รับบริการที่เหมาะสม เพื่อให้เติบโตเรียนรู้อย่างมีความสุข และพัฒนาทุกด้านอย่างสมดุล เต็มตามศักยภาพบนพื้นฐานของความเป็นไทย"

และกำหนดยุทธศาสตร์ระยะแรก ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2543 - 2545 ส่วนหนึ่งไว้ว่า

1. การพัฒนาเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี ใช้หลักการ บ้านและชุมชนเป็นฐานในการเลี้ยงดู ซึ่งบุคคลสำคัญคือ พ่อแม่ ผู้ปกครอง และครอบครัว

2. เด็กอายุ 3 - 5 ปี ให้สถานพัฒนาเด็กหรือรูปแบบอื่นที่เป็นทั้งในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย โดยให้ผู้ดูแลเด็ก ฯลฯ มีลักษณะเป็นมืออาชีพ และร่วมมือกับพ่อแม่ ผู้ปกครอง และครอบครัว

3. การพัฒนาเด็กอายุ 0 - 5 ปี ที่ดี และมีคุณภาพ ต้องมีระบบการส่งต่อเพื่อเชื่อมโยงจากบ้านไปศูนย์พัฒนาเด็กปฐมวัย และโรงเรียน ฯลฯ

ยุทธศาสตร์ระยะหลัง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 เป็นต้นไป เมื่อชุมชนมีความเข้มแข็งพอ รัฐจะกระจายความรับผิดชอบไปยังชุมชน ท้องถิ่น บุคคล ครอบครัว องค์กร สถาบันต่าง ๆ ดำเนินการเต็มที่ในทุก ๆ ด้าน ซึ่งรัฐจะเป็นเพียงผู้กำหนดนโยบาย รูปแบบ การตรวจสอบมาตรฐาน การประเมินผล และการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสกลุ่มต่าง ๆ เท่านั้น

จะเห็นได้ว่าในอนาคตการจัดการศึกษา และพัฒนาเด็กปฐมวัย ได้รับความสนใจเห็นความสำคัญและส่งเสริมให้มีการจัดรูปแบบที่หลากหลาย วิธีการที่จัดในปัจจุบันสามารถนำมาใช้ได้ เพียงแต่ต้องพิจารณาหน่วยงาน หรือ องค์กรที่จัดให้มีความเป็นเอกภาพ และพัฒนาคุณภาพการจัดให้ได้มาตรฐาน ดังนั้น การจัดการศึกษาปฐมวัยของเด็กในช่วงอายุ 0 - 3 ปี อาจจัดในรูปแบบศูนย์

พัฒนาเด็ก หรือสถานศึกษา หรือที่เรียกอย่างอื่น แต่โดยส่วนใหญ่จะเรียกว่า อนุบาล สามารถจัดให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคมของชุมชน และผู้ปกครอง ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการศึกษาระดับนี้มีความสำคัญคือ

1. ผลการศึกษาของนักจิตวิทยา เช่น เปียเจท์ สกินเนอร์ ฯลฯ ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็ก พบว่า องค์ประกอบส่วนหนึ่งที่จะส่งผลต่อการพัฒนาความเจริญงอกงามของเด็ก โดยเฉพาะเด็กที่อยู่ในวัยเริ่มต้นของชีวิต คือ สิ่งแวดล้อม ดังนั้น เด็กปฐมวัย ถ้าเข้าสู่ระบบการพัฒนาที่ถูกต้อง ยิ่งเร็วเท่าไร จะเกิดประโยชน์แก่ชีวิตเด็กมากเท่านั้น เพราะจะเป็นผลดีในด้านการพัฒนาสมอง ซึ่งจะต้องมีการกระตุ้นที่ถูกวิธี รวมทั้ง การพัฒนาทางบุคลิกภาพ ซึ่งสอดคล้องกับจิตวิทยาพัฒนาการที่ว่า ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เด็กได้รับในตอนต้นของชีวิต จะมีอิทธิพลต่อเด็กในอนาคต

2. เด็กที่ด้อยโอกาส เช่น ร่างกายพิการ พ่อแม่ยากจน เด็กประเภทนี้จะไม่ได้รับการเลี้ยงดูที่ถูกต้อง ขาดการกระตุ้น ส่งเสริมศักยภาพ การจัดศูนย์พัฒนาเด็กหรือสถานศึกษาที่มีคุณภาพจะทำให้เด็กเหล่านี้ได้เข้ามาอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี

3. สภาพเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน พ่อ แม่ ผู้ปกครองเด็กวัยนี้ ส่วนใหญ่มีการกักในการประกอบอาชีพ ประกอบกับสตรีมีโอกาสดำเนินการศึกษาสูงขึ้น และนิยมทำงานนอกบ้าน ทำให้ไม่สามารถเลี้ยงดูลูกด้วยตนเองได้ จึงทิ้งเด็กไว้กับพี่เลี้ยง หรือญาติผู้ใหญ่ อาจดูแลเด็กไม่มีคุณภาพเท่าที่ควร ซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาสุขภาพ เช่น การขาดสารอาหาร ฯลฯ และปัญหาสังคม เช่น การให้โทรทัศน์เลี้ยงเด็กซึ่งจะมีผลต่อพัฒนาการของเด็ก ฯลฯ ตามมา

4. พ่อ แม่ ผู้ปกครองเด็ก นิยมส่งลูกเข้าโรงเรียนอนุบาล ซึ่งรับเด็กตั้งแต่อายุ 3 ปี เข้าเรียนในอนุบาลปีที่ 1 และเรียน 3 ปี จนถึงอนุบาลปีที่ 3 หรือนิยมส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนอนุบาลเอกชนในปีที่ 1 และย้ายโรงเรียนในโรงเรียนอนุบาล ซึ่งจัดอนุบาล 2 ปี ซึ่งจะรับเด็กอายุ 3.5 - 4 ปี เข้าเรียนในชั้นอนุบาลปีที่ 1

ในกรณีที่ชุมชนนั้น ไม่มีโรงเรียนอนุบาลเอกชน ผู้ปกครองที่มีภาระกิจจะนำลูกไปฝากไว้ในศูนย์พัฒนาเด็ก หรือที่เรียกชื่อเป็นอย่างอื่น เพื่อเข้าชั้นเตรียมอนุบาลก่อนพาไปเข้าเรียนในโรงเรียนอนุบาลในปีต่อไป

ดังนั้น การจัดการศึกษาระดับอนุบาล โดยเฉพาะสำหรับเด็กอายุ 3 - 5 ปี มีความสำคัญซึ่งจะมีผลต่อชีวิตเด็กทุก ๆ ด้าน รัฐควรมีนโยบายการให้บริการการศึกษาด้านนี้อย่างเต็มที่ ส่วน พ่อ แม่ ผู้ปกครองเด็กที่มีความพร้อมอาจไม่ใช้บริการนี้ จะอบรมเลี้ยงดูให้การศึกษาด้วยตนเองก็ได้ ถือเป็นการศึกษาตามอัธยาศัย

2.4 มิติใหม่แห่งการปฏิรูปการศึกษาสู่การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย

สิ่งหนึ่งที่ถือได้ว่าเป็นความสำคัญยิ่งใหญ่มากของการศึกษาไทย คือ การมีบทบัญญัติด้านการศึกษานี้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์กับลูกหลานไทยในเรื่องของโอกาสและคุณภาพที่จะได้รับจากการศึกษา และนับเป็นครั้งแรกอีกเช่นกันที่

รัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้กำหนดสาระบัญญัติด้านการศึกษาดังอย่างชัดเจนหลายข้อแล้วแต่เป็นมติใหม่แห่งการปฏิรูปการศึกษาไทย บทบัญญัติดังกล่าว หมายถึง พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 อันมีสาระสำคัญคือ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาการศึกษา ความมุ่งหมายในการจัดการศึกษา การปฏิรูปการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอน และการปฏิรูประบบโครงสร้างการบริหารการศึกษาใหม่ ปรากฏไว้ในบทบัญญัติดังนี้

หมวดที่ 1 บททั่วไป มาตราที่ 6 ว่าด้วยหลักการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรมมีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

หมวดที่ 2 บททั่วไป มาตราที่ 7 เน้นให้มีการปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง สิทธิ และหน้าที่ของพลเมืองดีของประเทศตลอดจนมีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่เรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

หมวดที่ 3 ระบบการศึกษา มาตราที่ 15 ข้อ (1) การศึกษาในระบบเป็นการศึกษาที่กำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและการประเมินผลซึ่งเป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน

หมวดที่ 4 แนวการจัดการศึกษา มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดกระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพดังแสดงในภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 มาตรา 22 การจัดการศึกษาเน้นผู้เรียนทุกคนสำคัญ

จากสาระที่เป็นประเด็นสำคัญดังกล่าวข้างต้น นับเป็นการปฏิรูปการศึกษาครั้งสำคัญซึ่งมีแนวทางให้ความสำคัญของการศึกษาพัฒนาคนและคุณภาพของคนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนอย่างเต็มศักยภาพ ให้เป็นคนเก่ง ดี และมีสุข มติใหม่แห่งการปฏิรูปการศึกษาครั้งนี้

นับเป็นแนวทางที่ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนร่วมกับการจัดการศึกษาหาแนวทางปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายดังกล่าวแล้วอันมุ่งการปฏิรูปการเรียนรู้ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนั้น การศึกษาในฐานะที่เป็นกระบวนการในการพัฒนามนุษย์ให้ฉลาดและสมบูรณ์ยิ่งขึ้นจึงต้องมีการพัฒนาพร้อมปรับปรุงเพื่อให้เอื้อต่อเด็กให้สามารถเรียนรู้ได้เต็มตามศักยภาพของแต่ละบุคคลให้มากที่สุด เพื่อให้มีผลการเรียนรู้ก้าวหน้าไปอย่างยอดเยี่ยม และก้าวหน้าไปบนเส้นทางที่คาดหวังได้ การจัดการเรียนการสอนจึงต้องมีการปฏิรูปในกระบวนการเบ็ดเสร็จในวงจรของตน ซึ่งการจัดการเรียนการสอนในยุคปฏิรูปเป็นแนวการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง สอนให้เด็กแก้ปัญหา มีส่วนร่วมปฏิบัติ คิดค้นในการเรียน มีการพัฒนาด้าน การสอนหลาย ๆ อย่างเข้ามาโดยมิได้พึ่งพาครูเพียงฝ่ายเดียว ครูผู้สอนเป็นผู้วางแผน เตรียม สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ และเอื้ออำนวยแนะแนวทางแก่เด็กขณะเรียน ด้วยเหตุนี้มิติใหม่แห่งการปฏิรูปการศึกษาที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงกระบวนการเรียนการสอน ย่อมมีผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงการวัดและการประเมินเด็กเช่นกัน

มิติใหม่แห่งการปฏิรูปการศึกษาอันเนื่องมาจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับของคนไทยพุทธศักราช 2540 ดังปรากฏ จึงมีผลกระทบต่อจัดการศึกษาระดับปฐมวัยและต่อการเรียนรู้ของเด็กระดับนี้ ดังแสดงในภาพประกอบ 2

หมวด 4 การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยตามแนวการปฏิรูปการศึกษา

ภาพประกอบ 2 แนวการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยตามแนวการปฏิรูปการศึกษา

2.5 แนวคิดการจัดการศึกษาปฐมวัย

สำหรับแนวการจัดการศึกษาปฐมวัยของประเทศไทยในปัจจุบันนี้ แต่ละสถานศึกษาอาจจัดทำขึ้นและกำหนดใช้ในสถานศึกษาของตนเอง อาจมีความแตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับแต่ละสถานศึกษานั้นๆ จะยึดหลักการและแนวคิดในการจัดทำหลักสูตรแบบใด อาจมีหลายรูปแบบ บางแห่งเน้นการเตรียมความพร้อมทั้ง 4 ด้าน บางแห่งนำแนวคิดทางนวัตกรรมการสอนจากตะวันตก เช่น แบบวอลดอร์ฟ แบบมอนเตสซอรีหรือแบบมุ่งภาษาธรรมชาติ เป็นต้น บางแห่งเน้นเป็นวิชา

การ คือ อ่านออก เขียนได้ หรือบางแห่งอาจเป็นแนวผสมผสานกัน อย่างไรก็ตามแนวคิดพื้นฐานการจัดการศึกษาปฐมวัย มีแนวคิดพื้นฐานดังนี้ (สิริมา ภิญโญนันตพงษ์. 2545)

1. อิทธิพลแนวความคิดจากซีกโลกตะวันตก เป็นการนำแนวความคิดของนักปรัชญา นักจิตวิทยา และนักการศึกษาจากต่างประเทศมาเป็นแนวทาง และหลักการในการจัดการศึกษาปฐมวัย ดังต่อไปนี้

ตาราง 1 แนวคิดของนักปรัชญาและนักจิตวิทยา

ชื่อ	แนวคิด
รุสโซ (Rousseu, 1712-1778)	พัฒนาการของเด็กเป็นลำดับขั้นตอน การเรียนรู้ของเด็กแต่ละขั้นมีความสัมพันธ์กัน
เปสตาลอซซี (Pestalozzi, 1746-1827)	พ่อ แม่เป็นครูคนแรกของลูก ความรักเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาเด็ก ทั้งทางด้านร่างกายและสติปัญญา
ฟลอเบล (Froebie, 1782-1852)	การเล่นเป็นวิธีสอนที่สำคัญ ส่งเสริมพัฒนาการ กระตุ้นให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์อย่างเสรี
ดิวอี้ (Dewey)	เด็กเรียนรู้โดยการเล่นให้อิสระเด็กในการสำรวจ ค้นพบ และเล่นในสิ่งแวดล้อมที่เต็มไปด้วยกิจกรรมต่างๆ ที่เด็กสนใจ
มอนเตสซอรี (Montessori, 1870-1952)	เชื่อว่าความสามารถทางด้านสมองของเด็กจะตื่นตัวกระตุ้นโดยการใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า คือ การฟัง การดู การชิมรส การดมกลิ่น การสัมผัส เป็นพื้นฐานการพัฒนาการทางด้านสติปัญญา
ฮอล (Hall, 1844-1924)	ให้ความสำคัญของคำว่า พัฒนาเด็กๆ โดยส่วนรวมทุกด้าน (the whole child) ทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตใจ และสติปัญญา
อีริกสัน (Erikson, 1950)	สภาพแวดล้อมที่ดี และการตอบสนองของเด็กจะช่วยพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กในอนาคต
피아เจต์ (Piaget, 1896-1980)	เน้นเรื่องการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ เมื่อเด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและผู้ใหญ่ในการเข้าสังคมนั้นๆ เด็กเรียนรู้โดยให้อิโกลาสเด็กในการเล่นสำรวจและทดลอง ให้เด็กมีโอกาสเลือก ตัดสินใจและแก้ปัญหาต่างๆ ด้วยตนเอง

ตาราง 1 (ต่อ)

กิเซล (Gesell, 1880-1961)	ผู้บุกเบิกสร้างตัวบ่งชี้พฤติกรรมของเด็กแต่ละคนมีพัฒนาการเท่าไรและอย่างไร
ไวคาร์ท (Weikart, 1986)	เน้นการจัดประสบการณ์เหมาะสมกับอายุ แนวการจัดประสบการณ์ ให้เด็กมีโอกาสทำกิจกรรมและฝึกฝนภาษา มีโอกาสเลือกตัดสินใจ และแก้ปัญหาต่างๆ ด้วยตนเอง
เอลคายด์ (Elkind, 1983)	ผู้ปกครองควรระวังในการเร่งลูกให้เรียนทางด้านวิชาการ เพราะเป็นผลเสียกับเด็กในอนาคต

จากพื้นฐานความคิดของนักปรัชญา นักจิตวิทยา และนักการศึกษาดังกล่าวข้างต้นแล้ว มีปรัชญาการศึกษาสำคัญ ที่ยึดถือเป็นแนวทาง คือ

- (1) เด็กมีความแตกต่างระหว่างบุคคล (เปเลตาลอสซี่)
- (2) การเรียนรู้จากการกระทำ จากประสบการณ์ตรง (ดิวอี้, เพียเจท์)
- (3) เด็กพัฒนาได้ดีจากการเล่น (เฟรเบล)
- (4) การฝึกประสาทสัมผัสทั้ง 5 คือ การดู การฟัง การชิมรส การดมกลิ่น และการสัมผัส เป็นพื้นฐานที่จะนำไปสู่การพัฒนาทางสติปัญญา (มอนเตสซอรี)
- (5) สภาพแวดล้อมมีผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กในอนาคต (อีริคสัน)
- (6) การเร่งให้เด็กเรียนขณะที่ไม่พร้อมเป็นอันตรายอย่างยิ่งยวด (เดวิดเอลโคห์น, สไตเนอร์)

และเมื่อนำมาบูรณาการมีแนวความคิดที่ร่วมกัน คือ เห็นความสำคัญของเด็ก เข้าใจพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก แนวการจัดประสบการณ์จึงควรมุ่งเน้นที่ตัวเด็กเป็นสำคัญ ซึ่งส่งผลให้การจัดแนวประสบการณ์ในระดับนี้มีความเป็นสากล ที่เกือบทุกประเทศในโลกมองจุดเน้นในด้านคุณภาพ ที่จัดให้เด็กควรได้รับการปฏิบัติเป็นอย่างดี ในขณะที่ดำเนินชีวิตอยู่ในโรงเรียน ดังนั้นจากแนวความคิดของนักปรัชญา นักจิตวิทยาและนักการศึกษาจากอดีตสู่ปัจจุบัน จึงสะท้อนให้เห็นแนวความคิดที่สั่งสมกันมา ให้เห็นความสำคัญของเด็กโดยส่วนรวมทุกด้าน เน้นพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตใจ และสติปัญญา

2. อิทธิพลจากหน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาปฐมวัย ทำในต่างประเทศและในประเทศ สำหรับในต่างประเทศ อาทิ ประเทศสหรัฐอเมริกา มีสมาคมการศึกษาปฐมวัยแห่งชาติ (National Association of Education for Young Children : NAEYC) โดยเฉพาะในปีค.ศ.1987 ได้ประกาศใช้นโยบายการจัดการศึกษาปฐมวัย เรียกว่า DAP (Developmental Appropriate Practice) ซึ่งมีแนวการจัดการศึกษาโดยปฏิบัติให้เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก โดยมุ่งเน้นการจัดการศึกษา

แบบเด็กเป็นศูนย์กลาง (a child-centered approach) การจัดให้เหมาะสมกับความแตกต่างระหว่างบุคคลแต่ละคนมีลักษณะพิเศษเฉพาะตน(unique characteristics) และการจัดให้เหมาะสมกับระดับอายุ (age appropriate) ตั้งแต่เด็กเล็ก เด็ก 3 ถึง 5 ขวบ และเด็ก 6 ขวบ ถึง 8 ขวบ (Charlesworth. 1998 : 274-275) หลักการดังกล่าวนี้ถูกนำมาปฏิบัติมีผลต่อการจัดประสบการณ์ต่างๆ ที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย ส่งเสริมเด็กมีพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน และสำหรับในประเทศ ได้มีหน่วยงาน โดยเฉพาะของทางรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย อาทิสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ในหน่วยงานที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับนี้มีการปรับแนวนโยบายที่จัดการศึกษาให้กับเด็กระดับนี้ตามแนวสากลตามหลักการของนักปรัชญา นักจิตวิทยา และนักการศึกษาดังกล่าวแล้ว และปรับตามแนวสากล ดังกล่าวแล้ว หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยเน้นพัฒนาการของเด็กตามความเหมาะสมกับวัยเด็ก

3. อิทธิพลจากโลกาภิวัตน์ทางการศึกษา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ทำให้การติดต่อสื่อสาร ทั้งโดยใช้คนเดินทาง และจากสื่อวิทยุ โทรทัศน์ และคอมพิวเตอร์ ทำให้การศึกษาต้องมีการปรับเปลี่ยนทั้งระบบ ทำให้ประเทศไทยมีพระราชบัญญัติการศึกษา ฉบับปี พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็น กฎหมายทางการศึกษาระดับแรกและมีแนวการจัดการศึกษาที่ปรับเปลี่ยน มีแนวการจัดการศึกษาที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ โลกาภิวัตน์ทางการศึกษามีผลกระทบต่อการจัดการศึกษาปฐมวัยและต่อแนวการจัดประสบการณ์ของเด็กระดับนี้

2.6 หลักการจัดการศึกษาปฐมวัย

จากแนวคิดในการพัฒนาระบบการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและการศึกษาของไทย ตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2540 อันเนื่องมาจากรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน พ.ศ. 2540 สู่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2541-2544) และแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2541-2544) ต่างมุ่งเน้นมีจุดมุ่งหมายร่วมกัน คือให้ความสำคัญในการพัฒนาคน และคุณภาพของคน เพื่อพัฒนาชาติ แนวทางพัฒนาจึงมุ่งเน้นคนเป็นศูนย์กลาง มุ่งให้ทุกคนมีการพัฒนาเต็มศักยภาพ โดยอาศัยการศึกษาเป็นกลไก สร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เต็มสมบูรณ์ โดยเฉพาะจากแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2541-2544) มีแนวปฏิบัติดังนี้ 1) พัฒนาคูให้มีศักยภาพเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีคุณภาพสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข 2) พัฒนาคูและปรับปรุงหลักสูตรเป็นต้นว่า ให้มีสัดส่วนระหว่างวิชาทักษะพื้นฐานและวิชาที่ก่อให้เกิดการพัฒนาทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม 3) พัฒนาการเรียนการสอน ให้ผู้เรียนพัฒนาขีดความสามารถของตนให้เต็มตามศักยภาพ โดยการปรับวิธีการสอนให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และจัดในรูปแบบที่หลากหลาย มีการเชื่อมโยงวิธีการเรียนรู้ในเนื้อหาวิชากับสภาพในชีวิตจริง 4) พัฒนาผู้เรียนโดยเน้นกระบวนการให้ผู้เรียนพัฒนาด้านการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ การแสดงความคิดเห็น และการแสวงหาความรู้ 5) พัฒนาการปรับปรุงการวัดและประเมินให้สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษา ในส่วนที่เกี่ยวกับการวัดและประเมิน จัดว่า เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการ

พัฒนาองค์ประกอบอื่น ๆ ในการจัดการศึกษา สำหรับการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยก็เช่นเดียวกัน มีแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงกระบวนการทางการศึกษาทั้งระบบ การพัฒนาการจัดการศึกษาจำเป็นต้องพัฒนา ทุก ๆ ส่วนปัจจัยตั้งแต่ หลักสูตร การเรียนการสอน และการประเมินผลการเรียนรู้

สำหรับหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย มีหลักการยึดตามแนวการจัดการศึกษาที่กล่าวแล้ว หลักการจัดการศึกษาปฐมวัยมี

1) หลักการจัดเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การจัดการศึกษาตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีแนวโน้มเพื่อพัฒนาคน หรือ "ผู้เรียน" เป็นสำคัญ เน้นให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น และท่านพระธรรมปิฎกได้กล่าวว่า การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยนั้นควรเน้น กายเป็น คิดเป็น หมายความว่า ให้สอนเด็กรู้พื้นฐานของการปฏิบัติตนเบื้องต้นแรกก่อน คือ กินเป็น นอนเป็น แต่งกายเป็น แล้วค่อยสอนให้คิดเป็น ซึ่งหลักการนี้เหมาะสมกับการสอนเด็กปฐมวัย เพราะเด็กวัยนี้ ควรได้รับการเตรียมความพร้อมในด้านการรู้จักช่วยเหลือตนเองก่อนเป็นหลักการพื้นฐานการจัดการศึกษาให้กับเด็กปฐมวัย และเน้นตัวเป็นสำคัญ

2) หลักการจัดเน้นพัฒนาการและธรรมชาติของเด็กปฐมวัย

หลักในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยนั้น ควรคำนึงถึงพัฒนาการและธรรมชาติของเด็ก ในการจัดกระบวนการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยควรพิจารณาทฤษฎีพัฒนาการเด็กเป็นหลัก พัฒนาการของเด็กมีส่วนสัมพันธ์หรือเกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก อย่างไรก็ตามในการนำหลักการทฤษฎีพัฒนาการมาเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาให้กับเด็กปฐมวัยนั้น จะได้คำตอบที่ว่าการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย หมายถึง การที่อยากรู้ว่าเด็กเรียนรู้อะไร สิ่งใดที่เด็กสามารถทำได้หรือทำไม่ได้ ประสบการณ์หรือข้อมูลอะไรบ้างที่เด็กควรได้เรียนรู้ และควรเรียนรู้ถึงระดับใด คำถามเหล่านี้เป็นแนวทางให้ครูผู้สอนที่เกี่ยวข้องกับเด็ก สามารถที่จะหาแนวทางและวิธีการทำการจัดการศึกษาให้กับเด็กได้อย่างเหมาะสม และปฏิกิริยาการเรียนรู้ของเด็กสะท้อนออกมาที่เราเข้าใจในตัวเด็ก ไม่ว่าจะเป็นการจัดสถานการณ์ กิจกรรมการใช้คำถาม การใช้คำถามต่าง ๆ ซึ่งแนวคิดนี้ตรงกับแนวคิดของประเทศสหรัฐอเมริกาที่ได้เสนอหลักการและข้อเสนอแนะการจัดการศึกษาเด็กปฐมวัย ตามกฎหมายที่เรียกว่า Goals 2000 : Educate America Act ซึ่งประกาศใช้เมื่อวันที่ 25 มกราคม 2537 เพื่อเป็นกระตุ้นให้เกิดการปฏิรูปการศึกษาของมลรัฐต่าง ๆ กฎหมาย Goals 2000 ได้กำหนดเป้าหมายของการศึกษาของชาติไว้ 8 ประการ เป้าหมายที่ 1 คือความพร้อมที่จะเรียน : ในปี 2000 เด็กทุกคนในสหรัฐอเมริกา มาโรงเรียนด้วยความพร้อมที่จะเรียน โดยมุ่งความสำคัญไปที่เด็กปฐมวัย เพื่อให้ดำเนินงานตามเป้าหมายข้อที่ 1 บรรลุผล ประเด็นสำคัญคณะวางแผนด้านทรัพยากรและเทคนิคจึงได้วางหลักการจัดการศึกษาสำหรับเด็ก ยึดหลักความพร้อมของเด็กโดยเน้นให้สอดคล้องกับพัฒนาการธรรมชาติและสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ดังนั้นในระดับปฐมวัย หลักการจัดการศึกษาระดับนี้ ควรมีลักษณะเป็นการจัดการศึกษา

โดยคำนึงถึงทฤษฎีพัฒนาการเด็กและทฤษฎีการเรียนรู้ เป็นพื้นฐานสำคัญ เพื่อพัฒนาสนับสนุนศักยภาพและพัฒนาการของผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตใจ และสติปัญญา

3) หลักการจัดการเรียนปณนเล่น

สำหรับแนวการจัดการประสบการณ์ หรือการจัดหลักสูตรในระดับปฐมวัยนั้น การจัดการศึกษาสำหรับเด็กตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 8 ปี เป็นการจัดการศึกษาที่มีลักษณะเฉพาะและต่างจากการจัดการศึกษาระดับอื่น เพราะเด็กปฐมวัยที่อยู่ในช่วงพลังแห่งการเรียนรู้ ซึ่งเป็นรากฐานแห่งการพัฒนาศักยภาพทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ดังนั้นแนวการจัดการศึกษาให้กับเด็กระดับนี้ จึงควรส่งเสริมให้เด็กมีชีวิตการเรียนรู้เต็มที่หนึ่งร้อยเปอร์เซ็นต์ โดยไม่จำกัดเฉพาะในห้องสี่เหลี่ยมเล็ก ๆ นั้นเด็กควรเกิดการเรียนรู้จิตใจร่วม การเรียนรู้เด็กปฐมวัยควรอยู่ที่ตัวเด็กเป็นผู้สร้างสรรค์ความรู้ขึ้นด้วยตนเอง มิได้อยู่ที่ตัวครูเป็นผู้บอกหรือถ่ายทอดหรือส่งทอดไปยังตัวเด็ก เด็กลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง เรียนรู้โดยผ่านการเล่น หลักการจัดการศึกษาระดับนี้ ควรดำเนินให้กลมกลืนการเล่นผ่านการเรียนการสอน และต้องเปลี่ยนรูปแบบใหม่ให้เหมาะสม และสามารถตอบสนองการเรียนรู้มิติใหม่ได้ให้กับนักเรียน ดังนั้นการเรียนรู้โดยการปฏิบัติ เรียนปณนเล่น จึงเป็นการจัดประสบการณ์การเรียนการสอนในระดับปฐมวัยที่เหมาะสมกับเด็ก ประเด็นสำคัญคือ ครูปฐมวัย / บุคลากรที่เกี่ยวข้องใช้หลักอะไรในการจัดการศึกษาสำหรับการเรียนรู้อย่างเหมาะสมกับวัยของเขา

ดังนั้น หลักการจัดการศึกษาปฐมวัย มีดังนี้

- (1) ประสบการณ์ที่จัดให้เด็ก ส่งเสริมพัฒนาการครบทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา พัฒนาเด็กโดยองค์รวมผ่านการเล่น ไม่มุ่งให้เด็กเรียนรู้เนื้อหาวิชา แต่เน้นการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์
- (2) จัดให้สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก
- (3) คำนึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ส่งเสริมและช่วยเหลือเด็กที่มีพัฒนาการช้า
- (4) เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง โดยการเล่นและลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง
- (5) จัดกิจกรรมและประสบการณ์ในลักษณะบูรณาการที่สามารถพัฒนาเด็กหลายด้านหรือครบทุกด้าน
- (6) จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อพัฒนาการของเด็ก
- (7) พัฒนาเด็กโดยยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง ครูจะเป็นผู้ควบคุมกิจกรรมอำนวยความสะดวกแก่เด็ก และเปิดโอกาสให้เด็กทำกิจกรรมอย่างเต็มที่

2.7 รูปแบบการจัดการศึกษาปฐมวัย

✕ การจัดการศึกษาปฐมวัยของประเทศไทยมี-3-รูปแบบ คือ (เจริญ พงษ์สิงห์. 2539)

- (1) ศูนย์เลี้ยงเด็ก (Day Care Center) มีจุดมุ่งหมายหลักเพื่อดูแลเด็กในขณะที่พ่อแม่ไม่อยู่บ้าน รับเด็กวัยแรกเกิดถึงก่อนวัยเข้าเรียน
- (2) โรงเรียนเด็กเล็ก (Nursery School) มีจุดมุ่งหมายคือ เป็นสถานศึกษาที่จัด

โปรแกรมการเรียนรู้ไว้สำหรับเด็กในวัยก่อนเรียน รับเด็กอายุ 2 ขวบ ถึงอายุปลาย 4 ขวบ

(3) โรงเรียนอนุบาล (Kindergarten) จุดมุ่งหมายหลักคือ เพื่อให้เด็กมีความพร้อมก่อนเรียนในระดับประถมศึกษา สำหรับเด็กอายุ 3 - 6 ปี

2.8 สภาพการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย

การจัดการศึกษาสำหรับเด็กอายุ 0 - 3 ปี

การพัฒนาเด็กในวัยนี้ ปัจจุบันมีความตื่นตัวและให้ความสำคัญมาก มีการจัดในหลายลักษณะเช่น

1. กระทรวงศึกษาธิการ

- สำนักงานสภาพัฒนาการศึษาฯ จัดโครงการศูนย์สวัสดิการเด็กเล็กก่อนวัยเรียน ส่งเสริมกระตุ้นให้เด็กเกิดพัฒนาการและความพร้อมในด้านต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัยของเด็ก

2. กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม

- กรมประชาสัมพันธ์ จัด 2 รูปแบบ คือ สถานรับเลี้ยงเด็ก และพัฒนาเด็ก (จัดเป็นสวัสดิการของกรมประชาสัมพันธ์) และสถานรับเลี้ยงเด็ก (ที่เอกชนมรขอจดทะเบียน)

3. กระทรวงสาธารณสุข

- กรมการแพทย์ ศูนย์สุขภาพจิต จัด 2 รูปแบบ คือ ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน และคลินิกเด็กพิเศษพัฒนาการบกพร่อง
- กรมอนามัย สำนักงานส่งเสริมสุขภาพ จัดสถานรับเลี้ยงและพัฒนาเด็ก

4. โรงพยาบาลศิริราช จัดสวัสดิการเด็ก (หน่วยพัฒนาการเด็ก) รับบุตรข้าราชการ

ลูกจ้างของศิริราชพยาบาล

5. มูลนิธิเด็กอ่อนในสลัม จัดบริการให้ความช่วยเหลือเด็กแรกเกิด - 6 ปี

การจัดการศึกษาสำหรับเด็กอายุ 3 - 6 ปี

1. กระทรวงศึกษาธิการ

- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เดิมจัด 2 รูปแบบ คือ ชั้นอนุบาลและชั้นเด็กเล็ก ชั้นอนุบาลจัด 2 ปี เป็นอนุบาลประจำจังหวัด ทั้งอยู่ในเขตเมือง เดิมจัดขึ้นเพื่อเป็นตัวอย่างแก่ โรงเรียนที่จัดการศึกษาก่อนประถมศึกษา รับเด็กอายุ 3 ปีครึ่ง - 4 ปี ส่วนชั้นเด็กเล็กจัดในโรงเรียนประถมศึกษา ที่อยู่ในท้องถิ่นที่ใช้ภาษาอื่นมากกว่าภาษาไทย เพื่อให้เด็กได้เตรียมความพร้อมในการใช้ภาษาไทยที่ถูกต้อง ปัจจุบันเลิกจัดชั้นเด็กเล็ก แต่จัดเพิ่ม 1 ชั้นคือ เตรียมอนุบาล เรียกว่า อนุบาล 3 ขวบ ซึ่งอนุบาล 3 ขวบ กำลังจะโอนห้องจัดการบริหารส่วนตำบลทั้งหมดภายในปีการศึกษา 2545

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จัดอนุบาล 3 ปี จะรับเด็กตั้งแต่อายุ 3 ปี เพื่อแบ่งเบาภาระของผู้ปกครองในการเลี้ยงดูเด็ก
- กรมสามัญศึกษาจัดอนุบาล 2 ปี แยกกลุ่มเป้าหมาย คือ เด็กที่มีความบกพร่องทางด้านร่างกาย และสติปัญญาในโรงเรียนการศึกษาพิเศษ และเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์
- กรมการศาสนา จัดอนุบาลในรูปของโครงการศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด และประจำมัสยิด รับเด็กอายุ 3 - 5 ขวบ
- สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ จัดอนุบาล 3 ปี เป็นโรงเรียนสาธิต เพื่อใช้เป็นสถานที่ฝึกงานสำหรับนักศึกษา

2. กระทรวงมหาดไทย

- สำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น กรมการปกครอง จัดอนุบาล 2 ปี หรือ 3 ปี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความพร้อมของสถานศึกษาแต่ละแห่ง

3. กรุงเทพมหานคร

- สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร จัดอนุบาล 2 ปี รับเด็กอายุ 4 ปี ในชั้นอนุบาลปีที่ 1

4. สำนักงานกฤษฎีกา

- กองบัญชาตำรวจตระเวนชายแดน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ จัดรูปแบบชั้นเด็กเล็ก และศูนย์พัฒนาเด็ก

2.9 ทิศทางการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย

ในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย ควรดำเนินการภายใต้ข้อตกลงเบื้องต้น หมายถึงการทำความเข้าใจในทิศทางที่ตรงกันร่วมกัน (สิริมา ภิญโญนันตพงษ์, 2545) ดังต่อไปนี้

1. ทิศทางการจัดการศึกษาเด็กปฐมวัย ควรครอบคลุมดังนี้

1) เด็กปฐมวัยโดยธรรมชาติแล้วมีความอยากรู้อยากเห็น มีความสามารถในการเรียนรู้ มีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้

2) การจัดประสบการณ์การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนและส่งเสริมเด็กกระตุ้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้ เป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข สามารถริเริ่มและสามารถทำกับการเรียนรู้ของตนเองได้

3) เด็กสามารถสรรค์สร้างความรู้ขึ้น ได้จากการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นและได้รับสื่อวัสดุอุปกรณ์ที่มีความหมายในสถานการณ์ที่เป็นจริง

4) เด็กมีพัฒนาการด้านสติปัญญา ร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคมในระดับและอัตราที่แตกต่างกัน

5) เด็กควรได้รับการพัฒนาพร้อมกันโดยรวมกันทุกด้าน และในช่วงแปดปีแรกเป็นวัยพัฒนาสำคัญยิ่งยวด

2. ทิศทางการเรียนรู้ มีดังนี้

1) กระบวนการเรียนรู้เริ่มจากจากรูปธรรมไปสู่นามธรรมโดยอาศัย

- การเสาะแสวงหาและค้นหาคำตอบ
- การจัดสภาพแวดล้อมหลากหลายที่กระตุ้นการเรียนรู้
- การจัดสภาพสังคมที่กระตุ้นให้เกิดปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน
- ผู้มีประสบการณ์จัดกิจกรรมขั้นตอนการเรียนรู้ที่เหมาะสม

2) เมื่อเกิดการเรียนรู้แล้วย่อมเข้าฝังลึกภายในจิตใจ

3) มีความหลากหลายทางสติปัญญาที่แตกต่างกันในการเรียนรู้ เช่น ด้านภาษา

คณิตศาสตร์ มิติสัมพันธ์ กล้ามเนื้อ การเคลื่อนไหวทางร่างกาย การเข้าใจผู้อื่น การเข้าใจตนเองและอื่น ๆ

4) การเรียนรู้ทั้งหมดเป็นพื้นฐานสังคมมาจากพื้นฐานของเด็กช่วงปฐมวัย

3. ทิศทางความรู้ มีดังนี้

1) ความรู้มีรากฐานมาจากความสามารถทางภาษา ความเชื่อ และวัฒนธรรม

ประเภทที่ต่างกัน

2) ความรู้มีหลากหลายสาขาวิชา

3) ทั้งผลงานการผลิตและทักษะวิธีการมีความสำคัญต่อการได้มาซึ่งความรู้

4) ความรู้ที่ผ่านกระบวนการแก้ปัญหาจะช่วยให้ความรู้ยั่งยืนกว่าการจดจำ

4. ทิศทางการเรียนการสอน มีดังนี้

1) ครูผู้สอนจะต้องได้รับการฝึกอบรมทักษะการสอนเป็นพิเศษ โดยเฉพาะอย่าง

ยิ่งในการสอนเด็กปฐมวัย

2) การเรียนการสอนต้องเป็นการสอนที่เน้นตอบสนองผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่า

เน้นทักษะการท่องจำเนื้อหาสาระตามหลักสูตร

3) การเรียนการสอนเน้นการส่งเสริมเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่มเล็ก

4) การเรียนการสอนต้องครอบคลุมและตอบสนองต่อการค้นคว้าวิจัยที่เกิดขึ้นใหม่

และความรู้ใหม่ ๆ เกี่ยวกับการเจริญงอกงาม พัฒนาการและการเรียนรู้ของผู้เรียน

5) การเรียนการสอนต้องครอบคลุมและตอบสนองต่อขอบข่ายการเรียนรู้ที่ขยาย

มากขึ้นอย่างไม่จบสิ้นในทุกสาขาวิชา

6) การเรียนการสอนต้องยอมรับความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมและลีลาการ

เรียนรู้ที่แตกต่างกันของผู้เรียน

7) การเรียนการสอนและการประเมินจะต้องดำเนินควบคู่ต่อเนื่องกันไปด้วยกัน

และกลมกลืนเป็นสิ่งเดียวกัน

5. ทิศทางการประเมินการเรียน มีดังนี้

1) การประเมินด้วยการเปรียบเทียบผลงานระหว่างกันในกลุ่มทั้งหมดเป็นสิ่งที่เกือบไม่

มีคุณค่าใดๆ

2) การประเมินการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มิใช่การสะท้อนปริมาณความรู้ที่มีอยู่ แต่เป็นการสะท้อนปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อมและความสามารถที่เกิดขึ้น

3) การประเมินการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นการประเมินสภาพจริงที่มีรากฐานของการสร้างหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ในการให้ข้อมูลทางด้านพัฒนาการ ความคิดและจิตวิทยา

4) การประเมินการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นการประเมินสภาพจริง ที่ให้ ข้อมูลสารสนเทศที่เที่ยงตรงเกี่ยวกับผู้เรียนรวมทั้งกระบวนการเรียนรู้

5) การประเมินการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นการประเมินสภาพจริง ที่ต้องพิจารณาถึงสติปัญญาที่แตกต่างกัน สติการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน และสภาพการเรียนรู้ที่ ต่างกันและสะท้อนความเข้าใจได้ถูกต้องที่สุดจากความแตกต่างของมนุษย์

6) การประเมินการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นการประเมินสภาพจริง ที่มีรากฐานจากความรู้ด้านการเจริญงอกงามและพัฒนาการของผู้เรียนที่สามารถทำนายการปฏิบัติในอนาคตได้เที่ยงตรง

7) รูปแบบการประเมินเชิงคุณภาพสามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียนได้อย่างปรนัยและเชื่อถือได้

8) การประเมินที่เหมาะสมกับพัฒนาการได้มาจากการพัฒนาหลักสูตรได้อย่างเหมาะสมกับพัฒนาการและในทางกลับกัน หลักสูตรมีความเหมาะสมกับพัฒนาการของผู้เรียนได้มาจากการประเมินที่เหมาะสมกับพัฒนาการ

9) การประเมินการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นการประเมินสภาพจริง ที่ต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนและครูผู้สอนสะท้อนความคิดเห็นต่อเป้าหมายและแนวทางสู่ความสำเร็จได้

แนวคิด หลักการ และทิศทางในการจัดการเรียนการสอนของระดับปฐมวัย ซึ่งเมื่อมองภาพการจัดการศึกษาในระดับนี้โดยรวมแล้วมุ่งเน้นพัฒนาเด็กโดยส่วนรวมทุกด้านคือ ร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตใจ และสติปัญญา แนวโน้มจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยจึงมีแนวโน้มการจัดการเรียนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีลักษณะดังนี้

- มุ่งเสริมสร้าง / สนับสนุน เกี่ยวกับบุคลิกภาวะพัฒนาการและการเรียน
- มุ่งเน้นพัฒนาการที่เกิดขึ้นอย่างเด่นชัด
- มุ่งให้ความสำคัญกับจุดเด่นของผู้เรียน
- มุ่งเน้นผลจากการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- มุ่งเน้นสถานการณ์ที่สอดคล้องกับชีวิตจริง
- มุ่งอาศัยการปฏิบัติ
- มุ่งสอดคล้องกลมกลืนกับการเรียนการสอน
- มุ่งเน้นการเรียนรู้อย่างมีจุดหมาย
- มุ่งดำเนินควบคู่ไปกับทุกสภาพแวดล้อม

- มุ่งสามารถให้ภาพเรื่องราวการเรียนรู้และความสามารถของผู้เรียนทั่วๆ ไป และกว้างขวาง
- มุ่งอาศัยความร่วมมือกันระหว่างผู้ปกครอง ครูและนักเรียน รวมทั้งบุคคลในวิชาชีพอื่นๆ ตามความจำเป็น

สรุป ทิศทางในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นเด็กเป็นสำคัญ โดยให้เด็กแต่ละคนได้รับการส่งเสริม เกิดการพัฒนา และเรียนรู้ ก้าวหน้าอย่างสูงสุดเท่าที่เด็กทำได้ ครูผู้สอน ผู้บริหาร ผู้ปกครอง ตลอดจนผู้เกี่ยวข้อง ต้องสร้างแนวคิดพื้นฐานการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย โดยรู้ทันความเคลื่อนไหวในมิติใหม่แห่งการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่มุ่งเน้นรูปแบบการเรียนรู้ของเด็กเป็นสำคัญ การจัดการศึกษาและสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยจึงไม่ควรเป็นรูปแบบมาตรฐานเดียวกันทุกคน ควรเป็นไปตามหลักการจัดเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นพัฒนาการและธรรมชาติของเด็ก สนับสนุนศักยภาพ และพัฒนาการของผู้เรียนทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตใจ และสติปัญญา เน้นสอดคล้องตามแนวการจัดการศึกษาปฐมวัย โดยเด็กมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ลงมือปฏิบัติกิจกรรมอย่างสนุกสนาน กลมกลืนไปกับการเรียนการสอน เกิดการเรียนรู้ และความก้าวหน้าอย่างสูงสุดในแต่ละคน ภายใต้ทิศทาง อันได้แก่ การจัดการศึกษาเด็กปฐมวัย การเรียนรู้ ความรู้ การเรียน การสอน และการประเมินการเรียนนี้เพื่อทำความเข้าใจในทิศทางที่ตรงกัน

2.10 สภาพและปัญหาของการจัดการศึกษาปฐมวัย

สภาพปัจจุบันและปัญหา

1) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 53 ระบุว่า... เด็กและเยาวชนที่ไม่มีผู้ดูแล มีสิทธิได้รับการเลี้ยงดูและศึกษาอบรมจากรัฐ... และมาตรา 80 ระบุว่า รัฐต้องคุ้มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชน.... เสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวและชุมชน....

2) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 - 2544) ได้กำหนดแนวทางพัฒนาหลักที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยด้านต่าง ๆ ดังนี้

การเตรียมความพร้อมของเด็กปฐมวัย

- สนับสนุนและส่งเสริมให้เยาวชน คู่สมรส และพ่อแม่มีความรู้เกี่ยวกับชีวิตครอบครัว และวิธีการเลี้ยงลูกที่ถูกต้องเหมาะสม โดยมอบให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องประสานการดำเนินงานไปในทิศทางเดียวกัน
- สนับสนุนและส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยได้รับการบริการในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ศูนย์พัฒนาเด็ก สถานรับเลี้ยงเด็กในที่ทำงานและในสถานประกอบการโดยดำเนินการร่วมกันระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชน และครอบครัว

- สนับสนุนให้เด็กทุกคนได้รับการส่งเสริมด้านโภชนาการอย่างเพียงพอ และมีคุณภาพ

3) แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ

แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 - 2544) ได้กำหนดให้มีการยกระดับการศึกษาพื้นฐานของปวงชนไว้ในแผนงานหลักที่ 1 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกคนได้รับการบริการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ครอบคลุมตั้งแต่การเตรียมความพร้อมก่อนที่จะมีครอบครัว เด็กแรกเกิดที่ควรได้รับการเลี้ยงดูอย่างถูกต้อง และได้ตั้งเป้าหมายให้เด็กปฐมวัยทุกคนได้รับการเตรียมความพร้อมอย่างน้อย 1 ปี ก่อนเข้าเรียนระดับประถมศึกษาตอนปี พ.ศ. 2544 และขยายปริมาณการเข้าถึงบริการการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาของเด็กปฐมวัย (3 - 5 ปี) จากร้อยละ 65 เป็นไม่ต่ำกว่าร้อยละ 90 ในปี พ.ศ. 2544 พร้อมทั้งได้วางแผนแนวทาง / มาตรการในการขยายบริการการเตรียมความพร้อมแก่เด็กปฐมวัยไว้ดังนี้

3.1 จัดกิจกรรมและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับชีวิตครอบครัว การวางแผนครอบครัว วิธีการอบรมเลี้ยงดูลูกที่ถูกต้องเหมาะสมแก่คู่สมรส พ่อแม่ และสมาชิกของครอบครัว ผ่านสื่อประเภทต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง

3.2 รัฐและองค์กรทางสังคม สนับสนุนให้เด็กได้รับอาหารหลัก อาหารเสริม (นม) อย่างเพียงพอและมีคุณภาพ โดยมีมาตรการเสริมเป็นพิเศษสำหรับเด็กที่อยู่ในภาวะทุพโภชนาการ และเด็กที่ด้อยฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม

3.3 ส่งเสริม สนับสนุนการเตรียมความพร้อมอย่างมีมาตรฐานแก่เด็กปฐมวัย ในรูปแบบที่หลากหลาย โดยดำเนินการเป็นกระบวนการร่วมกันระหว่างหน่วยงานรัฐ ชุมชน และครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กด้อยโอกาสให้ได้รับการแบบให้เปล่า

4) นโยบายรัฐบาล

คณะรัฐมนตรีซึ่งมีนายชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรีได้แถลงนโยบายต่อรัฐสภา ในวันพฤหัสบดีที่ 20 พฤศจิกายน พ.ศ. 2541 มีนโยบายด้านการศึกษา ข้อ 2.6.2 (4) ให้ความรู้แก่พ่อแม่ และครอบครัวในการวางรากฐานเบื้องต้นของชีวิต และเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กก่อนเข้าเรียนชั้นประถมศึกษา ตลอดจนการส่งเสริมการจัดการศึกษาปฐมวัยให้ทั่วถึง ซึ่งปรากฏ ข้อมูลแสดงจำนวนนักเรียนก่อนประถมศึกษา ปีการศึกษา 2543 ดังตารางต่อไปนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ 2544)

ตาราง 2 แสดงจำนวนนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษา ปีการศึกษา 2543

สังกัด	3 ขวบ	4 ขวบ	5 ขวบ	รวม	หมายเหตุ
กระทรวงศึกษาธิการ					
1.สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ	70,881	693,501	730,718	1,495,100	
2.สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน	181,815	179,235	163,349	524,399	
3.กรมการศาสนา	124,935	91,289	32,365	248,598	
4.กรมสามัญศึกษา	-	-	212	430	
5.สถาบันราชภัฏ	1,792	218	1,093	4,259	
		1,374	-		
กระทรวงมหาดไทย					
1.สำนักงานบริหารการศึกษาท้องถิ่น	-	-	-	84,209	จัด 2 ปีหรือ 3 ปีแล้วแต่ความพร้อมของสถานศึกษาเป็นลักษณะศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
2.กรมพัฒนาชุมชน				329,798	
สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร	-	-	-	67,735	เปิดอนุบาล 1,2 รับเด็กอายุ 4 ปี
กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม	-	-	-	495	เป็นกลุ่มเด็กอายุ 3 - 6 ปี
1.กรมประชาสงเคราะห์					
สำนักนายกรัฐมนตรี	-	-	-		เปิดเป็นศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน รับเด็กอายุ 3 - 6 ปี
1.กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดน (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ)				6,082	
รวม	379,423	965,617	927,737	2,761,096	

จำนวนประชากรเด็กทั้งหมด รวมทั้งสิ้น 2,88,642 คน

แยกเป็นอายุดังนี้ 3 ขวบ 951,813 คน / 4 ขวบ 970,241 คน / 5 ขวบ 966,588 คน

หมายเหตุ 1. ที่มา ข้อมูลได้จากการประสานงานกับสำนักงานสถิติแห่งชาติ และหน่วยงานต้นสังกัด

2. เครื่องหมาย * ในช่องตาราง หมายความว่า ข้อมูลไม่ได้แยกอายุ

5) หน่วยงานจัดการศึกษา

หน่วยงานที่จัดบริการสำหรับเด็กปฐมวัย มีทั้งภาครัฐและเอกชน ประมาณ 12 หน่วยงาน แต่ก็ยังไม่สามารถจัดบริการได้ครอบคลุมทั่วถึงทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ ขาดการประสานงาน และไม่มีเอกภาพของนโยบาย ตลอดจนทิศทางการจัดการศึกษา มีปี 2541 เด็กต่ำกว่า 3 ปี ส่วนใหญ่ร้อยละ 90 อยู่ในความดูแลของพ่อแม่ / ผู้ปกครอง เด็กปฐมวัยอายุ 3 - 5 ปี ได้รับบริการการศึกษา ร้อยละ 85 ต่อประชากร กลุ่มอายุ 3 - 5 ปี

6) ขาดการบูรณาการที่มีประสิทธิภาพ

การพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างเป็นองค์รวม ต้องมีบูรณาการของงานด้านต่าง ๆ ได้แก่ สุขภาพ การศึกษา การพัฒนาชุมชน การประชาสัมพันธ์ โดยมีการประสานกับครอบครัว ชุมชน อย่างมีประสิทธิภาพ และจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนให้ทันเหตุการณ์ วิทยาการทั้งระดับท้องถิ่น ระดับประเทศและสากล แต่ในความเป็นจริงมีโครงการพัฒนาครอบครัว แต่ยังมีอุปสรรคขัดข้องหลายอย่างที่ควรแก้ไข จึงยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร

7) การขาดคุณภาพ

ผลการประเมินการจัดบริการพัฒนาเด็ก 3-5 ปี พบว่า ด้อยคุณภาพทั้งในด้าน การบริหารและจัดการ ขาดคุณภาพในเรื่องวิธีการเรียนรู้ของเด็ก เช่น การเรียนรู้โดยการให้เด็กท่องจำอย่างเดียว ไม่ส่งเสริมให้เด็กใช้ความคิดตั้งแต่เล็ก ๆ การให้เด็กนั่งอยู่กับที่ทั้งวัน การจัดหลักสูตรที่ตายตัว การเร่งสอนอ่าน เขียน คิดเลข เพื่อให้สอบเข้าชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ได้ ไม่ให้อิสระในการแสดงออก ห้ามเด็กพูด ให้นั่งเงียบ ๆ บังคับให้ทำการบ้านทุกวัน ความเข้าใจผิดเกี่ยวกับวิธีการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ (Child Center)

8) ขาดการให้ความรู้แก่พ่อแม่ ผู้ปกครองอย่างทั่วถึง

พ่อแม่ไม่มีโอกาสเรียนรู้วิธีการเป็นพ่อแม่ที่ดี และวิธีรักลูกในทางที่ถูกที่ควร พ่อแม่จำนวนหนึ่งยังมีความเข้าใจผิดในเรื่องการเลี้ยงดูลูก เช่น ให้ความรักด้วยวิธีการให้สิ่งของเป็นรางวัล ตีเด็กทุกครั้งที่ทำผิด ขู่เด็กว่า "จะไม่รัก" ถ้าไม่เชื่อฟัง เด็กไม่มีสิทธิพูดเวลารับประทานอาหาร ให้เด็กกลัวในตัวบุคคลที่ผิด ๆ เช่น หมอ ตำรวจ ฯลฯ

9) ขาดการฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

กระบวนการผลิตครูและการเตรียมบุคลากร เช่น ผู้ดูแลเด็กที่จะทำงานกับเด็กปฐมวัย จะต้องเน้นการเสริมสร้างให้บุคลากรมีคุณสมบัติที่เหมาะสม มีความรู้ความเข้าใจ โดยเฉพาะด้านจิตวิทยาเด็ก ปัจจุบันยังขาดการฝึกอบรม ทั้งก่อนประจำการ และระหว่างประจำการอย่างเป็นระบบ ควรจัดฝึกอบรมได้ทั้งในระบบโรงเรียน นอกโรงเรียนและตามอัยาศัย ในสถานที่ ๆ บุคคลนั้นจะเข้าทำงาน

10) ขาดความเข้าใจเรื่องปรัชญาการพัฒนาเด็กปฐมวัย

ปัจจุบันการเรียนการสอนเด็กปฐมวัย ดำเนินการโดยขาดความเข้าใจปรัชญาพื้นฐานที่มีมนุษย์และช่วงปฐมวัยของชีวิต จึงทำให้ไม่มีความเข้าใจสาเหตุที่ต้องจัดสิ่งแวดล้อมและประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย เป็นต้น

11) ขาดการกำหนดมาตรฐาน

การจัดบริการสำหรับเด็กปฐมวัยที่มีอายุต่ำกว่า 3 ปี และบริการสำหรับเด็กอายุ 3 – 5 ปี ไม่มีการกำกับดูแลคุณภาพมาตรฐานอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งไม่มีการกำหนดมาตรฐานคุณภาพที่เหมาะสม เช่น ขาดการกำหนดตัวบ่งชี้คุณภาพ ขาดระบบให้การรับรองคุณภาพ

12) ขาดวิธีบริหารจัดการที่มีคุณภาพประสิทธิภาพ

ในกรณีที่มีการจัดการศึกษาโดยองค์กรหรือสถาบัน ผู้บริหารจัดการบริการส่วนใหญ่ไม่ได้รับความรู้เฉพาะทางที่จะช่วยให้การบริการแก่เด็กปฐมวัย เป็นไปอย่างมีคุณภาพ รวมทั้งการจัดหาทรัพยากรที่เหมาะสมแก่เด็กตามวัย

13) ขาดการวิจัย / ความรู้เชิงสังเคราะห์ที่จะเอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก

มีการศึกษาวิจัยองค์ความรู้ใหม่ ๆ องค์ความรู้เรื่องพัฒนาการของเด็ก การอบรมเลี้ยงดูที่เหมาะสม และทฤษฎีการเรียนรู้ดูแลเด็กปฐมวัยในต่างประเทศมากมาย องค์ความรู้เหล่านี้จะได้นำมาศึกษาและนำมาปรับใช้ในบริบทของประเทศไทย โดยการวิจัยและพัฒนา การเผยแพร่ รวมทั้งการส่งเสริมให้มีความเชี่ยวชาญแก่ผู้ที่สอนและวิจัยระดับอุดมศึกษา เพื่อนำมาใช้ฝึกอบรมให้ได้ประโยชน์แก่เด็กปฐมวัยในระยะยาว

14) ขาดการมีส่วนร่วมของชุมชน ประชาชน

ประชาชนและชุมชนต้องมีส่วนร่วมและใส่ใจในการพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มากขึ้น เพื่อให้พลังชุมชนและท้องถิ่นเป็นขุมกำลังที่ช่วยดูแลเด็กได้อย่างต่อเนื่องและมีคุณภาพ

15) ขาดการทอนแผนไปสู่การปฏิบัติ

ประเทศไทยมีนโยบายและแผนการพัฒนาเด็กมาเป็นเวลากว่า 20 ปี แต่ไม่มีการติดตามประเมินผลให้มีการดำเนินการให้เป็นไปตามนโยบายและแผนต่าง ๆ

2.11 หลักสูตรก่อนการประถมศึกษาพุทธศักราช พ.ศ. 2540

หลักสูตรก่อนประถมศึกษา อายุ 1 - 3 ปี

หลักการ

เป็นการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กอายุ 1 - 3 ปี ทั้งเด็กปกติ เด็กด้อยโอกาส และเด็กพิเศษ โดยจัดในลักษณะของการอบรมเลี้ยงดู ที่ส่งเสริมพัฒนาการเด็กรอบด้านทั้งทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา เพื่อให้เด็กแต่ละคนได้มีโอกาสด้านพัฒนาความสามารถตามลำดับขั้นตอนของพัฒนาการต่าง ๆ อย่างสมบูรณ์ เต็มตามศักยภาพ โดยประสานความร่วมมือกับพ่อแม่ ผู้ปกครอง

จุดหมาย

เพื่อให้เด็กอายุ 1 - 3 ปี มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และมีคุณลักษณะตามวัย ดังต่อไปนี้
คุณลักษณะที่พึงประสงค์

1. มีร่างกายแข็งแรง สมบูรณ์ เจริญเติบโตตามวัย มีพฤติกรรมอนามัยที่เหมาะสม

2. มีสุขภาพจิตดี ยิ้มแย้ม แจ่มใส มีความสุขและมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น
3. ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับวัย
4. เล่นและทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข
5. มีความสามารถในการใช้ภาษาได้เหมาะสมตามวัย
6. มีความสนใจต่อการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัว

คุณลักษณะตามวัย

๖ เด็กอายุ 1 - 2 ปี

พัฒนาการด้านร่างกาย :

- เริ่มพัฒนาทางการเคลื่อนไหว
- เริ่มคลานและเดินด้วยตนเองเมื่ออายุประมาณ 15 เดือน แต่การทรงตัวไม่ค่อยดี
- เริ่มคลานถอยหลังลงบันได
- เริ่มใช้มือข้างที่ชำนาญ
- ชอบเปิดดูรูปภาพในหนังสือ
- โยนลูกบอลได้

พัฒนาการทางด้านอารมณ์ จิตใจ และสังคม :

- เริ่มต่อต้านการเปลี่ยนแปลง
- เริ่มหัวเราะและกระโดดอย่างร่าเริง
- ส่งกระแຈและยอมรับหน้าตาที่มองเห็น
- เริ่มมีพฤติกรรมการเล่นแบบ
- รู้จักการเป็นเจ้าของ
- เริ่มเล่นกับคนอื่น แต่ต่างคนต่างเล่น

พัฒนาการด้านสติปัญญา :

- แสดงความคิดและจินตนาการ
- เริ่มเปล่งเสียง หรือกล่าวคำพูดเกี่ยวกับการกระทำที่ทำอยู่
- เริ่มพูด 1 2 3 แต่ไม่ใช่เพื่อการนับ
- เริ่มแยกสิ่งของออกจากกันและนำมารวมกันอีกที
- เริ่มจำชื่อวัสดุสิ่งของ
- ขีดเขียนเส้นบนกระดาษหรือพื้นทรายได้

๖ เด็กอายุ 2 - 3 ปี

พัฒนาการด้านร่างกาย :

- เดินขึ้นลงบันได ได้เอง แต่ต้องวางขาทั้ง 2 ข้าง บนขั้นบันไดเดียวกันก่อน
- วิ่งได้แต่ไม่สามารถหยุดได้ทันที
- หยิบของชิ้นเล็ก ๆ ได้ แต่หลุดมือง่าย
- หมุนลูกบิดเปิดประตูลงได้

พัฒนาการทางด้านอารมณ์ จิตใจ และสังคม :

- กลัวตามสิ่งที่ผู้ใหญ่กลัว
- มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง ถ้ามีคนแสดงการยอมรับหรือชมเชย
- ฝึกการเข้าห้องน้ำได้
- พยายามช่วยเหลือตนเองในการแต่งตัว
- มีความเป็นตัวของตัวเอง
- ชอบจ้องสำรวจคนอื่น

พัฒนาการด้านสติปัญญา :

- มีช่วงความสนใจนานกับของบางอย่าง
- เรียนรู้อะไรต่าง ๆ โดยการเลียนแบบผู้อื่นหรือเด็กคนอื่น
- ชอบดูหนังสือภาพ ชอบฟังบทกลอน นิทาน
- สนใจค้นคว้าสำรวจสิ่งต่าง ๆ
- เริ่มประโยคคำถาม "อะไร"
- ขีดเขียนเส้นต่าง ๆ แต่ไม่ชัดเจน

การอบรมเลี้ยงดูและพัฒนาเด็กอายุ 1 - 3 ปี

การอบรมเลี้ยงดูและพัฒนาเด็กอายุ 1 - 3 ปี ที่เหมาะสมและมีคุณภาพจะต้องประกอบไปด้วยสิ่งสำคัญดังต่อไปนี้

1. การจัดสภาพแวดล้อม ได้แก่ การจัดพื้นที่ สื่อ วัสดุ ครุภัณฑ์ ทั้งภายในและภายนอกอาคารให้กับเด็ก ในลักษณะที่ส่งเสริมพฤติกรรมทางบวกและการเรียนรู้ โดยยึดหลักสำคัญคือ

- ความสะอาดปลอดภัย
- ความมีอิสระที่เด็กจะได้เล่น สำรวจภายในขอบเขตที่เหมาะสม
- การจัดของเล่นที่สร้างความสนใจให้เด็กได้เล่น สัมผัส หรือจับต้อง
- การจัดของเล่นหรืออุปกรณ์ ให้อยู่ในที่ที่เด็กเอื้อมหยิบได้ถึง

แนวทางในการจัดสภาพแวดล้อมสำหรับเด็กอายุ 1 - 3 ปี มีดังนี้

- (1) จัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศให้มีความอบอุ่นคล้ายคลึงบ้าน มีพื้นที่ว่างให้เด็กได้ตีบ คลาน เคลื่อนไหวอย่างอิสระ โดยไม่เป็นอันตราย
- (2) จัดแยกพื้นที่สำหรับนอนพักผ่อน และรับประทานอาหาร ออกจากกันเพื่อสุข

ภาพอนามัยและความสะอาด

- (3) ติดกระกบนข้างฝาต่อจากพื้นห้อง หรือในที่ที่เด็กสามารถสังเกตเห็นตนเอง
- (4) ตกแต่งภาพหรือสิ่งต่าง ๆ ภายในห้องให้อยู่ในระดับสายตาเด็ก
- (5) พื้นห้องสะอาดต่อการทำความสะอาด
- (6) จัดของเล่นที่เหมาะสมกับวัย พัฒนาการ ของเล่นแต่ละชนิดควรมีจำนวน 2 - 3 ชิ้น เพื่อให้เด็กต้องอดทนรอคอยนานเกินไป และจะต้องเป็นของเล่นที่ปลอดภัย ไม่มีอันตรายกับเด็ก สามารถล้างทำความสะอาดได้ มีขนาดใหญ่เกินกว่าที่เด็กจะกลืนลงคอได้
- (7) จัดของเล่นให้อยู่ในชั้น หรือที่ที่เด็กสามารถเลือกหยิบมาเล่นได้ด้วยตนเอง
- (8) จัดให้มีหนังสือภาพที่ทำด้วยกระดาษแข็ง ขอบหนังสือมนไม่เป็นเหลี่ยม
- (9) จัดให้เด็กแต่ละคนมีเครื่องนอนหรือเสื้อผ้าสำหรับเปลี่ยนเป็นของตนเองโดยเฉพาะ
- (10) พื้นที่ภายนอกอาคารควรแยกจากเด็กอนุบาล หรือมีที่ป็นปายเดี่ยว ๆ ให้เด็กอายุ 2 ปี ได้เล่น - - -

2. กิจกรรมและประสบการณ์ ได้แก่ กิจกรรมประจำวันที่ถูกจัดเตรียมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ซึ่งมีแนวทางในการจัดการดังนี้ คือ

- (1) ครูหรือผู้ดูแลเด็กจะต้องตระหนักถึงความสำคัญของกิจวัตรประจำวันว่าเป็นเหมือนประสบการณ์ ช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้และทักษะ เด็กจะเกิดการเรียนรู้ เช่น จากการรับประทานอาหารด้วยมือหรือด้วยช้อน การตักน้ำจากช้อน การตักน้ำจากถ้วย การเข้าส้วม การล้างมือ การเปลี่ยนผ้าอ้อม การแต่งตัว การสวมถอดรองเท้า ฯลฯ กิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการเรียนรู้ ดังนั้น กิจวัตรประจำวันจึงต้องวางแผนจัดเตรียมให้เด็กได้ปฏิบัติด้วยตนเอง โดยผู้ใหญ่ให้การสนับสนุนและกำลังใจ
- (2) สนับสนุนให้เด็กได้เล่น และเป็นแบบอย่างในการเล่นจินตนาการกับของเล่นต่าง ๆ เช่น ตุ๊กตา เล่นสมมุติตักน้ำจากถ้วย นอกจากนี้ ควรจัดของเล่นที่เด็ก ๆ ชอบ ให้เด็กมีโอกาสดึงดูดเล่นคนเดียวหรือเล่นใกล้กับเด็กอื่น
- (3) อ่านหนังสือให้เด็กฟังบ่อย ๆ อาจให้เด็กนั่งดักหรืออ่านให้ฟังในกลุ่มย่อย 2 - 3 คน นอกจากนี้ควรร้องเพลง เล่นกับนิ้วมือ แสดงบทบาทสมมุติตามเนื้อเรื่องในนิทานกับเด็ก
- (4) ให้เด็กได้เล่นกับวัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวกับศิลปะ เช่น สีเทียนขนาดใหญ่ สีน้ำกับกระดาษแผ่นใหญ่ ปั้นแป้งหรือทดลองง่าย ๆ เช่น พิมพ์ภาพ เป็นต้น
- (5) ให้โอกาสเด็กอายุ 2 ปี เล่นกลางแจ้ง เล่นน้ำ เล่นทราย เป็นประจำทุกวัน
- (6) เด็กอายุ 1 - 3 ปี เรียนรู้จากการใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้แก่ ตาหู จมูก ลิ้น ชี้อารมณ์ ดังนั้นเป็นหน้าที่ของครู ผู้ดูแลเด็ก ที่จะต้องให้โอกาสเด็กได้ทำกิจกรรมที่ใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5

3 สุขภาพ ความปลอดภัย และโภชนาการ ได้แก่ การดูแลเด็กให้มีสุขภาพที่

สมบูรณ์ และปลอดภัย มีแนวทางในการดูแลดังนี้ คือ

- (1) ครูผู้ดูแลเด็ก หรือผู้ใหญ่ที่ใกล้ชิด ต้องมีสุขภาพสมบูรณ์ และระมัดระวังการแพร่เด็ก เชื้อที่อาจเกิดกับตนเองไปยังเด็ก
- (2) เด็กต้องอยู่ในความดูแลของผู้ใหญ่ตลอดเวลา
- (3) ของเล่นที่เข้าปากเด็กต้องนำมาเปลี่ยนหรือนำมาทำความสะอาดเมื่อเด็กเล่นเสร็จ
- (4) ครู ผู้ดูแลเด็ก หรือผู้ใหญ่ที่ใกล้ชิด ต้องล้างมือให้สะอาดก่อนเตรียมอาหารให้เด็ก
- (5) เวลารับประทานอาหาร ถือเป็นเวลาที่มีความสุข ควรให้เด็กนั่งในกลุ่มเด็ก 2 - 3 คน พร้อมครูหรือผู้ดูแลเด็กที่คอยช่วยเหลือถ้าจำเป็น อาหารที่นำมาให้เด็กรับประทาน ควรเป็นอาหารที่ถูกต้องตามหลักโภชนาการ
- (6) ดูแลสภาพแวดล้อมให้ปลอดภัย ไม่มีสิ่งเป็นอันตรายกับเด็ก เช่น ปลั๊กไฟ ต้องปิดให้มิดชิดเพื่อป้องกันไม่ให้เด็กเอามือไปแตะเล่น ฯลฯ
- (7) เด็กต้องแต่งกายให้เหมาะสมกับสภาพอากาศและกิจกรรมการเล่น
- (8) บันทึกข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพและการสร้างภูมิคุ้มกันของเด็กแต่ละคนให้เป็นปัจจุบัน

4. บุคคลที่เกี่ยวข้องกับเด็ก ได้แก่ ครู ผู้ดูแลเด็ก หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูและพัฒนาเด็ก ควรมีคุณสมบัติหรือพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์กับเด็ก ดังนี้

- (1) มีบุคลิกที่ให้ความรัก และความอบอุ่นแก่เด็ก ได้รับการอบรมในเรื่องพัฒนาการเด็ก การอบรมเลี้ยงดู และพัฒนาเด็กอายุ 1 - 3 ปี โดยเฉพาะ รวมทั้งรู้จักวิธีการปฐมพยาบาลเบื้องต้น
- (2) อัตราส่วนของผู้ดูแลต่อเด็กอายุ 1 ปี ควรเป็น 1 : 3
- (3) อัตราส่วนของผู้ดูแลต่อเด็กอายุ 2 ปี ควรเป็น 2 : 6 และไม่เกิน 12 คน
- (4) สัมผัส โอบกอดเด็กอย่างสม่ำเสมอทุกวันและทั่วถึงทุกคน
- (5) พูดคุยใช้ภาษาง่าย ๆ และประสานสายตากับเด็กบ่อย ๆ ฟังและโต้ตอบเสียงที่เด็กทำ
- (6) สนใจเด็กที่ร้องไห้ หรือแสดงความกังวลหรือต้องการความช่วยเหลือ
- (7) ทักทายพ่อแม่ เด็กอย่างอบอุ่น และกระตือรือร้น ในตอนเช้าพูดคุยและแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับเด็กเป็นประจำทุกวัน รวมทั้งบันทึกเก็บข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมที่เด็กทำ และสุขภาพ เพื่อรายงานพ่อแม่เด็ก
- (8) เป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น
- (9) เคารพในความอยากรู้อยากเห็นของเด็ก ช่วยให้เกิดปฏิบัติต่อเด็กอื่นอย่างนุ่มนวล
- (10) สังเกตความพยายามในการทำสิ่งต่าง ๆ ของเด็ก และสนับสนุนให้เด็กทำได้สำเร็จ

ในการสังเกตพฤติกรรมรวมทั้งการสัมภาษณ์เด็ก และการสัมภาษณ์ผู้ปกครอง แล้วจดบันทึก เพื่อรับรู้เกี่ยวกับปัญหาและความก้าวหน้าของพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็กจากจดบันทึก ข้อมูลควรทำต่อเนื่องเป็นประจำและมีการประเมินเป็นระยะ เพื่อนำผลมาใช้ในการปรับปรุงกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านให้กับเด็กแต่ละคนให้ได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ

หลักสูตรก่อนประถมศึกษา อายุ 3 - 6 ปี

เป็นการจัดการศึกษาสำหรับเด็กอายุ 3 - 6 ปี ในลักษณะของการอบรมเลี้ยงดู และให้การศึกษาแก่เด็กทุกคน เพื่อเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขระยะเวลาเรียนใช้เวลาในการจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก 1 - 3 ปีการศึกษา โดยประมาณ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับอายุของเด็กที่เริ่มเข้าสถานศึกษาและรับการศึกษา

หลักการ

เพื่อให้การจัดการศึกษาสำหรับเด็กอายุ 3 - 6 ปี บรรลุตามปรัชญาการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา จึงกำหนดหลักการดังนี้

1. จัดการศึกษาให้ครอบคลุมเด็กทุกประเภท
2. พัฒนาเด็กโดยยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ
3. พัฒนาเด็กโดยองค์รวมทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ผ่านการเล่นและกิจกรรมที่หลากหลายเหมาะสมกับบุคลิกและความแตกต่างระหว่างบุคคล
4. จัดประสบการณ์เพื่อให้เด็กสามารถดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณภาพและมีความสุข
5. พัฒนาเด็กโดยผู้มีความรู้ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษา
6. พัฒนาเด็กโดยความร่วมมือระหว่าง สถานศึกษา ครอบครัว และชุมชน

จุดหมาย

เพื่อให้เด็กมีพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถ และความแตกต่างของบุคคล เมื่อเด็กจบการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาเด็กจะมีมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังนี้

1. ร่างกายแข็งแรง เจริญเติบโตตามวัย และมีสุขลักษณะที่ดี
 - 1.1 ได้รับการชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูง เส้นรอบศีรษะทุกปี
 - 1.2 มีสุขนิสัยที่ดี
 - 1.3 รู้จักเลือกรับประทานอาหารที่ดีมีประโยชน์
 - 1.4 รู้จักระมัดระวังความปลอดภัยของตนเองและผู้อื่น
2. ใช้กล้ามเนื้อใหญ่ และกล้ามเนื้อเล็กได้อย่างคล่องแคล่ว และประสานสัมพันธ์กัน
 - 2.1 กล้ามเนื้อใหญ่มีความแข็งแรง ทนทาน คล่องแคล่วและทรงตัวได้ดี
 - 2.2 ใช้กล้ามเนื้อเล็กอย่างคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน
3. มีสุขภาพจิตที่ดี
 - 3.1 ร่าเริง แจ่มใส มีความสุข
 - 3.2 แสดงออกทางอารมณ์ที่เหมาะสมตามวัยและสถานการณ์
 - 3.3 ชื่นชมความสามารถและผลงานของตนเองและผู้อื่น
4. มีคุณธรรม จริยธรรม และจิตใจที่ดีงาม

- 4.1 รับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย
- 4.2 รอคอยตามลำดับก่อนหลังได้
- 4.3 สนใจความรู้สึกและความต้องการของตนเองและผู้อื่น
5. ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมตามวัย
 - 5.1 ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้ด้วยตนเอง
 - 5.2 สามารถแต่งตัวได้ด้วยตนเอง
6. รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมในท้องถิ่นและความเป็นคนไทย
 - 6.1 สนใจธรรมชาติและสิ่งสวยงามต่าง ๆ
 - 6.2 ช่วยกันดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม
 - 6.3 ปฏิบัติตนเบื้องต้นได้เหมาะสมสอดคล้องกับขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมไทย
7. อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
 - 7.1 ปฏิบัติตนเป็นผู้นำ ผู้ตามได้
 - 7.2 มีวินัย มีความรับผิดชอบ ปฏิบัติตนตามข้อตกลงร่วมกัน
 - 7.3 แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น
 - 7.4 รักษาสิทธิของตนเองและเคารพสิทธิของผู้อื่น
8. รักการออกกำลังกาย ชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหว
 - 8.1 สนใจ และสนุกสนานในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการ เกม การเล่นที่มิเกตติงง่าย ๆ และการออกกำลังกาย
 - 8.2 มีความสุขกับการฟังดนตรี และแสดงออกทางดนตรี
 - 8.3 ชื่นชมศิลปะและมีความสุขในการสร้างสรรค์งานศิลปะตามความคิดจินตนาการของตนเอง
9. ให้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย
 - 9.1 พูดและใช้ภาษาสัญลักษณ์สื่อความหมายได้
 - 9.2 จับใจความเรื่องที่ฟังได้
 - 9.3 มีความรู้เกี่ยวกับการใช้หนังสือ
 - 9.4 รักการอ่านเขียน
10. มีความสามารถในการคิด การแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย
 - 10.1 คิดริเริ่มทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง
 - 10.2 ตัดสินใจและลงมือปฏิบัติได้
 - 10.3 แก้ปัญหาในการเล่น หรือทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้
11. มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์
 - 11.1 เล่าเรื่องหรือแสดงท่าทางตามความคิดของตนเองได้

11.2 สร้างสรรค์ผลงานตามความคิดของตนเองที่มีความแปลกใหม่และ / หรือมี
รายละเอียด

12. มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ

12.1 ร่วมกิจกรรมด้วยความสนใจและมีความสุข

12.2 ถามคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่สนใจ.

12.3 แสวงหาคำตอบของข้อสงสัยต่าง ๆ ด้วยวิธีการที่หลากหลาย

สาระการเรียนรู้

สาระการเรียนรู้ของหลักสูตรก่อนประถมศึกษา ใช้เป็นสื่อในการจัดประสบการณ์โดยผ่าน
ประสบการณ์สำคัญที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ให้เด็กเกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ ที่อยู่รอบ
ตัว ทั้งนี้จะใช้วิธีการสอนแบบใดก็ได้ที่ไม่ขัดกับปรัชญาและหลักการจัดการศึกษาระดับก่อนประถม
ศึกษา ผู้สอนควรต้องสอดแทรกการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ทักษะที่จำเป็นสำหรับเด็กก่อน
ประถมศึกษา เช่น ทักษะการเคลื่อนไหว ทักษะทางภาษา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และทักษะ
ทางสังคม เป็นต้น ทั้งนี้ผู้สอนอาจจัดในลักษณะหน่วยการสอนแบบบูรณาการ สาระการเรียนรู้
ประกอบด้วยหัวข้อดังต่อไปนี้

1. ตัวเรา

ชื่อ รูปร่าง ลักษณะ ส่วนต่าง ๆ ของร่างกายและการระวังรักษา สุขนิสัยที่ดี การเล่น
การออกกำลังกายกลางแจ้งและการพักผ่อน ความปลอดภัย ประสาทสัมผัส การช่วยเหลือตนเอง
คุณธรรม จริยธรรมและมารยาทไทย

2. ครอบครัว

สมาชิกในครอบครัว คนในครอบครัว กิจกรรมในครอบครัว ระเบียบวินัย มารยาท
ที่ดี เพื่อบ้าน

3. โรงเรียน

ชื่อ บุคคล สถานที่ กติกาข้อตกลง ความรับผิดชอบและการช่วยเหลือเอื้อเฟื้อแบ่งปัน

4. ชุมชนและบุคคลต่าง ๆ

แหล่งการเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น

5. วันสำคัญ

วันสำคัญของครอบครัว วันสำคัญของชาติศาสนา พระมหากษัตริย์ วันสำคัญท้องถิ่น

6. ธรรมชาติรอบตัว

สิ่งมีชีวิตและสิ่งไม่มีชีวิต ปรากฏการณ์ธรรมชาติ

7. สิ่งแวดล้อม

สิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

8. การคมนาคม

การเดินทาง การขนส่ง การสื่อสาร

9. สิ่งต่าง ๆ รอบตัว

สีอาหาร เครื่องมือเครื่องใช้ คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ในชีวิตประจำวัน ศิลปดนตรี

ประสบการณ์สำคัญ

ประสบการณ์สำคัญเป็นกุญแจที่จำเป็นในการสร้างองค์ความรู้ของเด็ก เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับวัตถุ คน โดยบูรณาการสาระการเรียนรู้ แนวคิด เหตุการณ์ สำคัญต่าง ๆ อย่างหลากหลายที่เกิดขึ้นจากการวางแผนการจัดประสบการณ์ของครูทั้งที่เตรียมล่วงหน้า และที่ตอบสนองในทันทีทันใด ต่อสถานการณ์การเรียนรู้ที่ไม่ได้เตรียมไว้ เด็กจะเผชิญกับประสบการณ์สำคัญซ้ำแล้วซ้ำอีกในชีวิตประจำวันอย่างเป็นธรรมชาติ ดังนั้น ประสบการณ์สำคัญจึงเป็นสิ่งที่ครูต้องคำนึงถึงในการจัดประสบการณ์ตลอดจนการประเมินพัฒนาการของเด็กตามสภาพจริงอย่างเหมาะสม

1. ประสบการณ์ที่ส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกาย

1.1 กล้ามเนื้อใหญ่

- การทำท่าทางเลียนแบบและการเล่นบทบาทสมมุติ
- การเล่น
- การออกกำลังกาย
- การเคลื่อนไหวอยู่กับที่ และการเคลื่อนไหวเคลื่อนที่
- การเคลื่อนไหวพร้อมกับวัสดุอุปกรณ์

1.2 กล้ามเนื้อเล็ก

- การปั้นและการประดิษฐ์สิ่งต่าง ๆ ด้วยดินเหนียว ดินน้ำมัน แท่งไม้ เศษวัสดุ ฯลฯ
- การเขียนภาพพระบายสี
- การต่อของ บรรจุ และแยกชิ้นส่วน

2. ประสบการณ์ที่ส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ จิตใจ

2.1 ดนตรี

- การแสดงปฏิกิริยาโต้ตอบเสียงดนตรี
- การเล่นเครื่องเล่นดนตรีง่าย ๆ เช่น เครื่องดนตรีประเภทเคาะ ประเภทตี ฯลฯ
- การร้องเพลง

2.2 สุนทรียภาพ

- ได้ชมและสร้างสรรค์สิ่งสวย ๆ งาม ๆ
- สนุกสนานกับเรื่องตลก ขำขัน และเรื่องราว/เหตุการณ์ที่สนุกสนานต่าง ๆ

2.3 การเล่น

- เล่นอิสระ
- เล่นในห้องเรียน และนอกห้องเรียน

3. ประสบการณ์ที่ส่งเสริมพัฒนาการทางสังคม

3.1 การเรียนรู้ทางสังคม

- การวางแผน การตัดสินใจเลือก ลงมือปฏิบัติ
- การมีประสบการณ์ ในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น
- การแก้ปัญหาในการเล่น
- การปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของตนเองร่วมกับผู้อื่น
- การมีโอกาสได้รับความรู้สึก ความสนใจ และความต้องการของตนเองและผู้อื่น
- การมีประสบการณ์ในการเล่นร่วมกับเด็กอย่างสร้างสรรค์
- การมีประสบการณ์ทางวัฒนธรรมท้องถิ่นและความเป็นไทย

4. ประสบการณ์ที่ส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญา

4.1 การคิด

- การรู้จักสิ่งต่าง ๆ ด้วยการมอง ฟัง สัมผัส ชิมรส และดมกลิ่น
- การเลียนแบบการกระทำและเสียงต่าง ๆ
- การเชื่อมโยงภาพ ภาพถ่ายและรูปแบบต่างๆ กับสิ่งของหรือสถานที่จริง
- การแสดงความคิดสร้างสรรค์ผ่านการเคลื่อนไหว
- การรับรู้ และแสดงความรู้สึกด้วยการเคลื่อนไหวกับจังหวะ ทำท่าทาง คำพูดผ่านสื่อวัสดุของเล่น และผลงาน

4.2 ภาษา

- การแสดงความรู้สึกด้วยคำพูด
- การพูดกับผู้อื่นเกี่ยวกับประสบการณ์ของตนเองหรือเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับตนเอง
- การอธิบายเกี่ยวกับสิ่งของเหตุการณ์ และความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ
- การสนุกกับการฟังเรื่องราว นิทาน คำคล้องจอง คำกลอน
- การสนุกกับการเขียนในหลายรูปแบบ ผ่านประสบการณ์ที่สื่อความหมายต่อเด็กตามธรรมชาติ เขียนภาพ เขียนขีดเขียน เขียนคล้ายตัวอักษร เขียนเหมือนสัญลักษณ์ เขียนแผนภูมิ แผนภาพ แผนที่

- การสนุกกับการอ่านในหลายรูปแบบผ่านประสบการณ์ที่สื่อความหมายตามธรรมชาติ อ่านภาพนิทานหรือสัญลักษณ์
- การเล่นบทบาทสมมติ

4.3 คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์

4.3.1 การสังเกต การจำแนก และการเปรียบเทียบ

- การสำรวจและอธิบายความเหมือน ความต่างของสิ่งต่าง ๆ
- การจัดคู่ การจำแนก และการจัดกลุ่ม
- การคาดคะเนสิ่งต่าง ๆ
- การใช้หรืออธิบายสิ่งต่าง ๆ ด้วยวิธีที่หลากหลาย
- การเปรียบเทียบ เช่น ยาว / สั้น ขรุขระ / เรียบ ฯลฯ
- การเรียงลำดับสิ่งต่าง ๆ

4.3.2 จำนวน

- การเปรียบเทียบจำนวน มากกว่า น้อยกว่า เท่ากัน
- การนับสิ่งต่าง ๆ
- การจับคู่หนึ่งต่อหนึ่ง

4.3.3 มิติสัมพันธ์ (พื้นที่ / ระยะ)

- การต่อเข้าด้วยกัน การแยกออก การบรรจุและการเทออก
- การสังเกตสิ่งต่าง ๆ และสถานที่จากมุมมองที่ต่าง ๆ กัน
- การมีประสบการณ์และการอธิบายในเรื่องตำแหน่งของวัตถุที่สัมพันธ์กันเช่น บน ล่าง ฯลฯ
- การมีประสบการณ์ และการอธิบายในเรื่องทิศทาง ระยะ การเคลื่อนที่ของสิ่งต่าง ๆ เช่น ออกจาก ข้างหน้า ห่างไกลจาก ฯลฯ
- การสื่อความหมายของมิติสัมพันธ์ด้วยภาพวาด ภาพถ่าย และรูปภาพ

4.3.4 เวลา

- การเริ่มต้น และการหยุด การกระทำโดยสัญญาณ
- การมีประสบการณ์และเปรียบเทียบเวลา เช่น ตอนเช้า ตอนเย็น เมื่อวานนี้ พรุ่งนี้ ฯลฯ
- การสังเกตความเปลี่ยนแปลงของฤดู
- การมีประสบการณ์และการเรียงลำดับเหตุการณ์ต่าง ๆ

แนวทางการจัดประสบการณ์

เพื่อให้บรรลุผลตามจุดหมาย จึงกำหนดแนวทางการจัดประสบการณ์ ดังนี้

1. ส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านของเด็กโดยองค์รวมอย่างต่อเนื่อง
2. จัดให้สอดคล้องกับจิตวิทยาพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก
3. ยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง สนองความต้องการ ความสนใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคล

และเปิดโอกาสให้เด็กเริ่มกิจกรรมของตนเองโดยครูเป็นผู้สนับสนุนอำนวยความสะดวก และเรียนรู้ร่วมกับเด็ก

4. จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และบรรยากาศที่อบอุ่น เพื่อให้เด็กมีความสุข
5. จัดประสบการณ์ในรูปแบบบูรณาการ โดยคำนึงถึงพัฒนาการทุกด้าน
6. จัดประสบการณ์ตรง ให้เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์สัมผัสทั้ง 5 มีโอกาสสังเกต สำรวจ

เล่น ค้นคว้า ทดลอง แก้ปัญหาด้วยตนเอง

7. จัดให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับวัตถุสิ่งของกับเด็กและกับผู้ใหญ่
8. จัดให้มีความสุข มีทั้งกิจกรรมที่เด็กริเริ่มและครูริเริ่ม กิจกรรมในห้องเรียน และนอกห้องเรียน กิจกรรมที่ต้องเคลื่อนไหวและสงบ

9. จัดให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านการเล่นที่หลากหลายทั้งรายบุคคล กลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่

10. จัดให้เด็กได้รับการพัฒนาโดยให้ความสำคัญกับกระบวนการมากกว่าผลผลิต

11. จัดให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม วัฒนธรรมท้องถิ่น และเอื้อต่อการนำไปใช้ ในชีวิตประจำวัน

12. จัดกิจกรรมให้เด็กมีจิตสำนึกในการรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อส่วนรวม รับผิดชอบต่อสังคม และรักท้องถิ่น

13. จัดให้เด็กมีส่วนร่วมในการวางแผน ลงมือปฏิบัติ และบอกผลปฏิบัติกิจกรรมของตนเองและผู้อื่นได้

14. จัดการประเมินพัฒนาการให้เป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่อง และเป็นส่วนหนึ่งของ การจัดประสบการณ์

15. เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก

16. จัดประสบการณ์สำหรับเด็กอายุ 3 – 6 ปี จะไม่จัดเป็นรายวิชา แต่จัดในรูปของกิจกรรมบูรณาการผ่านการเล่น เพื่อให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง เกิดการเรียนรู้ ได้พัฒนาทั้งร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา การจัดกิจกรรมสามารถช่วยให้ทั้งครู และเด็กทราบว่าจะทำอะไร จะทำกิจกรรมอะไร และอย่างไร ดังนี้

ตาราง 3 การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กอายุ 3 – 6 ปี

การพัฒนา	อายุ 3-4 ปี ชั่วโมง/วัน	อายุ 4-5 ปี ชั่วโมง/วัน	อายุ 5-6 ปี ชั่วโมง/วัน
1. การพัฒนาทักษะพื้นฐาน ในชีวิตประจำวัน (รวมทั้งการช่วยเหลือตนเองในการแต่งตัว การรับประทานอาหาร สุขอนามัย และการนอนพักผ่อน)	3	1 1/2	2 1/4
2. การเล่นสี	1	1	1
3. การแสดงความรู้สึกผ่านวัสดุ	1	1	1
4. กิจกรรมด้านสังคม	1/2	3/4	3/4
5. กิจกรรมพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่	3/4	3/4	3/4
6. กิจกรรมที่มีครูเป็นผู้สอน	3/4	1	1
เวลาโดยประมาณ	7	7	7

การเลือกกิจกรรมที่จะนำมาจัดในแต่ละวัน ต้องให้ครอบคลุมสิ่งต่อไปนี้คือ

- การพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความแข็งแรง ของกล้ามเนื้อใหญ่ การเคลื่อนไหว และความคล่องแคล่วในการใช้อวัยวะต่าง ๆ จึงควรจัดกิจกรรมโดยให้เด็กได้เล่นอย่างอิสระกลางแจ้ง เครื่องเล่นสนาม เคลื่อนไหวร่างกายตามจังหวะดนตรี ฯลฯ
- การพัฒนากล้ามเนื้อเล็ก เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความแข็งแรงของกล้ามเนื้อเล็ก การประสานความสัมพันธ์ระหว่างมือและตาจึงควรจัดกิจกรรมโดยให้เด็กได้เล่นเครื่องเล่นสัมผัส เล่นเกมต่อภาพ ฝึกช่วยตนเองในการแต่งกาย หยิบจับชิ้นส้อม ใช้วัสดุอุปกรณ์ศิลปะ เช่น สี เทียน กรรไกร พู่กัน ดินเหนียว ฯลฯ
- การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ได้ถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึก และเห็น ความสวยงามของสิ่งต่าง ๆ รอบตัว อาจจัดกิจกรรมโดยใช้ศิลปะเป็นสื่อ ใช้การเคลื่อนไหว ตามจินตนาการ ให้ประดิษฐ์สิ่งต่าง ๆ อย่างอิสระตามความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของเด็ก เล่นบทบาทสมมติในมุมเล่นต่าง ๆ เล่นทราย เล่นบล็อก ฯลฯ
- การพัฒนาการคิด เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความคิดรวบยอดสังเกตจำแนก เปรียบเทียบ การจัดหมวดหมู่ เรียงลำดับเหตุการณ์ แก้ปัญหา จึงควรจัดกิจกรรมให้เด็กได้สนทนาอภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น เชิญวิทยากรมาพูดคุยกับเด็ก ค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ทดลอง ทักษะศึกษา ประกอบอาหาร หรือจัดให้เด็กได้เล่นเกมการศึกษาที่เหมาะสมกับวัยอย่างหลากหลาย ฝึกการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันและในการทำกิจกรรมทั้งที่เป็นกลุ่มย่อย และกลุ่มใหญ่ หรือรายบุคคล
- การส่งเสริมให้เด็กได้เลือกและตัดสินใจ เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสตัดสินใจเลือก เล่น หรือทำกิจกรรมอย่างเสรีตามความสนใจ และความต้องการของตนเอง จึงควรจัดกิจกรรมให้เด็กได้เล่นตามมุม หรือมุมประสบการณ์ หรือศูนย์การเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งภายใน ภายในนอกห้องเรียน

• การส่งเสริมลักษณะนิสัยและทักษะการใช้ชีวิตประจำวัน เพื่อให้เด็ก ได้มีสุขอนามัยที่ดี แสดงออกอย่างเหมาะสม และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ช่วยเหลือตนเองได้ในกิจวัตรประจำวัน มีนิสัยรักการทำงาน รู้จักระมัดระวังความปลอดภัยของตนเองและผู้อื่น จึงควรจัดกิจกรรมที่ช่วยให้เด็กได้ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันอย่างสม่ำเสมอ เช่น การรับประทานอาหาร การพักผ่อนนอนหลับ การขับถ่าย การทำความสะอาดร่างกาย การเล่นและการทำงานร่วมกับผู้อื่น การปฏิบัติตามกฎกติกา ข้อตกลงของส่วนรวม การเก็บของเข้าที่เมื่อเล่น หรือทำงานเสร็จ ฯลฯ

การประเมินพัฒนาการ

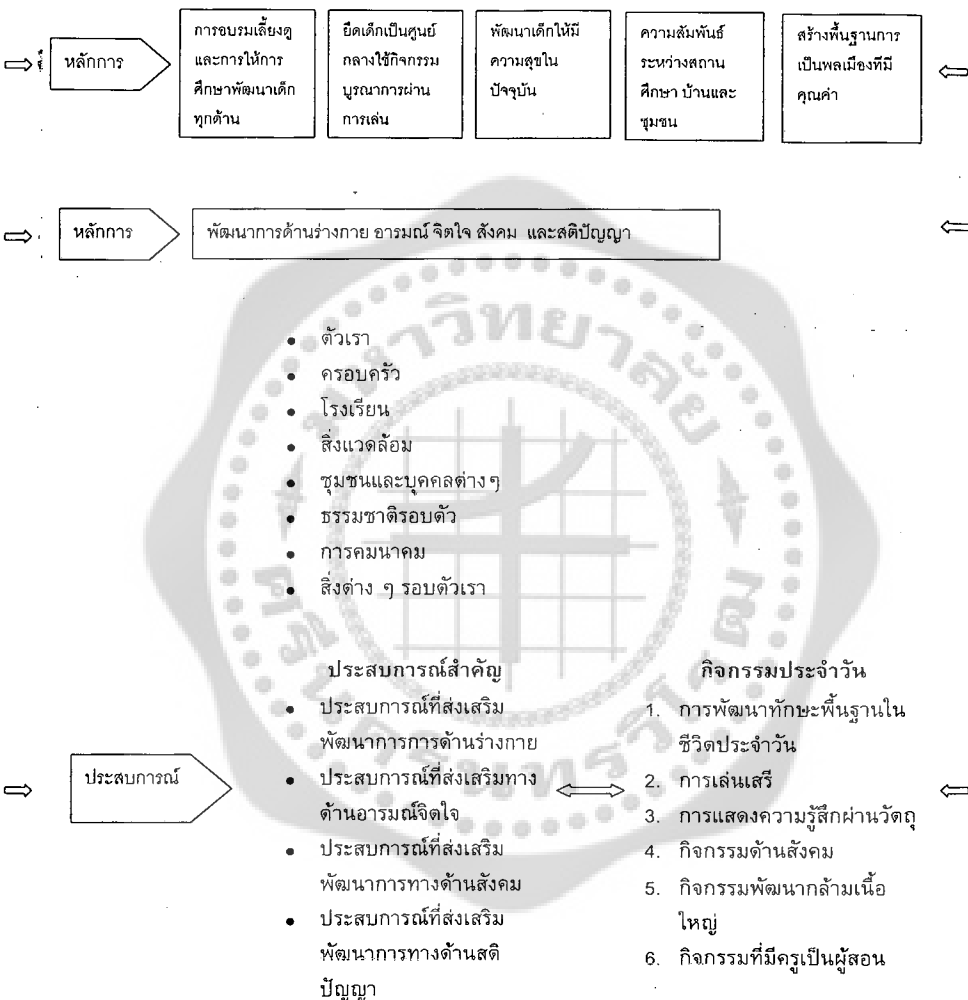
การประเมินเด็กอายุ 3 - 6 ปี เป็นการประเมินพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาของเด็ก โดยถือเป็นกระบวนการต่อเนื่อง และเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมปกติที่จัดให้เด็กในแต่ละวัน ทั้งนี้ ให้มุ่งนำข้อมูลการประเมินมาพิจารณาปรับปรุง วางแผนการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้เด็กแต่ละคนได้รับการพัฒนาตามจุดมุ่งหมาย

การประเมินพัฒนาการควรยึดหลัก ดังนี้ คือ

1. ต้องประเมินพัฒนาการของเด็กครบทุกด้าน
2. ประเมินเป็นรายบุคคล อย่างสม่ำเสมอต่อเนื่องตลอดปี
3. สภาพการประเมินควรมีลักษณะเช่นเดียวกับการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน
4. ประเมินอย่างเป็นระบบ มีการวางแผน การเลือกใช้เครื่องมือ และการจัดบันทึกไว้เป็นหลักฐาน
5. ใช้การประเมินด้วยวิธีต่าง ๆ อย่างหลากหลาย ตามสภาพจริง และระดับพัฒนาการของเด็กอายุ 3 - 6 ปี การประเมินเด็กควรจะขึ้นอยู่กับแหล่งข้อมูลหลาย ๆ ด้าน มิใช่ขึ้นอยู่กับคะแนนสอบ

สำหรับวิธีการประเมินที่เหมาะสมและควรใช้กับเด็กอายุ 3 - 6 ปี ได้แก่ การสังเกต การสนทนา การสัมภาษณ์ การรวบรวมผลงานหรือชิ้นงานที่แสดงออกถึงการทำงานอย่างเต็มความสามารถ ในพัฒนาการแต่ละด้านของเด็กเป็นรายบุคคล ทั้งนี้ อาจมีการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กเป็นรายบุคคล

โครงสร้างหลักสูตรก่อนประถมศึกษา (เด็กอายุ 3 - 6 ปี)

ภาพประกอบ 3 โครงสร้างหลักสูตรก่อนประถมศึกษา (เด็กอายุ 3 - 6 ปี)

การจัดหลักสูตรของสถานศึกษา

สถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องจะดำเนินการใช้หลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพตรงตามเจตนารมณ์ของหลักสูตรที่มุ่งเน้นการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตลอดจนการให้ทุกฝ่ายในชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาสถานศึกษา ควรจัดให้มีการดำเนินงาน ดังนี้

1. ขั้นเตรียมใช้หลักสูตร

เป็นการวางแผนการจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษา ด้วยการนำเอาข้อมูลด้านต่าง ๆ อันประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับสภาพแนวโน้มความต้องการของผู้ปกครองเอง ชุมชนและความพร้อมของสถานศึกษารวมทั้งข้อมูลซึ่งเป็นข้อกำหนดต่าง ๆ ของหลักสูตรมาศึกษาวิเคราะห์ เพื่อกำหนดเป้าหมายของการจัดการศึกษาแต่ละระดับช่วงอายุ

นอกจากการเตรียมการจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษาแล้ว ในขั้นตอนของการเตรียมการนี้ สถานศึกษาต้องจัดให้มีเอกสารหลักสูตรและเอกสารประกอบต่าง ๆ อย่างเพียงพอที่จะให้ผู้เกี่ยวข้องและผู้สอนใช้เป็นแนวทางในดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตรของสถานศึกษา ตลอดจนต้องพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทุกคนให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเป้าหมายของการจัดการศึกษา และหลักสูตรของสถานศึกษา

2. ขั้นใช้หลักสูตร

เป็นขั้นตอนของการนำหลักสูตร ไปปฏิบัติเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จ ตามปรัชญา หลักการ และจุดหมายของหลักสูตร จึงเสนอแนะแนวทางดำเนินงานดังนี้

2.1 การจัดทำสาระของหลักสูตร

- 1) กำหนดมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์รายปี โดยวิเคราะห์จากพัฒนาการของเด็ก คุณลักษณะตามวัย มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหลักสูตร ระบุถึงความสามารถ / พฤติกรรมการเรียนรู้ที่ต้องเกิดหลังจากการเรียนรู้ในแต่ละช่วงอายุ
- 2) กำหนดกรอบระยะเวลาและกิจกรรมที่เหมาะสมกับวิถีชีวิตของสังคมในท้องถิ่น ชุมชน เพื่อกำหนดแนวการจัดกิจกรรมประจำวันที่สอดคล้องกับสภาพการณ์ของสถานศึกษา
- 3) กำหนดการจัดประสบการณ์รายภาค / รายปี อย่างกว้าง ๆ แต่ให้ครอบคลุมสาระการเรียนรู้หลัก ๆ ทั้ง 9 เรื่อง ทั้งนี้ คำนึงถึงการลำดับสาระการเรียนรู้ใกล้เคียงไปใกล้เคียง ถูกลมเทศกาล วันสำคัญที่สอดคล้องกับสภาพการณ์ชีวิตประจำวันเป็นหลัก
- 4) จัดทำแผนการเรียนรู้โดยวิเคราะห์จากความต้องการ ความสนใจของเด็ก หรือครู ริเริ่ม กำหนดเป็นแผนการจัดประสบการณ์

2.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตร สถานศึกษาต้องมุ่งเน้นการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยคำนึงการพัฒนาเด็กโดยองค์รวม และใช้กิจกรรมบูรณาการผ่านการเล่น ให้เกิดการ

เรียนรู้จากสื่อ / แหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย

2.3 การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้

สถานศึกษาต้องจัดบรรยากาศ และสิ่งแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกชั้นเรียน สนับสนุนให้เด็กได้พัฒนาสอดคล้องกับหลักพัฒนาการ และศักยภาพ รวมทั้งได้เรียนรู้อย่างสนุกสนานและมีความสุข

3. ชั้นประเมินผล

เป็นขั้นตอนของการตรวจสอบหลักสูตรของสถานศึกษา แบ่งออกเป็น

- 3.1 การประเมินก่อนนำหลักสูตรไปใช้ เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร องค์ประกอบของหลักสูตร หลังจากที่ได้จัดทำไปแล้ว โดยอาศัยความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิในด้านต่าง ๆ
- 3.2 การประเมินระหว่างการทำแผนการใช้หลักสูตร เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบว่าหลักสูตรสามารถนำไปใช้ได้ดีเพียงใด ความมีการปรับปรุงแก้ไขในเรื่องใด ทั้งสาระของหลักสูตร กระบวนการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล สื่อการเรียนรู้ ฯลฯ
- 3.3 การประเมินหลังการใช้หลักสูตร เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบหลักสูตรทั้งระบบ หลังจากที่ได้ใช้หลักสูตรครบแต่ละช่วงอายุ เพื่อสรุปผลว่าหลักสูตรที่จัดทำควรมีการปรับปรุงหรือพัฒนาได้ขึ้นอย่างไร

การจัดการศึกษาสำหรับผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส ผู้มีความสามารถพิเศษ สถานศึกษาสามารถปรับมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สาระการเรียนรู้ ประสพการณ์สำคัญให้เหมาะสมกับศักยภาพของเด็กแต่ละประเภท

การเชื่อมต่อของสถานศึกษาระดับก่อนประถมศึกษากับระดับประถมศึกษา

การสร้างรอยเชื่อมต่อของระดับก่อนประถมศึกษา กับระดับประถมศึกษาจะประสบความสำเร็จ ต้องประกอบด้วย

1. ผู้บริหาร

ผู้บริหารสถานศึกษาหลักสูตรระดับก่อนประถมศึกษา และหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อที่จะทำความเข้าใจและเป็นผู้นำ รวมทั้งร่วมกันกับครูผู้สอนระดับก่อนประถมศึกษา และชั้นประถมศึกษาจัดการประชุมสัมมนาเพื่อพัฒนาหลักสูตรรอยเชื่อมต่อของระดับก่อนประถมศึกษา กับประถมศึกษาที่เป็นแนวปฏิบัติของโรงเรียน ในกรณีที่มีโรงเรียนมีเฉพาะชั้นเรียนระดับก่อนประถมศึกษา ผู้บริหารต้องร่วมกับครูผู้สอนเตรียมตัวเด็กด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะทำให้เด็กก่อนประถมศึกษาได้รู้จัก และทำความเข้าใจกับระบบการเรียนการสอนในชั้นประถมศึกษาพอสมควร นอกจากนั้นควรได้มีการประสานงานกับโรงเรียนประถมศึกษาที่รับนักเรียนเพื่อส่งมอบข้อมูลพัฒนาการ และข้อมูลอื่น ๆ เกี่ยวกับตัวเด็กให้กับครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เพื่อทำความรู้จักเด็กได้โดยเร็ว และช่วยเด็กปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่ได้ดียิ่งขึ้น

2. ครูปฐมวัย

ครูผู้สอนระดับก่อนประถมศึกษา นอกจากจะต้องศึกษา ทำความเข้าใจหลักสูตรระดับก่อนประถมศึกษาแล้ว ยังมีหน้าที่ศึกษาหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 แล้วจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อมให้กับเด็กก่อนประถมศึกษาของตน เพื่อก้าวสู่ระบบการเรียนการสอนแบบใหม่ได้อย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ยังมีหน้าที่ศึกษาทำความเข้าใจ จุดเด่น จุดด้อยของเด็ก เพื่อเก็บรวบรวมส่งต่อให้ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 อันจะทำให้ครูสามารถใช้ข้อมูลนั้นช่วยเหลือเด็กในการปรับตัวกับระบบการเรียนการสอนใหม่ต่อไป

3. ครูประถมศึกษา

ครูผู้สอนชั้นประถมศึกษา ต้องศึกษาทำความเข้าใจ หลักสูตรระดับก่อนประถมศึกษา ศึกษาคุณลักษณะของเด็กที่จะเข้ามาเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และจัดสภาพแวดล้อมบรรยากาศของการเรียนการสอนไม่ให้เกิดต่างจากการจัดกิจกรรมของเด็กในระดับก่อนประถมศึกษามากนัก แล้วจึงค่อย ๆ เปลี่ยนเข้าสู่ระบบที่ละน้อย

4. ผู้ปกครอง

ผู้ปกครองต้องเข้าใจว่า ระดับการศึกษาของเด็กเปลี่ยนแปลง แต่เด็กนั้นยังคงอยู่ในวัยที่เรียกว่าปฐมวัย ยังต้องการความรัก ความเอาใจใส่ การดูแลที่ไม่แตกต่างไปจากเดิมเหมือนตอนที่อยู่ระดับก่อนประถมศึกษา

5. บุคลากรอื่นในโรงเรียน

บุคลากรอื่นในโรงเรียน ยังคงต้องมีวิธีการปฏิสัมพันธ์กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ไม่ให้แตกต่างจากเมื่อตอนที่อยู่ระดับก่อนประถมศึกษา โดยเฉพาะในระยะแรกยังคงต้องการดูแลเอาใจใส่เช่นเดียวกับเมื่อตอนเรียนอยู่ระดับก่อนประถมศึกษา

ตัวอย่างการจัดประสบการณ์เพื่อสร้างรอยเชื่อมต่อของแต่ละระดับ

• ระดับก่อนประถมศึกษา

- พุดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่ดี ๆ เกี่ยวกับการเรียนการสอนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
- ทำความรู้จักกับคุณครู ทำความคุ้นเคยกับสภาพแวดล้อม บรรยากาศ วัสดุ อุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน ห้องน้ำ ห้องส้วม ห้องต่าง ๆ
- จัดประสบการณ์ให้เด็กก่อนประถมศึกษาและชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ทำกิจกรรมร่วมกันในบางโอกาส
- จัดกิจกรรมให้ความรู้แก่พ่อแม่ ผู้ปกครองเกี่ยวกับหลักสูตรก่อนประถมศึกษาและหลักสูตรการศึกษาระดับพื้นฐาน

• ชั้นประถมศึกษา

- ในระยะแรกจัดกิจกรรมไม่แตกต่างจากบรรยากาศของการจัดกิจกรรมระดับก่อน ประถมศึกษามากนัก กิจกรรมที่สำคัญควรจะเป็นกิจกรรมที่让孩子ได้มีโอกาสคุ้นเคย กับสิ่งแปลกใหม่ต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวทั้งสิ่งแวดล้อม เพื่อนใหม่ ครูคนใหม่ สิ่งของ และวัสดุอุปกรณ์อื่นในห้องเรียน
- ร่วมกันกับเด็ก ๆ จัดตารางกิจวัตรประจำวันของชั้นเรียนขึ้นเองในช่วงสัปดาห์แรก ๆ เพราะจะทำให้เด็ก ๆ ปรับตัวได้เร็วขึ้น เนื่องจากกิจกรรมต่าง ๆ ออกมาจากความคิด ของเขาเอง
- ในระยะแรก ๆ ควรจัดเวลาให้เด็ก ๆ ได้มีโอกาสพักผ่อนบ้างพอสมควร รวมทั้งมีกิจกรรมอิสระเพื่อให้ได้มีโอกาสเลือกทำได้อย่างอิสระ

การกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ ประเมิน และรายงาน

การกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ ประเมิน และรายงานเป็นส่วนหนึ่งของการบริหาร การศึกษาและระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อนำไปสู่ การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ และสร้างความมั่นใจให้ผู้เกี่ยวข้องทราบว่ามี ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพจากสถานศึกษา และเพื่อรองรับการตรวจสอบคุณภาพจากหน่วย ตรวจสอบคุณภาพภายนอก

สถานศึกษาที่นำหลักสูตรฉบับนี้ไปใช้ควรมีการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ เพื่อพัฒนา คุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา โดยมุ่งเน้นที่กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนเป็นสำคัญ ดังนั้น สถานศึกษาควรดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

1. **ขั้นเตรียมการ** ควรศึกษาเอกสารหลักสูตร ให้ความรู้ ความเข้าใจแก่ครูในเรื่องการ ใช้หลักสูตรและการจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำแผนการจัด ประสบการณ์ของคณะครูต่อไป
2. **ขั้นการนำไปใช้** ควรมีการนิเทศ ติดตาม ในเรื่องการจัดสิ่งแวดล้อมเพื่อเด็ก พหุติกรรมของเด็ก และพฤติกรรมของครูในเรื่องการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ กลวิธีการสอน และปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก โดยใช้รูปแบบและเทคนิคการนิเทศที่หลากหลายและเหมาะสม กับบริบทของสถานศึกษา
3. **ขั้นประเมิน สรุป และรายงาน** ให้สถานศึกษา จัดทำรายงานคุณภาพการศึกษา ประจำปี ซึ่งแสดงผลของการกำกับ ติดตาม และประเมินการใช้หลักสูตรของสถานศึกษา แล้วนำ ข้อมูลจากรายงานมาจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาต่อไป

3. ประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาปฐมวัย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนจัดทำเอกสารคู่มือปฏิบัติงานตรวจสอบคุณภาพโรงเรียนเอกชน ขึ้นเพื่อเสนอแนวการวิเคราะห์ตัวชี้คุณภาพของแต่ละเกณฑ์คุณภาพที่สำนักงานได้กำหนดให้เป็นคุณลักษณะของโรงเรียนที่ดี โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะให้ผู้เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานประกันคุณภาพและการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชนได้ใช้ประโยชน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งให้โรงเรียนเอกชนใช้ในการศึกษาวิเคราะห์คุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนเปรียบเทียบกับเกณฑ์คุณภาพที่สำนักงานกำหนดและใช้เป็นแนวทางในการเขียนสาระสำคัญของรายงานการประเมินตนเองเพื่อขอรับการรับรองมาตรฐาน และให้คณะกรรมการตรวจสอบคุณภาพโรงเรียนเอกชนใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิเคราะห์สภาพและผลการดำเนินงานของโรงเรียน และเขียนสาระสำคัญของรายงานการตรวจสอบแต่ละขอบข่ายการตรวจสอบ ปัจจัยและเกณฑ์คุณภาพ เพื่อนำเสนอต่อคณะกรรมการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาเอกชน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ : 2544) ดังนี้

3.1 คุณภาพด้านการจัดการและการบริหารการจัดการศึกษาปฐมวัย

1) ปรัชญาและเป้าหมายของโรงเรียน

เกณฑ์คุณภาพ

1. ปรัชญาและเป้าหมายของโรงเรียน เหมาะสมและใช้เป็นเครื่องชี้การดำเนินงานของโรงเรียนได้

ตัวชี้คุณภาพ

1. ปรัชญามีสาระสำคัญที่สอดคล้องกับปรัชญาและจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาของชาติ สนองความต้องการของชุมชน และสังคมอย่างต่อเนื่องมุ่งเน้นการสร้างค่านิยมที่ถูกต้องให้เกิดแก่ผู้เรียน
2. เป้าหมายมุ่งเน้นผลถาวรที่แท้จริงที่จะให้เกิดแก่ผู้เรียนอย่างรอบด้าน สมดุล รวมทั้งเน้นประสิทธิภาพและความคุ้มค่าของการจัดการศึกษา แต่ละระดับ/หลักสูตร/ประเภทวิชา และสาขา
3. มีแนวดำเนินการหรือแผนที่รองรับปรัชญาและเป้าหมายของโรงเรียน
4. บุคลากรในโรงเรียนและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้เข้าใจปรัชญา และเป้าหมายของโรงเรียนตรงกัน

สิ่งที่ควรปรากฏในโรงเรียนที่มีคุณภาพ

1. ปรัชญาปรากฏชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร
2. เนื้อหาสาระที่สำคัญสอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตร
3. เนื้อหาสาระที่สำคัญสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน/สังคมปัจจุบัน

4. เนื้อหาสาระที่สำคัญมุ่งเน้นการสร้างค่านิยมที่ถูกต้องให้เกิดแก่ผู้เรียน เช่น ขยัน ซื่อสัตย์ ประหยัด มีวินัย
5. บุคลากร นักเรียน/ผู้ปกครอง และบุคลากรภายนอกมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน
6. สาระสำคัญของเป้าหมายบ่งบอกถึงการยกระดับคุณภาพของผู้เรียนให้บรรลุตามจุดหมายของหลักสูตร โดยการพัฒนาในประเด็นต่อไปนี้ เช่น
 - 1) หลักสูตร/แผนการเรียนการสอน
 - 2) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้
 - 3) ประสิทธิภาพการบริหาร การจัดการ
 - 4) ความคุ้มค่าของการบริหารทรัพยากร
 - 5) คุณภาพของการจัดการนักเรียน/นักศึกษา ฯลฯ
7. มีแผนพัฒนาโรงเรียน/ธรรมนูญโรงเรียนเป็นสายลักษณะอักษร
8. คณะบุคคลที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนมีส่วนร่วมในการจัดทำ
9. สาระสำคัญของแผนฯ เช่น เป้าหมาย แผนงาน งาน และโครงการ สอดคล้องกับปรัชญา/เป้าหมายหลักของโรงเรียน
10. มีแผนปฏิบัติงาน/ปฏิทินปฏิบัติงานที่ชัดเจนรองรับแผนฯ
11. บุคลากรทุกฝ่ายของโรงเรียนสามารถบอกหรืออธิบายความหมายของปรัชญา และเป้าหมายหลักของโรงเรียนได้ถูกต้อง
12. คณะกรรมการโรงเรียน/คณะกรรมการอำนวยการโรงเรียน/คณะกรรมการนักเรียน บอกรหรืออธิบายความหมายของปรัชญาได้ถูกต้อง
13. ผู้เรียนบอกปรัชญาของโรงเรียนได้ถูกต้อง (ยกเว้นระดับก่อนประถม)

2) บุคลากร

เกณฑ์คุณภาพ

1. ผู้บริหารเป็นผู้มีระดับมืออาชีพ
- ตัวชี้วัด

1. มีความรู้ความสามารถ มีวิสัยทัศน์ และมีความมุ่งมั่นต่อความสำเร็จในการทำงาน
2. ปฏิบัติตนและปฏิบัติงานเป็นแบบอย่างที่ดี

สิ่งที่ควรปรากฏในโรงเรียนที่มีคุณภาพ

1. ผู้รับใบอนุญาตมีความรู้/ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา
2. ผู้จัดการมีความรู้/ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา
3. ครูใหญ่มีความรู้/ประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหาร
4. ครูใหญ่มีความรู้ทางการศึกษาเฉพาะระดับ/หลักสูตร/ประเภทการศึกษาที่โรงเรียนเปิดสอน

5. ผู้รับใบอนุญาต/ผู้จัดการ/ครูใหญ่มีผลงาน ชิ้นงานทางการบริหาร คำนิยมทางการบริหาร โรงเรียนมีชื่อเสียง โรงเรียนได้รับรางวัลต่าง ๆ
6. ผู้รับใบอนุญาต/ผู้จัดการ/ครูใหญ่ ริเริ่มงานใหม่ ๆ /ทันสมัย ที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาอยู่เสมอ
7. ผู้รับใบอนุญาต/ผู้จัดการ/ครูใหญ่ มีความเป็นผู้นำทางวิชาการ เช่น ความเคลื่อนไหวทางวิชาการ และสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนางานของโรงเรียน ค้นคว้าแสวงหาความรู้ มีผลงานทางวิชาการ รู้จักกระตุ้นส่งเสริมงานวิชาการ
8. ผู้จัดการ/ครูใหญ่ ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในด้านคุณธรรม จริยธรรม ความยุติธรรม และบุคลิกภาพ จนเป็นที่ศรัทธาแก่บุคคลทั่วไป
9. ผู้จัดการ/ครูใหญ่ ทำงานโดยอาศัยแผนที่วางไว้เป็นหลัก
10. ผู้จัดการ/ครูใหญ่ ทำงานอย่างเต็มศักยภาพ ด้วยความเอาใจใส่และอุทิศตน
11. ผู้จัดการ/ครูใหญ่ รับผิดชอบผล และผลกระทบของงานที่เกิดขึ้นต่อชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อม ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน
12. ผู้จัดการ/ครูใหญ่ พัฒนางานให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ
13. บุคลากรในโรงเรียนมีความเชื่อถือและพึงพอใจต่อการบริหารงานของผู้จัดการ/ครูใหญ่ จนสามารถปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ

เกณฑ์คุณภาพ

2. ครูผู้สอนทุกคนมีความรู้ความสามารถและคุณธรรม เหมาะสมกับอาชีพครู

ตัวชี้คุณภาพ

1. มีวุฒิ/ความรู้ ความสามารถ สอดคล้องและเพียงพอกับสาขาวิชาที่สอน
2. ปฏิบัติตนสอดคล้องกับจรรยาบรรณวิชาชีพครู
3. ความมุ่งมั่นต่อการพัฒนาตนเองสู่เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู

สิ่งที่ควรปรากฏในโรงเรียนที่มีคุณภาพ

1. ครูส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี หรือมีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 3 ปี หรือมีความรู้สอดคล้องกับวิชา/ระดับ ที่สอน
2. อัตราส่วนครูต่อนักเรียนเป็นไปตามเกณฑ์ที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนกำหนด
3. ไม่มีครูที่ประพฤติตนขัดต่อจรรยาบรรณวิชาชีพครู ดังต่อไปนี้ (จรรยาบรรณครู พ.ศ. 2539 ของสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา)
 - 1) ครูต้องรักและเมตตาศิษย์
 - 2) ครูต้องอบรม สั่งสอน ฝึกฝน สร้างเสริมความรู้ ทักษะนิสัยที่ถูกต้องดีงามให้แก่ศิษย์อย่างเต็มความสามารถด้วยความบริสุทธิ์ใจ
 - 3) ครูต้องประพฤติ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์

- 4) ครูต้องไม่กระทำตนเป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคมของศิษย์
- 5) ครูต้องไม่แสวงหาผลประโยชน์อันเป็นอามิสสินจ้างจากศิษย์
- 6) ครูย่อมพัฒนาตนเองทั้งในวิชาชีพ ด้านบุคลิกภาพ และวิสัยทัศน์
- 7) ครูย่อมรักและศรัทธาในวิชาชีพครู
- 8) ครูพึงช่วยเหลือเกื้อกูลครูและชุมชน
- 9) ครูพึงประพฤติ ปฏิบัติตนเป็นผู้นำการอนุรักษ์ และพัฒนาภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย
4. ครูรับรู้และให้ความสนใจที่จะพัฒนานตนเอง ไปสู่เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู (เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของคุรุสภา)
5. แสวงหาความรู้/เพิ่มพูนประสบการณ์ให้แก่ตนเองอยู่เสมออย่างต่อเนื่อง
6. พัฒนาการทำงานให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น
7. มีผลการทำงาน (การพัฒนาการเรียนการสอน) ที่เป็นที่ยอมรับของผู้เรียน เพื่อนร่วมงาน และผู้บริหารโรงเรียน

เกณฑ์คุณภาพ

3. บุคลากรสนับสนุนทุกคนมีความรู้ความสามารถและปฏิบัติงานเต็มศักยภาพ

ตัวชี้คุณภาพ

1. มีความรู้ความสามารถสอดคล้องกับงานที่ได้รับมอบหมาย
2. มีความมุ่งมั่นต่อความสำเร็จในการทำงานเพื่อองค์กร (โรงเรียน)

สิ่งที่ควรปรากฏในโรงเรียนที่มีคุณภาพ

1. รู้และเข้าใจในงานและกระบวนการทำงานที่ได้รับมอบหมายเป็นอย่างดี และสามารถปฏิบัติงานได้ และ
2. รับบทบาทและหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย
3. รู้และเข้าใจเป้าหมายขององค์กรชัดเจน
4. ปฏิบัติงานด้วยความตั้งใจและเสียสละเวลาส่วนตนให้กับงานของโรงเรียน
5. มีผลการทำงานที่เป็นที่ยอมรับภายในโรงเรียน
6. มีความพึงพอใจต่อบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

3) ทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอน

เกณฑ์คุณภาพ

1. จัดอาคารเรียน อาคารประกอบห้องเรียน ห้องประกอบ/สถานที่ฝึกปฏิบัติและสภาพแวดล้อมเหมาะสมกับสภาพไร่ร้าง

ตัวชี้คุณภาพ

1. มีความมั่นคง แข็งแรงปลอดภัย และมีการดูแลบำรุงรักษาอย่างเหมาะสม

2. มีห้องสมุด/ศูนย์วิชาการ พร้อมเอกสารและตำราเหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้
3. มีอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอ เหมาะสม
4. จัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนการสอนและให้เป็นแหล่งการเรียนรู้

สิ่งที่ควรปรากฏในโรงเรียนที่มีคุณภาพ

1. อาคารสถานที่ของโรงเรียนมีสภาพมั่นคง แข็งแรง และปลอดภัย
2. มีการตรวจสอบสภาพของอาคารสถานที่ของโรงเรียนอย่างเป็นระบบ
3. ระบบการดูแล บำรุงรักษา อาคารสถานที่ของโรงเรียนมีประสิทธิภาพ
4. ไม่มีอุบัติเหตุร้ายแรงเกิดขึ้นในโรงเรียน หรือมีน้อย
5. ผู้เรียนและบุคลากรมีความมั่นใจในความปลอดภัยของโรงเรียน
6. มีห้องสมุด/มุมหนังสือ/ศูนย์วิชาการ พร้อมหนังสือและตำราที่เหมาะสมกับหลักสูตร
7. จำนวนหนังสือ ตำรา และสิ่งพิมพ์มีเพียงพอกับผู้เรียน
8. รูปแบบการจัดห้องสมุด/มุมหนังสือ/ศูนย์วิชาการสร้างความสนใจ สะดวกต่อการใช้
9. มีแนวปฏิบัติและตารางการใช้ห้องสมุด/มุมหนังสือ/ศูนย์วิชาการทั้งในและนอกเวลาเรียน สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้บริการ
10. มีบุคลากรที่มีความรู้และประสบการณ์ประจำห้องสมุด/ศูนย์วิชาการ
11. อุปกรณ์/เครื่องมือ และสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคาร ห้องต่าง ๆ สถานที่ฝึกปฏิบัติ สนามกีฬา/สนามเด็กเล่น มีจำนวนเพียงพอกับผู้เรียน และอยู่ในสภาพดี เหมาะสมกับการใช้งาน
12. มีความร่มรื่น สวยงาม สะอาด/ถูกสุขลักษณะ ปลอดภัย แสงสว่างเพียงพอ อากาศถ่ายเทได้สะดวก ปราศจากการรบกวนจากมลภาวะทางเสียง กลิ่น คิว้น และฝุ่น
13. ผู้เรียน และบุคลากร/ผู้เกี่ยวข้องส่วนใหญ่มีวัฒนธรรมการทำงาน/การอยู่ร่วมกันอย่างเป็นสุข เช่น การมีมารยาท การเคารพสิทธิ การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่/ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
14. ผู้เรียนและบุคลากร/ผู้เกี่ยวข้องส่วนใหญ่พึงพอใจในบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมของโรงเรียน

เกณฑ์คุณภาพ

2. จัดสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และนวัตกรรมที่มีคุณภาพและเพียงพอต่อการเรียนการสอน

ตัวชี้คุณภาพ

1. มีระบบการจัดหาและบำรุงรักษาที่มีประสิทธิภาพ
2. มีการบริการและส่งเสริมการใช้อย่างทั่วถึงและเป็นระบบ

สิ่งที่ควรปรากฏในโรงเรียนที่มีคุณภาพ

1. มีการสำรวจสภาพความต้องการสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และนวัตกรรม
2. มีแผนและงบประมาณในการจัดหาสื่อ การเรียนการสอนอย่างเพียงพอ

3. มีการจัดหา/พัฒนาสื่อฯ ที่มีคุณภาพ
4. มีการเก็บและดูแลรักษาอย่างถูกต้องเหมาะสมกับสื่อฯ
5. มีการดูแลและรับผิดชอบระบบฯ
6. มีแนวปฏิบัติการให้บริการและการใช้สื่ออย่างชัดเจน
7. มีบุคลากรรับผิดชอบ
8. มีการประชาสัมพันธ์สื่อฯ ให้ครูและผู้เรียนทราบ
9. ครู/ผู้เรียนพึงพอใจการบริการที่ได้รับ

เกณฑ์คุณภาพ

3. จัดระบบการเงินที่ก่อประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน

ตัวชี้คุณภาพ

1. มีแผนการใช้เงินที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน
2. มีการใช้เงินตามแผนอย่างมีประสิทธิภาพ
3. มีการตรวจสอบและรายงานด้านการเงินอย่างเป็นระบบ

สิ่งที่ปรากฏในโรงเรียนที่มีคุณภาพ

1. มีแผนการใช้เงินสอดคล้องกับเป้าหมายของแผนพัฒนา/ธรรมนูญโรงเรียน
2. หลักฐานการใช้เงินสอดคล้องกับเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของโรงเรียน
3. มีแผน/แนวปฏิบัติ ในการตรวจสอบและรายงานด้านการเงิน
4. มีผู้รับผิดชอบด้านการตรวจสอบ และรายงานการเงิน
5. มีรายงานการเงินและงบดุลประจำปี

เกณฑ์คุณภาพ

4. จัดระบบข้อมูล/เครือข่ายการเรียนรู้ของโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนการสอน

ตัวชี้คุณภาพ

1. มีการจัดทำและพัฒนาแผนข้อมูลเพื่อใช้ในการวางแผนและพัฒนาการเรียนรู้
2. มีการให้บริการข้อมูลและสารสนเทศอย่างทั่วถึงและทันต่อความต้องการ
3. มีการสร้างความสัมพันธ์และได้รับความร่วมมือจากองค์กรภายนอก เช่น บ้าน สมาคม สถานประกอบการ หน่วยงานของรัฐ เป็นต้น

สิ่งที่ควรปรากฏในโรงเรียนที่มีคุณภาพ

1. มีข้อมูลเพื่อการวางแผนและการพัฒนาการเรียนการสอนที่ถูกต้อง เป็นปัจจุบัน และสอดคล้องกับความต้องการ
2. มีสื่อ/เครื่องมือ/เทคโนโลยี ที่สามารถให้บริการข้อมูลและสารสนเทศได้ตามความเหมาะสมกับสภาพโรงเรียน
3. มีผู้รับผิดชอบในการให้บริการ
4. ผู้รับบริการส่วนใหญ่พึงพอใจต่อการบริการ

5. ได้รับความร่วมมือจากองค์กรภายนอก ในการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง เช่น ได้รับความร่วมมือจากสมาคม/ชมรม/ผู้ประกอบการและครู/ศิษย์เก่า/โครงการความร่วมมือกับสถานประกอบการ/หน่วยงานอื่น ๆ แหล่งวิทยาการในท้องถิ่น
6. ให้ความช่วยเหลือและร่วมมือในงาน/กิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน/สังคม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างสม่ำเสมอ
7. โรงเรียนเป็นแหล่งวิทยาการ แหล่งบริการให้แก่บ้าน/ชุมชน/หน่วยงานอื่น ๆ ตามโอกาสที่เหมาะสม

4) การจัดการ การบริหาร

เกณฑ์คุณภาพ

1. มีระบบการบริหารจัดการที่ทันสมัย

ตัวชี้คุณภาพ

1. มีโครงสร้างการบริหารชัดเจน เหมาะสมกับขนาดและระดับการศึกษาของโรงเรียน
2. มีคู่มือ/แนวปฏิบัติงานสำหรับบุคลากรครบถ้วนทุกฝ่าย
3. มีธรรมเนียมโรงเรียน/แผนปรับปรุงโรงเรียนอย่างเหมาะสม
4. มีนวัตกรรม/เทคโนโลยี และระบบข้อมูล/สารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการที่เหมาะสม
5. มีการพัฒนาบุคลากรอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง

สิ่งที่ควรปรากฏในโรงเรียนที่มีคุณภาพ

1. มีแผนภูมิโครงสร้างการบริหารชัดเจน เหมาะสมกับขนาดและระดับการศึกษา
2. มีบุคลากรครบตามโครงสร้างและภาระงานของโรงเรียน
3. ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการจัดทำคู่มือ/แนวปฏิบัติที่มีเนื้อหาสาระครบถ้วน ชัดเจน
4. บุคลากรทุกคนเข้าใจหรือพึงพอใจในเนื้อหาสาระและบทบาทหน้าที่ที่กำหนด
5. บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการจัดทำธรรมเนียมโรงเรียน/แผนพัฒนาโรงเรียน
6. มีการใช้ข้อมูลที่เป็นตรงตามสภาพโรงเรียนในการจัดทำแผนพัฒนา/ธรรมเนียมโรงเรียน
7. มีการสำรวจ วิเคราะห์ข้อมูลความต้องการด้านนวัตกรรม/เทคโนโลยีเพื่อการบริหารจัดการ
8. จัดหา/พัฒนานวัตกรรม/เทคโนโลยีเพื่อการบริหารอย่างเพียงพอกับความต้องการใช้งานตามสภาพของโรงเรียน
9. จัดทำระบบข้อมูล/สารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการ ที่มีข้อมูลทันสมัยเหมาะสมกับการใช้งานตามสภาพของโรงเรียน และมีผู้รับผิดชอบโดยตรง
10. สำรวจความต้องการพัฒนา และประเมินศักยภาพ/ประสิทธิภาพของบุคลากร

11. จัดทำแผนงานพัฒนาบุคลากร(ระยะสั้น ระยะยาว) ที่มีเป้าหมายพัฒนาบุคลากรทุกคน สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียนและบุคลากร
12. มีการดำเนินงานตามแผนงานที่วางไว้
13. มีการประเมินและรายงานผลการพัฒนา
14. บุคลากรที่ได้รับการพัฒนามีผลการทำงานดีขึ้น และมีขวัญกำลังใจดีขึ้น

เกณฑ์คุณภาพ

2. สร้างบรรยากาศการทำงานที่เป็นประชาธิปไตย

ตัวชี้คุณภาพ

1. มีการทำงานเป็นทีม เปิดโอกาสให้ทุกคนแสดงความคิดเห็นและทำงานอย่างเต็มศักยภาพ
2. เปิดโอกาสให้ผู้มีความสามารถเป็นผู้นำ โดยสามารถผลัดเปลี่ยนการเป็นผู้นำ ผู้ตามที่ดีได้

สิ่งที่ควรปรากฏในโรงเรียนที่มีคุณภาพ

1. การทำงานของโรงเรียนส่วนใหญ่ใช้หลักการมีส่วนร่วม ซึ่งทุกคนมีอิสระในการแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจด้วยเสียงข้างมากหรือฉันทามติ เป็นกลุ่ม/ทีมงาน
2. ทุกคนในกลุ่ม/ทีมงาน ได้ทำงานตามความสามารถ ความถนัด ความสนใจ และมีความอิสระทางวิชาการจนเป็นผลสำเร็จของกลุ่ม/ทีมงาน
3. ทุกคนมีความพึงพอใจในผลงานของกลุ่ม/ทีมงาน
4. ผู้ทำหน้าที่นำในแต่ละกิจกรรม/ตำแหน่ง ได้มาจากวิธีการที่ยุติธรรม โปร่งใส และเหมาะสมกับงาน/หน้าที่ เช่น มีการคัดเลือก/สรรหา/เลือกตั้ง และมีการหมุนเวียนเปลี่ยนไปตามวาระที่บุคลากรร่วมกันกำหนดขึ้น
5. มีการกระจายอำนาจหน้าที่ให้ผู้รับผิดชอบแต่ละงาน โดยให้อำนาจหน้าที่ให้ผู้รับผิดชอบแต่ละงาน โดยให้มีอำนาจตัดสินใจในงานที่รับผิดชอบได้อย่างเต็มที่
6. บุคลากรพอใจที่ได้เปลี่ยนบทบาทการเป็นผู้นำ ผู้ตามในการปฏิบัติงาน

เกณฑ์คุณภาพ

3. มีระบบการกำกับ ตรวจสอบและรายงานคุณภาพภายในที่เหมาะสม

ตัวชี้คุณภาพ

1. มีการกำหนดขอบข่าย ภาระการกำกับ ตรวจสอบ และรายงานที่ครอบคลุมเป้าหมายและจุดเน้นการพัฒนาของโรงเรียนชัดเจน เน้นการประเมินประสิทธิภาพ ประสิทธิผลและความคุ้มค่า (ความคุ้มค่า หมายถึง กลุ่มเป้าหมายได้รับประโยชน์เต็ม และตรงกลุ่มเป้าหมายทุกระดับ)
2. บุคลากรและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเข้าใจและดำเนินการตามระบบได้
3. มีการเสนอรายงาน การตรวจสอบคุณภาพภายในอย่างต่อเนื่อง

สิ่งที่ควรปรากฏในโรงเรียนที่มีคุณภาพ

1. มีการประชุมชี้แจงให้บุคลากรและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายรับทราบระบบการกำกับ ตรวจสอบและรายงาน
2. บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการกำกับตรวจสอบและรายงาน
3. การกำกับ ตรวจสอบ และรายงานสอดคล้องกับเป้าหมายและจุดเน้นในการพัฒนา โรงเรียน
4. มีการรายงานผลการตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานเพื่อเผยแพร่ต่อผู้เกี่ยวข้อง อย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง

3.2 คุณภาพของครูและคุณภาพของการบริการที่จัดให้แก่ผู้เรียนในโรงเรียน

1) หลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนระดับก่อนประถมศึกษา เกณฑ์คุณภาพ

1. จัดประสบการณ์และกิจกรรมเตรียมความพร้อมให้เด็กมีพัฒนาการทุกด้านอย่าง สมดุลและสอดคล้องกับหลักสูตร

ตัวชี้คุณภาพ

1. มีแผนการจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมและครอบคลุมพัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตใจและสติปัญญา สอดคล้องกับหลักสูตร
2. มีการจัดกิจกรรมหลายรูปแบบ ที่สอดคล้องตามแผนการจัดประสบการณ์
3. มีการวิเคราะห์สภาพเด็กเป็นรายบุคคลและรายกลุ่ม
4. มีการใช้สื่อที่เหมาะสมสอดคล้องกับกิจกรรมเนื้อหา และเอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก
5. ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในกิจกรรม
6. มีการนิเทศการจัดกิจกรรม/ประสบการณ์อย่างต่อเนื่อง

สิ่งที่ควรปรากฏในโรงเรียนที่มีคุณภาพ

1. แผนการจัดประสบการณ์มีโครงสร้างครบถ้วน ได้แก่
 - จุดประสงค์เน้นพัฒนาการ 4 ด้าน (ร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติ ปัญญา) สมดุลตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และความต้องการของเด็ก
 - กิจกรรมหลากหลายครอบคลุมทุกจุดประสงค์
 - วิธีการประเมินสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่กำหนด
2. มีแผนการจัดประสบการณ์ครบทุกชั้น
3. ทุกห้องเรียนจัดกิจกรรมประจำวันได้ตามแผนการจัดประสบการณ์และครบถ้วน ตามหลักการจัดอนุบาล
4. มีการประเมินคุณลักษณะตามวัยของเด็กแต่ละคน/กลุ่มก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน เพื่อดูความพร้อม ความแตกต่างระหว่างบุคคล และพฤติกรรมต่าง ๆ

5. มีรายงานพัฒนาการของเด็กรายบุคคล และรายกลุ่ม ที่บันทึกพัฒนาการของเด็กครบทุกด้าน และนำผลไปใช้เพื่อปรับปรุงแผนการจัดประสบการณ์
6. สื่อมีคุณภาพเหมาะสม และไม่มีอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของเด็ก
7. สื่อเหมาะสมกับวัย เป็นที่สนใจและสอดคล้องกับระดับพัฒนาการของเด็ก
8. สื่อมีหลากหลายประเภท จำนวนเพียงพอ หมุนเวียนเปลี่ยนสื่อเพื่อใช้ได้ตามจุดประสงค์ ที่กำหนดในแผนการจัดประสบการณ์ สามารถหยิบมาใช้และเก็บเข้าที่โดยสะดวก
9. เด็ก ครู และผู้ปกครองพึงพอใจในสื่อและการใช้สื่อของโรงเรียน
10. จัดประชุมครู และผู้ปกครองอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง
11. จัดปฐมนิเทศผู้ปกครองของเด็กเข้าใหม่ทุกคน
12. ผู้ปกครองมีโอกาสได้ปรึกษาหารือกับครูเป็นระยะ ๆ เกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็ก
13. ผู้ปกครองมีโอกาสได้เข้าร่วมกิจกรรมการสังเกตเด็กในห้องเรียน การดูแลอาหารกลางวันเด็ก และกิจกรรมอื่น ๆ อยู่เสมอ
14. มีการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบ
15. นำผลการนิเทศมาปรับปรุง/ พัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน/ประสบการณ์ การพัฒนาบุคลากร การวางแผน นิเทศภายใน และอื่น ๆ

เกณฑ์คุณภาพ

2. ประเมินพัฒนาการทุกด้านโดยใช้วิธีที่เหมาะสมกับเด็กแต่ละวัย

ตัวชี้คุณภาพ

1. มีการประเมินพัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาของเด็กได้เหมาะสมกับวัยเป็นรายบุคคลและรายกลุ่ม
2. มีการนำผลการประเมินพัฒนาการทุกด้านไปใช้พัฒนาและปรับปรุงการเรียนการสอน

สิ่งที่ปรากฏในโรงเรียนที่มีคุณภาพ

1. มีเครื่องมือการประเมินพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน ที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ในแผนการจัดประสบการณ์ของโรงเรียนที่กำหนด เช่น เครื่องมือตรวจวัดพัฒนาการทางด้านร่างกาย แบบบันทึกพฤติกรรมของเด็ก แฟ้มสะสมงาน แบบสอบถามความพึงพอใจ เป็นต้น
2. เด็กทุกคนได้รับการประเมินสอดคล้องตามแผนการจัดประสบการณ์
3. มีรายงานผลการประเมินของรายคน และรายกลุ่มครบถ้วนชัดเจนเป็นปัจจุบัน
4. มีการใช้แผนการจัดประสบการณ์โดยใช้ผลการประเมินพัฒนาการและนำแผนที่ปรับไปใช้
5. ครูสามารถจัดกิจกรรม/ประสบการณ์ได้สอดคล้องตามพัฒนาการของเด็กยิ่งขึ้น

2) กิจกรรมนักเรียน / นักศึกษา

เกณฑ์คุณภาพ

1. จัดบริการและสวัสดิการต่าง ๆ แก่ผู้เรียนเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทั้งร่างกายและจิตใจให้เหมาะสมกับวัย

ตัวชี้คุณภาพ

1. มีการจัด / บริการ โภชนาการและสุขาภิบาลที่ถูกสุขลักษณะและเพียงพอ
2. มีการจัดสันทนาการและบริการอย่างตรวจสุขภาพทั่วถึง
3. มีการจัดระบบรักษาความปลอดภัยเหมาะสมกับสภาพของโรงเรียนและชุมชน
4. มีการจัดสวัสดิการ / ความช่วยเหลือที่เอื้ออำนวยให้นักเรียนที่มีความจำเป็นได้มีโอกาสได้เรียนอย่างเต็มที่
5. มีการจัดบริการและแนะแนวทุกด้านอย่างทั่วถึงและเป็นระบบ

สิ่งที่ควรปรากฏในโรงเรียนที่มีคุณภาพ

1. มีน้ำดื่มและน้ำใช้ที่สะอาด ถูกหลักอนามัยและเพียงพอกับจำนวนนักเรียน
2. มีอาหารที่ถูกหลักโภชนาการ บริการ / จัดจำหน่ายเพียงพอเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน
3. โรงเรียนจัดและตรวจสอบสิ่งต่อไปนี้ให้เป็นไปตามมาตรฐานสุขาภิบาลโรงอาหารในโรงเรียน ของกระทรวงสาธารณสุข อยู่เสมอ เช่น
 - สถานที่รับประทานอาหาร
 - สถานที่เตรียมและปรุงอาหาร (ถ้ามี)
 - ภาชนะและอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้
 - ผู้ปรุงอาหารและบริการ
 - การกำจัดขยะและน้ำโสโครก
 - ห้องน้ำ ห้องส้วม
4. มีการเลือกจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียน ด้านร่างกาย อารมณ์ และสังคมให้เหมาะสมกับวัย สถานที่และสภาพของผู้เรียน เช่น
 - 1) งานอดิเรกยามว่าง เพื่อพักผ่อนหย่อนใจ
 - 2) การเล่น / ชม เช่น เกม กีฬาสมัครเล่น
 - 3) การเล่นดนตรี / แต่งเพลง / ร้องเพลง
 - 4) การเล่นกิจกรรมเคลื่อนไหวร่างกาย เข้าจังหวะดนตรี
 - 5) การเล่นละครและการแสดงต่าง ๆ สมัครเล่น
 - 6) งานศิลปหัตถกรรม
 - 7) กิจกรรมสื่อความหมาย เช่น การฟัง การพูด อ่าน เขียน
 - 8) กิจกรรมพัฒนาการศึกษา เช่น ท่องเที่ยว ค่ายพักแรม ทัศนศึกษา
 - 9) กิจกรรมด้านสังคมและอาสาสมัคร

- 10) กิจกรรมพิเศษในโอกาสสำคัญตามขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ
5. ผู้เรียนทุกคนได้เข้าร่วมกิจกรรมสหพันธการอย่างน้อย 1 กิจกรรมในแต่ละปี
6. ผู้เรียนได้รับการตรวจสอบและหรือภูมิคุ้มกันโดยแพทย์หรือสาธารณสุข อย่างเหมาะสมกับวัย
7. มีแนวปฏิบัติและผู้รับผิดชอบดูแลรักษาความปลอดภัยให้แก่ผู้เรียน บุคลากร และผู้เกี่ยวข้อง
8. มีวัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือต่าง ๆ เกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัยที่อยู่ในสภาพดี ครบถ้วน เพียงพอ และอยู่ในสถานที่ที่เหมาะสม
9. จัดสวัสดิการ / ความช่วยเหลือให้แก่ผู้เรียนที่มีความจำเป็น เช่นทุนการศึกษา ทุนเยี่ยมเพื่อการศึกษา ยกเว้นค่าธรรมเนียมการเรียน ทุนอาหารกลางวัน ฯลฯ
10. มีการวางแผนการดำเนินการแนะแนว
11. มีแนวปฏิบัติและดำเนินการตามแผน ดังนี้
 - 1) การสำรวจและบันทึกประวัติผู้เรียน
 - 2) การให้คำปรึกษา
 - 3) การบริการข่าวสาร
 - 4) การหาที่ศึกษาต่อ / ที่ทำงาน
 - 5) การติดตามผลผู้เรียน
12. ประเมินผลและปรับปรุงการดำเนินงาน
13. มีผู้รับผิดชอบที่มีความรู้ / ประสบการณ์เรื่องการแนะแนว
14. ผู้เรียนได้รับการแนะแนวอย่างทั่วถึงตามความเหมาะสมกับระดับของผู้เรียน

เกณฑ์คุณภาพ

2. ดำเนินงานปกครองนักเรียนเป็นระบบ

ตัวชี้คุณภาพ

1. มีการกำหนดกฎ ระเบียบ และแนวปฏิบัติ สำหรับนักเรียนอย่างชัดเจนและมีผู้รับผิดชอบโดยตรง
2. มีการดูแล / ติดตาม ความประพฤตินักเรียนอย่างใกล้ชิด และต่อเนื่อง
3. มีการใช้ข้อมูลด้านความประพฤติของนักเรียนมาพัฒนางานปกครอง

สิ่งที่ควรปรากฏในโรงเรียนที่มีคุณภาพ

1. โรงเรียนมีกฎ ระเบียบและแนวปฏิบัติที่ปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อให้ผู้เรียนถือปฏิบัติ
2. โรงเรียนมีการทำความเข้าใจเรื่องกฎ ระเบียบและแนวปฏิบัติ ให้แก่ผู้เรียน / ผู้ปกครองเป็นประจำ
3. มีบุคลากรรับผิดชอบงานปกครองโดยตรง
4. มีการติดตามความประพฤติของผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ โดยมีผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน

5. มีการบันทึก / รายงานผลการดูแลติดตามความประพฤติผู้เรียนที่ต้องเฝ้าระวังเป็นพิเศษ
6. ปัญหาด้านความประพฤติผู้เรียนต่อไปนี้มี หรือมีน้อยที่สุด เช่น
 - 1) การทะเลาะวิวาททั้งภายในและภายนอกโรงเรียน
 - 2) การพกพาหรือใช้อาวุธ
 - 3) การทำลายทรัพย์สินของโรงเรียน ของผู้อื่นและสาธารณสมบัติ
 - 4) การก่อวินาศกรรมภายในและภายนอกโรงเรียน
 - 5) การพนัน อบายมุข การผลิต / การใช้ / ค้ายาเสพติด ฯลฯ
7. จัดเพิ่ม / ฐานข้อมูล ด้านความประพฤติ โดยเฉพาะกลุ่มที่มีปัญหาและมีการให้บริการแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องอย่างทันที่
8. มีการพัฒนา / ปรับปรุง กฎ ระเบียบ แนวปฏิบัติสำหรับผู้เรียนบางกลุ่ม / บางระดับ ให้สอดคล้องกับรายงานผลการดูแลติดตาม
9. มีการจัดโครงการ / กิจกรรมพิเศษ ที่สามารถแก้ไขปัญหา / ป้องกันความประพฤติผู้เรียนบางกลุ่ม / บางระดับให้เห็นผลชัดเจนทันต่อเหตุการณ์ / สถานการณ์

เกณฑ์คุณภาพ

3 จัดกิจกรรมนักเรียนที่มุ่งเน้นส่งเสริมด้านทักษะ คุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์อย่างหลากหลายสอดคล้องกับความสนใจ และเหมาะสมกับวัย
ตัวชี้คุณภาพ

1. มีการเปิดโอกาสให้นักเรียนทุกคนเข้าร่วมกิจกรรมตามความสมัครใจ
2. มีการติดตามและประเมินผลการจัดกิจกรรมนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

สิ่งที่ควรปฏิบัติในโรงเรียนที่มีคุณภาพ

1. มีแผนงานกิจกรรมนักเรียนที่มีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมด้านทักษะ คุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์อย่างชัดเจน
2. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดเนื้อหาสาระให้สอดคล้องกับเป้าหมายของแผนงานกิจการนักเรียน โดยผู้เรียนเป็นผู้คิดวางแผนตามความเหมาะสมกับวัย / ระดับการศึกษา
3. ผู้เรียนทุกคนเข้าร่วมกิจกรรม / ชมรม / กิจกรรมนักเรียนมีรูปแบบอื่นตามความสมัครใจ และความเหมาะสมกับวัย / ระดับการศึกษา
4. ใช้เครื่องมือ / รูปแบบ วิธีการประเมินที่เหมาะสมของแต่ละกิจกรรม
5. มีหลักฐาน / รายงานการติดตามและประเมินผลการจัดกิจกรรมนักเรียนที่ชัดเจน ทั้งภาพรวมและรายกลุ่ม ต่อผู้เกี่ยวข้อง

3.3 คุณภาพของผู้เรียนที่เกิดขึ้นจริง

1) สัมฤทธิ์ผลของผู้เรียนระดับก่อนประถมศึกษา

เกณฑ์คุณภาพ

1. พัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา ของเด็กปรากฏเด่นชัดตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์

ตัวชี้คุณภาพ

1. มีสุขภาพร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์ เคลื่อนไหวได้คล่องแคล่ว ว่องไว และมีน้ำหนัก ส่วนสูง เหมาะสมกับวัย หรือเป็นไปตามเกณฑ์
2. มีความร่าเริง ยิ้มแย้ม แจ่มใส มีความสุข แสดงออกทางอารมณ์ได้เหมาะสมกับสถานการณ์
3. รู้จัดช่วยเหลือตนเองและผู้อื่นรวมทั้งสามารถร่วมกิจกรรมกับผู้อื่นได้เหมาะสม
4. สามารถใช้ภาษา ได้ตอบ สนทนา และแก้ไขปัญหาสถานการณ์ต่าง ๆ ได้เหมาะสมกับวัย

สิ่งที่ควรปรากฏในโรงเรียนที่มีคุณภาพ

1. เด็กปกติแต่ละวัยไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 มีคุณลักษณะตามวัยที่หลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการกำหนด
2. เด็กที่มีความบกพร่องทางพัฒนาการ มีคุณลักษณะตามเป้าหมายของแผนการสอนที่โรงเรียนกำหนดไว้เพื่อพัฒนาเด็กเหล่านั้น
3. เด็กที่มีความสามารถ / ความพร้อมพิเศษ มีคุณลักษณะตามเป้าหมายของแผนการสอนที่โรงเรียนกำหนดไว้เพื่อพัฒนาเด็กเหล่านั้น

เกณฑ์คุณภาพ

2. พัฒนาการของเด็กก้าวหน้าเต็มตามศักยภาพ

ตัวชี้คุณภาพ

1. มีพัฒนาการก้าวหน้า ทุกด้านอย่างสมดุลตามวัยแต่ละปี
2. มีผลงานที่แสดงความก้าวหน้าของผู้เรียน

สิ่งที่ควรปรากฏในโรงเรียนที่มีคุณภาพ

1. ผลการเปรียบเทียบพัฒนาการของเด็กแต่ละคนแต่ละด้านดีขึ้นตามวัยที่เปลี่ยนแปลง
2. เด็กไม่ต่ำกว่าร้อยละ 50 มีผลงาน / ชิ้นงาน ที่เด็กเป็นผู้ลงมือทำ และมีความภูมิใจ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุมน อมรวิวัฒน์ (2545) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการปฏิรูปการเรียนรู้ในโรงเรียนนำร่อง : รูปแบบที่คัดสรร ในโครงการโรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาบุคลากร ทั้งโรงเรียนมีวิธีการที่หลากหลายมากขึ้น นอกเหนือจากการส่งผู้แทนของโรงเรียนเข้ารับการอบรมและประชุมทางวิชาการ กระบวนการพัฒนาบุคลากรเริ่มด้วยผู้บริหาร นักวิจัยในพื้นที่ และศึกษานิเทศก์ร่วมกันสร้างความตระหนักต่อการปฏิรูปการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน การสร้างศรัทธาในวิชาชีพ การวางแผนร่วมกัน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งด้านองค์ความรู้ ทักษะและนวัตกรรมการเรียนการสอน บุคลากรได้รับการแนะนำและยอมรับซึ่งกันและกันฉันกัลยาณมิตร เกิดองค์ความรู้ด้านการวิจัย พบเป้าหมายการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีระบบกัลยาณมิตรในเทศ คลินิกการเรียนรู้ ศูนย์วิทยากร และเครือข่ายการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง

การสนับสนุนด้านงบประมาณ คือ สื่อ และวิธีการโดยตรงสู่โรงเรียนเป็นปัจจัยนำความสำเร็จในการพัฒนาบุคลากร ทั้งนี้ชุมชนมีบทบาทสำคัญในการมีส่วนร่วมสนับสนุน ตรวจสอบ และยกย่องศักดิ์ศรีแห่งวิชาชีพครูอย่างต่อเนื่อง

การพัฒนาสาระและกิจกรรมการเรียนรู้ รูปแบบสาระและกิจกรรมการเรียนรู้ที่คัดสรรมานำเสนอเกิดขึ้นจาก 1) โรงเรียนรับรองความรู้จากหน่วยงานต่าง ๆ มาพัฒนากิจกรรมตามสถานภาพและความพร้อมของตน 2) โรงเรียนริเริ่มคิดสร้างสรรค์และรูปแบบกิจกรรมขึ้นเอง 3) โรงเรียนอยู่ในชุมชนและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการวางแผนสร้างหน่วยการเรียนรู้ที่น่าสนใจ และ 4) โรงเรียนเปลี่ยนสภาพปัญหาวิกฤตให้เป็นโอกาส ทั้งนี้ผู้บริหารที่เป็นผู้นำ นักวิจัยในพื้นที่ และครูต้นแบบ มีส่วนช่วยในการสังเคราะห์กิจกรรมที่ปฏิบัติจริงให้เป็นรูปแบบที่มีหลักการชัดเจน มุ่งสู่คุณภาพของผู้เรียนที่สามารถวัดและประเมินได้

จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่ที่อยู่ใกล้เขตเมือง และได้รับความรู้จากต้นสังกัดสม่ำเสมอ มักจัดกิจกรรมตามแบบแผนคล้ายคลึงกัน ต่างจากโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็กที่อยู่ห่างไกล มีลักษณะคิดริเริ่มจัดสาระและกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับชุมชนท้องถิ่น กิจกรรมมีสีสรรแตกต่างกัน หลากหลายจนเกินกว่าที่จะนำมารวมเป็นแบบแผนเดียวกันได้ แสดงว่าการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานนั้น ควรให้โรงเรียนมีอิสระ ไม่ถูกครอบงำโดยทฤษฎีและขั้นตอนที่ผูกมัดจนเกินไป

รายงานนี้ได้นำเสนอรูปแบบกระบวนการเรียนรู้ที่ได้จากการปฏิบัติจริงของโรงเรียนต่าง ๆ 5 รูปแบบ คือ 1) รูปแบบการบริหารจัดการเพื่อการเรียนรู้ 2) รูปแบบหลักสูตรสถานศึกษา : หน่วยการเรียนรู้ที่บูรณาการ และหน่วยบูรณาการ : โครงการงาน 3) กิจกรรมสร้างเสริมคุณธรรมและระเบียบวินัย 4) กิจกรรมประเพณีอุปถัมภ์ และ 5) กระบวนการกัลยาณมิตรในเทศ

คุณภาพของผู้เรียน เนื่องจากการดำเนินงานโครงการนำร่องมีระยะเวลายาวนาน จึงมีอาจกล่าวได้ว่าคุณภาพผู้เรียนที่วิเคราะห์ได้ทั้งหมดเกิดขึ้นจากการปฏิรูปการเรียนรู้ในโครงการนี้

หากแต่ น่าจะเป็นการสะสมคุณภาพผู้เรียนจากผลการนิเทศและการปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอน โดยหน่วยงานต้นสังกัดมาก่อนด้วย การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการสังเกต การบันทึก และการวัดประเมินผลเชิงปริมาณ พบว่า นักเรียนมีความสนใจใฝ่เรียนรู้ และมีส่วนร่วมในการเรียนอย่างมีความสุข มีตัวอย่างนาเสนอ 12 พฤติกรรม นักเรียนมีการพัฒนาการด้านกระบวนการทำงาน รู้จักวางแผน และทำงานเป็นกลุ่ม มีตัวอย่าง 9 พฤติกรรม นักเรียนมีพัฒนาความสามารถตามความถนัด ความสนใจเต็มตามศักยภาพ มีตัวอย่าง 12 พฤติกรรม นักเรียนมีพัฒนาการทางคุณธรรม วัฒนธรรมและคารวธรรม มีตัวอย่าง 10 พฤติกรรม

เลขา ปิยะอจิริยะ (2545) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง สถานภาพการปฏิรูปการเรียนรู้ในโรงเรียนนำร่อง : บทเรียนและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ในโครงการปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ผลการวิจัยและพัฒนาเกี่ยวกับวิธีการปฏิรูปเพื่อเปลี่ยนโรงเรียนให้เป็นสถานศึกษาที่นักเรียนเรียนรู้ได้อย่างมีความสุขและพัฒนาเป็นคนที่มีความสามารถ ช่วยชี้ให้เห็นว่าการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียนมีความเป็นไปได้สูง หากมีการรวมพลังจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน

โครงการโรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนได้ทำหน้าที่นำเสนอหลักการและแนวนโยบายปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียนว่า การปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียนควรเป็นการพัฒนาการเรียนรู้นักเรียนและของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะครูและผู้บริหารสถานศึกษาให้เข้าไปสู่การจัดการเรียนการสอนและการประเมินผล ภายใต้การบริหารโรงเรียนที่มีการประกันคุณภาพภายในและพร้อมรับประกันคุณภาพภายนอก

ในขั้นการปฏิบัติโรงเรียนนำร่อง แต่ละโรงเรียนได้รับการชี้แนะ สนับสนุนให้เกิดการตัดสินใจเลือกวิธีการ วางแผนและดำเนินงานด้วยตนเอง รวมทั้งปรับปรุงการปฏิรูปอย่างเป็นอิสระจนสามารถพัฒนาได้อย่างตอบสนองความต้องการและเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน

ลักษณะเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียนในโครงการนี้ ประกอบด้วย

1. การเน้นปฏิรูปทั้งโรงเรียน โดยเริ่มต้นจากการเรียนรู้และการพัฒนาด้านเองของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง
2. การมีเอกภาพในหลักการและแนวคิด แต่หลากหลายการปฏิบัติ
3. การมีความยืดหยุ่นเปลี่ยนแปลงได้ตามบริบท สังคม วัฒนธรรม และความก้าวหน้า / ปัญหาอุปสรรค / สถานการณ์ปัจจุบัน
4. การมีความคิดเป็นพลวัต นั่นคือ การมีพลังทางบวกในและนอกองค์กรที่สามารถทำให้การปฏิรูปเดินหน้าและมีแรงขับเคลื่อนได้อย่างสม่ำเสมอต่อเนื่อง
5. การมีความคิดและปฏิบัติการจากฐานสุดยอด เป็นวิถีทางที่สอดคล้องกับลักษณะเด่นข้างต้น และจะทำให้การปฏิรูปเกิดผลที่ยั่งยืน

บุญมี เณรยอต (2545) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน : วิถีและวิธีไทย ในโครงการโรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ผลการวิจัยพบว่า ผลการประเมินตนเองของโรงเรียนในระบะที่ 1 และระบะที่ 2 ข้อมูลจากการเยี่ยมโรงเรียน การสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ประสานงานโครงการ และนักวิจัย การสนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้บริหารโรงเรียน และครู-อาจารย์ผู้ประสานงานโครงการ (Focus Group Interview) และการวิเคราะห์ข้อมูลจากการตอบแบบประเมินตนเองของผู้บริหารโรงเรียนก่อนเข้าโครงการ และในปัจจุบันข้อมูลมีความสอดคล้องกันนั้นคือ ตัวบ่งชี้สมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนในปัจจุบันสูงขึ้นกว่าตัวสมรรถนะก่อนเข้าโครงการทุกตัวบ่งชี้สมรรถนะ และหากพิจารณาจากค่าเฉลี่ยตัวบ่งชี้การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน . ปรากฏว่าค่าเฉลี่ยตัวบ่งชี้ในปัจจุบันสูงกว่าค่าเฉลี่ยก่อนเข้าโครงการทุกรายสมรรถนะ และมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทุกรายสมรรถนะ

ข้อค้นพบจากการศึกษาข้อมูลในการดำเนินงานครั้งนี้ พบว่า ขีดจำกัดของโรงเรียน ที่ตั้งของโรงเรียน รวมทั้งสังกัดของโรงเรียนมิได้เป็นตัวแปรในการจำแนกรูปแบบการดำเนินงานของโรงเรียน หากแต่เกิดจากศรัทธาในตัวผู้บริหารโรงเรียนเป็นประเด็นสำคัญเป็นอันดับแรก ซึ่งเป็นสมรรถนะประการหนึ่งของผู้บริหารโรงเรียน ประเด็นต่อมาได้แก่สมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียน ประเด็นต่อไปคือการประชาสัมพันธ์ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน อีกประเด็นที่พบคือการเริ่มการเปลี่ยนแปลงสิ่งต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนต้องเริ่มดำเนินการให้สอดคล้องกับขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมของท้องถิ่นและของประเทศ

นงลักษณ์ วิรัชชัย (2545) ได้ศึกษาวิจัยโครงการนำร่องระดับชาติเรื่อง กระบวนการปฏิรูปเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ : การประเมินและการประกัน ผลการวิจัย พบว่า โครงการนำร่องระดับชาติได้ส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียนนำร่องทุกโรงเรียนเป็นรูปแบบเดียวกัน แต่สภาพบริบทของโรงเรียน สภาพเริ่มต้นของโรงเรียน ศักยภาพและความพร้อมของครูในโรงเรียน และภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่แตกต่างกัน ทำให้โรงเรียนนำร่องแต่ละโรงเรียนพัฒนาโมเดลการประเมินและการประกันคุณภาพแตกต่างกัน จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์ได้รูปแบบการประเมินสภาพจริงที่โรงเรียนนำร่องได้พัฒนาขึ้นรวม 3 รูปแบบ และได้รูปแบบการประกันคุณภาพที่โรงเรียนนำร่องได้พัฒนาขึ้นรวม 4 รูปแบบ ดังนี้

1. รูปแบบการประเมินสภาพจริง มีดังนี้

- 1.1 รูปแบบการประเมินตามสภาพจริงที่สมบูรณ์ตามหลักวิชา ครูมีความรู้ความเข้าใจหลักการประเมิน และเห็นความสำคัญของการประเมินตามสภาพจริง สามารถออกแบบการประเมิน ดำเนินการประเมิน รับฟังและใช้ผลการประเมินเพื่อพัฒนางานทุกด้าน ของครูได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

- 1.2 รูปแบบการประเมินตามสภาพจริงที่สมบูรณ์ตามหลักวิชาแต่ดำเนินงานแยกเป็นงานพิเศษ ครูออกแบบดำเนินงาน และปรับปรุงงานด้านการประเมินกระบวนการเรียนรู้ แยกเป็นเอกเทศ
- 1.3 รูปแบบการประเมินตามสภาพจริงผิวเผิน (ไม่ถูกต้องตามหลักวิชา และแยกเป็นงานพิเศษ) ครูยังขาดความรู้ความเข้าใจหลักการประเมิน วิธีการประเมินที่ใช้เป็นการใช้ตามขั้นตอน โดยยังเข้าไม่ถึงหัวใจการประเมิน
2. รูปแบบการประกันคุณภาพ
 - 2.1 รูปแบบการประกันคุณภาพตามอุดมคติของโครงการนำร่องระดับชาติ มีการบูรณาการเรื่อง การประกันคุณภาพตามหลักวิชา และหลักการรวมพลัง ครูทุกคนเข้าใจหลักการและร่วมมือรวมพลังดำเนินงาน
 - 2.2 รูปแบบการประกันคุณภาพตามหลักวิชาที่แยกเป็นงานพิเศษโรงเรียนยึดการดำเนินงานหลักตามระบบการประกันคุณภาพทุกขั้นตอนตั้งแต่การจัดทำธรรมนูญ การกำหนดมาตรฐาน การกำหนดตัวบ่งชี้ / สร้างเครื่องมือ / รวบรวม / วิเคราะห์ การจัดทำแผนพัฒนา การดำเนินงาน การประเมินและการปรับปรุงแผนงานตามแนวทางที่ สกศ. หรือหน่วยงานต้นสังกัดกำหนดไว้
 - 2.3 รูปแบบการประกันคุณภาพที่ต้องตามแนวโครงการนำร่องระดับชาติแต่ยังไม่เสร็จสิ้นสมบูรณ์ โรงเรียนนำร่องหลายโรงเรียนรับรู้และเข้าใจการประกันคุณภาพที่ถูกต้อง
 - 2.4 รูปแบบการประกันคุณภาพที่ขาดความสมบูรณ์และจัดทำเป็นงานพิเศษโรงเรียนนำร่องบางโรงเรียน ยังดำเนินการประกันคุณภาพตามข้อกำหนด ตามขั้นตอนโดยไม่ตระหนักถึงสภาพที่ควรจะเป็นที่แท้จริงในการประกันคุณภาพ เน้นความสำคัญของการจัดทำรายงานเป็นหลักฐานไว้แสดงมากกว่าการนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนางาน ครูในโรงเรียนจะมีการรายงานเอกสารมากมาย โดยไม่เห็นประโยชน์ที่แท้จริงของการประกันคุณภาพ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2534) ได้ศึกษาการประเมินผลแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530 - 2534) ระยะครึ่งแผน : ระดับก่อนประถมศึกษา

บทสรุปดังนี้ วัตถุประสงค์ของการประเมินผลเพื่อศึกษาผลการพัฒนาการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ในช่วงครึ่งแผน 4 (พ.ศ. 2530 - 2532) และเพื่อประเมินผลการพัฒนาการศึกษาตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 โดยใช้วิธีการในการรวบรวมข้อมูลทั้งจากหน่วยงานกลางและหน่วยปฏิบัติระดับโรงเรียน ผลการประเมินสรุปได้ดังนี้ การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับเด็ก ก่อนเกณฑ์การศึกษามากบังคับวัย 3 - 6 ปี ลักษณะการจัดมีหลายประเภทได้แก่ ชั้นอนุบาลหลักสูตร 2 - 3 ปี ชั้นเด็กเล็ก 1 ปี

และศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน โดยใช้แนวการจัดประสบการณ์ที่มุ่งเน้นพัฒนา 4 ด้านคือ ด้านร่างกาย อารมณ์ – จิตใจ สังคม และสติปัญญา มากกว่าการสอนให้อ่านออกเขียนได้

เมื่อพิจารณาปริมาณการจัด พบว่า ปีการศึกษา 2532 จัดบริการได้ 1,397,332 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 36.5 ของประชากรกลุ่มอายุ 3 – 5 ปี กล่าวได้ว่าการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาบรรลุเป้าหมายที่กำหนดในแผนด้านปริมาณ โดยกำหนดเป้าหมายการจัดร้อยละ 37 เมื่อสิ้นสุดแผนฯ (ปี 2534)

สำหรับคุณภาพการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา นั้น พบว่าหน่วยงานที่จัดการศึกษาระดับนี้ได้ดำเนินการพัฒนาการเรียนการสอน กล่าวคือ มีการพัฒนาบุคลากรโดยการฝึกอบรมและดูงานในโรงเรียนตัวอย่าง เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจการจัดการเรียนการสอนตามแนวประสบการณ์ และมีการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น รวมถึงการปรับปรุงอาคารสถานที่ อย่างไรก็ตามพบว่า คุณภาพการจัดการเรียนการสอนในแต่ละหน่วยงานที่จัดการศึกษาระดับนี้ยังมีความเหลื่อมล้ำกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตเมืองและเขตชนบท เนื่องจากปัจจัยต่าง ๆ ในการดำเนินงานแตกต่างกัน เช่น คุณวุฒิและประเพณีของครูผู้สอน รวมทั้งงบประมาณที่ใช้ดำเนินงานด้านสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน ซึ่งสรุปสาระประเด็นปัญหาหลักในการจัดการศึกษาก่อนประถมศึกษา ในช่วงครึ่งแผนฯ 6 ได้ดังนี้

1. บุคลากร ที่ทำการสอนขาดความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับแนวการจัดประสบการณ์ขั้นอนุบาลศึกษา เนื่องจากส่วนใหญ่ไม่ได้สำเร็จวิชาเอกอนุบาล หรือปฐมวัย โดยเฉพาะบุคลากรในเขตชนบทคือ บุคลากรของกรมพัฒนาชนบท และกรมศาสนา ส่วนใหญ่มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี แม้ว่าบุคลากรได้ผ่านการอบรมเพิ่ม 1 – 2 ครั้งก็ตาม ยังพบว่าครูผู้สอนหรือผู้ดูแลเด็กมีความต้องการเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์เพื่อการพัฒนาคุณภาพใกล้เคียงกับโรงเรียนในเมืองมากยิ่งขึ้น

2. สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน มีจำนวนไม่เพียงพอ ทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีคุณภาพแตกต่างกัน

3. หลักสูตรและคู่มือแนวการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กก่อนประถมศึกษาไม่เพียงพอและไม่มีความเหมาะสมขั้นต่ำสำหรับดำเนินการในด้านคู่มือและสื่อการเรียนการสอน โดยเฉพาะในเขตชนบท กล่าวคือ ลักษณะการดำเนินงานมีอิสระทั้งการใช้และการจัดหาสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพท้องถิ่นที่จะเอื้ออำนวย

นอกจากนี้ยังพบว่า การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน (ตชด.) ซึ่งดำเนินการโดยกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน กรมตำรวจ มีผลในด้านเสริมความมั่นคงของประเทศด้วย

ชิตชนก เชิงขำ และคณะ (2541) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์โครงสร้างขององค์กรประกอบที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้

การศึกษาวิจัย มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาองค์ประกอบในด้านต่าง ๆ ของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่คุณลักษณะของโรงเรียนและคุณลักษณะของผู้บริหาร คุณลักษณะของครู คุณลักษณะของนักเรียน การบริหารโรงเรียน และการจัดการเรียนการสอนของครู รวมทั้งวิเคราะห์โครงสร้างขององค์ประกอบเหล่านี้ที่ร่วมกันส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนโดยใช้วิธีสร้างแบบจำลองโครงสร้างเชิงความแปรปรวนร่วม (covariance structure model) ขององค์ประกอบดังกล่าว โดยใช้แบบสอบถามและแบบทดสอบในการเก็บข้อมูล สำหรับการวิเคราะห์ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป STATISTICA (โปรแกรมย่อยชื่อ SEPATH) ผลการวิจัยพบว่า แบบจำลองที่ได้พัฒนาขึ้นเป็นครั้งสุดท้าย (final model) ประกอบด้วยองค์ประกอบเพียงสามด้านเท่านั้นที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของโรงเรียน ได้แก่ การบริหารโรงเรียน การจัดการเรียนการสอนของครู และคุณลักษณะของนักเรียน โดยคุณลักษณะของนักเรียนส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิผลของโรงเรียนมากที่สุด ในขณะที่การจัดการเรียนการสอนของครูส่งผลโดยตรงน้อยที่สุด โดยองค์ประกอบในด้านการบริหารโรงเรียนและการจัดการเรียนการสอนของครูต่างมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน แต่ต้องประกอบทั้งสองต่างไม่มีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบด้านคุณลักษณะของนักเรียนแต่อย่างใด

สำนักงานทดสอบทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2533). ได้ศึกษารายงานผลการประเมินการใช้หลักสูตร ปีการศึกษา 2533 ระดับประถมศึกษา ผลการศึกษาวิจัยสรุปได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ความสำเร็จของผู้เรียน

1. ความสำเร็จของผู้เรียนด้านความรู้ความคิด พบว่าความสามารถทั่วไป ด้านการใช้ภาษาและการสื่อสารอยู่ในระดับดี การคิดคำนวณอยู่ในระดับปานกลาง การคิดแก้ปัญหาอยู่ในระดับดี ความรู้พื้นฐานเพื่อพัฒนาอาชีพอยู่ในระดับปานกลาง ความรู้พื้นฐานเพื่อพัฒนาสังคมอยู่ในระดับดี สำหรับความสำเร็จของผู้เรียนด้านคุณลักษณะโดยทั่วไปอยู่ในระดับดี
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้ความคิด และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านคุณลักษณะรวมทั้งฉบับและเป็นรายสมรรถภาพ ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยสูงกว่า 50
3. ผลการประเมินความสำเร็จของผู้เรียน ส่วนใหญ่นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ด้านคุณลักษณะเป็นที่น่าพอใจ คืออยู่ในระดับดี และดีมาก ส่วนระดับต่ำและต่ำมากมีเพียงเล็กน้อย

ตอนที่ 2 การจัดการศึกษาของโรงเรียน

1. การเตรียมความพร้อมของโรงเรียน มีการดำเนินงานด้านต่าง ๆ จากมากไปหาน้อยคือ การเตรียมบุคลากร การประสานงานกับหน่วยงานภายนอก การจัดระบบบริการ การจัดสื่อวัสดุอุปกรณ์ การประสานสัมพันธ์หลักสูตร และการจัดข้อมูลพื้นฐาน
2. การบริหารหลักสูตร โรงเรียนมีการดำเนินการเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยคือ การวางแผนทั่วไป การดำเนินงานตามแผน การจัดทำแผนงานด้านวิชาการ และการประเมินผลการดำเนินงาน

3. การเรียนการสอน โรงเรียนมีการจัดการเรียนการสอน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ การสอนซ่อมเสริมเพื่อพัฒนาผู้เรียน การสอนเน้นกระบวนการกลุ่ม การจัดและพัฒนาการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร การสอนเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และการสอนเน้นกระบวนการ

ตอนที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างความสำเร็จของผู้เรียนกับการจัดการศึกษาของโรงเรียน มีดังนี้

1. การเตรียมความพร้อมของโรงเรียน ตัวแปรที่มีประสิทธิภาพในการทำนุผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคือ การประชาสัมพันธ์หลักสูตร และการเตรียมบุคลากร
2. การบริหารหลักสูตร ตัวแปรที่มีประสิทธิภาพในการทำนุผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคือ การจัดทำแผนงานด้านวิชาการ และการประเมินผลการดำเนินงาน
3. การเรียนการสอน ตัวแปรที่มีประสิทธิภาพในการทำนุผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คือการสอนเน้นกระบวนการ

สุจิตรา เกิดวุฒิพร (2541) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของครูปฐมวัยที่มีต่อพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารการศึกษาปฐมวัย ผลการวิจัย พบว่า 1) ความคิดเห็นของครูปฐมวัยที่มีต่อพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารการศึกษาปฐมวัย อยู่ในระดับที่ต้องพัฒนามากในทุกด้าน คือ ด้านบุคลิกภาพ บริหารจัดการ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านวิชาการ และด้านความคิดสร้างสรรค์ ตามลำดับ และ 2) ความคิดเห็นของครูปฐมวัยที่มีต่อพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารการศึกษาปฐมวัย จำแนกตามอายุ ประสบการณ์ในการสอน และระดับชั้นที่สอน อยู่ในระดับที่ต้องพัฒนามากไม่แตกต่างกัน

นัยนา ขนนอนเวช (2540) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูอนุบาล ในทัศนะของผู้บริหารโรงเรียน ครูอนุบาล และผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนอนุบาลสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ในเขตการศึกษา 1 ผลการวิจัย พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูอนุบาลตามการวิจัยของผู้บริหาร ครูอนุบาล และผู้ปกครอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อเปรียบเทียบเป็นรายคู่ พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูอนุบาลตามการรับรู้ของผู้ปกครองแตกต่างจากการรับรู้ของผู้บริหารและครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วิศิษฐ์ ชั่วเมือง (2536) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาตามทัศนะของครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนราธิวาส ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาตามทัศนะของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนราธิวาส ในแต่ละด้านและโดยรวมของทุกด้าน อยู่ในระดับปานกลาง โดยการบริหารงานวิชาการด้านส่งเสริมการสอนมี

ค่าเฉลี่ยมากที่สุด และการบริหารงานวิชาการด้านหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด การบริหารงานวิชาการในแต่ละด้านและโดยรวมทุกด้านของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาตามทัศนะของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนราธิวาสที่มีวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการเป็นครู และสถานภาพการปฏิบัติงาน ที่แตกต่างกัน ปรากฏว่า มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

วิไล ธนวิวัฒน์ (2541) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารโรงเรียนระดับก่อนประถมศึกษา ในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการบริหารโรงเรียน พบว่ามีการปฏิบัติได้ในระดับมาก และประสิทธิภาพของโรงเรียนมีการปฏิบัติมากเป็นอันดับแรก รองลงมาตามลำดับ คือ การบริหารงานอาคารสถานที่ การบริหารกิจการนักเรียน การเรียนการสอน การบริหารงานบุคลากร ปรัชญาและนโยบายของโรงเรียน และการบริหารความสัมพันธ์กับชุมชน

2. ปัญหาการบริหารโรงเรียน พบว่า มีปัญหาการปฏิบัติในระดับปานกลาง และการบริหารบุคลากร การบริหารธุรการ และการเงิน ประสิทธิภาพของโรงเรียน การบริหารงานความสัมพันธ์กับชุมชน เป็นปัญหาการปฏิบัติในระดับปานกลาง และการบริหารงานอาคารสถานที่ การเรียนการสอน ปรัชญาและนโยบายของโรงเรียน และการบริหารงานกิจการนักเรียน เป็นปัญหาระดับน้อย

ผ่องศรี รัตนสถิตย์ (2536) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการระดับก่อนประถมศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ ผลการวิจัยพบว่า

1. การบริหารงานวิชาการระดับก่อนประถมศึกษา ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ ทั้ง 4 ด้าน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนระดับก่อนประถมศึกษาอยู่ในระดับมาก

2. การบริหารงานวิชาการระดับก่อนประถมศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ต่างกัน ไม่แตกต่างกัน

3. การบริหารงานวิชาการระดับก่อนประถมศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนระดับก่อนประถมศึกษาที่มีประสบการณ์ในการสอนต่างกัน ไม่แตกต่างกัน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาศึกษาค้นคว้า

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำเสนอวิธีดำเนินการศึกษาศึกษาค้นคว้าภายใต้หัวข้อต่อไปนี้เป็น ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า วิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหาร ครู และนักเรียนชั้นอนุบาล ในโรงเรียนต่างๆ ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทย และกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหาร ครู และนักเรียนจากโรงเรียนที่เปิดสอนถึงชั้นอนุบาลในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เทศบาล และในสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร จำนวนทั้งสิ้น 2,200 คน แยกตามภูมิภาค ดังแสดงในตาราง 4 และกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามดังแสดงในตาราง 5

ตาราง 4 จำนวนกลุ่มตัวอย่างแยกตามภูมิภาค

ภูมิภาค	กลุ่มตัวอย่าง		
	ผู้บริหาร	ครูผู้สอน	นักเรียนชั้นอนุบาล
ภาคกลาง	45	85	245
ภาคเหนือ	35	65	185
ภาคใต้	35	65	185
ภาคตะวันตก	35	65	185
ภาคตะวันออก	35	65	185
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	35	65	185
เขตปริมณฑล	35	65	185
รวม	255	475	1,355

ตาราง 5 จำนวนกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม

ประเภท	กลุ่มตัวอย่าง	กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม
1. ผู้บริหาร	250	210
2. ครูผู้สอน	450	416
3. เด็กปฐมวัย	1,500	1,424
รวม	2,200	2,050

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 3 ชุด สำหรับสอบถามผู้บริหาร ครูผู้สอน และครูผู้สังเกตคุณลักษณะของนักเรียนระดับปฐมวัย ดังนี้

ชุดที่ 1 สำหรับผู้บริหาร เป็นแบบสอบถามเรื่อง ศักยภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในประเทศไทย : ศักยภาพของการจัดการและการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้คือ

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการและการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย

ทั้งสิ้นจำนวน 26 ข้อ ในเรื่อง

- ปรัชญาและเป้าหมายของการจัดการศึกษาปฐมวัย จำนวน 5 ข้อ
- บุคลากร จำนวน 7 ข้อ
- การจัดอาคารสถานที่ จำนวน 7 ข้อ
- งบประมาณ จำนวน 3 ข้อ
- การบริหารจัดการ จำนวน 4 ข้อ

ชุดที่ 2 สำหรับครูผู้สอน เป็นแบบสอบถามเรื่อง ศักยภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในประเทศไทย : คุณภาพของบริการที่จัดให้แก่ผู้เรียนในโรงเรียน แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพของบริการที่จัดให้แก่ผู้เรียนในโรงเรียน

จำนวน 53 ข้อ ดังนี้

- แนวการจัดประสบการณ์การเรียนรู้การสอน	จำนวน 11 ข้อ
- กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	จำนวน 5 ข้อ
- การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก	จำนวน 7 ข้อ
- การนิเทศ	จำนวน 3 ข้อ
- การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง	จำนวน 5 ข้อ
- การบริการให้กับนักเรียน	จำนวน 12 ข้อ
- ความรู้สำหรับครูผู้สอน	จำนวน 10 ข้อ

ชุดที่ 3 สำหรับครูผู้สอนสังเกตคุณลักษณะของนักเรียน เป็นแบบสอบถามเรื่อง ศักยภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในประเทศไทย : คุณภาพของเด็กปฐมวัย แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้คือ

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของนักเรียน

ตอนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพของเด็กปฐมวัย ในประเทศไทย ในด้าน พัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา จำนวน 10 ข้อ

เครื่องมือทั้ง 3 ชุด นี้ ตอนที่ 1. เป็นข้อคำถามทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นผู้บริหาร ครู และนักเรียน ข้อคำถามมีลักษณะเป็นการตรวจสอบรายการ (Check List) ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถาม เกี่ยวกับศักยภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ในประเทศไทย มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ใช้เกณฑ์การตรวจให้คะแนน คือ

4.01 - 5.00	หมายถึง	มีศักยภาพมากที่สุด
3.01 - 4.00	หมายถึง	มีศักยภาพมาก
2.01 - 3.00	หมายถึง	มีศักยภาพปานกลาง
1.01 - 2.00	หมายถึง	มีศักยภาพน้อย
0.00 - 1.00	หมายถึง	มีศักยภาพน้อยที่สุด

วิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างแบบสอบถาม เรื่อง ศักยภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในประเทศไทย ผู้วิจัยมีขั้นตอนและวิธีการในการสร้าง ดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวกับ ศักยภาพการจัดการศึกษาในประเทศไทยซึ่งเนื้อหาเกี่ยวกับ สารสำคัญของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 สารสำคัญของกฎหมายการศึกษา การปฏิรูปการเรียนรู้ตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

พ.ศ. 2542 ข้อมูลเกี่ยวกับสถิติการศึกษาที่สำคัญ ศักยภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ในประเทศไทย มีเนื้อหาเกี่ยวกับ ประวัติความเป็นมาการศึกษาปฐมวัย ความหมายของการศึกษาปฐมวัย ความสำคัญของการจัดการศึกษาปฐมวัย มิติใหม่แก่การปฏิรูปการศึกษาสู่การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย แนวคิดการจัดการศึกษาปฐมวัย หลักการจัดการศึกษาปฐมวัย รูปแบบการจัดการศึกษาปฐมวัย ทิศทางการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย สภาพและปัญหาการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย หลักสูตรก่อนประถมศึกษาพุทธศักราช 2540 และประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาปฐมวัย ในเรื่อง คุณภาพด้านการจัดการและการบริหาร การจัดการศึกษาปฐมวัย คุณภาพของครูและคุณภาพของการบริการที่จัดให้แก่เด็กเรียนในโรงเรียน คุณภาพของเด็กปฐมวัย และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. การสร้างแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามโดยแบ่งเป็น 3 ชุด คือ

ชุดที่ 1 สำหรับผู้บริหาร เป็นแบบสอบถามเรื่อง ศักยภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในประเทศไทย เกี่ยวกับศักยภาพของการจัดการและการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย แบ่งเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการและการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย ทั้งสิ้นจำนวน 26 ข้อ ในเรื่อง ปรัชญาและเป้าหมายของการจัดการศึกษาปฐมวัย บุคลากร การจัดอาคารสถานที่ งบประมาณ การบริหารจัดการ

ชุดที่ 2 สำหรับครูผู้สอน เป็นแบบสอบถามเรื่อง ศักยภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในประเทศไทย เกี่ยวกับคุณภาพของบริการที่จัดให้แก่ผู้เรียนในโรงเรียน แบ่งเป็น 2 ตอนคือ ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพของบริการที่จัดให้แก่ผู้เรียนในโรงเรียน จำนวน 53 ข้อ ดังนี้ แนวการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ การเรียนการสอน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก การนิเทศ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง การบริการให้กับนักเรียน และความรู้สำหรับครูผู้สอน

ชุดที่ 3 สำหรับครูผู้สอนสังเกตคุณลักษณะของนักเรียน เป็นแบบสอบถามเรื่อง ศักยภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในประเทศไทย เกี่ยวกับคุณภาพของเด็กปฐมวัย แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้คือ ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของนักเรียน ตอนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพของเด็กปฐมวัย ในประเทศไทย ในด้าน พัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา จำนวน 10 ข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยขอหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลการวิจัย จากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาล เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลการวิจัย โดยใช้ผู้บริหาร ครู และนักเรียนชั้นอนุบาล เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

2. นำหนังสือขอความขออนุญาตเก็บข้อมูลการวิจัยดังกล่าว พร้อมกับแบบสอบถาม ทั้ง 3 ชุด โดยผู้วิจัย และผู้ช่วยวิจัยทำการเก็บข้อมูลตามโรงเรียนอนุบาลในภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการโดยให้ผู้ช่วยผู้วิจัยเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามทั้ง 3 ชุด ตามจำนวนที่ระบุไว้ในประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
4. นำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดจากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ทางสถิติและทดสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษารั้งนี้ ใช้การวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC

เมื่อได้แบบสอบถามทั้งหมดกลับคืน ผู้วิจัยพิจารณาความสมบูรณ์ของการตอบเพื่อจะนำไปวิเคราะห์ข้อมูล แล้วจึงนำแบบสอบถามหาค่าสถิติต่อไปนี้

1. แบบสอบถามที่เป็นตอนที่ 1 เป็นข้อคำถามข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยแจกแจงความถี่ และคำนวณค่าร้อยละ
2. แบบสอบถามที่เป็นตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับศักยภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในประเทศไทย ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลและตรวจให้คะแนนเป็นรายข้อแล้ว นำคะแนนที่ได้มาหาค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเป็นรายด้าน และค่าเฉลี่ยรวมทุกด้าน เกณฑ์การพิจารณาค่าเฉลี่ยของน้ำหนักคะแนน ผู้วิจัยใช้คุณสมบัติความต่อเนื่องของคะแนนเป็นแนวทางเทียบผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยโดย

กำหนดคะแนนสำหรับแบบสอบถาม ในตอนที่ 2 มีรายละเอียดต่อไปนี้

ชุดที่ 1 ศักยภาพการจัดการและการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย

- 1 หมายถึง มีศักยภาพน้อยที่สุด
- 2 หมายถึง มีศักยภาพน้อย
- 3 หมายถึง มีศักยภาพปานกลาง
- 4 หมายถึง มีศักยภาพมาก
- 5 หมายถึง มีศักยภาพมากที่สุด

ชุดที่ 2 คุณภาพของบริการที่จัดให้แก่ผู้เรียนในโรงเรียน

- 1 หมายถึง มีศักยภาพน้อยที่สุด
- 2 หมายถึง มีศักยภาพน้อย
- 3 หมายถึง มีศักยภาพปานกลาง

- 4 หมายถึง มีศักยภาพมาก
- 5 หมายถึง มีศักยภาพมากที่สุด

ชุดที่ 3 คุณภาพของเด็กปฐมวัย

- 1 หมายถึง มีศักยภาพน้อยที่สุด
- 2 หมายถึง มีศักยภาพน้อย
- 3 หมายถึง มีศักยภาพปานกลาง
- 4 หมายถึง มีศักยภาพมาก
- 5 หมายถึง มีศักยภาพมากที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติสำหรับการตรวจสอบเครื่องมือ การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้วิธีหาค่า สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient)
2. สถิติสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล
 - 2.1 หาค่าสถิติพื้นฐาน คือ ค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 - 2.2 สถิติที่ใช้ทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างสองกลุ่ม ใช้ t - test
 - 2.3 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยมากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไป โดยใช้ F - test

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้แทนความหมายของข้อมูลและการแปลผลดังนี้

สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

N	แทน	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	ค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean)
* S.D.	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t - Distribution
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน F- Distribution
df	แทน	ระดับชั้นความเป็นอิสระ (Degree of Freedom)
P	แทน	ค่า Significance ของการทดสอบแบบ 2 ทาง (Sig 2 - tailed)
**	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
*	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้เสนอตามลำดับ ต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ศักยภาพด้านการจัดการศึกษาและบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้บริหาร

ตอนที่ 2 การศึกษาระดับศักยภาพด้านการจัดการและการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย

2.1 ระดับศักยภาพด้านการจัดการและการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย
เป็นรายด้าน

2.2 ระดับศักยภาพด้านการจัดการและการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย
เป็นรายข้อของแต่ละด้าน

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบศักยภาพด้านการจัดการและการบริหารจัดการ โดยภาพรวม จำแนกตามตำแหน่งผู้บริหาร ระดับอายุ วุฒิการศึกษา การเปิดสอนตามระดับชั้นอนุบาล ประสิทธิภาพการบริหารโรงเรียนอนุบาล การผ่านการอบรมเรื่องการศึกษาปฐมวัย

ส่วนที่ 2 ศักยภาพด้านคุณภาพของการบริการที่จัดให้แก่ผู้เรียนในโรงเรียน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของครูผู้สอน

ตอนที่ 2 การศึกษาระดับศักยภาพด้านคุณภาพของการบริการที่จัดให้แก่ผู้เรียน
ในโรงเรียน

2.1 ระดับศักยภาพด้านคุณภาพของการบริการที่จัดให้แก่ผู้เรียนในโรงเรียน
เป็นรายด้าน

2.2 ระดับศักยภาพด้านคุณภาพของการบริการที่จัดให้แก่ผู้เรียนในโรงเรียน
เป็นรายชื่อของแต่ละด้าน

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบศักยภาพด้านคุณภาพของการบริการที่จัดให้แก่ผู้เรียนในโรงเรียน โดยภาพรวม จำแนกตามการจัดแนวประสบการณ์การเรียนรู้ การเรียนการสอน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก การนิเทศ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และการบริการที่ให้กับนักเรียน

ส่วนที่ 3 ศักยภาพด้านคุณภาพของเด็กปฐมวัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับเด็ก

ตอนที่ 2 ระดับศักยภาพด้านคุณภาพของเด็กปฐมวัยเป็นรายชื่อและโดยรวม

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบศักยภาพด้านคุณภาพของเด็กปฐมวัย โดยภาพรวม จำแนกตามภูมิภาค สังกัดของโรงเรียน เพศของเด็ก และระดับชั้นของเด็ก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ส่วนที่ 1 ศักยภาพการจัดการศึกษาและบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย

การวิเคราะห์ส่วนนี้ ผู้วิจัยได้นำศักยภาพการจัดการศึกษาและบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย มาวิเคราะห์โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มผู้บริหาร

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามศักยภาพการจัดการศึกษาและบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย มาแจกนับจำนวนและหาค่าร้อยละ โดยจำแนกข้อมูลทั่วไปของกลุ่มผู้บริหารตามตำแหน่ง อายุ วุฒิ การศึกษา สังกัดของโรงเรียน การเปิดสอนระดับอนุบาล ประสบการณ์การบริหารเกี่ยวกับโรงเรียนอนุบาล และการผ่านการอบรมเรื่องความรู้เกี่ยวกับการศึกษาปฐมวัย ดังแสดงในตาราง 6

ตารางที่ 6 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มผู้บริหาร

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มผู้บริหาร	จำนวน	ร้อยละ
1. ตำแหน่ง	210	100.00
ผู้อำนวยการ / ครูใหญ่	64	30.50
รองผู้อำนวยการ / รองครูใหญ่	51	24.30
หัวหน้าหมวดวิชา / ระดับชั้น	61	29.00
อื่น ๆ	34	16.20
2. อายุ	210	100.00
ต่ำกว่า 30 ปี	2	1.00
30 - 35 ปี	23	11.00
36 - 40 ปี	40	19.00
41 - 45 ปี	44	21.00
46 - 50 ปี	53	25.20
สูงกว่า 50 ปีขึ้นไป	48	22.90
3. วุฒิการศึกษา	210	100.00
จบอนุปริญญา	12	5.70
ปริญญาตรี	136	64.80
ปริญญาโท	57	27.10
ปริญญาเอก	5	2.40
4. โรงเรียนอยู่ในสังกัด	210	100.00
ทบวงมหาวิทยาลัย	16	7.60
เทศบาล	27	12.90
ก.ท.ม.	13	5.20
ส.ป.ช.	63	30.00
สช.	91	43.30
5. เปิดสอนระดับอนุบาล	210	100.00
อนุบาลปีที่ 1 - อนุบาลปีที่ 3	112	53.30
อนุบาลปีที่ 1 - อนุบาลปีที่ 2	95	45.20
ชั้นเด็กเล็ก	3	1.40

ตาราง 6 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มผู้บริหาร (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มผู้บริหาร	จำนวน	ร้อยละ
6. ประสบการณ์การบริหารเกี่ยวกับ โรงเรียนอนุบาล	210	100.00
1 - 3 ปี	32	15.20
4 - 6 ปี	42	20.00
7 - 10 ปี	27	12.90
มากกว่า 10 ปีขึ้นไป	109	51.90
7. การผ่านการอบรมเรื่องความรู้เกี่ยวกับ การศึกษาปฐมวัย	210	100.00
1 - 3 ครั้ง / ปี	139	66.20
3 - 6 ครั้ง / ปี	42	20.00
มากกว่า 6 ครั้งขึ้นไป	29	13.80

ผลการวิเคราะห์ตาราง 6 พบว่า ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มผู้บริหาร แต่ละประเภทมีจำนวนใกล้เคียงกันโดยส่วนใหญ่มีตำแหน่งรองผู้อำนวยการ / ครูใหญ่ ตำแหน่งหัวหน้าหมวดวิชา / ระดับชั้น และตำแหน่งรองผู้อำนวยการ / รองครูใหญ่รองผู้อำนวยการ / รองครูใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 24.30 - 30.50

อายุของกลุ่มผู้บริหาร ส่วนใหญ่มีอายุ 36 - สูงกว่า 50 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 19.00 - 25.20

วุฒิการศึกษาของกลุ่มผู้บริหาร ส่วนใหญ่จบปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 64.80

โรงเรียนส่วนใหญ่อยู่ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (สช.) และสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (ส.ป.ช.) คิดเป็นร้อยละ 30.00 - 43.30

การเปิดสอนในระดับอนุบาล ส่วนใหญ่เปิดสอนระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 - อนุบาลปีที่ 3 และชั้นอนุบาลปีที่ 1 - อนุบาลปีที่ 2 คิดเป็นร้อยละ 45.20 - 53.30

ประสบการณ์การบริหารเกี่ยวกับโรงเรียนอนุบาล ผู้บริหารส่วนใหญ่มีประสบการณ์มากกว่า 10 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 51.90

การผ่านการอบรมเรื่องความรู้เกี่ยวกับการศึกษาปฐมวัย ผู้บริหารส่วนใหญ่ที่ผ่านการอบรม 1 - 3 ครั้ง / ปี คิดเป็นร้อยละ 66.20

ตอนที่ 2 การศึกษาระดับศักยภาพด้านการจัดการและการบริหารจัดการ

ศึกษาปฐมวัย

2.1 ระดับศักยภาพด้านการจัดการและการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย จำแนกเป็น

รายด้าน

การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยได้คะแนนแบบสอบถามศักยภาพการจัดการศึกษาและบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย ซึ่งคำนวณค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับได้เท่ากับ .9877 และมาหาค่าระดับศักยภาพ โดยคำนวณค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน จำแนกเป็นรายด้าน ดังแสดงในตาราง 7

ตาราง 7 ระดับศักยภาพการจัดการและการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย เป็นรายด้าน -

ศักยภาพการจัดการและการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ปรัชญา/เป้าหมายการจัดการศึกษาปฐมวัย	4.4032	.5754	มาก
บุคลากร : ผู้บริหารโรงเรียน	3.9690	.7173	ปานกลาง
บุคลากร : ลักษณะครูปฐมวัย	4.1186	.6071	มาก
การจัดอาคารสถานที่	4.0871	.7230	มาก
งบประมาณ	2.8810	.9826	น้อย
การบริหารจัดการ	3.9071	.7666	ปานกลาง

ผลการวิเคราะห์ตาราง 7 พบว่า โดยภาพรวมแล้วโรงเรียนมีศักยภาพของการจัดการและการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยที่มีคุณภาพอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับดังนี้ ศักยภาพด้านปรัชญาและเป้าหมายการจัดการศึกษาปฐมวัย ($\bar{X}$ = 4.4032) ด้านบุคลากรที่ครูปฐมวัยมีคุณภาพ ($\bar{X}$ = 4.1186) ด้านการจัดอาคารสถานที่ ($\bar{X}$ = 4.0871) สำหรับที่โรงเรียนมีศักยภาพการบริหารจัดการในระดับปานกลาง คือ ด้านบุคลากรผู้บริหารโรงเรียน ($\bar{X}$ = 3.9690) ด้านการบริหารจัดการ ($\bar{X}$ = 3.9071) ส่วนที่โรงเรียนมีศักยภาพการบริหารจัดการในระดับน้อย คือ ด้านงบประมาณ ($\bar{X}$ = 2.8810)

2.2 ระดับศักยภาพด้านการจัดการและการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย จำแนกเป็น

รายข้อของแต่ละด้าน

การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยได้แบบสอบถามศักยภาพการจัดการศึกษาและบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย มาหาค่าระดับศักยภาพ โดยคำนวณค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน จำแนกเป็นรายข้อของแต่ละด้าน ดังแสดงในตาราง 8

ตาราง 8 ระดับศักยภาพของการจัดการและการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย เป็นรายข้อ

ศักยภาพการจัดการและการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ปรัชญา / เป้าหมายการจัดการศึกษาปฐมวัย			
1. โรงเรียนมีหลักการจัดการศึกษาปฐมวัยมุ่งเน้นอบรมเลี้ยงดูและการให้การศึกษาพัฒนาเด็กทุกด้าน	4.5095	.6282	มาก
2. โรงเรียนมีหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย ยึดเด็กเป็นศูนย์กลางใช้กิจกรรมบูรณาการผ่านการเล่น	4.3857	.6909	มาก
3. โรงเรียนมีแนวคิดดำเนินการและแผนการจัดการศึกษาปฐมวัยเป็นไปตามปรัชญาที่กำหนดไว้	4.3143	.6608	มาก
รวม	4.4032	.5754	มาก
บุคลากร : ผู้บริหารโรงเรียน			
4. มีความรู้เกี่ยวกับการศึกษาปฐมวัย	3.8810	.7641	ปานกลาง
5. มีแผนพัฒนาการจัดการศึกษาปฐมวัยอยู่เสมอ	.7805	.7805	น้อย
รวม	3.9690	.7173	ปานกลาง
บุคลากร : ครูปฐมวัย			
6. ครูเข้าใจธรรมชาติ รู้พัฒนาการความต้องการของเด็ก	4.2048	.6642	มาก
7. ครูมีอารมณ์ดี ใจเย็น รับฟังเรื่องราวต่างๆ ของเด็ก รักเด็ก	4.2000	.6972	มาก
8. ครูมีความเป็นระเบียบ สะอาด ประหยัด	4.1952	.6525	มาก
9. ครูมีหน้าตายิ้มแย้ม แจ่มใส ทักทายเด็ก/ผู้ปกครอง	4.3238	.6777	มาก
10. ครูแสวงหาความรู้ เพิ่มประสบการณ์อยู่เสมอ	4.1095	.7718	มาก
11. ครูมีความสามารถพิเศษ เช่น ศิลปะ/ดนตรี/นาฏศิลป์	3.7238	.7947	ปานกลาง
12. ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีตามวัฒนธรรมไทยแก่เด็ก	4.1857	.6909	มาก
รวม	4.1187	.6071	มาก
การจัดอาคารสถานที่			
13. อาคารชั้นเรียนอนุบาลแยกจากชั้นอื่น ๆ	4.2143	.9717	มาก
14. อาคารเรียนมีสภาพมั่นคง/แข็งแรง/ปลอดภัย	4.5762	.7097	มาก
15. โรงเรียนมีบริเวณสนามเด็กเล่นที่สะอาด ร่มรื่น	4.1381	.9306	มาก
16. โรงเรียนมีห้องพยาบาล ศูนย์กิจกรรม ห้องสมุด ห้องส่งเสริมการเรียนรู้พัฒนาการเด็ก	3.9000	.9200	ปานกลาง
17. จำนวนห้องเรียนมีความเหมาะสมกับขนาดของนักเรียน	4.0810	.9219	มาก

ตาราง 8 ระดับศักยภาพของการจัดการและการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย เป็นรายชื่อ (ต่อ)

ศักยภาพการจัดการและการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
การจัดอาคารสถานที่			
18. โต๊ะเก้าอี้มีขนาดลักษณะเหมาะสมกับเด็ก	4.0905	.9105	มาก
19. อุปกรณ์เครื่องมือ /สถานที่ฝึกปฏิบัติ สนามเด็กเล่น เครื่องเล่นมีจำนวนปริมาณที่เพียงพอกับเด็ก	3.6095	1.0581	ปานกลาง
รวม	4.0871	.7230	มาก
งบประมาณ			
20. จัดงบประมาณที่เหมาะสมกับการจัดการศึกษาระดับนี้	3.6048	1.0264	ปานกลาง
21. ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานอื่นของรัฐ	2.6667	1.2767	น้อย
22. ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานเอกชน	2.3714	1.2811	น้อย
รวม	2.8810	.9826	น้อย
การบริหารจัดการ			
23. มีโครงสร้างการบริหารระดับปฐมวัยแยกจากระดับอื่น	3.8810	1.0353	ปานกลาง
24. มีการพัฒนาประสิทธิภาพของครู	4.1571	.7697	มาก
25. จำนวนครูที่สอนระดับปฐมวัยมีวุฒิจบตรงตามสาขา	3.4905	1.1164	ปานกลาง
26. ครูที่สอนระดับปฐมวัยทุกคนมีส่วนร่วมในการกำหนด แนวทางการดำเนินการจัดการและการสอน	4.1000	.8326	มาก
รวม	3.9071	.7666	ปานกลาง

ผลการวิเคราะห์ตาราง 8 พบว่า ส่วนใหญ่โรงเรียนมีศักยภาพของการจัดการและการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย อยู่ในระดับมาก ดังนี้

ด้านปรัชญาและเป้าหมายการจัดการศึกษาปฐมวัย เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ ปรากฏว่า โรงเรียนมีหลักการจัดการศึกษาปฐมวัยมุ่งเน้นการอบรมเลี้ยงดูและการให้การศึกษาพัฒนาเด็กทุกด้านมีศักยภาพมากเป็นอันดับแรก รองลงมาคือ โรงเรียนมีหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย ยึดเด็กเป็นศูนย์กลางใช้กิจกรรมบูรณาการผ่านการเล่น และโรงเรียนมีแนวคิดดำเนินการและแผนการจัดการศึกษาปฐมวัยเป็นไปตามปรัชญาที่กำหนดไว้

ด้านคุณภาพของบุคลากรครูปฐมวัย เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ ปรากฏว่า ครูมีหน้าตาดี มีบุคลิกภาพดี สดชื่น / ผู้ปกครอง มีศักยภาพมากเป็นอันดับแรก รองลงมาคือ ครูเข้าใจธรรมชาติและพัฒนาการความต้องการของเด็ก ครูมีอารมณ์ดี ใจเย็น รับฟังเรื่องราวต่าง ๆ ของเด็ก รักเด็ก ครู

มีความเป็นระเบียบ สะอาด ประหยัด คุฏปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีตามวัฒนธรรมไทยแก่เด็ก และ
 คุฏแสวงหาความรู้ เพิ่มประสบการณ์อยู่เสมอ ส่วนการที่คุฏมีความสามารถพิเศษเช่น ศิลปะ /
 ดนตรี / นาฏศิลป์ มีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง

ด้านการจัดอาคารสถานที่ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ปรากฏว่า อาคารเรียนมีสภาพที่มั่งคง
 / แข็งแรง / ปลอดภัย มีศักยภาพมากเป็นอันดับแรก รองลงมาคือ อาคารเรียนชั้นอนุบาลแยกจาก
 ชั้นเรียนอื่น ๆ โรงเรียนมีบริเวณสนามเด็กเล่นที่สะอาด ร่มรื่น โต๊ะเก้าอี้มีขนาดลักษณะเหมาะสม
 กับเด็ก และจำนวนห้องเรียนแต่ละห้องมีความเหมาะสมกับขนาดของห้องเรียน ส่วนโรงเรียนมีห้อง
 พยาบาล , ศูนย์กิจกรรม ห้องสมุด ห้องส่งเสริมเรียนรู้พัฒนาการ และโรงเรียนมีอุปกรณ์ เครื่องมือ /
 สถานที่ฝึกปฏิบัติ สนามเด็กเล่น เครื่องเล่น มีจำนวน / ปริมาณที่เพียงพอกับเด็ก มีศักยภาพอยู่ใน
 ระดับปานกลาง

สำหรับโรงเรียนมีศักยภาพของการจัดการและการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยที่มีคุณภาพ
 อยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านบุคลากรผู้บริหารโรงเรียน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อปรากฏว่า ผู้
 บริหารที่มีความรู้เกี่ยวกับการศึกษาปฐมวัย มีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง และการมีแผน
 พัฒนาการจัดการศึกษาปฐมวัยอยู่เสมอ มีศักยภาพอยู่ในระดับน้อย ด้านการบริหารจัดการ เมื่อ
 พิจารณาเป็นรายข้อ ปรากฏว่า การพัฒนาประสิทธิภาพคุฏปฐมวัย มีศักยภาพอยู่ในระดับมาก รอง
 ลงมาคือ การที่คุฏสอนระดับปฐมวัยทุกคนมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการดำเนินการจัดการ
 และการสอน ส่วนการที่โรงเรียนมีโครงสร้างการบริหารระดับปฐมวัยแยกจากระดับอื่น และการมี
 จำนวนคุฏที่สอนระดับปฐมวัยมีวุฒิการศึกษาจบตรงตามสาขา มีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง

สำหรับโรงเรียนมีศักยภาพของการจัดการและการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยที่มีคุณภาพ
 อยู่ในระดับน้อย คือ ด้านงบประมาณ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อปรากฏว่า การจัดงบประมาณที่เหมาะสม
 กับการจัดการศึกษาระดับนี้มีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนการได้รับงบประมาณสนับสนุน
 จากหน่วยงานอื่นของรัฐบาล และหน่วยงานของเอกชน มีศักยภาพอยู่ในระดับน้อย

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบศักยภาพด้านการจัดการและการบริหารจัดการ ศึกษา ปฐมวัย โดยภาพรวม

การวิเคราะห์ตอนนี้ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาเปรียบเทียบศักยภาพด้านการจัดการและการ
 บริหารจัดการศึกษาปฐมวัย โดยภาพรวม จำแนกตามตำแหน่งผู้บริหาร ระดับอายุ วุฒิการศึกษา
 —การเปิดสอนตามระดับชั้นอนุบาล ประสบการณ์การบริหารโรงเรียนอนุบาล— การผ่านการอบรม
 ความรู้เรื่องการศึกษาปฐมวัย ดังแสดงในตาราง 9 - 14

ตาราง 9 คักยภาพของการจัดการและการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย โดยภาพรวม จำแนกตามตำแหน่งของผู้บริหาร

คักยภาพการจัดการและการบริหารจัดการ	ค่าเฉลี่ย	ผอ./ครูใหญ่	รองผอ./รองครูใหญ่	หัวหน้าหมวด	ตำแหน่งบริหารอื่นๆ	F	P
1. ปรัชญา/เป้าหมายการจัดการศึกษาปฐมวัย	M	13.2500	13.1569	13.3770	12.9118	.533	.647
	S.D.	1.4800	1.9222	1.7143	1.8968		
2. บุคลากร : ผู้บริหารโรงเรียน	M	7.9375	7.5882	8.3443	7.7353	2.947*	.034
	S.D.	1.0522	1.6754	1.4246	1.5630		
3. บุคลากร : ครูปฐมวัย	M	14.3287	14.7059	14.7396	14.4558	1.892	.538
	S.D.	1.8509	2.0812	2.3686	2.1296		
4. การจัดอาคารสถานที่	M	28.2813	28.9804	28.3115	29.2059	.405	.749
	S.D.	5.5132	4.5453	5.5062	4.1031		
5. งบประมาณ	M	8.0469	9.1569	9.1639	8.0588	2.523*	.050
	S.D.	2.6692	2.7740	3.1154	3.1903		
6. การบริหารจัดการ	M	15.4063	16.0980	15.3607	15.8235	.709	.548
	S.D.	2.8825	2.8302	3.3864			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ผลการวิเคราะห์ตาราง 9 พบว่า คักยภาพการจัดการและการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย เมื่อพิจารณาโดยภาพรวม จำแนกตามตำแหน่งของผู้บริหาร ซึ่งแบ่งเป็น ผู้อำนวยการ / ครูใหญ่ รองผู้อำนวยการ / รองครูใหญ่ หัวหน้าหมวดวิชา / หัวหน้าระดับชั้น และตำแหน่งบริหารอื่นๆ ส่วนใหญ่ไม่พบว่ามีค่าแตกต่าง ยกเว้นในด้านบุคลากรที่เป็นผู้บริหารโรงเรียน และด้านงบประมาณ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ตาราง 10 คักยภาพของการจัดการและการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย จำแนกตามระดับอายุ

คักย ภาพ	ค่า เฉลี่ย	ต่ำกว่า 30ปี	30-35 ปี	36-40 ปี	41-45 ปี	46-50 ปี	สูงกว่า 50ปีขึ้นไป	F	P
1.	M	1.5000	11.17391	13.5250	13.6591	13.1590	13.2294	5.101**	.000
	S.D.	.0000	1.7893	1.6792	1.6947	1.6455	1.5192		
2.	M	10.0000	6.9565	8.4250	8.3409	7.6981	7.8125	5.499**	.000
	S.D.	.0000	1.4610	1.4122	1.2378	1.4221	1.3314		
3.	M	14.5000	13.2826	14.7126	14.7232	14.4151	14.6250	4.134*	.051
	S.D.	.0000	2.0408	2.0896	1.8837	2.3562	1.9397		
4.	M	31.0000	28.0000	28.2750	29.2500	29.4151	27.6042	.979	.432
	S.D.	.0000	5.3172	5.0687	5.5495	5.4116	4.0145		
5.	M	6.0000	6.6087	9.1250	8.9318	9.0755	8.5833	3.203**	.008
	S.D.	.0000	2.2103	2.9193	3.2807	2.9797	2.6080		
6.	M	18.0000	14.5217	15.5750	15.9545	16.2642	15.1042	1.705	.135
	S.D.	.0000	3.5531	3.0203	3.2987	3.0956	2.4689		

1 = ปรึชญำเป้าหมายการจัดการศึกษาปฐมวัย, 2 = บุคลากร : ผู้บริหารโรงเรียนปฐมวัย, 3 = บุคลากร : ครูปฐมวัย,
4 = การจัดอาหารสถานที่, 5 = งบประมาณ, 6 = การบริหารจัดการ

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ผลการวิเคราะห์ตาราง 10 พบว่า คักยภาพการจัดการและการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย เมื่อพิจารณาโดยภาพรวม จำแนกตามระดับอายุของผู้บริหาร ซึ่งแบ่งเป็น อายุต่ำกว่า 30 ปี อายุ 30 – 35 ปี อายุ 36 – 40 ปี อายุ 41 – 45 ปี อายุ 46 – 50 ปี และอายุสูงกว่า 50 ปีขึ้นไป ส่วนใหญ่ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนี้ ด้านปรึชญำและเป้าหมายการจัดการศึกษาปฐมวัย ด้านบุคลากรที่เป็นผู้บริหารโรงเรียน และด้านงบประมาณ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ส่วนด้านบุคลากรครูปฐมวัย มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 สำหรับในรายด้านอื่น ๆ ไม่พบว่ามีความแตกต่าง

ตาราง 11 ศักยภาพของการจัดการและการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย จำแนกตามวุฒิการศึกษา

ศักยภาพ การจัดการฯ	ค่า เฉลี่ย	จบ อนุปริญญา	จบ ปริญญาตรี	จบ ปริญญาโท	จบ ปริญญาเอก	F	P
1.	M	12.5000	13.0588	13.7018	13.4000	2.648*	.050
	S.D.	1.4460	1.8085	1.5349	.8944		
2.	M	5.7000	7.9559	8.0877	6.8000	1.651	.179
	S.D.	.6472	1.5770	1.1844	.4472		
3.	M	14.7497	14.4485	14.5351	13.7000	1.465	.590
	S.D.	1.6204	2.2358	1.9519	2.3478		
4.	M	31.0833	27.9779	29.1930	33.2000	3.398**	.019
	S.D.	3.1176	5.3575	4.4619	1.0954		
5.	M	7.6667	8.6383	8.9123	6.8000	1.262	.288
	S.D.	3.4466	2.9381	2.9476	.4472		
6.	M	17.4167	15.1618	16.2632	16.8000	3.597**	.014
	S.D.	1.5050	3.2139	2.8254	.4472		

1 = ปรึกษาเป้าหมายการจัดการศึกษาปฐมวัย, 2 = บุคลากร : ผู้บริหารโรงเรียนปฐมวัย, 3 = บุคลากร : ครูปฐมวัย,
4 = การจัดหาสถานศึกษา, 5 = งบประมาณ, 6 = การบริหารจัดการ

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ผลการวิเคราะห์ตาราง 11 พบว่า ศักยภาพการจัดการและการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย เมื่อพิจารณาโดยภาพรวม จำแนกตามวุฒิการศึกษาของผู้บริหาร ซึ่งแบ่งเป็น ผู้บริหารที่จบ อนุปริญญา ปริญญาตรี ปริญญาโท จบปริญญาเอก ส่วนใหญ่ไม่พบว่ามี ความแตกต่าง ยกเว้น ใน ด้านการจัดอาคารสถานที่และการบริหารจัดการ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ส่วนด้านปรัชญาและเป้าหมายของการจัดการศึกษาปฐมวัย มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ตาราง 12 ศักยภาพของการจัดการและการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย โดยภาพรวม จำแนกตาม การเปิดสอนระดับชั้นอนุบาล

ศักยภาพการจัดการและการบริหาร จัดการศึกษาปฐมวัย	ค่าเฉลี่ย	อ.1 - อ.3	อ.1 - อ.2	ชั้นเด็กเล็ก	F	P
1. ปรัชญา/เป้าหมายการจัดการ ศึกษาปฐมวัย	M	13.5840	12.7474	14.0000	6.644**	.002
	S.D.	1.6365	1.7441	1.0000		
2. บุคลากร : ผู้บริหารโรงเรียน	M	8.2321	7.6105	7.3333	5.305**	.006
	S.D.	1.3556	1.4681	1.1547		
3. บุคลากร : ครูปฐมวัย	M	14.7276	14.1210	16.0000	6.330*	.050
	S.D.	1.8823	2.3199	1.5000		
4. การจัดอาคารสถานที่	M	30.3482	26.4421	32.3333	18.893**	.000
	S.D.	3.8874	5.5057	.5774		
5. งบประมาณ	M	8.7232	8.5263	9.3333	.197	.822
	S.D.	2.8983	3.0171	3.5119		
6. การบริหารจัดการ	M	16.6071	14.4947	15.0000	13.759**	.000
	S.D.	2.6110	3.2020	2.6458		

1 = ปรัชญา/เป้าหมายการจัดการศึกษาปฐมวัย, 2 = บุคลากร : ผู้บริหารโรงเรียนปฐมวัย, 3 = บุคลากร : ครูปฐมวัย,

4 = การจัดอาคารสถานที่, 5 = งบประมาณ, 6 = การบริหารจัดการ

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ผลการวิเคราะห์ตาราง 12 พบว่า ศักยภาพการจัดการและการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย เมื่อพิจารณาโดยภาพรวม จำแนกตามที่โรงเรียนมีระบบการเปิดสอนในระดับอนุบาล ซึ่งแบ่งเป็น ระดับอนุบาลปีที่ 1 – อนุบาลปีที่ 3 ระดับอนุบาลปีที่ 1 – อนุบาลปีที่ 2 และชั้นเด็กเล็ก ส่วนใหญ่ พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนี้ ด้านปรัชญาและเป้าหมายของการจัดการศึกษาปฐมวัย ด้านบุคลากรที่เป็นผู้บริหารโรงเรียน ด้านการจัดอาคารสถานที่ ด้านการบริหารจัดการ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ส่วนด้านบุคลากรครูปฐมวัย มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 สำหรับในรายด้านอื่น ๆ ไม่พบว่ามีความแตกต่าง

ตาราง 13 ศักยภาพของการจัดการและการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย จำแนกตามประสบการณ์การบริหารโรงเรียนอนุบาล

ศักยภาพการจัดการและการบริหารจัดการฯ	ค่าเฉลี่ย	1 - 3 ปี	4 - 6 ปี	7 - 10 ปี	มากกว่า 10 ปีขึ้นไป	F	P
1. ปรัชญา/เป้าหมายการจัดการศึกษา	M	12.5625	12.5952	13.1851	13.6422	5.951**	.001
	S.D.	1.8654	1.8086	1.6650	1.5487		
2. บุคลากร : ผู้บริหารโรงเรียน	M	7.0938	7.5952	7.8889	8.3303	7.939**	.000
	S.D.	1.2791	1.2890	1.5275	1.3815		
3. บุคลากร : ครูปฐมวัย	M	14.0312	14.4762	13.8592	14.6514	1.892	.475
	S.D.	2.1604	1.9797	1.7391	2.2227		
4. การจัดอาคารสถานที่	M	26.7813	28.9524	29.3704	28.8257	1.744	.159
	S.D.	5.9391	3.8379	3.7432	5.4089		
5. งบประมาณ	M	7.8125	8.7619	8.0000	9.0000	1.853	.139
	S.D.	2.1914	3.1531	2.4179	3.1329		
6. การบริหารจัดการ	M	14.6250	16.1950	15.4074	15.7615	1.746	.159
	S.D.	3.4149	2.4913	3.1410	3.1088		

1 = ปรัชญา/เป้าหมายการจัดการศึกษาปฐมวัย, 2 = บุคลากร : ผู้บริหารโรงเรียนปฐมวัย, 3 = บุคลากร : ครูปฐมวัย, 4 = การจัดอาคารสถานที่, 5 = งบประมาณ, 6 = การบริหารจัดการ

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

ผลการวิเคราะห์ตาราง 13 พบว่า ศักยภาพการจัดการและการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย เมื่อพิจารณาโดยภาพรวม จำแนกตามประสบการณ์การบริหารเกี่ยวกับโรงเรียนอนุบาล ซึ่งแบ่งเป็นผู้บริหารมีประสบการณ์ 1 – 3 ปี มีประสบการณ์ 4 – 6 ปี มีประสบการณ์ 7 – 10 ปี และมีประสบการณ์มากกว่า 10 ปีขึ้นไป ส่วนใหญ่ไม่พบว่ามีความแตกต่าง ยกเว้นในด้านปรัชญาและเป้าหมายของการจัดการศึกษาปฐมวัย และด้านบุคลากรที่เป็นผู้บริหารโรงเรียน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

ตาราง 14 ศักยภาพของการจัดการและการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย โดยภาพรวม จำแนกตาม การผ่านการอบรมเรื่องความรู้เกี่ยวกับการศึกษาปฐมวัย

ศักยภาพการจัดการ และการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย	ค่า เฉลี่ย	1-3 ครั้ง/ปี	3-6 ครั้ง/ปี	มากกว่า 6ครั้ง/ปี	F	P
1. ปรัชญา/เป้าหมายการจัดการ ศึกษาปฐมวัย	M	12.9065	13.2857	14.5517	12.114**	.000
	S.D.	1.8213	1.4531	.6859		
2. บุคลากร : ผู้บริหารโรงเรียน	M	7.6403	8.0952	9.1379	15.208**	.000
	S.D.	1.4695	1.1436	.9151		
3. บุคลากร : ครูปฐมวัย	M	14.2266	14.5833	15.4827	9.008**	.012
	S.D.	2.1118	1.6471	2.4272		
4. การจัดอาคารสถานที่	M	27.9640	29.5000	30.4138	3.717*	.026
	S.D.	5.0797	3.9277	5.9011		
5. งบประมาณ	M	8.3741	8.4286	10.2414	5.149**	.007
	S.D.	2.6438	2.6700	4.1114		
6. การบริหารจัดการ	M	14.9712	16.5714	17.4138	11.067**	.000
	S.D.	3.0311	2.3700	3.1455		

1 = ปรัชญา/เป้าหมายการจัดการศึกษาปฐมวัย, 2 = บุคลากร : ผู้บริหารโรงเรียนปฐมวัย, 3 = บุคลากร : ครูปฐมวัย,
4 = การจัดอาคารสถานที่, 5 = งบประมาณ, 6 = การบริหารจัดการ

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ผลการวิเคราะห์ตาราง 14 พบว่า ศักยภาพการจัดการและการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย เมื่อพิจารณาโดยภาพรวม จำแนกตามการผ่านการอบรมเรื่องความรู้เกี่ยวกับการศึกษาปฐมวัย ซึ่ง แบ่งเป็น ผ่านการอบรม 1 – 3 ครั้ง / ปี ผ่านการอบรม 3 – 6 ครั้ง / ปี และผ่านการอบรมมากกว่า 6 ครั้ง / ปีขึ้นไป ส่วนใหญ่พบว่ามีความแตกต่างกันทุกด้าน คือ ด้านปรัชญาและเป้าหมายการจัดการศึกษาปฐมวัย ด้านบุคลากรที่เป็นผู้บริหาร ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารจัดการ และด้านบุคลากรที่เป็นครูผู้สอนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ส่วนด้านการจัดอาคารสถานที่ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ส่วนที่ 2 ศักยภาพด้านคุณภาพของการบริการที่จัดให้แก่ผู้เรียนในโรงเรียน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของครูผู้สอน

การวิเคราะห์ตอนนี้ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามศักยภาพด้านคุณภาพของการบริการที่จัดให้แก่ผู้เรียนในโรงเรียน มาเจแนับจำนวนและหาค่าร้อยละ โดยจำแนกข้อมูลทั่วไปของครูผู้สอน เพศ อายุ วุฒิการศึกษา สาขาที่จบ การสอนในระดับชั้นอนุบาล ประสิทธิภาพการทำงาน (การสอน) การผ่านการอบรมเรื่องความรู้เกี่ยวกับการศึกษาปฐมวัย และการผ่านการศึกษาดูงานเกี่ยวกับเรื่องเด็กปฐมวัย ดังแสดงในตาราง 15

ตารางที่ 15 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มครูผู้สอน

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มครูผู้สอน	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ	416	100.00
เพศชาย	14	3.40
เพศหญิง	402	96.60
2. อายุ	416	100.00
ต่ำกว่า 30 ปี	91	21.90
30 – 35 ปี	79	19.00
36 – 40 ปี	75	18.00
41 – 45 ปี	94	22.60
46 – 50 ปี	51	12.30
สูงกว่า 50 ปีขึ้นไป	26	6.30
3. วุฒิการศึกษา	416	100.00
จบอนุปริญญา	60	14.40
ปริญญาตรี	352	84.60
ปริญญาโท	4	1.00
4. สาขาที่จบ	416	100.00
การศึกษาปฐมวัย	147	35.30
การประถมศึกษา	113	27.20
อื่น ๆ	156	37.50

ตาราง 15 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มครูผู้สอน (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มครูผู้สอน	จำนวน	ร้อยละ
5. สอนระดับอนุบาล	416	100.00
อนุบาลปีที่ 3 (อายุ 3 – 4 ปี)	130	31.30
อนุบาลปีที่ 2 (อายุ 4 – 5 ปี)	169	40.60
อนุบาลปีที่ 3 (อายุ 5 – 6 ปี)	117	28.10
6. ประสบการณ์การทำงาน (การสอน)	416	100.00
1 - 3 ปี	84	20.20
4 - 6 ปี	77	18.50
7 - 10 ปี	90	21.60
มากกว่า 10 ปีขึ้นไป	165	39.70
7. การผ่านการอบรมเรื่องความรู้เกี่ยวกับ การศึกษาปฐมวัย	416	100.00
1 - 3 ครั้ง / ปี	283	68.00
3 - 6 ครั้ง / ปี	79	19.00
มากกว่า 6 ครั้งขึ้นไป	54	13.00
8. การผ่านการศึกษาดูงานเกี่ยวกับเรื่อง เด็กปฐมวัย	416	100.00
1 - 2 ครั้ง / ปี	345	82.90
2 - 4 ครั้ง / ปี	28	6.70
5 ครั้งขึ้นไป	41	9.90
ไม่เคย	2	.50

ผลการวิเคราะห์ตาราง 15 พบว่า ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มครูผู้สอน เป็นดังนี้ ครูผู้สอนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 96.60

อายุของครูผู้สอน ส่วนใหญ่มีอายุต่ำกว่า 30 ปี – 45 ปี คิดเป็นร้อยละ 18.00 – 22.60

วุฒิการศึกษาของครูผู้สอน ส่วนใหญ่จบปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 84.60

สาขาที่จบของครูผู้สอน ส่วนใหญ่จบสาขาการศึกษาปฐมวัย และสาขาอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 35.50 – 37.50

การสอนในระดับอนุบาล ส่วนใหญ่สอนระดับอนุบาลปีที่ 3 (อายุ 3 – 4 ปี) และระดับอนุบาลปีที่ 2 (อายุ 4 – 5 ปี) คิดเป็นร้อยละ 31.30 – 40.60

ประสบการณ์การทำงาน (การสอน) ส่วนใหญ่มีประสบการณ์มากกว่า 10 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 39.70

ผ่านการอบรมเรื่องความรู้เกี่ยวกับการศึกษาปฐมวัย ส่วนใหญ่ผ่านการอบรมจำนวน 1 – 3 ครั้ง / ปี คิดเป็นร้อยละ 68.00

ผ่านการศึกษาดูงานเกี่ยวกับเรื่องเด็กปฐมวัย ส่วนใหญ่ผ่านการศึกษาดูงาน จำนวน 1 – 2 ครั้ง / ปี คิดเป็นร้อยละ 82.90

ตอนที่ 2 การศึกษาระดับศักยภาพด้านคุณภาพของการบริการที่จัดให้แก่ผู้เรียน

2.1 ระดับศักยภาพด้านคุณภาพของการบริการที่จัดให้แก่ผู้เรียน เป็นรายด้าน

การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยได้ นำคะแนนแบบสอบถามศักยภาพด้านคุณภาพของการบริการที่จัดให้แก่ผู้เรียนในโรงเรียน มาหาค่าระดับศักยภาพ โดยคำนวณค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน จำแนกเป็นรายด้าน ดังแสดงในตาราง 16

ตารางที่ 16 ระดับศักยภาพด้านคุณภาพการบริการที่จัดให้แก่ผู้เรียนในโรงเรียน เป็นรายด้าน

ศักยภาพด้านคุณภาพการบริการ ที่จัดให้แก่ผู้เรียนในโรงเรียน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
แนวการจัดประสบการณ์การเรียนรู้การสอน	4.0439	6.5285	มาก
กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	3.6509	4.0351	ปานกลาง
การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก	4.0452	4.5584	มาก
การนิเทศ	3.6418	2.6692	ปานกลาง
การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง	4.0293	3.2900	มาก
การบริการให้กับนักเรียน	4.0250	9.3057	มาก
ความรู้ของครู	7.6587	11.6905	มากที่สุด

ผลการวิเคราะห์ตาราง 11 พบว่า โดยภาพรวมแล้วโรงเรียนมีศักยภาพด้านคุณภาพการบริการที่จัดให้แก่ผู้เรียนในโรงเรียน อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับได้ดังนี้ การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก ($\bar{X} = 4.0452$) แนวการจัดประสบการณ์การเรียนรู้การสอน ($\bar{X} = 4.0439$) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ($\bar{X} = 4.0293$) และการบริการให้กับนักเรียน ($\bar{X} = 4.0250$) ส่วนโรงเรียนมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลางคือ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ($\bar{X} = 3.6509$) และการนิเทศ ($\bar{X} = 3.6418$) และด้านความรู้ของครู ($\bar{X} = 7.6587$)

2.2 ระดับศักยภาพด้านคุณภาพการบริการที่จัดให้แก่ผู้เรียนในโรงเรียน จำแนกเป็นรายชื่อของแต่ละด้าน

การวิเคราะห์ข้อนี้ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามศักยภาพด้านคุณภาพการบริการที่จัดให้แก่ผู้เรียนในโรงเรียน มาหาระดับศักยภาพ โดยคำนวณค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน จำแนกเป็นรายชื่อของแต่ละด้าน ดังแสดงในตาราง 17

ตารางที่ 17 ระดับศักยภาพด้านคุณภาพการบริการที่จัดให้แก่ผู้เรียนในโรงเรียน เป็นรายชื่อ

ศักยภาพด้านคุณภาพของบริการที่จัดให้แก่ผู้เรียน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
การจัดแนวประสบการณ์การเรียนรู้การสอน			
1. มีแผนการจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา	4.2091	.7093	มาก
2. มีการจัดทำแผนการเรียนรู้การสอนในแต่ละชั้นเรียน	4.2260	.7424	มาก
3. มีการเขียนจุดมุ่งหมายของแผนการสอนถูกต้องและเหมาะสมกับพัฒนาการและหน่วยการเรียนรู้	4.0601	.7404	มาก
4. มีการดำเนินการจัดการเรียนการสอนแบบเตรียมความพร้อมขั้นนำ ขั้นดำเนินการ ขั้นสรุป เหมาะสม	3.9952	.7011	ปานกลาง
5. ทุกห้องเรียนจัดกิจกรรมประจำวัน อาทิ เล่นนิทาน ดิลปะ ออกกำลังกาย เล่นเสรี เกมการศึกษา ครบถ้วนตามหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย	4.2332	.7798	มาก
6. ครูใช้วิธีการสอนแบบหลากหลาย เน้นเด็กปฏิบัติจริง และหาคำตอบด้วยตนเอง	3.9760	.7695	ปานกลาง
7. มีการกำหนดสื่อได้เหมาะสมกับหน่วยการเรียนรู้และพัฒนาเด็ก	3.9495	.7444	ปานกลาง
8. มีระบบการประเมินที่สอดคล้องกับพัฒนาการเด็ก	3.8918	.7607	ปานกลาง
9. มีการประเมินเป็นรายบุคคล	3.9736	.8017	ปานกลาง
10. มีระบบการประเมินโดยใช้การสังเกต การพูดคุย การสร้างความรู้จักกับนักเรียน และใช้ฟोटโฟลิโอ	4.0889	.7757	มาก
11. มีการนำผลการประเมินไปใช้ส่งเสริมผู้เรียน	3.8798	.7823	ปานกลาง
รวม	4.0439	6.5285	มาก

ตารางที่ 17 ระดับศักยภาพด้านคุณภาพการบริการที่จัดให้แก่ผู้เรียนในโรงเรียน เป็นรายชื่อ (ต่อ)

ศักยภาพด้านคุณภาพของบริการที่จัดให้แก่ผู้เรียน	$\bar{X}$	SD	แปลผล
กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน			
12. มีการจัดกิจกรรมทัศนศึกษาอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง	3.2091	1.2808	ปานกลาง
13. จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน อาทิ กีฬา ดนตรี ศิลปะ	3.8942	.8745	ปานกลาง
14. มีการจัดกิจกรรมให้เด็กเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น	3.4856	.8329	ปานกลาง
15. มีการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมให้กับเด็ก	4.0288	2.1474	มาก
16. มีกิจกรรมการแนะแนวส่งเสริมสุขภาพจิตของเด็ก	3.6370	.8069	ปานกลาง
รวม	3.6509	4.0351	ปานกลาง
การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก			
17. จัดสภาพห้องเรียนตามหน่วยการเรียนรู้ที่มีความหมายกับเด็ก	3.9315	7.843	ปานกลาง
18. อุปกรณ์ประจำมุมมีความเหมาะสม สอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้	3.8269	.8266	ปานกลาง
19. มีการจัดมุมประสบการณ์มากกว่า 2 มุมขึ้นไป และมีจำนวนเพียงพอกับเด็ก	4.1298	.9065	มาก
20. มีการจัดมุมประสบการณ์ที่สะอาด ปลอดภัย เด็กหยิบได้สะดวก	4.1401	.7716	มาก
21. ใช้พื้นที่ปฏิบัติกิจกรรมของห้องเรียนได้คุ้มค่า อาทิ กิจกรรมประจำวัน รับประทานอาหาร และการนอน	4.1779	.8371	มาก
22. มีพื้นที่การแสดงผลงานของเด็ก และมีการนำเสนอผลงานเด็ก	4.0240	.7881	มาก
23. บรรยากาศภายในห้องเรียนจัดด้วยสีสันทันเหมาะสมกับวัยของเด็ก และดึงดูดความสนใจให้เด็กอย่างอยู่	4.0769	.7339	มาก
รวม	4.0452	4.5584	มาก
การนิเทศ			
24. มีการนิเทศโดยบุคลากรภายนอกอย่างเป็นระบบ	3.3918	1.0050	ปานกลาง
25. มีการนิเทศโดยบุคลากรภายในอย่างเป็นระบบ	3.7788	.9640	ปานกลาง
26. นำผลการนิเทศปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน	3.7548	.9429	ปานกลาง
รวม	3.6418	2.6692	ปานกลาง

ตารางที่ 17 ระดับศักยภาพด้านคุณภาพการบริการที่จัดให้แก่ผู้เรียนในโรงเรียน เป็นรายข้อ (ต่อ)

ศักยภาพด้านคุณภาพของการบริการที่จัดให้แก่ผู้เรียน	$\bar{X}$	SD	แปลผล
การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง			
27. จัดประชุมครู และผู้ปกครองอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง	4.2452	.8488	มาก
28. ผู้ปกครองได้มีโอกาสได้พูดคุยกับครูเกี่ยวกับเด็ก	4.2813	.7917	มาก
29. เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเป็นคณะกรรมการร่วมบริหารโรงเรียนร่วมกับคณะครู	3.9928	.9581	ปานกลาง
30. เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้เข้าร่วมกิจกรรมในโรงเรียนอาทิ วิทยากรพิเศษ ผู้ช่วยครู และร่วมในกิจกรรมวันสำคัญ	3.9062	.8465	ปานกลาง
31. เปิดโอกาสให้ผู้ชุมชนเป็นแหล่งการเรียนรู้ผสมผสานในการเรียนการสอน	3.7212	.8440	ปานกลาง
รวม	4.0293	3.2900	มาก
การบริการให้กับนักเรียน			
32. มีน้ำดื่มและน้ำใช้ที่สะอาด	4.5962	3.6485	มาก
33. มีบริการให้เด็กดื่มมอยอย่างน้อยวันละ 1 ครั้ง	4.5986	.6474	มาก
34. มีการจัดอาหารว่างให้เด็กอย่างน้อยวันละ 2 ครั้ง	3.8317	1.1303	มาก
35. โรงเรียนจัดทำอาหารตามหลักโภชนาการ	4.2332	.8072	มาก
36. มีเครื่องนอนที่ถูกสุขภาพอนามัยและสะอาด	4.2308	.7790	มาก
37. มีอ่างน้ำและห้องน้ำที่สะอาด ขนาดเหมาะสมและจำนวนเพียงพอสำหรับเด็ก	3.9351	.9979	ปานกลาง
38. มีการจัดบริการการตรวจสุขภาพฟัน โดยแพทย์	3.5216	1.1320	ปานกลาง
39. มีการบันทึกสุขภาพประจำตัวนักเรียน น้ำหนัก ส่วนสูง และประเมินผลพัฒนาการโดยกุมารแพทย์	3.7067	1.1556	ปานกลาง
40. มีบริการฉีดวัคซีนตามกำหนดอายุของเด็ก	3.9832	1.0942	ปานกลาง
41. มีการจัดยานพาหนะ ตลอดจนความปลอดภัยในการจัดรถบริการ รับ - ส่ง นักเรียน	3.5505	1.2271	ปานกลาง
42. มีมาตรการช่วยเหลือและป้องกันอุบัติเหตุ	4.0240	.9839	มาก
43. มีครูเวรหน้าประตูตอนรับ - ส่งเด็กอย่างเพียงพอ	4.0889	1.0410	มาก
รวม	4.0250	9.3057	มาก

ผลการวิเคราะห์ตาราง 17 พบว่า โดยภาพรวมแล้วส่วนใหญ่โรงเรียนมีศักยภาพด้านคุณภาพการบริการที่จัดให้แก่ผู้เรียนในโรงเรียน ที่มีคุณภาพอยู่ในระดับมาก ดังนี้

ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก โรงเรียนมีศักยภาพอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ปรากฏว่า การใช้พื้นที่ปฏิบัติการของห้องเรียนได้คุ้มค่า อาทิ จัดกิจกรรมประจำวัน การรับประทานอาหารและนอน มีศักยภาพมากเป็นอันดับแรก รองลงมาคือ การจัดจัดมุมประสบการณ์ที่สะอาด ปลอดภัยเด็กหยิบได้สะดวก มีการจัดมุมประสบการณ์มากกว่า 2 มุมขึ้นไปและมีจำนวนเพียงพอกับเด็ก บรรยายการศกยในห้องเรียนจัดด้วยสีสนที่เหมะกับวัยของเด็กและดึงดูดความสนใจของเด็กให้เด็กอยากอยู่ และมีพื้นที่การจัดแสดงงานของเด็กและมีการนำเสนอผลงานของเด็ก ส่วนการจัดสภาพห้องเรียนตามหน่วยการเรียนรู้ที่มีความหมายกับเด็ก และการมีอุปกรณ์ประจำมุมมีความหมายเหมาะสมสอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้มีศักยภาพในระดับปานกลาง

ด้านแนวการจัดประสบการณ์การเรียนการสอน โรงเรียนมีศักยภาพมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ปรากฏว่า ทุกห้องเรียนจัดกิจกรรมประจำวัน อาทิ เล่นทาน ศิลปะ ออกกำลังกาย เล่น เสรี เกมการศึกษา ควบถ่วงตามหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย มีศักยภาพอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ มีการจัดทำแผนการเรียนการสอนในแต่ละระดับชั้นเรียน มีแผนการจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา มีระบบการประเมินโดยใช้การสังเกต การพูดคุย การสร้างความรู้จักกับนักเรียน และใช้พอดโฟลิโอ มีการเขียนจุดมุ่งหมายของแผนการสอนถูกต้องและเหมาะสมกับพัฒนาการและหน่วยการเรียนรู้ สำหรับโรงเรียนมีศักยภาพในระดับปานกลางมีตั้งนี้การดำเนินการจัดการเรียนการสอนแบบเตรียมความพร้อมตามขั้นนำ ขั้นดำเนินการ ขั้นสรุปอย่างเหมาะสม ครูใช้วิธีการสอนแบบหลากหลาย เน้นเด็กปฏิบัติจริงและหาคำตอบด้วยตนเอง มีการประเมินเป็นรายบุคคล มีการกำหนดสื่อได้เหมาะสมกับหน่วยการเรียนรู้และพัฒนาการเด็ก มีระบบการประเมินที่สอดคล้องกับพัฒนาการเด็ก และมีการนำผลการประเมินไปใช้ส่งเสริมผู้เรียน

ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง โรงเรียนมีศักยภาพอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ปรากฏว่า ผู้ปกครองได้มีโอกาสดูพุดคุยกับครูเกี่ยวกับเด็ก มีศักยภาพอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ มีการจัดประชุมครูและผู้ปกครองอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง สำหรับโรงเรียนมีศักยภาพในระดับปานกลางมีตั้งนี้ การเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเป็นคณะกรรมการร่วมบริหารโรงเรียนร่วมกับคณะครู การเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้เข้าร่วมกิจกรรมในโรงเรียน อาทิ วิทยากรพิเศษ ผู้ช่วยครู และร่วมในกิจกรรมวันสำคัญ และการเปิดโอกาสให้ชุมชนเป็นแหล่งการเรียนรู้ผสมผสานในการเรียนการสอน

ด้านการบริการให้กับนักเรียน โรงเรียนมีศักยภาพอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ปรากฏว่า การมีบริการให้เด็กดื่มมอยอย่างน้อยวันละ 1 ครั้ง โรงเรียนมีศักยภาพอยู่ในระดับ

มาก รองลงมาคือ การมีน้ำดื่มและน้ำใช้ที่สะอาด โรงเรียนจัดทำอาหารตามหลักโภชนาการ มีเครื่องนอนที่ถูกสุขภาพอนามัยและสะอาด มีครูเวรหน้าประตูต้อนรับ – ส่งอย่างเพียงพอ และมีมาตรการช่วยเหลือและป้องกันอุบัติเหตุ สำหรับโรงเรียนมีศักยภาพในระดับปานกลางมีดังนี้ การบริการฉีดวัคซีนให้กับเด็กตามกำหนดอายุของเด็ก มีอ่างน้ำและห้องน้ำที่สะอาด ขนาดเหมาะสมและจำนวนเพียงพอสำหรับเด็ก มีการจัดอาหารว่างให้กับเด็กอย่างน้อยวันละ 2 ครั้ง มีการบันทึกสุขภาพประจำวันนักเรียนเกี่ยวกับน้ำหนัก ส่วนสูงและติดตามประเมินผลพัฒนาการโดยกุมารแพทย์ มีการจัดบริการตรวจสุขภาพฟัน โดยแพทย์ และมีการจัดยานพาหนะตลอดจนความปลอดภัยในการจัดรถบริการรับ – ส่ง นักเรียน

ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โรงเรียนมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โรงเรียนมีศักยภาพอยู่ในระดับมาก ในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้กับเด็ก ส่วนโรงเรียนมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง คือ มีการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน อาทิ กีฬา ดนตรี ศิลปะ มีกิจกรรมการแนะแนว ส่งเสริมสุขภาพจิตของเด็ก มีการจัดกิจกรรมให้เด็กเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น และมีการจัดกิจกรรมทัศนศึกษาอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

ด้านการนิเทศ โรงเรียนมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โรงเรียนมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง ในการมีการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบ นำผลนิเทศมาปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน และมีการนิเทศโดยบุคลากรภายนอกอย่างมีระบบ

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบศักยภาพด้านคุณภาพของการบริการที่จัดให้แก่ผู้เรียน โดยภาพรวม

การวิเคราะห์ตอนนี้ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาเปรียบเทียบศักยภาพด้านคุณภาพของการบริการที่จัดให้แก่ผู้เรียน โดยภาพรวม จำแนกตามภูมิภาค สังกัดของโรงเรียน เพศ อายุ วุฒิ การศึกษา สาขาที่จบ การสอนในระดับชั้นอนุบาล ประสิทธิภาพการทำงาน (การสอน) การผ่านการอบรมเรื่องความรู้เกี่ยวกับการศึกษาปฐมวัย และการผ่านการศึกษาดูงานเกี่ยวกับเรื่องเด็กปฐมวัย ดังแสดงในตารางที่ 18 - 27

ตาราง 18 ศักยภาพด้านคุณภาพการบริการที่จัดให้แก่ผู้เรียนในโรงเรียน จำแนกตามภูมิภาค

	ค่าเฉลี่ย	ภาคเหนือ	ภาคอีสาน	ภาคกลาง	ภาคตะวันตก	ภาคตะวันออก	ภาคใต้	F	P
1.	M	42.5968	45.7455	44.9221	43.2133	45.2537	45.2000	2.508*	.030
	S.D.	533115	6.5384	7.7930	6.2500	7.3182	5.1075		
2.	M	17.8387	18.3818	19.6883	17.7867	19.2090	16.7500	5.551**	.000
	S.D.	3.1891	3.7342	3.2576	3.3056	6.3688	2.8970		
3.	M	26.5000	29.4545	29.0400	27.0533	28.0149	29.7000	6.068**	.000
	S.D.	4.2223	4.5738	4.4279	4.4171	5.5845	3.2155		
4.	M	9.4032	11.6545	11.1688	10.7200	11.1194	11.4000	5.986**	.000
	S.D.	2.9054	2.3822	2.5976	2.6740	2.9773	1.9720		
5.	M	19.9194	20.1818	21.0260	19.1200	20.5970	21.0000	3.569**	.004
	S.D.	3.1896	3.6621	3.3677	3.6906	3.7175	2.4025		
6.	M	43.4194	49.8364	50.3636	45.3867	48.3881	51.7000	8.838**	.000
	S.D.	9.9763	7.9320	11.7517	8.1835	8.2388	6.2041		
7.	M	18.3387	5.3272	5.5065	5.4267	6.1045	6.4500	14.216**	.000
	S.D.	27.8509	1.2774	2.3986	2.0146	1.3941	.9264		

1 = การจัดแนวประสบการณ์การเรียนรู้การสอน, 2 = กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน, 3 = การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก, 4 = การนิเทศ, 5 = การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง, 6 = การบริการให้กับนักเรียน, 7 = ความรู้ของครู

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ผลการวิเคราะห์ตาราง 18 พบว่า ศักยภาพด้านคุณภาพของการบริการที่จัดให้แก่ผู้เรียนในโรงเรียน จำแนกตามภูมิภาค ซึ่งแบ่งเป็น ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันตก ภาคตะวันออก และภาคใต้ ส่วนใหญ่พบว่ามีความแตกต่าง คือ ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก ด้านการนิเทศ ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ด้านการบริการให้กับนักเรียน และด้านความรู้ของครู มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ส่วนด้านการจัดแนวประสบการณ์การเรียนรู้การสอน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ตาราง 19 ศักยภาพด้านคุณภาพการบริการที่จัดให้แก่ผู้เรียนในโรงเรียน จำแนกตามสังกัดของโรงเรียน

	ค่าเฉลี่ย	ทพวงมหาวิทยาลัย	เทศบาล	ก.ท.ม.	ส.ป.ช.	ส.ช.	F	P
1.	M	43.8182	39.8336	41.9429	41.8438	47.6965	33.271**	.000
	S.D.	9.46994	49.9540	6.4714	5.6760	5.2424		
2.	M	18.2727	19.9032	19.8286	17.2500	19.1841	11.876**	.000
	S.D.	3.2499	3.0713	3.5520	3.1119	4.4296		
3.	M	28.8000	23.4839	27.3714	26.9896	30.5572	45.984**	.000
	S.D.	2.7453	1.4399	5.2079	3.9537	3.4085		
4.	M	11.0909	8.5806	10.1143	10.0104	12.2090	36.565**	.000
	S.D.	2.6351	2.6891	2.5526	2.4387	2.0090		
5.	M	19.3636	17.6290	21.5143	19.4375	21.4925	22.851**	.000
	S.D.	3.4989	3.3252	3.4926	3.5088	2.6422		
6.	M	52.8182	41.8065	46.9714	43.5417	52.3134	32.010**	.000
	S.D.	18.8569	9.3945	7.5009	7.1803	6.2206		
7.	M	5.7573	6.7581	4.6571	5.5208	9.6915	3.208**	.013
	S.D.	1.3159	2.1705	2.7859	1.9946	16.4370		

1 = การจัดแนวประสบการณ์การเรียนรู้การสอน, 2 = กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน, 3 = การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก, 4 = การนิเทศ, 5 = การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง, 6 = การบริการให้กับนักเรียน, 7 = ความรู้ของครู

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

ผลการวิเคราะห์ตาราง 19 พบว่า ศักยภาพด้านคุณภาพของการบริการที่จัดให้แก่ผู้เรียนในโรงเรียน จำแนกตามสังกัดของโรงเรียน ซึ่งแบ่งเป็น สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย เทศบาลกรุงเทพมหานคร สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ และ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ส่วนใหญ่พบว่ามีความแตกต่าง คือ ด้านการจัดแนวประสบการณ์การเรียนรู้การสอน ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก ด้านการนิเทศ ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ด้านการบริการที่จัดให้กับนักเรียน และด้านความรู้ของครู มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

ตาราง 20 ศักยภาพด้านคุณภาพการบริการที่จัดให้แก่ผู้เรียนในโรงเรียน จำแนกตามเพศ ของครูผู้สอน

ศักยภาพด้านคุณภาพการบริการ ที่จัดให้แก่ผู้เรียน	ค่าเฉลี่ย	เพศชาย	เพศหญิง	F	P
1. การจัดแนวประสบการณ์การเรียนการสอน	M	44.1677	44.4925	.014	.986
	S.D.	10.5472	6.3643		
2. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	M	19.0000	18.2413	.395	.674
	S.D.	4.5327	4.0241		
3. การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก	M	27.4167	28.3500	.327	.721
	S.D.	6.1120	4.5015		
4. การนิเทศ	M	10.9167	10.9428	1.661	.191
	S.D.	4.3161	2.5966		
5. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง	M	20.0833	20.3408	.043	.958
	S.D.	3.3967	3.3885		
6. การบริการให้กับนักเรียน	M	48.5833	48.3085	.131	.877
	S.D.	10.5180	9.2849		
7. ความรู้ของครู	M	5.7500	6.0000	.186	.831
	S.D.	.9653	1.4142		

ผลการวิเคราะห์ตาราง 20 พบว่า ศักยภาพด้านคุณภาพของการบริการที่จัดให้แก่ผู้เรียนในโรงเรียน จำแนกตามเพศของครูผู้สอน ซึ่งแบ่งเป็น เพศชาย และเพศหญิง ส่วนใหญ่ไม่พบว่ามี ความแตกต่าง ในทุกด้าน

ตาราง 21 ศักยภาพด้านคุณภาพการบริการที่จัดให้แก่ผู้เรียนในโรงเรียน จำแนกตามอายุ ของครูผู้สอน

	ค่าเฉลี่ย	ต่ำกว่า 30 ปี	30 - 35 ปี	36 - 40 ปี	41 - 45 ปี	46 - 50 ปี	สูงกว่า 50 ปีขึ้นไป	F	P
1.	M	44.2088	44.9873	44.6533	44.3939	44.5098	43.6923	.215	.956
	S.D.	7.1547	6.6958	6.8959	5.9301	6.6974	4.4968		
2.	M	18.2198	18.4810	18.1200	17.6489	18.2353	20.3077	1.857	.101
	S.D.	3.7323	3.4820	3.7917	3.1850	3.8812	8.1327		
3.	M	27.3933	28.2025	28.5733	28.5851	29.1176	28.5385	1.183	.317
	S.D.	4.37735	4.7350	4.5594	4.3882	4.8235	2.9152		
4.	M	10.9341	10.9873	10.7733	11.2234	11.0980	9.7308	1.382	.230
	S.D.	2.5465	2.8889	2.9527	2.1709	2.9275	2.5386		
5.	M	20.2198	20.8354	20.5600	19.8830	20.3725	20.0769	.793	.555
	S.D.	3.5802	3.2282	3.1029	3.4668	3.9545	2.5127		
6.	M	48.7582	48.7722	48.2667	48.8085	48.4902	43.1538	1.751	.122
	S.D.	12.1320	9.0539	8.0996	8.1851	8.0978	6.8743		
7.	M	11.7253	6.6203	6.3067	7.7660	4.9608	5.3846	3.362**	.005
	S.D.	20.9815	1.6510	1.7003	12.2820	2.4816	2.0015		

1 = การจัดแนวประสบการณ์การเรียนการสอน, 2 = กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน, 3 = การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก, 4 = การมีเทศ, 5 = การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง, 6 = การบริการให้กับนักเรียน, 7 = ความรู้ของครู

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

ผลการวิเคราะห์ตาราง 21 พบว่า ศักยภาพด้านคุณภาพของการบริการที่จัดให้แก่ผู้เรียนในโรงเรียน จำแนกตามอายุของครูผู้สอน ซึ่งแบ่งเป็น มีอายุต่ำกว่า 30 ปี มีอายุ 30 – 35 ปี มีอายุ 36 – 40 ปี มีอายุ 41 – 45 ปี มีอายุ 46 – 50 ปี และมีอายุสูงกว่า 50 ปีขึ้นไป ส่วนใหญ่ไม่พบว่ามี ความแตกต่าง ยกเว้นในด้านความรู้ของครู มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

ตาราง 22 ศักยภาพด้านคุณภาพการบริการที่จัดให้แก่ผู้เรียนในโรงเรียน จำแนกตามวุฒิการศึกษา

ศักยภาพด้านคุณภาพการบริการ ที่จัดให้แก่ผู้เรียน	ค่าเฉลี่ย	จบ อนุปริญญา	จบ ปริญญาตรี	จบ ปริญญาโท	F	P
1. การจัดแนวประสบการณ์การเรียนการสอน	M S.D.	45.3833 6.6360	44.3097 6.5187	46.2500 5.8523	.841	.432
2. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	M S.D.	18.2500 3.6249	18.2415 4.1084	19.5000 4.1231	.192	.826
3. การสร้างสภาพแวดล้อมที่ เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก	M S.D.	29.2333 3.8240	28.1486 4.6648	29.2500 4.5000	1.539	.216
4. การนิเทศ	M S.D.	11.4833 2.2131	10.8381 2.7389	10.2500 3.2016	1.632	.197
5. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง	M S.D.	20.4667 3.1861	20.3040 3.4346	20.7500 3.6856	.089	.915
6. การบริการให้กับนักเรียน	M S.D.	50.0500 7.9648	47.9915 9.1564	49.2500 7.8899	1.277	.280
7. ความรู้ของครู	M S.D.	14.7667 25.3299	6.4716 6.6056	5.5000 .5774	13.772**	.000

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

ผลการวิเคราะห์ตาราง 22 พบว่า ศักยภาพด้านคุณภาพของบริการที่จัดให้แก่ผู้เรียนในโรงเรียน จำแนกตามวุฒิการศึกษา ซึ่งแบ่งเป็น จบอนุปริญญา จบปริญญาตรี และจบปริญญาโท ส่วนใหญ่ไม่พบว่ามีความแตกต่าง ยกเว้นในด้านความรู้ของครู มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

ตาราง 23 ศักยภาพด้านคุณภาพการบริการที่จัดให้แก่ผู้เรียนในโรงเรียน จำแนกตามสาขาที่จบ

ศักยภาพด้านคุณภาพการบริการ ที่จัดให้แก่ผู้เรียน	ค่าเฉลี่ย	การศึกษา ปฐมวัย	การประถม ศึกษา	อื่น ๆ	F	P
1. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ การสอน	M	45.0816	44.7965	43.6194	2.289	.078
	S.D.	7.3611	5.9987	5.9525		
2. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	M	18.5102	18.5221	17.8065	1.062	.365
	S.D.	3.7950	4.7643	3.6576		
3. การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อ ต่อการเรียนรู้ของเด็ก	M	28.1172	29.1327	27.8774	2.149	.093
	S.D.	4.7059	4.4351	4.4552		
4. การนิเทศ	M	10.9048	11.1327	10.7935	.355	.786
	S.D.	2.9847	2.4767	2.4986		
5. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง	M	20.2177	20.7611	20.0968	1.542	.203
	S.D.	3.7224	3.2301	3.1598		
6. การบริการให้กับนักเรียน	M	48.8231	47.7168	48.2000	.392	.759
	S.D.	11.7623	8.1706	7.2787		
7. ความรู้ของครู	M	9.9864	7.4867	5.5806	3.653**	.013
	S.D.	16.6618	11.2505	1.8721		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

ผลการวิเคราะห์ตาราง 23 พบว่า ศักยภาพด้านคุณภาพของบริการที่จัดให้แก่ผู้เรียนในโรงเรียน จำแนกตามสาขาที่จบ ซึ่งแบ่งเป็นสาขาการศึกษาปฐมวัย สาขาการศึกษา และสาขาอื่น ๆ ส่วนใหญ่ไม่พบว่ามี ความแตกต่าง ยกเว้นในด้านความรู้ของครูมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

ตาราง 24 ศักยภาพด้านคุณภาพการบริการที่จัดให้แก่ผู้เรียนในโรงเรียน จำแนกตามการสอนในระดับอนุบาล

ศักยภาพด้านคุณภาพการบริการ ที่จัดให้แก่ผู้เรียน	ค่าเฉลี่ย	อ. 1 (3-4 ปี)	อ. 2 (4-5 ปี)	อ. 3 (5-6 ปี)	F	P
1. การจัดแนวประสบการณ์ เรียนการสอน	M	44.5000	43.5266	45.8462	4.437**	.012
	S.D.	6.5049	6.5019	6.4026		
2. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	M	18.4000	17.9527	18.5299	.829	.437
	S.D.	3.3748	4.6430	3.7591		
3. การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อ การเรียนรู้ของเด็ก	M	28.4538	27.6213	29.1826	4.163**	.016
	S.D.	4.5086	4.4533	6.6426		
4. การนิเทศ	M	11.2308	10.3077	11.4786	8.162**	.000
	S.D.	2.4982	2.8073	2.4830		
5. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง	M	20.7692	19.4675	21.0940	9.916**	.000
	S.D.	3.1313	3.4727	3.3114		
6. การบริการให้กับนักเรียน	M	49.9538	46.6923	48.7863	4.822**	.009
	S.D.	7.3778	11.4091	7.3271		
7. ความรู้ของครู	M	8.7154	7.1479	7.2222	.773	.462
	S.D.	14.6363	9.3118	11.1046		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

ผลการวิเคราะห์ตาราง 24 พบว่า ศักยภาพด้านคุณภาพของการบริการที่จัดให้แก่ผู้เรียนในโรงเรียน จำแนกตามที่ครูสอนในแต่ละระดับชั้น ซึ่งแบ่งเป็น อนุบาลปีที่ 1 (อายุ 3 – 4 ปี) อนุบาลปีที่ 2 (อายุ 4 – 5 ปี) อนุบาลปีที่ 3 (อายุ 5 – 6 ปี) ส่วนใหญ่พบว่ามีความแตกต่าง คือ ด้านการนิเทศ ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และด้านการบริการให้กับนักเรียน ด้านการจัดแนวประสบการณ์การเรียนรู้การสอน และด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 สำหรับในรายด้านอื่น ๆ ไม่พบว่ามี ความแตกต่าง

ตาราง 25 ตักยภาพด้านคุณภาพการบริการที่จัดให้แก่ผู้เรียนในโรงเรียน จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน (การสอน)

ศักยภาพด้านคุณภาพการบริการที่จัดให้แก่ผู้เรียน	ค่าเฉลี่ย	1-3 ปี	4-6 ปี	7-10 ปี	มากกว่า 10 ปีขึ้นไป	F	P
1. การจัดแนวประสบการณ์การเรียนการสอน	M	45.5714	42.3117	44.1222	45.1524	3.297**	.011
	S.D.	6.4943	7.4326	5.8824	6.2461		
2. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	M	19.1548	17.2338	17.3778	18.7439	4.109**	.003
	S.D.	3.5415	3.5090	3.1537	4.7225		
3. การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก	M	28.1905	27.0267	27.5667	29.4390	5.927**	.000
	S.D.	4.8408	4.4173	4.7192	4.1003		
4. การนิเทศ	M	11.5000	10.2078	10.7222	11.0915	2.833*	.024
	S.D.	2.5719	2.6074	2.8086	2.6091		
5. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง	M	20.6310	19.3636	20.0556	20.8110	3.167*	.014
	S.D.	3.1918	3.8591	3.366	3.1731		
6. การบริการให้กับนักเรียน	M	50.6905	45.8071	47.5222	48.6951	3.194*	.013
	S.D.	11.9779	9.2286	8.6677	7.7486		
7. ความรู้ของครู	M	12.2976	5.8442	6.5111	6.7622	4.366**	.002
	S.D.	21.7537	1.8853	1.5305	9.4803		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ผลการวิเคราะห์ตาราง 25 พบว่า ตักยภาพด้านคุณภาพของบริการที่จัดให้แก่ผู้เรียนในโรงเรียน จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน (การสอน) ซึ่งแบ่งเป็น มีประสบการณ์ 1 – 3 ปี มีประสบการณ์ 4 – 6 ปี มีประสบการณ์ 7 – 10 ปี และมีประสบการณ์มากกว่า 10 ปีขึ้นไป ส่วนใหญ่พบว่ามีความแตกต่าง คือ ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก ด้านความรู้ของครู ด้านการจัดแนวประสบการณ์การเรียนการสอน ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และด้านการจัดบริหารให้กับนักเรียน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ส่วนด้านการนิเทศ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ตาราง 26 ดัชนีภาพด้านคุณภาพการบริการที่จัดให้แก่ผู้เรียนในโรงเรียน จำแนกตามการผ่านการอบรมเรื่องความรู้เกี่ยวกับการศึกษาปฐมวัย

ศักยภาพด้านคุณภาพการบริการ ที่จัดให้แก่ผู้เรียน	ค่า เฉลี่ย	1-3 ปี /ครั้ง	3-6 ปี /ครั้ง	มากกว่า 6 ครั้ง /ปี	F	P
1. การจัดแนวประสบการณ์การเรียนรู้ การสอน	M	43.5300	45.3418	48.1923	8.856**	.000
	S.D.	6.4595	6.4766	5.4342		
2. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	M	18.0989	18.0633	19.3846	1.568	.197
	S.D.	4.3651	3.2199	3.1132		
3. การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อ การเรียนรู้ของเด็ก	M	27.8834	27.9870	31.0385	7.865**	.000
	S.D.	4.7180	4.2224	3.0612		
4. การนิเทศ	M	10.7385	10.6203	12.3846	6.246**	.000
	S.D.	2.7616	2.6033	1.7053		
5. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง	M	20.5972	18.7722	21.1154	8.248**	.000
	S.D.	3.2573	3.8295	2.7055		
6. การบริการให้กับนักเรียน	M	47.7562	47.9367	51.6346	2.794*	.040
	S.D.	10.0000	7.9330	6.4353		
7. ความรู้ของครู	M	6.6036	14.4051	6.1346	11.661**	.000
	S.D.	2.0841	25.5697	1.0484		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ผลการวิเคราะห์ตาราง 26 พบว่า ดัชนีภาพด้านคุณภาพของบริการที่จัดให้แก่ผู้เรียนในโรงเรียน จำแนกตามการผ่านการอบรมเรื่องความรู้เกี่ยวกับการศึกษาปฐมวัย ซึ่งแบ่งเป็น เคยผ่านการอบรม 1 – 3 ครั้ง / ปี ผ่านการอบรม 3 – 6 ครั้ง / ปี และผ่านการอบรมมากกว่า 6 ครั้ง / ปี ส่วนใหญ่พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ ด้านการจัดแนวประสบการณ์การเรียนรู้การสอน ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก ด้านการนิเทศ ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และด้านความรู้ของครู มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่.01 ส่วนด้านการบริการให้กับนักเรียน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 สำหรับในรายด้านอื่น ๆ ไม่พบว่ามีผลแตกต่าง

ตาราง 27 ศักยภาพด้านคุณภาพการบริการที่จัดให้แก่ผู้เรียนในโรงเรียน จำแนกตามการผ่าน การศึกษาดูงานเกี่ยวกับเรื่องเด็กปฐมวัย

ศักยภาพด้านคุณภาพการบริการ ที่จัดให้แก่ผู้เรียน	ค่า เฉลี่ย	1-2 ครั้ง / ปี	2-4 ครั้ง / ปี	5 ครั้ง ขึ้นไป	ไม่เคย	F	P
1. การจัดแนวประสบการณ์ การเรียนการสอน	M	44.5863	44.6119	46.0357	42.0000	3.270**	.012
	S.D.	6.4856	6.8179	4.7957	6.7119		
2. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	M	18.2662	18.2985	18.2857	18.0488	.046	.996
	S.D.	4.2724	3.6764	2.4624	4.0059		
3. การสร้างสภาพแวดล้อม ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก	M	28.3741	28.2537	30.2500	26.7073	2.590*	.036
	S.D.	4.4280	4.7684	3.2504	5.3677		
4. การนิเทศ	M	10.9137	10.9851	11.8214	10.2927	1.380*	.024
	S.D.	2.6776	2.8203	1.9062	2.7771		
5. การมีส่วนร่วมของ ผู้ปกครอง	M	20.4712	19.7612	20.4643	20.4390	1.432	.223
	S.D.	3.4102	3.4993	2.3802	3.6541		
6. การบริการให้กับนักเรียน	M	48.6583	48.6567	48.7143	44.7805	1.748	.139
	S.D.	9.8642	8.3076	5.9121	8.4927		
7. ความรู้ของครู	M	7.3597	11.2537	6.0714	5.0244	2.334*	.055
	S.D.	10.1636	20.0698	1.2745	2.3183		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ผลการวิเคราะห์ตาราง 27 พบว่า ศักยภาพด้านคุณภาพของบริการที่จัดให้แก่ผู้เรียนในโรงเรียน จำแนกตามการผ่านการศึกษาดูงานเกี่ยวกับเรื่องเด็กปฐมวัย ซึ่งแบ่งเป็น เคยผ่านการศึกษาดูงาน 1 – 2 ครั้ง / ปี ผ่านการศึกษาดูงาน 2 – 4 ครั้ง / ปี ผ่านการศึกษาดูงาน 5 ครั้งขึ้นไป และไม่เคยผ่านการศึกษาดูงาน ส่วนใหญ่พบว่ามีความแตกต่าง คือ ด้านการจัดแนวประสบการณ์การเรียนการสอน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ส่วนด้านการนิเทศ ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก และด้านความรู้ของครู มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 สำหรับในรายด้านอื่น ๆ ไม่พบว่ามี ความแตกต่าง

ส่วนที่ 3 ศักยภาพด้านคุณภาพของเด็กปฐมวัย

การวิเคราะห์ส่วนนี้ ผู้วิจัยได้นำศักยภาพด้านคุณภาพของเด็กปฐมวัย มาวิเคราะห์โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของเด็กปฐมวัย

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามศักยภาพด้านคุณภาพของเด็กปฐมวัย มาแจกนับจำนวนและหาค่าร้อยละ โดยจำแนกข้อมูลตามเพศ และระดับชั้นเรียนของเด็กปฐมวัย ดังแสดงในตาราง 28

ตารางที่ 28 ข้อมูลทั่วไปของเด็กปฐมวัย

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มเด็กปฐมวัย	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ	1,424	100.00
เพศชาย	685	48.10
เพศหญิง	739	51.90
2. ระดับชั้นเรียน	1,424	100.00
อนุบาลปีที่ 1 (อายุ 3 – 4 ปี)	315	22.10
อนุบาลปีที่ 2 (อายุ 4 – 5 ปี)	606	42.60
อนุบาลปีที่ 3 (อายุ 5 – 6 ปี)	503	35.30

ผลการวิเคราะห์ตาราง 28 พบว่า เด็กนักเรียนเพศหญิง จำนวน 739 คน คิดเป็นร้อยละ 51.90 เด็กนักเรียนเพศชาย จำนวน 685 คิดเป็นร้อยละ 48.10

ระดับชั้นเรียน เด็กนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 606 คน คิดเป็นร้อยละ 42.60 ระดับอนุบาลปีที่ 3 (อายุ 5 – 6 ปี) จำนวน 503 คิดเป็นร้อยละ 35.30 และระดับอนุบาลปีที่ 1 (อายุ 3 – 4 ปี) จำนวน 315 คน คิดเป็นร้อยละ 22.10

ตอนที่ 2 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย

2.1 ระดับศักยภาพด้านคุณภาพของเด็กปฐมวัย ในภาพรวม

การวิเคราะห์ตอนนี้นำแบบสอบถามศักยภาพของเด็กปฐมวัย มาหา
ระดับศักยภาพ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยจำแนกเป็นรายข้อ ดังแสดงใน
ตาราง 29

ตาราง 29 ระดับศักยภาพด้านคุณภาพของเด็กปฐมวัย ในภาพรวม

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. น้ำหนัก ส่วนสูง เหมาะสมเป็นไปตามเกณฑ์	4.2853	.7939	มาก
2. การใช้กล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็กได้คล่องแคล่ว และประสานสัมพันธ์กัน	4.2015	.7494	มาก
3. ร่าเริง ยิ้มแย้ม มีความสุขแสดงอารมณ์เหมาะสม กับสถานการณ์	4.3258	.7302	มาก
4. ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับสภาพและวัย	4.2437	.7528	มาก
5. ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข	4.2008	.7472	มาก
6. มีวินัยในตนเองและมีความรับผิดชอบ	4.0119	1.5600	มาก
7. รักธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	3.9466	.7563	ปานกลาง
8. ใช้ภาษาโต้ตอบ สนทนา ได้เหมาะสมกับวัย	4.0794	.8524	มาก
9. สามารถคิด แก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย	3.8989	.8397	ปานกลาง
10. มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์	3.9529	.8507	ปานกลาง

ผลการวิเคราะห์ตาราง 29 พบว่า โดยภาพรวมแล้ว โรงเรียนมีศักยภาพด้านคุณภาพของเด็กปฐมวัยที่มีคุณภาพอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับได้ดังนี้ เด็กปฐมวัยร่าเริง ยิ้มแย้ม มีความสุขแสดงอารมณ์เหมาะสมกับสถานการณ์ ($\bar{X} = 4.3258$) มีน้ำหนัก ส่วนสูง เหมาะสมเป็นไปตามเกณฑ์ ($\bar{X} = 4.2835$) ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับสภาพและวัย ($\bar{X} = 4.2437$) การใช้กล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็กได้คล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน ($\bar{X} = 4.2015$) ทำงานอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ($\bar{X} = 4.2008$) ใช้ภาษาโต้ตอบ สนทนา ได้เหมาะสมกับวัย ($\bar{X} = 4.0794$) และมีวินัยในตนเองและมีความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 4.0119$) ส่วนโรงเรียนที่มีศักยภาพด้านคุณภาพของเด็กปฐมวัยในระดับปานกลาง คือ การมีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ ($\bar{X} = 3.9529$) รักธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 3.9446$) และสามารถคิดแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย ($\bar{X} = 3.8989$)

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบศักยภาพด้านคุณภาพของเด็กปฐมวัย

การวิเคราะห์ตอนนี้ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาเปรียบเทียบกับศักยภาพด้านคุณภาพของเด็กปฐมวัย เป็นรายชื่อ จำแนกตามภูมิภาค สังกัดของโรงเรียน เพศ และระดับชั้นของเด็กปฐมวัย ดังแสดงในตาราง 30 – 33

ตาราง 30 ตักยภาพด้านคุณภาพของเด็กปฐมวัย เป็นรายข้อ จำแนกตามภูมิภาค

	ค่าเฉลี่ย	ภาคเหนือ	ภาคอีสาน	ภาคกลาง	ภาคตะวันตก	ภาคตะวันออก	ภาคใต้	F	P
1.	M	3.9908	4.2941	4.2047	4.1629	4.4317	4.6126	18.108**	.000
	S.D.	.6871	.8192	.8810	.8094	.7557	.6117		
2.	M	3.8571	3.9629	4.3658	4.0315	4.3489	4.5045	30.364**	.000
	S.D.	.7346	.7716	.7546	.7751	.6828	.5360		
3.	M	4.1382	4.0749	4.3926	4.2207	4.4496	4.5811	16.584**	.000
	S.D.	.6304	.8767	.7721	.7792	.6493	.5212		
4.	M	3.8848	3.9519	4.4698	4.0766	4.3561	4.5631	36.282**	.000
	S.D.	.7075	.8442	.7159	.7421	.6738	.5811		
5.	M	3.8479	3.8235	4.4027	4.1216	4.4065	4.4144	35.803**	.000
	S.D.	.7136	.8071	.7286	.7298	.6879	.5542		
6.	M	3.5392	3.7166	4.4027	3.8378	4.1978	4.1396	11.086**	.000
	S.D.	.7003	.9157	3.0216	.7974	.7650	.5493		
7.	M	3.6359	3.6845	4.1577	3.8243	4.1978	3.9955	26.048**	.000
	S.D.	.6464	.8688	.7556	.7373	.7883	.4897		
8.	M	3.6406	3.8984	4.1711	3.9459	4.3210	4.3694	26.760**	.000
	S.D.	.7452	.8831	9.469	.8110	.7612	.6981		
9.	M	3.6544	3.7166	4.0638	3.7342	4.1079	3.9730	13.834**	.000
	S.D.	.7041	.8859	.9775	.8701	.7805	.6159		
10.	M	3.6636	3.7487	4.0302	3.8829	4.1007	4.1892	13.653**	.000
	S.D.	.6887	.9193	1.0261	.8692	.7289	.6593		

1 = น้าหนัก ส่วนสูง เหมาะสมเป็นไปตามเกณฑ์, 2 = การใช้กล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็กได้คล่องแคล่ว และประสานสัมพันธ์กัน, 3 = ร่าเริง ยิ้มแย้ม มีความสุขแสดงอารมณ์เหมาะสมกับสถานการณ์, 4 = ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับสภาพและวัย, 5 = ทำงานอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข, 6 = มีวินัยในตนเองและมีความรับผิดชอบ, 7 = รักธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 8 = ใช้ภาษาได้ตอบ สทนา ได้เหมาะสมกับวัย, 9 = สามารถคิดแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย, 10 = มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

ผลการวิเคราะห์ตาราง 30 พบว่า ศักยภาพด้านคุณภาพของเด็กปฐมวัย จำแนกตามภูมิภาค ซึ่งแบ่งเป็น ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันตก ภาคตะวันออก และภาคใต้ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ส่วนใหญ่พบว่ามีความแตกต่างทุกข้อ ได้แก่ น้ำหนักและส่วนสูงเหมาะสมเป็นไปตามเกณฑ์ การใช้กล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็กได้คล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน ร่าเริง ยิ้มแย้ม มีความสุขแสดงอารมณ์เหมาะสมกับสถานการณ์ ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับสภาพและวัย ทำงานอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มีวินัยในตนเองและมีความรับผิดชอบ รักธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ใช้ภาษาได้ตอบ สนทนาได้เหมาะสมกับวัย สามารถคิดแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย และมีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

ตาราง 31 ศักยภาพด้านคุณภาพของเด็กปฐมวัย จำแนกตามสังกัดของโรงเรียน

	ค่าเฉลี่ย	ทบทวนมหาวิทยาลัย	เทศบาล	ก.ท.ม.	ส.ป.ช.	ส.ช.	F	P
1.	M	4.0974	4.1521	4.4750	4.0496	4.5119	21.692**	.000
	S.D.	1.0018	.8923	.7111	.7415	.6616		
2.	M	4.4351	4.1560	4.4000	3.8486	4.3650	29.211**	.000
	S.D.	.7748	.7820	.6675	.7038	.6852		
3.	M	4.3117	4.3716	4.3875	3.9713	4.5357	31.080**	.000
	S.D.	.8671	.7277	.7025	.7212	.6070		
4.	M	4.5713	4.2294	4.3375	3.8329	4.4184	40.109**	.000
	S.D.	.6750	.7756	.7621	.7150	.6720		
5.	M	4.4026	4.2202	4.3750	3.7990	4.3793	35.951**	.000
	S.D.	.7003	.8354	.8325	.6740	.6532		
6.	M	4.2078	3.9771	4.8750	3.5640	4.1480	13.155**	.000
	S.D.	1.0011	.8227	5.6285	.7382	.7127		
7.	M	4.0649	3.9771	4.2500	3.5535	4.1190	33.674**	.000
	S.D.	.8219	.9894	.6656	.6839	.6625		
8.	M	4.1234	4.1330	4.1375	3.6005	4.3520	41.768**	.000
	S.D.	1.0926	.8008	.8381	.7270	.7408		

ตาราง 31 ศักยภาพด้านคุณภาพของเด็กปฐมวัย จำแนกตามสังกัดของโรงเรียน (ต่อ)

	ค่าเฉลี่ย	ทบวงมหาวิทยาลัย	เทศบาล	ก.ท.ม.	ส.ป.ช.	ส.ช.	F	P
9.	M	3.9935	3.9312	4.1250	3.5431	4.0629	21.273**	.000
	S.D.	1.1173	.8031	.8171	.7572	.7505		
10.	M	3.9156	4.0275	4.0375	3.5352	4.1956	31.666**	.000
	S.D.	1.1082	.8420	.9993	.6964	.7389		

1 = น้าหนัก ส่วนสูง เหมาะสมเป็นไปตามเกณฑ์, 2 = การใช้กล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็กได้คล่องแคล่ว และประสานสัมพันธ์กัน, 3 = ร่าเริง ยิ้มแย้ม มีความสุขแสดงอารมณ์เหมาะสมกับสถานการณ์, 4 = ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับสภาพและวัย, 5 = ทำงานอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข, 6 = มีวินัยในตนเองและมีความรับผิดชอบ, 7 = รักธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 8 = ใช้ภาษาโต้ตอบ สนทนา ได้เหมาะสมกับวัย, 9 = สามารถคิดแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย, 10 = มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

ผลการวิเคราะห์ตาราง 31 พบว่า ศักยภาพด้านคุณภาพของเด็กปฐมวัย จำแนกตามสังกัด ซึ่งแบ่งเป็น สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย สังกัดเทศบาล สังกัดกรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา และสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ส่วนใหญ่พบว่ามีความแตกต่าง ได้แก่ น้าหนักและส่วนสูงเหมาะสมเป็นไปตามเกณฑ์ การใช้กล้ามเนื้อใหญ่กล้ามเนื้อเล็กได้คล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน ร่าเริง ยิ้มแย้ม มีความสุขแสดงอารมณ์เหมาะสมกับสถานการณ์ ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับสภาพและวัย ทำงานอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มีวินัยในตนเองและมีความรับผิดชอบ รักธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ใช้ภาษาโต้ตอบ สนทนาได้เหมาะสมกับวัย สามารถคิดแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย และมีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

ตาราง 32 ศักยภาพด้านคุณภาพของเด็กปฐมวัย จำแนกตามเพศ

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย	ค่าเฉลี่ย	เพศชาย	เพศหญิง	F	P
1. น้ำหนัก ส่วนสูง เหมาะสมเป็นไปตามเกณฑ์	M	4.3085	4.2639	.418	.740
	S.D.	.7379	.8440		
2. การใช้กล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็กได้คล่องแคล่ว และประสานสัมพันธ์กัน	M	4.1842	4.2147	1.358	.254
	S.D.	.7564	.7433		
3. ร่าเริง ยิ้มแย้ม มีความสุขแสดงอารมณ์เหมาะสมกับสถานการณ์	M	4.3392	4.3111	1.094	.350
	S.D.	.7313	.7301		
4. ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับสภาพและวัย	M	4.1966	4.3125	4.338**	.005
	S.D.	.7713	.7304		
5. ทำงานอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข	M	4.1155	4.2772	6.784**	.000
	S.D.	.7728	.7147		
6. มีวินัยในตนเองและมีความรับผิดชอบ	M	3.8596	4.1522	4.227**	.006
	S.D.	.8492	1.9996		
7. รักธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	M	3.8991	3.9918	1.919	.125
	S.D.	.7786	.7321		
8. ใช้ภาษาได้ตอบ สนทนาได้เหมาะสมกับวัย	M	4.0365	4.1196	1.133	.335
	S.D.	.8659	.8407		
9. สามารถคิด แก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย	M	3.8421	3.9538	2.559*	.054
	S.D.	.8581	.8202		
10. มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์	M	3.9035	3.9986	1.483	.217
	S.D.	.8839	.8190		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ผลการวิเคราะห์ตาราง 32 พบว่า ศักยภาพด้านคุณภาพของเด็กปฐมวัย จำแนกตามเพศ ซึ่งแบ่งเป็นเพศชายและเพศหญิง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ส่วนใหญ่พบว่าไม่มีความแตกต่างยกเว้นการช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับสภาพและวัย การทำงานอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และการมีวินัยในตนเองและมีความรับผิดชอบ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ส่วนการสามารถคิดแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ตาราง 33 ศักยภาพด้านคุณภาพของเด็กปฐมวัย จำแนกตามระดับชั้น

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย	ค่าเฉลี่ย	อ. 1 (3-4 ปี)	อ. 2 (4-5 ปี)	อ. 3 (5-6 ปี)	F	P
1. น้ำหนัก ส่วนสูง เหมาะสมเป็นไปตามเกณฑ์	M	4.2276	4.2261	4.3917	3.777**	.005
	S.D.	.8945	.7693	7.466		
2. การใช้กล้ามเนื้อใหญ่ เล็กได้คล่องแคล่ว ประสานสัมพันธ์กัน	M	4.0863	4.1815	4.2942	4.495**	.001
	S.D.	.7939	.7182	.7474		
3. วาเริง ยิ้มแย้ม มีความสุขแสดงอารมณ์เหมาะสมกับสถานการณ์	M	4.1693	4.3086	4.4414	7.382**	.000
	S.D.	.8047	.6867	.7141		
4. ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับสภาพและวัย	M	4.1054	4.2327	4.3400	5.296**	.000
	S.D.	.8273	.6950	.7586		
5. ทำงานอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข	M	4.0160	4.1832	4.3340	9.669**	.000
	S.D.	.7832	.6859	.7703		
6. วินัยในตนเองและมีความรับผิดชอบ	M	3.7668	4.0644	4.0974	2.695*	.030
	S.D.	.8623	2.1676	.8495		
7. รักธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	M	3.7540	3.9383	4.0716	9.727**	.000
	S.D.	.8205	.7027	.7514		
8. ใช้ภาษาได้ตอบ สนทนา ได้เหมาะสมกับวัย	M	3.9010	4.0792	4.1889	5.876**	.000
	S.D.	.9902	.7948	.8096		
9. สามารถคิด แก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย	M	3.5942	3.9241	4.0557	15.890**	.000
	S.D.	.9224	.7391	.8520		
10. มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์	M	3.6773	3.9472	4.1292	14.533**	.000
	S.D.	.9378	.7739	.8381		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ผลการวิเคราะห์ตาราง 33 พบว่า ศักยภาพด้านคุณภาพของเด็กปฐมวัย จำแนกตามระดับชั้น ซึ่งแบ่งเป็น ชั้นอนุบาลปีที่ 1(อายุ 3 – 4 ปี) ชั้นอนุบาลปีที่ 2 (อายุ 4 – 5 ปี) และชั้นอนุบาลปีที่ 3 (อายุ 5 – 6 ปี) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ส่วนใหญ่พบว่ามีความแตกต่างทุกข้อ ได้แก่ น้ำหนักและส่วนสูงเหมาะสมเป็นไปตามเกณฑ์ การใช้กล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็กได้คล่องแคล่วและ

ประสานสัมพันธ์กัน ร่าเริง ยิ้มแย้ม มีความสุขแสดงอารมณ์เหมาะสมกับสถานการณ์ ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับสภาพและวัย ทำงานอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข รักธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ใช้ภาษาได้ตอบ สนทนาได้เหมาะสมกับวัย สามารถคิดแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย และมีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 การมีวินัยในตนเองและมีความรับผิดชอบ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาศึกษาสภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในประเทศไทย ซึ่งสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อศึกษารวบรวมศึกษาสภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในประเทศไทยในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ศึกษาสภาพด้านการจัดการและการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย ในประเทศไทย
2. ศึกษาสภาพด้านการบริการที่จัดให้แก่เด็กเรียนในโรงเรียน ในประเทศไทย
3. ศึกษาสภาพด้านคุณภาพของเด็กปฐมวัย ในประเทศไทย

ความสำคัญของการวิจัย

1. ทำให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับศึกษาสภาพของการจัดการศึกษา ในประเทศไทยในด้านศึกษาสภาพด้านการจัดการและการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย ศึกษาสภาพด้านความรับผิดชอบและการบริการที่จัดให้แก่เด็กเรียนในโรงเรียน และศึกษาสภาพด้านคุณภาพของเด็กปฐมวัย
2. ทำให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับศึกษาสภาพของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ในประเทศไทย ซึ่งเป็นการสนับสนุนแผนงานวิจัยทิศทางที่ 4 การวิจัยเพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับศึกษาสภาพของประเทศ โดยเฉพาะการวิจัยศึกษาสภาพทางการศึกษา ซึ่งเป็นแผนงานวิจัยที่ถูกจัดอยู่ในลำดับความสำคัญสูง
3. ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อยุทธศาสตร์ การวางแผน และการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัย ในประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วิธีการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหาร ครู และนักเรียนชั้นอนุบาล ในโรงเรียนต่าง ๆ ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทย จำนวนทั้งสิ้น 2,200 คน
2. เครื่องมือวัด
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 3 ชุด สำหรับสอบถามผู้บริหาร ครูผู้สอน และครูผู้สังเกตคุณลักษณะของนักเรียนระดับปฐมวัย ดังนี้

ชุดที่ 1 สำหรับผู้บริหาร เป็นแบบสอบถามเรื่อง ศักยภาพการจัดการศึกษาระดับ
ปฐมวัยในประเทศไทย : ศักยภาพของการจัดการและการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย แบ่งเป็น
2 ตอน ดังนี้คือ

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการและการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย

ทั้งสิ้นจำนวน 26 ข้อ ในเรื่อง

- ปรัชญาและเป้าหมายของการจัดการศึกษาปฐมวัย จำนวน 5 ข้อ
- บุคลากร จำนวน 7 ข้อ
- การจัดอาคารสถานที่ จำนวน 7 ข้อ
- งบประมาณ จำนวน 3 ข้อ
- การบริหารจัดการ จำนวน 4 ข้อ

ชุดที่ 2 สำหรับครูผู้สอน เป็นแบบสอบถามเรื่อง ศักยภาพการจัดการศึกษาระดับ
ปฐมวัยในประเทศไทย : คุณภาพของบริการที่จัดให้แก่ผู้เรียนในโรงเรียน แบ่งเป็น 2 ตอน
ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพของบริการที่จัดให้แก่ผู้เรียนในโรงเรียน

จำนวน 53 ข้อ ดังนี้

- แนวการจัดประสบการณ์การเรียนการสอน จำนวน 11 ข้อ
- กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จำนวน 5 ข้อ
- การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก จำนวน 7 ข้อ
- การนิเทศ จำนวน 3 ข้อ
- การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง จำนวน 5 ข้อ
- การบริการให้กับนักเรียน จำนวน 12 ข้อ
- ความรู้สำหรับครูผู้สอน จำนวน 10 ข้อ

ชุดที่ 3 สำหรับครูผู้สอนสังเกตคุณลักษณะของนักเรียน เป็นแบบสอบถามเรื่อง
ศักยภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในประเทศไทย : คุณภาพของเด็กปฐมวัย แบ่งเป็น
2 ตอน ดังนี้คือ

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของนักเรียน

ตอนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพของเด็กปฐมวัย ในประเทศไทย ในด้าน
พัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา จำนวน 10 ข้อ

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาเรื่องศักยภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในประเทศไทย สรุปผลได้ดังนี้
ส่วนที่ 1 ศักยภาพการจัดการศึกษาและบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย

1.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มผู้บริหาร พบว่า กลุ่มผู้บริหารมีตำแหน่งรองผู้อำนวยการ / ครูใหญ่ ตำแหน่งหัวหน้าหมวดวิชา / ระดับชั้น และตำแหน่งรองผู้อำนวยการ / รองครูใหญ่ รองผู้อำนวยการ / รองครูใหญ่ ส่วนใหญ่มีจำนวนใกล้เคียงกันคิดเป็นจำนวน ร้อยละ 24.30 - 30.50 อายุของกลุ่มผู้บริหาร ส่วนใหญ่มีอายุ 36 - สูงกว่า 50 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 19.00 - 25.20 วุฒิการศึกษาของกลุ่มผู้บริหาร ส่วนใหญ่จบปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 64.80 โรงเรียนส่วนใหญ่อยู่ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (สช.) และสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (ส.ป.ช.) คิดเป็นร้อยละ 30.00 - 43.30 การเปิดสอนในระดับอนุบาล ส่วนใหญ่เปิดสอนระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 - อนุบาลปีที่ 3 และชั้นอนุบาลปีที่ 1 - อนุบาลปีที่ 2 คิดเป็นร้อยละ 45.20 - 53.30 ประสบการณ์การบริหารเกี่ยวกับโรงเรียนอนุบาล ผู้บริหารส่วนใหญ่มีประสบการณ์มากกว่า 10 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 51.90 การผ่านการอบรมเรื่องความรู้เกี่ยวกับการศึกษาปฐมวัย ผู้บริหารส่วนใหญ่ที่ผ่านการอบรม 1 - 3 ครั้ง / ปี คิดเป็นร้อยละ 66.20

1.2 ระดับศักยภาพด้านการจัดการและการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย จำแนกเป็นรายด้าน โดยภาพรวมแล้วโรงเรียนมีศักยภาพอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับดังนี้ ศักยภาพด้านปรัชญาและเป้าหมายการจัดการศึกษาปฐมวัย ($\bar{X} = 4.4032$) ด้านบุคลากรที่ครูปฐมวัยมีคุณภาพ ($\bar{X} = 4.1186$) ด้านการจัดอาคารสถานที่ ($\bar{X} = 4.0871$) สำหรับที่โรงเรียนมีศักยภาพการบริหารจัดการในระดับปานกลาง คือ ด้านบุคลากรผู้บริหารโรงเรียน ($\bar{X} = 3.9690$) ด้านการบริหารจัดการ ($\bar{X} = 3.9071$) ส่วนที่โรงเรียนมีศักยภาพการบริหารจัดการในระดับน้อย คือ ด้านงบประมาณ ($\bar{X} = 2.8810$)

1.3 ระดับศักยภาพด้านการจัดการและการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย จำแนกเป็นรายข้อของแต่ละด้าน พบว่า ส่วนใหญ่โรงเรียนมีศักยภาพอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับดังนี้ ด้านปรัชญาและเป้าหมายการจัดการศึกษาปฐมวัย โรงเรียนมีศักยภาพอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โรงเรียนมีศักยภาพอยู่ในระดับมาก ในการจัดการศึกษาปฐมวัย มุ่งเน้นการอบรมเลี้ยงดูและการให้การศึกษาพัฒนาเด็กทุกด้านมีการจัดการศึกษาปฐมวัยยึดเด็กเป็นศูนย์กลางใช้กิจกรรมบูรณาการผ่านการเล่น และมีแนวคิดดำเนินการและแผนการจัดการศึกษาปฐมวัยเป็นไปตามปรัชญาที่กำหนดไว้

ด้านคุณภาพของบุคลากรครูปฐมวัย โรงเรียนมีศักยภาพอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โรงเรียนมีศักยภาพอยู่ในระดับมาก ที่มีครูหน้าตาดีมีแว้มแจ่มใสทักทายเด็ก / ผู้ปกครอง ครูเข้าใจธรรมชาติวัยพัฒนาการความต้องการของเด็ก ครูมีอารมณ์ดี ใจเย็น รับฟังเรื่อง

ราวต่าง ๆ ของเด็ก รักเด็ก ครูมีความเป็นระเบียบ สะอาด ประหยัด ครูปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีตามวัฒนธรรมไทยแก่เด็ก และครูแสวงหาความรู้ เพิ่มประสบการณ์อยู่เสมอ ส่วนที่โรงเรียนมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง คือ การที่ครูมีความสามารถพิเศษเช่น ศิลป / ดนตรี / นาฏศิลป์

ด้านการจัดอาคารสถานที่ โรงเรียนมีศักยภาพอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โรงเรียนมีศักยภาพอยู่ในระดับมาก โดยอาคารเรียนมีสภาพที่มั่นคง / แข็งแรง / ปลอดภัย อาคารเรียนชั้นอนุบาลแยกจากชั้นเรียนอื่น ๆ มีบริเวณสนามเด็กเล่นที่สะอาด ร่มรื่น โต๊ะเก้าอี้มีขนาดลักษณะเหมาะสมกับเด็ก และจำนวนห้องเรียนแต่ละห้องมีความเหมาะสมกับขนาดของห้องเรียน ส่วนที่โรงเรียนมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง คือ มีห้องพยาบาล ศูนย์กิจกรรม ห้องสมุด ห้องส่งเสริมเรียนรู้พัฒนาการ และโรงเรียนมีอุปกรณ์ เครื่องมือ / สถานที่ฝึกปฏิบัติ สนามเด็กเล่น เครื่องเล่น มีจำนวน / ปริมาณที่เพียงพอกับเด็ก

ด้านบุคลากรซึ่งเป็นผู้บริหาร โรงเรียนมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โรงเรียนมีผู้บริหารที่มีความรู้เกี่ยวกับการศึกษาปฐมวัยมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง และการที่ผู้บริหารมีแผนพัฒนาการจัดการศึกษาปฐมวัยอยู่เสมอ มีศักยภาพอยู่ในระดับน้อย

ด้านการบริหารจัดการ โรงเรียนมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โรงเรียนมีศักยภาพอยู่ในระดับมาก ในการพัฒนาประสิทธิภาพครูปฐมวัย การที่ครูสอนระดับปฐมวัยทุกคนมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการดำเนินการจัดการและการสอน ส่วนการที่โรงเรียนมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง คือการมีโครงสร้างการบริหารระดับปฐมวัยแยกจากระดับอื่น และการมีจำนวนครูที่สอนระดับปฐมวัยมีวุฒิการศึกษาจบตรงตามสาขา

ด้านงบประมาณ โรงเรียนมีศักยภาพอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โรงเรียนมีศักยภาพอยู่ในระดับน้อย ในด้านส่วนการได้รับงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานอื่นของรัฐบาล และหน่วยงานของเอกชน ส่วนการจัดงบประมาณที่เหมาะสมกับการจัดการศึกษา ระดับนี้มีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง

1.4 การเปรียบเทียบศักยภาพด้านการจัดการและการบริหารจัดการโดยภาพรวม จำแนกตามตำแหน่งผู้บริหาร ระดับอายุ วุฒิการศึกษา การเปิดสอนตามระดับชั้นอนุบาล ประสบการณ์การบริหารโรงเรียนอนุบาล การผ่านการอบรมเรื่องการศึกษาปฐมวัย พบว่า

เมื่อจำแนกตามตำแหน่งของผู้บริหาร ซึ่งแบ่งเป็น ผู้อำนวยการ / ครูใหญ่ รองผู้อำนวยการ / รองครูใหญ่ หัวหน้าหมวดวิชา / หัวหน้าระดับชั้น และตำแหน่งบริหารอื่น ๆ พบว่า ด้านบุคลากรที่เป็นผู้บริหารโรงเรียน และด้านงบประมาณ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่พบความแตกต่าง

จำแนกตามระดับอายุ ซึ่งแบ่งเป็น อายุต่ำกว่า 30 ปี อายุ 30 – 35 ปี อายุ 36 – 40 ปี อายุ 41 – 45 ปี อายุ 46 – 50 ปี และอายุสูงกว่า 50 ปีขึ้นไป พบว่า ด้านปรัชญาและเป้าหมายการจัดการศึกษาปฐมวัย ด้านบุคลากรที่เป็นผู้บริหารโรงเรียนและที่เป็นครูปฐมวัย และด้านงบ

ประมาณ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 สำหรับด้านบุคลากรครูปฐมวัย มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่พบความแตกต่าง

จำแนกตามวุฒิการศึกษา ซึ่งแบ่งเป็นผู้บริหารที่จบอนุปริญาตรี ปริญาตรี ปริญาโท จบปริญาเอก พบว่า ด้านการจัดอาคารสถานที่และด้านการบริหารจัดการ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 สำหรับด้านปรัชญาและเป้าหมายของการจัดการศึกษาปฐมวัย มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่พบความแตกต่าง

จำแนกตามการเปิดสอนระดับชั้นอนุบาล ซึ่งแบ่งเป็น ระดับอนุบาลปีที่ 1 – อนุบาลปีที่ 3 ระดับอนุบาลปีที่ 1 – อนุบาลปีที่ 2 และชั้นเด็กเล็ก พบว่า ด้านปรัชญาและเป้าหมายของการจัดการศึกษาปฐมวัย ด้านบุคลากรที่เป็นผู้บริหารโรงเรียน ด้านการจัดอาคารสถานที่ และด้านการบริหารจัดการ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 สำหรับด้านบุคลากรครูปฐมวัย มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่พบความแตกต่าง

จำแนกตามประสบการณ์การบริหารโรงเรียนอนุบาลซึ่งแบ่งเป็นผู้บริหารมีประสบการณ์ 1 – 3 ปี มีประสบการณ์ 4 – 6 ปี มีประสบการณ์ 7 – 10 ปี และมีประสบการณ์มากกว่า 10 ปีขึ้นไป พบว่า ด้านปรัชญาและเป้าหมายของการจัดการศึกษาปฐมวัย และด้านบุคลากรที่เป็นผู้บริหารโรงเรียน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่พบความแตกต่าง

จำแนกตามการผ่านการอบรมเรื่องความรู้เกี่ยวกับการศึกษาปฐมวัย ซึ่งแบ่งเป็น ผ่านการอบรม 1 – 3 ครั้ง / ปี ผ่านการอบรม 3 – 6 ครั้ง / ปี และผ่านการอบรมมากกว่า 6 ครั้ง / ปีขึ้นไป พบว่า ด้านปรัชญาและเป้าหมายการจัดการศึกษาปฐมวัย ด้านบุคลากรที่เป็นผู้บริหารด้านงบประมาณ ด้านการบริหารจัดการ และด้านบุคลากรที่เป็นครูผู้สอน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 สำหรับด้านการจัดอาคารสถานที่ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่พบความแตกต่าง

ส่วนที่ 2 ศักยภาพด้านการบริการที่จัดให้แก่นักเรียนในโรงเรียน ในประเทศไทย

2.1 ข้อมูลทั่วไปของครูผู้สอน พบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 96.60 อายุของครูผู้สอน ส่วนใหญ่มีอายุต่ำกว่า 30 ปี – 45 ปี คิดเป็นร้อยละ 18.00 – 22.60 วุฒิการศึกษาของครูผู้สอน ส่วนใหญ่จบปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 84.60 สาขาที่จบของครูผู้สอน ส่วนใหญ่จบสาขาการศึกษาปฐมวัย และสาขาอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 35.50 – 37.50 การสอนในระดับอนุบาล ส่วนใหญ่สอนระดับอนุบาลปีที่ 3 (อายุ 3 – 4 ปี) และระดับอนุบาลปีที่ 2 (อายุ 4 – 5 ปี) คิดเป็นร้อยละ 31.30 – 40.60 ประสบการณ์การทำงาน (การสอน) ส่วนใหญ่มีประสบการณ์มากกว่า 10 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 39.70 ผ่านการอบรมเรื่องความรู้เกี่ยวกับการศึกษาปฐมวัย ส่วนใหญ่ผ่านการอบรมจำนวน 1 – 3 ครั้ง / ปี

คิดเป็นร้อยละ 68.00 ผ่านการศึกษาดูงานเกี่ยวกับเรื่องเด็กปฐมวัย ส่วนใหญ่ผ่านการศึกษาดูงาน จำนวน 1 – 2 ครั้ง / ปี คิดเป็นร้อยละ 82.90

2.2 ระดับศักยภาพด้านคุณภาพการบริการที่จัดให้แก่ผู้เรียนในโรงเรียน เป็นรายด้าน โดยภาพรวมแล้วโรงเรียนมีศักยภาพด้านคุณภาพการบริการที่จัดให้แก่ผู้เรียนในโรงเรียน อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับได้ดังนี้ การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก ($\bar{X} = 4.0452$) แนวการจัดระบบการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.043$) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ($\bar{X} = 4.0293$) และการบริการให้กับนักเรียน ($\bar{X} = 4.0250$) ส่วนโรงเรียนมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลางคือ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ($\bar{X} = 3.6509$) และการนิเทศ ($\bar{X} = 3.6418$) และด้านความรู้ของครู ($\bar{X} = 7.6587$)

2.3 ระดับศักยภาพด้านคุณภาพการบริการที่จัดให้แก่ผู้เรียนในโรงเรียน จำแนกเป็นรายข้อของแต่ละด้าน พบว่า ส่วนใหญ่โรงเรียนมีศักยภาพอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับดังนี้ ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก โรงเรียนมีศักยภาพอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โรงเรียนมีศักยภาพอยู่ในระดับมาก ในการใช้พื้นที่ปฏิบัติการของห้องเรียนได้คุ้มค่า อาทิ จัดกิจกรรมประจำวัน การรับประทานอาหารและนอน การจัดจัดมุมประสบการณ์ที่สะอาด ปลอดภัยเด็กหยิบได้สะดวก มีการจัดมุมประสบการณ์มากกว่า 2 มุมขึ้นไปและมีจำนวนเพียงพอกับเด็ก บรรยายการศกภายในห้องเรียนจัดด้วยสีสรรที่เก๋ไก๋เหมาะกับวัยของเด็กและดึงดูดความสนใจของเด็กให้เด็กอยากอยู่ และมีพื้นที่การจัดแสดงงานของเด็ก และมีการนำเสนอผลงานของเด็ก ส่วนโรงเรียนมีคุณภาพในระดับปานกลาง คือ การจัดสภาพห้องเรียนตามหน่วยการเรียนรู้ที่มีความหมายกับเด็ก และการมีอุปกรณ์ประจํามุมมีความเหมาะสมสอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้มีศักยภาพในระดับปานกลาง

ด้านแนวการจัดประสบการณ์การเรียนการสอน โรงเรียนมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โรงเรียนมีศักยภาพอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ทุกห้องเรียนจัดกิจกรรมประจำวัน อาทิ เล่นทาน ศิลปะ ออกกำลังกาย เล่นเสรี เกมการศึกษา ครบถ้วนตามหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย มีการจัดทำแผนการเรียนการสอนในแต่ละระดับชั้นเรียน มีแผนการจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา มีระบบการประเมินโดยใช้การสังเกต การพูดคุย การสร้างความรู้จักกับนักเรียน และใช้พอดโพลีโอ มีการเขียนจุดมุ่งหมายของแผนการสอนถูกต้องและเหมาะสมกับพัฒนาการและหน่วยการเรียนรู้สำหรับโรงเรียนมีศักยภาพในระดับปานกลาง คือ การดำเนินการจัดการเรียนการสอนแบบเตรียมความพร้อมตามขั้นนำ ขั้นดำเนินการ ขั้นสรุปอย่างเหมาะสม ครูใช้วิธีการสอนแบบหลากหลาย เน้นเด็กปฏิบัติจริงและหาคำตอบด้วยตนเอง มีการประเมินเป็นรายบุคคล มีการกำหนดสื่อได้เหมาะสมกับหน่วยการเรียนรู้และพัฒนาการเด็ก มีระบบการประเมินที่สอดคล้องกับพัฒนาการเด็ก และมีการนำผลการประเมินไปใช้ส่งเสริมผู้เรียน

ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง โรงเรียนมีศักยภาพอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โรงเรียนมีศักยภาพอยู่ในระดับมาก ในกรณีที่ผู้ปกครองได้มีโอกาสได้พูดคุยกับครู

เกี่ยวกับเด็ก มีการจัดประชุมครูและผู้ปกครองอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง สำหรับโรงเรียนมีศักยภาพในระดับปานกลาง คือ การเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเป็นคณะกรรมการร่วมบริหารโรงเรียนร่วมกับคณะครู การเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้เข้าร่วมกิจกรรมในโรงเรียน อาทิ วิทยากรพิเศษ ผู้ช่วยครู และร่วมในกิจกรรมวันสำคัญ และการเปิดโอกาสให้ชุมชนเป็นแหล่งการเรียนรู้ผสมผสานในการเรียนการสอน

ด้านการบริการให้กับนักเรียน โรงเรียนมีศักยภาพอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โรงเรียนมีศักยภาพอยู่ในระดับมาก ในการมีบริการให้เด็กดื่มมอยอย่างน้อยวันละ 1 ครั้ง การมีน้ำดื่มและน้ำใช้ที่สะอาด จัดทำอาหารตามหลักโภชนาการ มีเครื่องนอนที่ถูกสุขภาพ อนามัยและสะอาด มีครูเวรหน้าประตูตอนรับ – ส่งอย่างเพียงพอ และมีมาตรการช่วยเหลือและป้องกันอุบัติเหตุ สำหรับโรงเรียนมีศักยภาพในระดับปานกลาง คือ การบริการฉีดวัคซีนให้กับเด็กตามกำหนดอายุของเด็ก มีอ่างน้ำและห้องน้ำที่สะอาด ขนาดเหมาะสมและจำนวนเพียงพอสำหรับเด็ก มีการจัดอาหารว่างให้กับเด็กอย่างน้อยวันละ 2 ครั้ง มีการบันทึกสุขภาพประจำตัวนักเรียนเกี่ยวกับน้ำหนัก ส่วนสูงและติดตามประเมินผลพัฒนาการโดยกุมารแพทย์ มีการจัดบริการตรวจสุขภาพฟัน โดยแพทย์ และมีการจัดยานพาหนะตลอดจนความปลอดภัยในการจัดรถบริการรับ – ส่ง นักเรียน

ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โรงเรียนมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โรงเรียนมีศักยภาพอยู่ในระดับมาก ในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้กับเด็ก ส่วนโรงเรียนมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง คือ มีการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน อาทิ กีฬา ดนตรี ศิลปะ มีกิจกรรมการแนะแนว ส่งเสริมสุขภาพจิตของเด็ก มีการจัดกิจกรรมให้เด็กเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น และมีการจัดกิจกรรมทัศนศึกษาอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

ด้านกณเทศ โรงเรียนมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โรงเรียนมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง ในการมีกณเทศภายในอย่างเป็นระบบ นำผลนเทศมาปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน และมีการนเทศโดยบุคลากรภายนอกอย่างมีระบบ

2.4 การเปรียบเทียบศักยภาพด้านคุณภาพของการบริการที่จัดให้แก่ผู้เรียน โดยภาพรวม จำแนกตามภูมิภาค สังกัดของโรงเรียน เพศ อายุ วุฒิกการศึกษา สาขาที่จบ การสอนในระดับชั้นอนุบาล ประสบการณ์การทำงาน (การสอน) การผ่านการอบรมเรื่องความรู้เกี่ยวกับการศึกษาปฐมวัย และการผ่านการศึกษาดูงานเกี่ยวกับเรื่องเด็กปฐมวัย พบว่า

เมื่อจำแนกตามภูมิภาค ซึ่งแบ่งเป็น ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันตก ภาคตะวันออก และภาคใต้ พบว่า ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก ด้านกณเทศ ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ด้านการบริการให้กับนักเรียน และด้านความรู้ของครู มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 สำหรับด้านการจัดแนวประสบการณ์การเรียนการสอน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จำแนกตามสังกัดของโรงเรียน ซึ่งแบ่งเป็น สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย เทศบาล กรุงเทพมหานคร สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา เอกชน พบว่า ด้านการจัดแนวประสบการณ์การเรียนการสอน ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้าน การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก ด้านการนิเทศ ด้านการมีส่วนร่วมของ ผู้ปกครอง ด้านการบริการที่จัดให้กับนักเรียน และด้านความรู้ของครู มีความแตกต่างกันอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

จำแนกตามเพศของครูผู้สอน ซึ่งแบ่งเป็น เพศชาย และเพศหญิง ไม่พบความแตกต่าง

จำแนกตามอายุของครูผู้สอน ซึ่งแบ่งเป็น มีอายุต่ำกว่า 30 ปี มีอายุ 30 – 35 ปี มีอายุ 36 – 40 ปี มีอายุ 41 – 45 ปี มีอายุ 46 – 50 ปี และมีอายุสูงกว่า 50 ปีขึ้นไป พบว่า ด้าน ความรู้ของครู มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่พบความแตกต่าง

จำแนกตามวุฒิการศึกษา ซึ่งแบ่งเป็น จบอนุปริญญา จบปริญญาตรี และจบปริญญาโท พบว่า ด้านความรู้ของครู มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่พบความแตกต่าง

จำแนกตามสาขาที่จบ ซึ่งแบ่งเป็น สาขาการศึกษาปฐมวัย สาขาการประถมศึกษา และสาขาอื่น ๆ พบว่า ด้านความรู้ของครู มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่พบความแตกต่าง

จำแนกตามที่ครูสอนในแต่ละระดับชั้น ซึ่งแบ่งเป็น อนุบาลปีที่ 1 (อายุ 3 – 4 ปี) อนุบาลปีที่ 2 (อายุ 4 – 5 ปี) อนุบาลปีที่ 3 (อายุ 5 – 6 ปี) พบว่า ด้านการนิเทศ ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และด้านการบริการให้กับนักเรียน ด้านการจัดแนวประสบการณ์การเรียนการสอน และด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่พบความแตกต่าง

จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน (การสอน) ซึ่งแบ่งเป็น มีประสบการณ์ 1 – 3 ปี มีประสบการณ์ 4 – 6 ปี มีประสบการณ์ 7 – 10 ปี และมีประสบการณ์มากกว่า 10 ปีขึ้นไป พบว่า ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก ด้าน ความรู้ของครู ด้านการจัดแนวประสบการณ์การเรียนการสอน ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และด้านการจัดบริหารให้กับนักเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 สำหรับด้านการนิเทศ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จำแนกตามการผ่านการอบรมเรื่องความรู้เกี่ยวกับการศึกษาปฐมวัย ซึ่งแบ่งเป็น เคย ผ่านการอบรม 1 – 3 ครั้ง / ปี ผ่านการอบรม 3 – 6 ครั้ง / ปี และผ่านการอบรมมากกว่า 6 ครั้ง / ปี พบว่า ด้านการจัดแนวประสบการณ์การเรียนการสอน ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อ ต่อการเรียนรู้ของเด็ก ด้านการนิเทศ ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และด้านความรู้ของครู

มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 สำหรับด้านการบริการให้กับนักเรียน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่พบความแตกต่าง

จำแนกตามการผ่านการศึกษาดูงานเกี่ยวกับเรื่องเด็กปฐมวัย ซึ่งแบ่งเป็น เคยผ่านการศึกษาดูงาน 1 – 2 ครั้ง / ปี ผ่านการศึกษาดูงาน 2 – 4 ครั้ง / ปี ผ่านการศึกษาดูงาน 5 ครั้งขึ้นไป และไม่เคยผ่านการศึกษาดูงาน พบว่า ด้านการจัดแนวประสบการณ์การเรียนรู้ การสอน ด้านการนิเทศ และด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 สำหรับด้านความรู้ของครู มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่พบความแตกต่าง

ส่วนที่ 3 ศักยภาพด้านคุณภาพของเด็กปฐมวัย

3.1 ข้อมูลเกี่ยวกับเด็ก พบว่า เด็กนักเรียนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 739 คน คิดเป็นร้อยละ 51.90 เพศชาย จำนวน 685 คิดเป็นร้อยละ 84.10 ในระดับชั้นเรียนเด็กนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 606 คน คิดเป็นร้อยละ 42.60 ระดับอนุบาลปีที่ 3 (อายุ 5 – 6 ปี) จำนวน 503 คิดเป็นร้อยละ 35.30 และระดับอนุบาลปีที่ 1 (อายุ 3 – 4 ปี) จำนวน 315 คน คิดเป็นร้อยละ 22.10

3.2 ระดับศักยภาพด้านคุณภาพของเด็กปฐมวัย โดยภาพรวมแล้วโรงเรียนมีศักยภาพด้านคุณภาพของเด็กปฐมวัยที่มีคุณภาพอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับได้ดังนี้ เด็กปฐมวัยร่าเริง ยิ้มแย้ม มีความสุขแสดงอารมณ์เหมาะสมกับสถานการณ์ ($\bar{X} = 4.3258$) มีน้ำหนักร่างกายสูง เหมาะสมเป็นไปตามเกณฑ์ ($\bar{X} = 4.2835$) ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับสภาพและวัย ($\bar{X} = 4.2437$) การใช้กล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็กได้คล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน ($\bar{X} = 4.2015$) ทำงานอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ($\bar{X} = 4.2008$) ใช้ภาษาได้ตอบ สนทนา ได้เหมาะสมกับวัย ($\bar{X} = 4.0794$) และมีวินัยในตนเองและมีความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 4.0119$) ส่วนโรงเรียนที่มีศักยภาพด้านคุณภาพของเด็กปฐมวัยในระดับปานกลาง คือ การมีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ ($\bar{X} = 3.9529$) รักธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 3.9446$) และสามารถคิดแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย ($\bar{X} = 3.8989$)

3.3 การเปรียบเทียบศักยภาพด้านคุณภาพของเด็กปฐมวัย โดยภาพรวม จำแนกตามภูมิภาค สังกัดของโรงเรียน เพศ และระดับชั้นของเด็กปฐมวัย พบว่า

เมื่อจำแนกตามภูมิภาค ซึ่งแบ่งเป็น ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันตก ภาคตะวันออก และภาคใต้ พบว่า การมีน้ำหนักร่างกายสูงเหมาะสมเป็นไปตามเกณฑ์ การใช้กล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็กได้คล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน ร่าเริง ยิ้มแย้ม มีความสุขแสดงอารมณ์เหมาะสมกับสถานการณ์ ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับสภาพและวัย ทำงานอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มีวินัยในตนเองและมีความรับผิดชอบ รักธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ใช้ภาษาได้ตอบ สนทนาได้เหมาะสมกับวัย สามารถคิดแก้ปัญหาได้

เหมาะสมกับวัย และมีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

จำแนกตามสังกัด ซึ่งแบ่งเป็น สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย สังกัดเทศบาล สังกัดกรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานการศึกษาแห่งชาติ และสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน พบว่า การมีน้ำหนักและส่วนสูงเหมาะสมเป็นไปตามเกณฑ์ การใช้กล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็ก ได้คล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน ร่าเริง ยิ้มแย้ม มีความสุขแสดงอารมณ์เหมาะสมกับสถานการณ์ ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับสภาพและวัย ทำงานอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มีวินัยในตนเองและมีความรับผิดชอบ รักธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ใช้ภาษาได้ตอบ สนทนาได้เหมาะสมกับวัย สามารถคิดแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย และมีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

จำแนกตามเพศ ซึ่งแบ่งเป็น เพศชาย และเพศหญิง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับสภาพและวัย การทำงานอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และการมีวินัยในตนเองและมีความรับผิดชอบ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 สำหรับการสามารถคิดแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่พบความแตกต่าง

จำแนกตามระดับชั้น ซึ่งแบ่งเป็น ชั้นอนุบาลปีที่ 1 (อายุ 3 – 4 ปี) ชั้นอนุบาลปีที่ 2 (อายุ 4 – 5 ปี) และชั้นอนุบาลปีที่ 3 (อายุ 5 – 6 ปี) พบว่า การมีน้ำหนักและส่วนสูงเหมาะสมเป็นไปตามเกณฑ์ การใช้กล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็ก ได้คล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน ร่าเริง ยิ้มแย้ม มีความสุขแสดงอารมณ์เหมาะสมกับสถานการณ์ ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับสภาพและวัย ทำงานอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข รักธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ใช้ภาษาได้ตอบ สนทนาได้เหมาะสมกับวัย สามารถคิดแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย และมีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 สำหรับการมีวินัยในตนเองและมีความรับผิดชอบ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

อภิปรายผล

ส่วนที่ 1 ตักยภาพการจัดการศึกษาและบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย

จากผลสรุปศักยภาพด้านการจัดการและการบริหารจัดการการศึกษาปฐมวัย ในด้านบริหารจัดการเรื่องการกำหนดปรัชญาและเป้าหมายการจัดการศึกษาปฐมวัย การมีบุคลากรที่มีลักษณะและแบบครุเหมาะสมกับการเป็นครูปฐมวัย การจัดการด้านอาคารสถานที่ โรงเรียนจะมีระดับศักยภาพอยู่ในระดับมาก สำหรับศักยภาพด้านการมีบุคลากรที่ผู้บริหารมีความรู้และแผนพัฒนาการจัดการศึกษาปฐมวัยรวมทั้งการบริหารจัดการเกี่ยวกับการศึกษา พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาปฐมวัยอยู่ในระดับปานกลาง และด้านการบริหารจัดการเรื่องงบประมาณที่สนับสนุนการจัดการศึกษาระดับนี้จากหน่วยงานของรัฐบาลและเอกชน มีศักยภาพอยู่ในระดับ

น้อย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิไล ธนวิวัฒน์. (2541) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาสภาพ และปัญหาการบริหารโรงเรียนระดับก่อนประถมศึกษา ในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัย พบว่า สภาพการบริหารโรงเรียน พบว่ามีการปฏิบัติได้ในระดับมาก และประสิทธิภาพของโรงเรียนมีการปฏิบัติมากเป็นอันดับแรก รองลงมาตามลำดับ คือ การบริหารงานอาคารสถานที่ การบริหารกิจการนักเรียน การเรียนการสอน การบริหารงานบุคลากร ปรัชญาและนโยบายของโรงเรียน และการบริหารความสัมพันธ์กับชุมชน และมีปัญหาการปฏิบัติในระดับปานกลาง คือ ด้านการบริหารธุรการ และการเงิน และข้อค้นพบของ ผ่องศรี รัตนสถิตย์. (2536) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการระดับก่อนประถมศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ ผลการวิจัย พบว่า การบริหารงานวิชาการระดับก่อนประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ ทั้ง 4 ด้าน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนระดับก่อนประถมศึกษาอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจาก รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 53 และมาตรา 80 ระบุไว้ว่า รัฐต้องคุ้มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชน... เสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวและชุมชน... และจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 - 2544) ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาหลักที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยด้านต่าง ๆ ดังนี้ สนับสนุนและส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยได้รับการบริการในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ศูนย์พัฒนาเด็ก สถานรับเลี้ยงเด็กในที่ทำงานและในสถานประกอบการโดยดำเนินการร่วมกันระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชน และครอบครัว และเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกคนได้รับการบริการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ครอบคลุมตั้งแต่การเตรียมความพร้อมก่อนที่จะมีครอบครัว เด็กแรกเกิดที่ควรได้รับการเลี้ยงดูอย่างถูกต้อง และได้ตั้งเป้าหมายให้เด็กปฐมวัยทุกคนได้รับการเตรียมความพร้อมอย่างน้อย 1 ปี ก่อนเข้าเรียนระดับประถมศึกษาก่อนปี พ.ศ. 2544 และขยายปริมาณการเข้าถึงบริการการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษาของเด็กปฐมวัย (3 - 5 ปี) จากร้อยละ 65 เป็นไม่ต่ำกว่าร้อยละ 90 ในปี พ.ศ. 2544 พร้อมทั้งได้วางแผนแนวทาง / มาตรการในการขยายบริการ การเตรียมความพร้อมแก่เด็กปฐมวัยไว้ดังนี้ ส่งเสริม สนับสนุนการเตรียมความพร้อมอย่างมีมาตรฐานแก่เด็กปฐมวัย ในรูปแบบที่หลากหลาย โดยดำเนินการเป็นกระบวนการร่วมกันระหว่างหน่วยงานรัฐ ชุมชน และครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กด้อยโอกาสให้ได้รับการบริการแบบให้เปล่า และคณะรัฐมนตรีซึ่งมีนายชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรีได้แถลงนโยบายต่อรัฐสภา ในวันพฤหัสบดีที่ 20 พฤศจิกายน พ.ศ. 2541 มีนโยบายด้านการศึกษา ข้อ 2.6.2 (4) ให้ความรู้แก่พ่อแม่ และครอบครัวในการวางรากฐานเบื้องต้นของชีวิต และเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กก่อนเข้าเรียนชั้นประถมศึกษา ตลอดจนการส่งเสริมการจัดการศึกษาปฐมวัยให้ทั่วถึง นโยบายดังกล่าวจะเห็นได้ว่าเป็นนโยบายของประเทศที่ส่งเสริมการศึกษาระดับปฐมวัย ดังนั้น โรงเรียนทุกสังกัดจึงมีนโยบายดำเนินการจัดการศึกษาปฐมวัยให้มี ศักยภาพด้านการบริหารจัดการของโรงเรียนในส่วนของจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยจึงมีศักยภาพอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้จากข้อมูลผลงานวิจัยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้บริหาร ผู้บริหารส่วนใหญ่ มีอายุตั้งแต่ 46 ปี

ถึงสูงกว่า 50 ปีขึ้นไป รวมถึงร้อยละ 48.10 และมีประสบการณ์ในการบริหารงานเกี่ยวกับโรงเรียนอนุบาล ส่วนใหญ่มากกว่า 10 ปีขึ้นไปถึงร้อยละ 51.90 จึงนับว่ามีประสบการณ์ในการบริหารงาน โดยผู้บริหารการศึกษาไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารระบบโรงเรียนหรือนอกระบบโรงเรียนหรือนอกระบบโรงเรียนย่อมต้องใช้หลักการคือ มีการกำหนดความมุ่งหมายที่แน่นอน แบ่งงานออกเป็นหมวดหมู่ ดำเนินงานอย่างเป็นระบบ มีการเตรียมการไว้เพื่อการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยี จัดทำโปรแกรมการศึกษา จัดการเรียนการสอน วางแผนการศึกษาหรือแผนการทำงาน และมีการนิเทศ เมื่อผู้บริหารมีประสบการณ์เป็นระยะเวลานานและมีหลักการในการบริหารที่ดี จึงทำให้มีศักยภาพในการบริหารอยู่ในระดับมาก ส่วนศักยภาพในด้านการจัดการอาคารสถานที่ มีศักยภาพอยู่ในระดับมากนั้นอาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนส่วนใหญ่ทั้งของรัฐบาลและเอกชน มีพื้นที่และบริเวณของโรงเรียนมาก เป็นไปตามเกณฑ์ของการจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกสำหรับเด็กปฐมวัย (สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2540) จึงทำให้การบริหารงานด้านอาคารสถานที่ที่มีศักยภาพอยู่ในระดับมาก

ส่วนในด้านการบริหารที่เกี่ยวกับบุคลากรผู้บริหารมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลางนั้น จากข้อมูลส่วนตัวของผู้บริหารพบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่มีประสบการณ์ผ่านการอบรมเรื่องความรู้เกี่ยวกับการศึกษาปฐมวัย 1 - 3 ครั้งต่อปี ถึงร้อยละ 66.20 และผู้บริหารส่วนใหญ่จำเป็นต้องและทั้งงานระดับประถมศึกษา และอนุบาลศึกษา ดังนั้นจึงต้องรับผิดชอบการจัดการศึกษาทั้งสองระดับทำให้มีเวลาที่จะทุ่มเทในระดับอนุบาลดน้อยลง จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถและศักยภาพในการบริหารเกี่ยวกับเรื่องการจัดการศึกษาปฐมวัยอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับการบริหารจัดการดำเนินงานประมาณมีศักยภาพอยู่ในระดับน้อย เนื่องจากโรงเรียนในทุกสังกัดจะเปิดการสอนตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงประถมศึกษาเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นงบประมาณที่ได้จากรัฐบาลจะจัดสรรไปให้กับระดับประถมศึกษาซึ่งเป็นช่วงชั้นที่มีนักเรียนมากกว่า จึงทำให้การจัดสรรงบประมาณในส่วนของปฐมวัยน้อยลง และอาจเนื่องมาจากโรงเรียนในชุมชนที่ผู้ปกครองมีฐานะเศรษฐกิจไม่ดี โรงเรียนไม่สามรถเรียกเก็บค่าบำรุงการศึกษาจากผู้เรียนได้ ดังนั้นงบประมาณของโรงเรียนจึงมีมากไม่เพียงพอที่จะจัดการเรียนการสอนมีคุณภาพตามจุดมุ่งหมายในการจัดชั้นอนุบาล (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2536) อย่างไรก็ตามปัจจัยในการบริหารงานที่จะทำให้งานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงที่สุดนั้นควรประกอบด้วย "4 M" ได้แก่ กำลังคน (Man Power) การทำงานจะสำเร็จลงได้ต้องมีคนดี มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะในการทำงาน มีความสนใจและตั้งใจทำงาน งานจึงจะประสบผลสำเร็จ เงิน (Money) เงินเป็นปัจจัยสำคัญ การทำงานใดหากขาดเงินงบประมาณในการทำงานแล้วย่อมไม่ประสบผลสำเร็จ วัสดุ (Materials) วัสดุอุปกรณ์ เครื่องอำนวยความสะดวกในการทำงานก็เป็นปัจจัยที่สำคัญที่จะทำให้งานต่าง ๆ เป็นไปด้วยความราบรื่น ระบบงาน (Management) ระบบงานได้แก่ โครงสร้างในการบริหารงาน การแบ่งส่วนงาน การประสานงาน เป็นระบบการจัดการหรือระบบการบริหารจะต้องมีระเบียบ มีการประสานงานกันอย่างดี ดังนั้นปัจจัยทางด้านงบประมาณจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้การจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพที่ดี

เมื่อเปรียบเทียบศักยภาพด้านการจัดการด้านการบริหารจัดการโดยภาพรวมเมื่อจำแนกตามตำแหน่งผู้บริหาร อายุ วุฒิการศึกษา การเปิดสอนตามระดับชั้นอนุบาล ประสิทธิภาพการบริหารโรงเรียนอนุบาลและการผ่านอบรมเรื่องปฐมวัย พบว่าส่วนใหญ่แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้น ด้านการเปิดสอนตามระดับชั้นอนุบาล และด้านการที่ผู้บริหารผ่านการอบรมความรู้เรื่องการศึกษาปฐมวัยมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก โรงเรียนทั้งในสังกัดรัฐบาลและเอกชนจะทำการเปิดระดับชั้นที่สอนแตกต่างกัน โรงเรียนเอกชนส่วนใหญ่จะเปิดสอนชั้นอนุบาล 1 - 3 และโรงเรียนในสังกัดของรัฐบาลจะทำการเปิดสอนชั้นเดียวคือ ชั้นเด็กเล็ก หรือ 2 ระดับชั้น ซึ่งการเปิดสอนระดับชั้นที่ต่างกันนี้ จะมีผลต่อการบริหารโรงเรียนให้มีศักยภาพ ส่วนการที่ผู้บริหารผ่านการอบรมความรู้เรื่องการศึกษาปฐมวัยก็มีผลต่อการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็ก ถ้าผู้บริหารผ่านการอบรมน้อยก็ทำให้การบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยมีประสิทธิภาพน้อยลง ถ้าผู้บริหารได้รับการอบรมมาครั้งจะทำให้ผู้บริหารมีความมั่นใจ สามารถดำเนินการบริหารให้ศักยภาพในระดับมาก

ส่วนที่ 2 ศักยภาพด้านการบริการที่จัดให้แก่นักเรียนในโรงเรียน ในประเทศ

ไทย

จากผลที่ค้นพบ ศักยภาพด้านคุณภาพการบริการที่จัดให้กับผู้เรียนในโรงเรียนในด้านความรู้ของครูผู้สอน มีศักยภาพอยู่ในระดับมากที่สุด สำหรับในด้านแนวการจัดประสบการณ์การเรียนการสอน การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และการบริการที่ให้กับนักเรียน โรงเรียนมีศักยภาพอยู่ในระดับมาก ส่วนในด้านการมีกิจกรรมนอกหลักสูตรพัฒนาผู้เรียนและด้านกานินเทศ โรงเรียนมีศักยภาพที่บริการจัดให้กับนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง ที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่า จากข้อมูลทั่วไปของครูผู้สอน ครูส่วนใหญ่ถึงร้อยละ 84.60 จบปริญญาตรี สาขาที่จบส่วนใหญ่จบสาขาการศึกษาปฐมวัยมากถึงร้อยละ 35.30 และคุณสมบัติของผู้ที่จะเป็นครูปฐมวัย โดยเฉพาะหน้าที่ของครูประจำชั้นนั้นต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช. 2536) ครูประจำชั้นเด็กปฐมวัยต้องได้รับการศึกษาผ่านการอบรมเพื่อที่จะเป็นครูเด็กเล็ก ต้องมีความรู้ด้านการปฐมวัยศึกษาและพัฒนาการเด็ก และมีคุณสมบัติตามที่หน่วยงานต้นสังกัดกำหนด กล่าวคือ ครูในสถานศึกษาปฐมวัยของรัฐบาลให้ยึดระเบียบของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ครูในสถานศึกษาปฐมวัยของเอกชนให้ยึดระเบียบของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน นอกจากนี้บุคลากรที่จะเป็นครูประจำเด็กปฐมวัยต้องเป็นผู้มีวุฒิภาวะ รับผิดชอบต่อผู้ศึกษา รวมทั้งสามารถกระทำ ความสัมพันธ์ที่ดีกับเด็ก บุคลากรและผู้ปกครองได้ หน้าที่และความรับผิดชอบ ครูประจำชั้นมีหน้าที่รับผิดชอบในด้านต่าง ๆ ดังนี้ วางแผนการสอน และดำเนินการสอนได้อย่างสอดคล้องกับนโยบาย และปรัชญาของสถานศึกษา จัดกิจกรรมประสบการณ์ให้สนองตอบความต้องการ และความสนใจของเด็ก ปฏิบัติต่อเด็กทุกคนโดยเท่าเทียมกัน ช่วยให้เด็กเรียนรู้บทบาทของตนเองในฐานะที่เป็นสมาชิกคนหนึ่งของกลุ่ม รับผิดชอบในการจัดสภาพแวดล้อมและ

บรรยากาศต่อการเรียนรู้ของเด็ก เข้าร่วมประชุมทุกครั้งเพื่อเสริมสร้างความรู้และทักษะที่จำเป็น ตามที่สถานศึกษากำหนด มอบหมายงานให้ครูพี่เลี้ยงหรือผู้ช่วยได้อย่างเหมาะสม ติดต่อนสื่อสาร กับผู้ปกครองได้อย่างมีประสิทธิภาพ วัดและประเมินเด็กอย่างต่อเนื่อง และเข้าร่วมกิจกรรมของ ชุมชนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ดังนั้นผู้ที่จะเป็นครูปฐมวัยต้องมีคุณสมบัติในการเข้ารับ คัดเลือกให้เป็นครูปฐมวัยตั้งแต่ระยะแรกของความเป็นครู ประกอบกับ ในยุคปฏิรูปการศึกษามี การปฏิรูปโครงสร้างการบริหารการศึกษา ต้องดำเนินการปรับโครงสร้างองค์กร เพื่อให้เป็นไป ตามสาระบัญญัติในหมวดที่ว่าด้วยการบริหารและการกระจายอำนาจการจัดการศึกษา พัฒนา วิชาชีพครู โดยจัดระบบครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ให้มีความรู้ความสามารถที่ จะจัดการเรียนการสอน มีแนวทางมุ่งคุณภาพของคนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียน อย่างเต็มศักยภาพ ให้เป็นคนเก่ง ดี และมีสุข มิติใหม่แห่งการปฏิรูปการศึกษาครั้งนี้ นับเป็น แนวทางที่ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนร่วมกับการจัดการศึกษาค้นหาแนวทางปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุกิจ จุดมุ่งหมายดังกล่าว ครูในทุกระดับจึงต้องมุ่งแสวงหาความรู้เพื่อให้งานต่อยุคปฏิรูปการศึกษา ดังนั้นผลการวิจัยเกี่ยวกับคุณภาพของครูจึงมีศักยภาพอยู่ในระดับมากที่สุด และในด้านการจัด ประสพการณ์ การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนการสอนให้เป็นแหล่งเรียน รู้ของเด็ก ตลอดจนการให้โอกาสผู้ปกครองมีโอกาสได้ปรึกษาหารือกับครูเป็นระยะ ๆ และให้ผู้ ปกครองมีโอกาสได้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การดูแลอาหารกลางวันเด็ก การเป็นวิทยากร ให้ความรู้กับเด็ก ครูจึงปรับบทบาทของตัวเองในด้านการจัดการเรียนการสอนให้มีศักยภาพอยู่ ในระดับมาก ซึ่งเป็นไปตามผลการวิจัย ส่วนในด้านกิจกรรมนอกหลักสูตรพัฒนาผู้เรียนและ ด้านการนิเทศ อยู่ในระดับปานกลางเนื่องจากว่า ภาระหน้าที่ของครูปฐมวัยมีหน้าที่ที่ต้องดูแลเด็ก ซึ่งการจัดการเรียนการสอนจะต่างกับในระดับอื่น ครูในระดับเดียวกันจึงไม่มีเวลาพอที่จะทำการ นิเทศกัน ประกอบกับในส่วนของงานนิเทศทั้งที่เป็นจากภายนอกและภายใน พบว่ามีการปฏิบัติ กันน้อย เนื่องจากบุคลากรภายในโรงเรียนยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการนิเทศ การศึกษา การดำเนินงานยังไม่เป็นระบบและกระบวนการดำเนินงานไม่ต่อเนื่อง ทั้งนี้เพราะผู้ บริหารไม่เข้าใจหลักการนิเทศการศึกษา และไม่ได้นำปฏิบัติงานนิเทศภายในโรงเรียนอย่างเต็มที่ นอกจากนี้ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาระหว่างผู้นิเทศกับกานนิเทศภายในโรงเรียนมีการ ปฏิบัติอยู่ในระดับต่ำ (สัจดี อุทรานันท์. 2533, เอกชัย กิสุพันธ์. 2527, สำนักงานการประถม ศึกษา จังหวัดนนทบุรี. 2533) จึงทำให้โครงสร้างงานกานนิเทศอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนใน ด้านกิจกรรมนอกหลักสูตรพัฒนาผู้เรียน ซึ่งเป็นกิจกรรมพิเศษ ที่ทางโรงเรียนจัดให้กับนักเรียน นอกเหนือจากกิจกรรมปกติ เช่น กิจกรรมเสริมสร้างวินัยในโรงเรียน กิจกรรมส่งเสริมจริยธรรม กิจกรรมกีฬา กิจกรรมทัศนศึกษา กิจกรรมอยู่ค่ายพักแรม กิจกรรมชุมนุมกลุ่มสนใจ กิจกรรม วันสำคัญ กิจกรรมหน้าเสาธง กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ต่อโรงเรียนและชุมชน กิจกรรม นิทรรศการผลงานนักเรียน และกิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น (สำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ. 2536) กิจกรรมเหล่านี้เป็นกิจกรรมที่นอกเหนือจากตารางเวลา เรียนปกติของเด็ก ดังนั้นโรงเรียนโดยเฉพาะในระดับชั้นปฐมวัยจะจัดกิจกรรมเหล่านี้เสริมให้กับ

เด็กน้อย เพราะเด็กในวัยนี้เป็นเด็กที่อยู่ในช่วง 3 - 6 ปี คุรุส่วนใหญ่จะจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมุ่งเน้นพัฒนาการโดยส่วนรวมทุกด้าน คือ ร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา กิจกรรมที่จัดคุรุมุ่งสนองตอบต่อพัฒนาการของเด็กทุกด้าน และกิจกรรมส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมเตรียมความพร้อมเด็กเพื่อให้เกิดทักษะการประสานสัมพันธ์ระหว่างกล้ามเนื้อและประสาทสัมผัสให้เด็กได้มีโอกาสแสดงอย่างอิสระด้วยการขีด เขียน วาด ปั้น ฉีก พับ ร้องเพลง และกิจกรรมอื่น ๆ เป็นการฝึกให้เด็กดูแลเครื่องใช้และปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน กิจกรรมการส่งเสริมปฏิบัติงานในการดูแลรักษาความสะอาด การรับประทานอาหารเช้า และมารยาทในการรับประทานอาหาร (สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์, 2537) ซึ่งทำให้คุรุมุ่งปฏิบัติจัดการเรียนการสอนตามกิจวัตรประจำวันให้ครบถ้วน จึงมีเวลาจัดกิจกรรมนอกตารางปกติให้กับเด็กน้อยลง

ส่วนที่ 3 ศักยภาพด้านคุณภาพของเด็กปฐมวัย

จากผลสรุปโดยภาพรวมแล้วศักยภาพด้านคุณภาพของเด็กปฐมวัยมีคุณภาพอยู่ในระดับมาก โดยมีคุณลักษณะดังนี้ เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมร่าเริง ยิ้มแย้ม มีความสุขแสดงอารมณ์เหมาะสมกับสถานการณ์ มีน้ำหนักร่างกาย ส่วนสูง เหมาะสมเป็นไปตามเกณฑ์ ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับสภาพและวัย การใช้กล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็กได้คล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน ทำงานอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ใช้ภาษาได้ตอบ สนทนา ได้เหมาะสมกับวัย และมีวินัยในตนเองและมีความรับผิดชอบ ส่วนศักยภาพของเด็กปฐมวัยที่มีคุณภาพในระดับปานกลาง คือ การมีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ รักธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และสามารถคิดแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย ผลการวิจัยครั้งนี้เป็นไปตามพื้นฐานความคิดของนักปรัชญา นักจิตวิทยา และนักการจัดการศึกษาที่ให้ความสำคัญกับเด็กปฐมวัยว่า เด็กปฐมวัยนั้นควรจะมีบุคลิกลักษณะเป็นไปตามพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน คือ ร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตใจ และสติปัญญา และเป็นไปตามเกณฑ์คุณภาพที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน พ.ศ. 2544 ที่ได้จัดทำแนววิเคราะห้ตัวบ่งชี้คุณภาพของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย จากข้อค้นพบครั้งนี้แสดงให้เห็นภาพรวมว่าเด็กปฐมวัยไทยมีคุณภาพทางด้านพัฒนาการทั้ง 4 ด้านอยู่ในเกณฑ์ที่ดี

เมื่อเปรียบเทียบศักยภาพด้านคุณภาพของเด็กปฐมวัย จำแนกตามภูมิภาค สังกัดของโรงเรียน เพศ และระดับชั้นของเด็กปฐมวัย พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชิตชนก เชิงเชาว์ และคณะ (2541) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการวิเคราะห์โครงสร้างขององค์ประกอบที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า คุณลักษณะของนักเรียน ส่งผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียน ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องจาก เด็กที่อยู่ในโรงเรียน ซึ่งแต่ละโรงเรียนมีศักยภาพในการจัดการด้านการบริหาร และด้านการจัดการศึกษาที่บริการให้กับนักเรียน จะมีความศักยภาพในการจัดการในแต่ละด้านนั้นแตกต่างกัน ปัจจัยและองค์ประกอบที่เหมือนกัน เมื่อจำแนกตามภูมิภาคสำคัญ ย่อมมีแนวทางการดำเนินงานและการจัดการที่แตกต่างกัน จึงส่งผลให้ศักยภาพของ

นักเรียนนอกจากนี้ ถ้าผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาปฐมวัยที่ถูกทิศทาง เข้าใจถึงพัฒนาการเด็กและจัดทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อสนองตอบต่อเด็ก ก็จะทำให้เด็กที่อยู่ในโรงเรียนนั้น ๆ มีคุณลักษณะเป็นไปตามเกณฑ์ที่พึงประสงค์ นอกจากนี้ถ้าเด็กได้รับการทุกด้านจากโรงเรียนที่ดี ไม่ว่าจะเป็นด้านคุณภาพครูผู้สอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดจน การจัดสิ่งแวดล้อม และบริการสุขภาพที่ดี เด็กก็จะได้รับการพัฒนา ส่งเสริม และได้รับดูแลเป็นอย่างดี ย่อมส่งผลทำให้เด็กมีพัฒนาการและการเจริญเติบโตที่ดีทั้ง 4 ด้าน คือด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตใจและสติปัญญา แตกต่างกันไป เปรียบประดุจได้เด็กนักเรียนเป็นต้นกล้า ถ้าได้รับการดูแลรดน้ำ พรวนดิน ได้แสงแดด และปุ๋ย ย่อมทำให้ต้นกล้านั้นเจริญเติบโตเป็นต้นไม้ที่แข็งแรง ในที่สุด แต่ถ้าวัยกล้านั้นไม่ได้รับการเอาใจใส่ก็จะเป็นต้นไม้ที่แคระแกรน หรือตายในที่สุด การให้การศึกษาแก่เด็กปฐมวัยไทยเช่นเดียวกัน ถ้าได้รับความสนใจ เอาใจใส่ เลี้ยงดู กินนอน เล่น และดูแล ส่งเสริมพัฒนาการ ย่อมมีคุณภาพดีที่สุดในที่สุด ดังนั้นเมื่อจำแนกตามตัวแปรที่เป็นข้อมูลพื้นฐาน จำแนกตามภูมิภาค สังเกต เพศ และอายุ จึงส่งผลให้คุณภาพของเด็กปฐมวัยในแต่ละลักษณะมีความแตกต่างกัน

บทสรุปส่งท้าย

ทิศทางใหม่ การพัฒนาสังคมไทยโดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างมุ่งไปที่อัตราการเติบโตแต่เพียงอย่างเดียว บนฐานโครงสร้างของสังคมที่อ่อนแอ ไม่เป็นธรรม และต้องพึ่งพาต่างประเทศเป็นหลัก ได้แสดงผลให้ประจักษ์ชัดเจนแล้วว่าเป็นทิศทางที่ผิดพลาด จำเป็นต้องมีการกำหนดวิสัยทัศน์ การพัฒนา ยุทธศาสตร์ และนโยบายภายในใหม่ภายใต้กรอบทิศทาง ที่ให้ความสำคัญอย่างทัดเทียมกัน ทั้งทุนทางเศรษฐกิจ ทุนสังคม ทุนมนุษย์ และทุนธรรมชาติ โดยยึดมั่นในวัฒนธรรม วิถีชีวิตแบบไทยที่มีศาสนาธรรมเป็นหลักประจำใจให้คงเอกลักษณ์มั่นคงไว้ ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงในระบบเศรษฐกิจยุคใหม่ของสังคมโลก ในการที่จะทำให้วิสัยทัศน์ดังกล่าว มาพลิกฟื้นสังคมไทยได้นั้น การศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญที่เข้ามามีบทบาทในการที่จะพัฒนาคนเพื่อสร้างเด็กไทยให้มีคุณภาพเป็นประชากรที่แข็งแรง สิ่งที่ได้ชัดในขณะนี้คือ กระแสของการเปลี่ยนแปลงด้านการปฏิรูปการศึกษาของประเทศไทยได้สร้างกระบวนการทัศน์ใหม่ ที่หันมาเน้นการพัฒนาทรัพยากรเป็นแนวกระแสหลัก สร้างคุณภาพและสมรรถนะให้เข้มแข็งขึ้น มีการเน้นบริบทสำคัญของการศึกษาและการเรียนรู้ โดยมุ่งให้ "คน" เป็นศูนย์กลาง สอดประสานกับสภาพแวดล้อมอย่างกลมกลืน หล่อหลอมอยู่ร่วมกับภูมิปัญญาไทยและก้าวไกลตามทันกับภูมิปัญญาสากล ในขณะที่มุ่งสร้างพลวัตให้สังคมไทยเข้มแข็งขึ้นสู่การเป็นสังคมแห่งคุณภาพ สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ และสังคมแห่งความสมานฉันท์ที่เอื้ออาทรต่อกันต่อไป และการจัดการศึกษาที่สำคัญเพื่อที่จะพัฒนาศักยภาพของคนในประเทศให้เท่าเทียมนานาชาติได้นั้น ควรเริ่มต้นจัดการศึกษาให้มีศักยภาพตั้งแต่ในระดับปฐมวัย

ทิศทางการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นเด็กเป็นสำคัญ โดยให้เด็กแต่ละคนได้รับการส่งเสริม เกิดการพัฒนา และเรียนรู้ ก้าวหน้าอย่างสูงสุดเท่าที่เด็กทำได้ ครูผู้สอน ผู้บริหาร ผู้ปกครอง ตลอดจนผู้เกี่ยวข้อง ต้องสร้างแนวคิดพื้นฐานการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย โดยรู้ทันความเคลื่อนไหวในมิติใหม่แห่งการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่มุ่งเน้นรูปแบบการเรียนรู้ของเด็กเป็นสำคัญ การจัดการศึกษาและสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยจึงไม่ควรเป็นรูปแบบมาตรฐานเดียวกันทุกคน ควรเป็นไปตามหลักการจัดเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นพัฒนาการและธรรมชาติของเด็ก สนับสนุนศักยภาพ และพัฒนาการของผู้เรียนทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตใจ และสติปัญญา เน้นสอดคล้องตามแนวการจัดการศึกษาปฐมวัย โดยเด็กมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ลงมือปฏิบัติกิจกรรมอย่างสนุกสนาน กลมกลืนไปกับการเรียนรู้ การสอน เกิดการเรียนรู้ และความก้าวหน้าอย่างสูงสุดในแต่ละคน ภายใต้ทิศทาง อันได้แก่ การจัดการศึกษาเด็กปฐมวัย การเรียนรู้ ความรู้ การเรียน การสอน และการประเมินการเรียนรู้เพื่อทำความเข้าใจในทิศทางที่ตรงกัน สำหรับงานวิจัยเรื่อง ศักยภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในประเทศไทย ซึ่งมุ่งเน้นหาคำตอบใน 1) ด้านศักยภาพของการจัดการและการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย ได้แก่ ปรัชญาและเป้าหมายของการจัดการศึกษาปฐมวัย คุณภาพบุคลากรผู้บริหารและครู การจัดอาคารสถานที่ งบประมาณ การบริหารจัดการ 2) ด้านศักยภาพการบริหารที่จัดให้แก่ผู้เรียนในโรงเรียน ได้แก่ แนวการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ การสอน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก การนิเทศ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริการให้กับนักเรียน ความรู้สำหรับครูผู้สอน 3) ศักยภาพของเด็กปฐมวัย ได้แก่ การมีพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน คือด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตใจและสติปัญญา

ได้ข้อค้นพบและเสนอแนะดังนี้

1. โดยภาพรวม โรงเรียนมีศักยภาพมาก ในการจัดการและการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย ได้แก่ ปรัชญาและเป้าหมายของการจัดการศึกษาปฐมวัย คุณภาพบุคลากรผู้บริหารและครู การจัดอาคารสถานที่ ส่วนการบริหารจัดการ มีศักยภาพการบริหารปานกลาง และด้านงบประมาณมีศักยภาพน้อย ดังนั้น โรงเรียนที่เปิดสอนชั้นอนุบาลควรบริหารจัดการให้มีศักยภาพอยู่ในระดับที่มากอยู่เสมอและควรเร่งดำเนินการเพิ่มศักยภาพในด้านการจัดงบประมาณและการบริหารจัดการให้ดีขึ้น

2. โดยภาพรวม โรงเรียนมีศักยภาพมาก ในการบริการที่จัดให้แก่ผู้เรียนในโรงเรียน ได้แก่ แนวการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ การสอน การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริการให้กับนักเรียน ความรู้สำหรับครูผู้สอน การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก และด้านการนิเทศ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีศักยภาพปานกลาง ดังนั้น โรงเรียนที่เปิดสอนชั้นอนุบาลควรบริหารจัดการให้มีศักยภาพอยู่ในระดับที่มากอยู่เสมอและควรเร่งดำเนินการเพิ่มศักยภาพในด้านการนิเทศและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้ดีขึ้น

3. โดยภาพรวม เด็กปฐมวัยในโรงเรียนมีคุณลักษณะที่มีศักยภาพมาก ได้แก่ เด็กปฐมวัยร่าเริง ยิ้มแย้ม มีความสุขแสดงอารมณ์เหมาะสมกับสถานการณ์ มีน้ำหนัก ส่วนสูงเหมาะสมเป็นไปตามเกณฑ์ ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับสภาพและวัย การใช้กล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็กได้คล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน ทำงานอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ใช้ภาษาได้ตอบ สนทนา ได้เหมาะสมกับวัย และมีวินัยในตนเองและมีความรับผิดชอบ และด้านการมีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ รักธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และสามารถคิดแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัยมีศักยภาพปานกลาง ดังนั้นผู้บริหารและครูควรพัฒนาและส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยไทยมีคุณลักษณะด้านการมีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ รักธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และสามารถคิดแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัยให้มากขึ้น ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้ นำเป็นคำถามที่ว่า หลังจากปีพุทธศักราช 2542 ที่ประเทศไทยมีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ขึ้นแล้ว รูปแบบการเรียนการสอนได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม โดยเน้นเด็กเป็นศูนย์กลางขึ้น ผลพวงจากการปฏิรูปนี้ จะทำให้เด็กไทยมีคุณลักษณะดังกล่าวเพิ่มขึ้นหรือไม่ นับเป็นคำถามที่ควรหาคำตอบต่อไป และข้อน่าสังเกตของการวิจัยครั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างเป็นภาพรวมของเด็กปฐมวัยที่อยู่ในระบบโรงเรียน ยังมีเด็กปฐมวัยอีกจำนวนมากที่อยู่นอกระบบโรงเรียน คุณลักษณะของเด็กเหล่านั้น จะมีคุณภาพดังผลงานวิจัยครั้งนี้หรือไม่ อย่างไร

4. โดยภาพรวมประเทศไทยมีศักยภาพในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยอยู่ในระดับมาก ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง รวมทั้งบุคลากรที่เกี่ยวข้องทางการศึกษาและหน่วยงานของทั้งภาครัฐและเอกชนควรได้ร่วมมือรักษามาตรฐาน ในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยในประเทศไทยให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2540). คู่มือหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 (อายุ 3 – 6 ปี). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- การประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี, สำนักงาน. (2530). รายงานการนิเทศและติดตามผลโครงการส่งเสริมการนิเทศภายในโรงเรียน. เอกสาร สปอ. นนทบุรี 35 / 2530 นนทบุรี : สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2536). เอกสารผลงานวิจัยการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2536). คู่มือการปฏิบัติงานสำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- (2540). คู่มือประเมินพัฒนาการเด็กระดับก่อนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์บริษัทพรักหวานกราฟฟิค จำกัด.
- ชิตชนก เชิงเขาว์ และคณะ. (2541). การวิเคราะห์โครงสร้างขององค์ประกอบที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้. กรุงเทพฯ.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2545). รายงานผลการดำเนินงานโครงการนำร่องระดับชาติ เรื่อง กระบวนการปฏิรูปเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ : กรุงเทพฯ.
- นัยนา ขอนนอก. (2540). คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูอนุบาลในทัศนะของผู้บริหารโรงเรียน ครูอนุบาล และผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนอนุบาลสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ในเขตการศึกษา 1. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- บุญมี เณรยอด. (2545) การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน : วิธีและวิธีไทยในโครงการโรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ : กรุงเทพฯ.
- ผ่องศรี รัตนสถิตย์. (2536). การบริหารงานวิชาการระดับก่อนประถมศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

- เลขา ปิยะอริยะ. (2545) สถานภาพการปฏิรูปการเรียนรู้ในโรงเรียนนำร่อง : บทเรียนและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ในโครงการปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ : กรุงเทพฯ.
- วิศิษฐ์ ขวัญเมือง. (2536). การศึกษาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาตามทัศนะของครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดนราธิวาส. ปรินญาณินท์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- วิไล ธนวิวัฒน์. (2541). การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารโรงเรียนระดับก่อนประถมศึกษา ในกรุงเทพมหานคร. ปรินญาณินท์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- สังัด อุทรานันท์. (2533). รายงานการวิจัยการสังเคราะห์งานวิจัยทางการนิเทศการศึกษาในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เจริญผล.
- สิริมา ภิญโญนนัดพงษ์. (2545). ปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางบ้านและโรงเรียนตามวิถีไทยที่ส่งผลต่อความพร้อมทางด้านการเรียนของเด็กปฐมวัยในชนบท. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- สุนน อมรวิวัฒน์. (2545). การปฏิรูปการเรียนรู้ในโรงเรียนนำร่อง : รูปแบบที่คัดสรรในโครงการโรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ : กรุงเทพฯ.
- สุดิรา เกิดวุฒิพร. (2541). ความคิดเห็นของครูปฐมวัยที่มีต่อพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารการศึกษาปฐมวัย. ปรินญาณินท์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- สุโขทัยธรรมาราช, มหาวิทยาลัย. (2537). การบริหารสถานศึกษาปฐมวัย หน่วยที่ 1 – 15. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2534). การประเมินผลแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530 - 2534) ระยะครึ่งแผน : ระดับก่อนประถมศึกษา สำนักงานทดสอบทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2533). ผลการประเมินการใช้หลักสูตร ปีการศึกษา 2533 ระดับประถมศึกษา
- เอกชัย กี่สุขพันธ์. (2527). หลักการบริหารทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ : อนงคิลปการพิมพ์.

แบบสอบถาม

เรื่อง

ศักยภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในประเทศไทย

: ศักยภาพของการจัดการและการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย

แบบสอบถามนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ ศักยภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในประเทศไทย เกี่ยวกับเรื่องศักยภาพของการจัดการและการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย ทั้งนี้เพื่อใช้ข้อมูลเป็นแนวทางสำหรับการวางแผนจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย ในยุคที่มีการปฏิรูปการศึกษาได้อย่างเหมาะสม เป็นไปตามความต้องการ และทันสมัยต่อการเปลี่ยนแปลง การตอบแบบสอบถามฉบับนี้ไม่มีผลกระทบใด ๆ ทั้งสิ้นต่อตัวนักเรียน ตัวท่าน และโรงเรียน ดังนั้นจึงใคร่ขอความกรุณาจากท่านได้โปรดตอบข้อคำถามทุกข้อตามความเป็นจริง โดยไม่เว้นข้อหนึ่งข้อใดไว้ และกรุณาส่งกลับคืนเพื่อประโยชน์ต่อการวิจัยต่อไป

แบบสอบถามชุดนี้ แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้คือ

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการและการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย

จำนวน 26 ข้อ ในเรื่อง

- ปรัชญาและเป้าหมายของการจัดการศึกษาปฐมวัย
- บุคลากร
- การจัดอาคารสถานที่
- งบประมาณ
- การบริหารจัดการ

ขอให้ท่านแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพการจัดการและการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยมีศักยภาพมากน้อยเพียงใด โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริง ดังนี้

- 5 หมายถึง มีศักยภาพมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีศักยภาพมาก
- 3 หมายถึง มีศักยภาพปานกลาง
- 2 หมายถึง มีศักยภาพน้อย
- 1 หมายถึง มีศักยภาพน้อยที่สุด

ตอนที่ 1 : ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ หน้าข้อความตามความเป็นจริง

1. ตำแหน่ง

- ☐ ผู้อำนวยการ / ครูใหญ่
☐ รองผู้อำนวยการ / รองครูใหญ่
☐ หัวหน้าหมวดวิชา / หัวหน้าระดับชั้น
☐ ตำแหน่งบริหารอื่น ๆ (โปรดระบุ).....

2. อายุ

- ☐ ต่ำกว่า 30 ปี ☐ 30 - 35 ปี
☐ 36 - 40 ปี ☐ 41 - 45 ปี
☐ 46 - 50 ปี ☐ สูงกว่า 50 ปี ขึ้นไป

3. วุฒิการศึกษา

- ☐ จบอนุปริญญา ☐ ปริญญาตรี
☐ ปริญญาโท ☐ ปริญญาเอก

4. โรงเรียนอยู่ในสังกัด

- ☐ ทบวงมหาวิทยาลัย ☐ สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ
☐ เทศบาล ☐ ก.ท.ม.
☐ ส.ป.ช. ☐ เอกชน
☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

5. เปิดสอนระดับอนุบาล

- ☐ อนุบาลปีที่ 1 - อนุบาลปีที่ 3
☐ อนุบาลปีที่ 1 - อนุบาลปีที่ 2
☐ ชั้นเด็กเล็ก

6. ประสบการณ์การบริหารเกี่ยวกับโรงเรียนอนุบาล

- ☐ 1 - 3 ปี ☐ 4 - 6 ปี ☐ 7 - 10 ปี ☐ มากกว่า 10 ปีขึ้นไป

7. เคยได้ผ่านการอบรมเรื่องความรู้เกี่ยวกับการศึกษาปฐมวัย กี่ครั้ง / ปี

- ☐ 1 - 3 ครั้ง / ปี ☐ 3 - 6 ครั้ง / ปี ☐ มากกว่า 6 ครั้ง / ปี

ตอนที่ 2 : ข้อมูลเกี่ยวกับศักยภาพการจัดการและการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย

คำชี้แจง ข้อความต่อไปนี้เป็นจัดการและการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย ขอให้ท่านแสดงความคิดเห็นว่า โรงเรียนท่านมีการจัดการและการบริหารเกี่ยวกับจัดการศึกษาปฐมวัยอย่างไร โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริง ดังนี้

- 5 หมายถึง มีการจัดการและการบริหารมากที่สุด
 4 หมายถึง มีการจัดการและการบริหารมาก
 3 หมายถึง มีการจัดการและการบริหารปานกลาง
 2 หมายถึง มีการจัดการและการบริหารน้อย
 1 หมายถึง มีการจัดการและการบริหารน้อยที่สุด

ศักยภาพเกี่ยวกับการจัดการและการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย

ข้อที่	ข้อความ	5	4	3	2	1
	ปรัชญา / เป้าหมายการจัดการศึกษาปฐมวัย					
1	โรงเรียนมีหลักการจัดการศึกษาปฐมวัยมุ่งเน้นการอบรมเลี้ยงดูและการให้การศึกษาพัฒนาเด็กทุกด้าน					
2	โรงเรียนมีหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย ยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง ใช้กิจกรรมบูรณาการผ่านการเล่น					
3	โรงเรียนมีแนวคิดดำเนินการและแผนการจัดการศึกษาปฐมวัยเป็นไปตามปรัชญาที่กำหนดไว้					
	บุคลากร : ผู้บริหารโรงเรียนปฐมวัย					
4	ท่านมีความรู้เกี่ยวกับการศึกษาปฐมวัย					
5	ท่านมีแผนพัฒนาการจัดการจัดการศึกษาปฐมวัยอยู่เสมอ					
	บุคลากร : ครูปฐมวัย					
6	ครูเข้าใจธรรมชาติรู้พัฒนาการความต้องการของเด็ก					
7	ครูมีอารมณ์ดี ใจเย็น รับฟังเรื่องราวต่าง ๆ ของเด็ก รักเด็ก					
8	ครูมีความเป็นระเบียบ สะอาด ประหยัด					
9	ครูมีหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใส ทักทายเด็ก/ผู้ปกครอง					

ศักยภาพเกี่ยวกับการจัดการและการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย (ต่อ)

ข้อที่	ข้อความ	5	4	3	2	1
	บุคลากร : ครูปฐมวัย					
10	ครูแสวงหาความรู้ เพิ่มประสบการณ์อยู่เสมอ					
11	ครูมีความสามารถพิเศษ เช่น ศิลปะ / ดนตรี / นาฏศิลป์					
12	ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีตามวัฒนธรรมไทยแก่เด็ก					
	การจัดอาคารสถานที่					
13	อาคารเรียนชั้นอนุบาลแยกจากชั้นเรียนอื่น ๆ					
14	อาคารเรียนมีสภาพที่มั่นคง/แข็งแรง/ปลอดภัย					
15	โรงเรียนมีบริเวณสนามเด็กเล่นที่สะอาด ร่มรื่น					
16	โรงเรียนมีห้องพยาบาล ศูนย์กิจกรรม ห้องสมุด ห้องส่งเสริมการเรียนรู้พัฒนาการ					
17	จำนวนห้องเรียนแต่ละห้องมีความเหมาะสมกับขนาดของนักเรียน					
18	โต๊ะ เก้าอี้ มีขนาด ลักษณะเหมาะสมกับเด็ก					
19	อุปกรณ์ เครื่องมือ/สถานที่ฝึกปฏิบัติ สนามเด็กเล่น เครื่องเล่น มีจำนวนปริมาณที่เพียงพอกับเด็ก					
	งบประมาณ					
20	จัดงบประมาณที่เหมาะสมกับการจัดการศึกษาระดับนี้					
21	ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานอื่นของรัฐบาล					
22	ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานของเอกชน					
	การบริหารจัดการ					
23	มีโครงสร้างการบริหารระดับปฐมวัยแยกจากระดับอื่น					
24	มีการพัฒนาประสิทธิภาพครูปฐมวัย					
25	จำนวนครูที่สอนระดับปฐมวัยมีวุฒิการศึกษาจบตรงตามสาขา					
26	ครูที่สอนระดับปฐมวัย ทุกคนมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการดำเนินการจัดการและการสอน					

แบบสอบถาม

เรื่อง

ศักยภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในประเทศไทย

: คุณภาพของบริการที่จัดให้แก่ผู้เรียนในโรงเรียน

แบบสอบถามนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ ศักยภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในประเทศไทย เกี่ยวกับเรื่องคุณคุณภาพของบริการที่จัดให้แก่ผู้เรียนในโรงเรียน ทั้งนี้ เพื่อใช้ข้อมูลเป็นแนวทางสำหรับการวางแผนจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย ในยุคที่มีการปฏิรูปการศึกษาได้อย่างเหมาะสม เป็นไปตามความต้องการ และทันสมัยต่อการเปลี่ยนแปลง การตอบแบบสอบถามฉบับนี้ไม่มีผลกระทบใด ๆ ทั้งสิ้นต่อตัวนักเรียน ตัวท่าน และโรงเรียน ดังนั้นจึงใคร่ขอความกรุณาจากท่านได้โปรดตอบข้อคำถามทุกข้อตามความเป็นจริง โดยไม่เว้นข้อหนึ่งข้อใดไว้ และกรุณาส่งกลับคืนเพื่อประโยชน์ต่อการวิจัยต่อไป

แบบสอบถามชุดนี้ แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้คือ

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพของบริการที่จัดให้แก่ผู้เรียนในโรงเรียน

จำนวน 43 ข้อ

ขอให้ท่านแสดงความคิดเห็นว่า การจัดการเรียนการสอนมีคุณภาพมากน้อยเพียงใด โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริง ดังนี้

- 5 หมายถึง มีคุณภาพมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีคุณภาพมาก
- 3 หมายถึง มีคุณภาพปานกลาง
- 2 หมายถึง มีคุณภาพน้อย
- 1 หมายถึง มีคุณภาพน้อยที่สุด

ตอนที่ 1 : ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่านมากที่สุด

1. เพศ

☐ ชาย
 ☐ หญิง
2. อายุ

☐ ต่ำกว่า 30 ปี

☐ 30 - 35 ปี

☐ 36 - 40 ปี

☐ 41 - 45 ปี

☐ 46 - 50 ปี

☐ สูงกว่า 50 ปี ขึ้นไป
3. วุฒิการศึกษา

☐ จบอนุปริญญา

☐ ปริญญาตรี

☐ ปริญญาโท

☐ ปริญญาเอก
4. สาขาที่จบ

☐ การศึกษาปฐมวัย

☐ การประถมศึกษา

☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....
5. สอนระดับอนุบาล

☐ อนุบาลปีที่ 1 (อายุ 3 - 4 ปี)

☐ อนุบาลปีที่ 2 (อายุ 4 - 5 ปี)

☐ อนุบาลปีที่ 3 (อายุ 5 - 6 ปี)
6. ประสบการณ์ทำงาน (การสอน)

☐ 1 - 3 ปี
 ☐ 4 - 6 ปี
 ☐ 7 - 10 ปี
 ☐ มากกว่า 10 ปีขึ้นไป
7. เคยได้ผ่านการอบรมเรื่องความรู้เกี่ยวกับการศึกษาปฐมวัย กี่ครั้ง/ปี

☐ 1 - 3 ครั้ง / ปี
 ☐ 3 - 6 ครั้ง / ปี
 ☐ มากกว่า 6 ครั้ง / ปี
8. เคยผ่านการศึกษาดูงานเกี่ยวกับเรื่องเด็กปฐมวัย กี่ครั้ง/ปี

☐ เคย จำนวน 01 - 2 ครั้ง / ปี
 ☐ 2 - 4 ครั้ง / ปี
 ☐ 5 ครั้ง ขึ้นไป

☐ ไม่เคย

ตอนที่ 2 : ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพของบริการที่จัดให้แก่ผู้เรียนในโรงเรียน

คำชี้แจง ข้อความต่อไปนี้เป็นคุณภาพของบริการที่จัดให้แก่ผู้เรียนในโรงเรียน ขอให้ท่านแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพมีมากน้อยเพียงใด โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริง

คุณภาพของบริการที่จัดให้แก่ผู้เรียนในโรงเรียน

ข้อที่	ข้อความ	5	4	3	2	1
	การจัดแนวประสบการณ์การเรียนรู้การสอน					
1	มีแผนการจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา					
2	มีการจัดทำแผนการเรียนรู้การสอนในแต่ละระดับชั้นเรียน					
3	มีการเขียนจุดมุ่งหมายของแผนการสอนถูกต้องและเหมาะสมกับพัฒนาการและหน่วยการเรียนรู้					
4	มีการดำเนินการจัดการเรียนการสอนแบบเตรียมความพร้อมตามขั้นนำ ขั้นดำเนินการ ขั้นสรุปอย่างเหมาะสม					
5	ทุกห้องเรียนจัดกิจกรรมประจำวัน อาทิ เล่นทาน ศิลปะ ออกกำลังกาย เล่นเสรี เกมการศึกษา ครบถ้วนตามหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย					
6	ครูใช้วิธีการสอนแบบหลากหลาย เน้นเด็กปฏิบัติจริง และหาคำตอบด้วยตนเอง					
7	มีการกำหนดสื่อได้เหมาะสมกับหน่วยการเรียนรู้และพัฒนาการเด็ก					
8	มีระบบการประเมินที่สอดคล้องกับพัฒนาการเด็ก					
9	มีการประเมินเป็นรายบุคคล					
10	มีระบบการประเมินโดยใช้การสังเกต การพูดคุย การสร้างความรู้จักกับนักเรียน และใช้พอดโฟลีโอ					
11	มีการนำผลการประเมินไปใช้ส่งเสริมผู้เรียน					
	กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน					
12	มีการจัดกิจกรรมทัศนศึกษาอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง					
13	มีการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน อาทิ กีฬา ดนตรี ศิลปะ					

คุณภาพของบริการที่จัดให้แก่ผู้เรียนในโรงเรียน (ต่อ)

ข้อที่	ข้อความ	5	4	3	2	1
14	มีการจัดกิจกรรมให้เด็กเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น					
15	มีการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมให้กับเด็ก					
16	มีกิจกรรมการแนะแนวส่งเสริมสุขภาพจิตของเด็ก					
	การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก					
17	จัดสภาพห้องเรียนตามหน่วยการเรียนรู้ที่มีความหมายกับเด็ก					
18	อุปกรณ์ประจำมรมมีความเหมาะสม สอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้					
19	มีการจัดมุมประสบการณ์มากกว่า 2 มุมขึ้นไป และมีจำนวนเพียงพอกับเด็ก					
20	มีการจัดมุมประสบการณ์ที่สะอาด ปลอดภัย เด็กหยิบได้สะดวก					
21	ใช้พื้นที่ปฏิบัติกิจกรรมของห้องเรียนได้คุ้มค่า อาทิ จัดกิจกรรมประจำวัน การรับประทานอาหาร และการนอน					
22	มีพื้นที่การจัดแสดงผลงานของเด็ก และมีการนำเสนอผลงานเด็ก					
23	บรรยากาศภายในห้องเรียนจัดด้วยสีสนที่เหมาะกับวัยของเด็ก และดึงดูดความสนใจให้เด็กอยากอยู่					
	การนิเทศ					
24	มีการนิเทศโดยบุคลากรภายนอกอย่างเป็นระบบ					
25	มีการนิเทศโดยบุคลากรภายในอย่างเป็นระบบ					
26	นำผลนิเทศมาปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน					
	การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง					
27	มีการจัดประชุมครู และผู้ปกครองอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง					
28	ผู้ปกครองได้มีโอกาสได้พูดคุยกับครูเกี่ยวกับเด็ก					
29	เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเป็นคณะกรรมการร่วมบริหารโรงเรียน ร่วมกับคณะครู					

คุณภาพของบริการที่จัดให้ให้แก่ผู้เรียนในโรงเรียน (ต่อ)

ข้อที่	ข้อความ	5	4	3	2	1
30	เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้เข้าร่วมกิจกรรมในโรงเรียน อาทิ วิทยากรพิเศษ ผู้ช่วยครู และร่วมในกิจกรรมวันสำคัญ					
31	เปิดโอกาสให้ชุมชนเป็นแหล่งการเรียนรู้ผสมผสานในการเรียนการสอน					
	การบริการให้กับนักเรียน					
32	มีน้ำดื่มและน้ำใช้ที่สะอาด					
33	มีบริการให้เด็กดื่มนมอย่างน้อยวันละ 1 ครั้ง					
34	มีการจัดอาหารว่างให้เด็กอย่างน้อยวันละ 2 ครั้ง					
35	โรงเรียนจัดทำอาหารตามหลักโภชนาการ					
36	มีเครื่องนอนที่ถูกสุขภาพอนามัยและสะอาด					
37	มีอ่างน้ำและห้องน้ำที่สะอาด ขนาดเหมาะสมและจำนวนเพียงพอสำหรับเด็ก					
38	มีการจัดการบริการการตรวจสุขภาพฟัน โดยแพทย์					
39	มีการบันทึกสุขภาพประจำวันนักเรียน เกี่ยวกับน้ำหนัก ส่วนสูง และติดตามประเมินผลพัฒนาการโดยกุมารแพทย์					
40	มีบริการฉีดวัคซีนให้กับเด็กตามกำหนดอายุของเด็ก					
41	มีการจัดยานพาหนะ ตลอดจนความปลอดภัยในการจัดรถบริการ รับ - ส่ง นักเรียน					
42	มีมาตรการช่วยเหลือและป้องกันอุบัติเหตุ					
43	มีครูเวรหน้าประตูตอนรับ - ส่ง เด็กอย่างเพียงพอ					

✿ ขอขอบคุณทุกท่านที่ตอบแบบสอบถาม ✿

คำชี้แจง โปรดเลือกคำตอบที่ถูกต้องเพียงข้อเดียว โดยให้ท่านใส่ใน ☐ ช่องทางซ้ายมือ

1. การจัดการศึกษาปฐมวัย คือ
 - ก. การให้การศึกษาแก่เด็กแรกเกิด-3 ปี
 - ข. การให้การศึกษาแก่เด็กแรกเกิด-6 ปี
 - ง. การให้การศึกษาแก่เด็ก 3 ขวบ-6 ปี
 - จ. การให้การศึกษาแก่เด็ก 3 ขวบ-12 ปี
2. การจัดการศึกษาปฐมวัยในประเทศไทยจัดมาตั้งแต่สมัย
 - ก. รัชกาลที่ 5
 - ข. รัชกาลที่ 6
 - ค. รัชกาลที่ 7
 - ง. รัชกาลที่ 8
3. คำว่า "แนวการจัดการประสบการณ์" ในระดับปฐมวัย หมายถึง
 - ก. หลักสูตร
 - ข. จุดมุ่งหมาย
 - ค. แผนการสอน
 - ง. กิจกรรม
4. นักปรัชญาและนักจิตวิทยาที่มีอิทธิพลต่อการวางรากฐานการจัดการศึกษาปฐมวัย คือ
 - ก. อริสโตเติล
 - ข. ฟลอยด์
 - ค. เพียเจต์
 - ง. ถูกทุกข้อ
5. ปรัชญา / จุดมุ่งหมาย / ของการจัดการศึกษาปฐมวัย คือ
 - ก. อบรมเลี้ยงดูส่งเสริมพัฒนาการ ด้านสติปัญญา
 - ข. อบรมเลี้ยงดูส่งเสริมพัฒนาการ ด้านอารมณ์ จิตใจ
 - ค. อบรมเลี้ยงดูส่งเสริมพัฒนาการ ด้านร่างกาย / สังคม
 - ง. อบรมเลี้ยงดูส่งเสริมพัฒนาการทุกด้าน
6. มุมประสบการณ์ หมายถึง
 - ก. มุมวิทยาศาสตร์ / คณิตศาสตร์
 - ข. มุมภาษาไทย / มุมศิลปะ
 - ค. มุมธรรมชาติ / มุมเสรี
 - ง. ทุกข้อรวมกัน
7. กิจกรรมที่จัดให้กับเด็กปฐมวัย ควรจัดแบบ
 - ก. การวาด / การเขียน
 - ข. การอ่าน-เขียน
 - ค. การเล่น
 - ง. การเล่น / วาด / อ่าน / เขียน
8. การประเมินผลเด็กปฐมวัย ควรประเมินพัฒนาการในด้าน
 - ก. ช่วยตนเอง / เข้ากับเพื่อน
 - ข. น้ำหนักส่วนสูง
 - ค. คณิตเลข / พูดย ฟัง อ่าน เขียน
 - ง. ทุกด้าน
9. วิธีการใช้ในการประเมินผลเด็กปฐมวัยที่เหมาะสมควรใช้วิธี
 - ก. แบบทดสอบเตรียมความพร้อม
 - ข. การสังเกต
 - ค. พอดโฟลีโอ
 - ง. ถูกทุกข้อ
10. การสอนเด็กปฐมวัยควรควรศึกษา
 - ก. พ.ร.บ. การศึกษา 2542
 - ข. พัฒนาการเด็ก / หลักสูตร
 - ค. ปรัชญาประถมศึกษา
 - ง. ถูกทุกข้อ

แบบสอบถาม

เรื่อง

ศักยภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในประเทศไทย

: คุณภาพของเด็กปฐมวัย

แบบสอบถามนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ ศักยภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในประเทศไทย เกี่ยวกับเรื่องคุณภาพของเด็กปฐมวัย ในด้าน พัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา ของเด็กปรากฏเด่นชัดตามคุณลักษณะที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ทั้งนี้ เพื่อใช้ข้อมูลเป็นแนวทางสำหรับการวางแผนจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย ในยุคที่มีการปฏิรูป การศึกษาได้อย่างเหมาะสม เป็นไปตามความต้องการ และทันสมัยต่อการเปลี่ยนแปลง การตอบแบบสอบถามฉบับนี้ไม่มีผลกระทบใด ๆ ทั้งสิ้นต่อด้านนักเรียน ตัวท่าน และโรงเรียน ดังนั้นจึงใคร่ขอความกรุณาจากท่านได้โปรดตอบข้อคำถามทุกข้อตามความเป็นจริง โดยไม่เว้นข้อหนึ่งข้อใดไว้ และกรุณาส่งกลับคืนเพื่อประโยชน์ต่อการวิจัยต่อไป

แบบสอบถามชุดนี้ แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้คือ

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของนักเรียน เกี่ยวกับชื่อนักเรียน ชื่อโรงเรียน และชั้นเรียน

ตอนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพของเด็กปฐมวัย ในประเทศไทย จำนวน 10 ข้อ

ขอให้ท่านแสดงความคิดเห็นว่า คุณภาพของเด็กปฐมวัยในประเทศไทย เป็นไปตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์มากน้อยเพียงใด โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริง ดังนี้

- 5 หมายถึง มีคุณภาพมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีคุณภาพมาก
- 3 หมายถึง มีคุณภาพปานกลาง
- 2 หมายถึง มีคุณภาพน้อย
- 1 หมายถึง มีคุณภาพน้อยที่สุด

ตอนที่ 1 : ข้อมูลทั่วไปของนักเรียน

คำชี้แจง โปรดเขียนชื่อ โรงเรียน และสังกัดที่เด็กกำลังศึกษาอยู่ และทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ หน้าข้อความตามความเป็นจริง

- ชื่อ ด.ช./ด.ญ.....ชื่อโรงเรียน.....
สังกัด.....
- ชั้น ☐ อนุบาลปีที่ 1 (อายุ 3-4 ขวบ)
☐ อนุบาลปีที่ 2 (อายุ 4-5 ขวบ)
☐ อนุบาลปีที่ 3 (อายุ 5-6 ขวบ)

ตอนที่ 2 : ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย

คำชี้แจง ข้อความต่อไปนี้เป็นคุณภาพของเด็กปฐมวัย ขอให้ท่านแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับนักเรียนของท่านว่ามีคุณภาพมากน้อยเพียงใด โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริง

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย

ข้อที่	ข้อความ	5	4	3	2	1
1	น้ำหนัก ส่วนสูง เหมาะสมเป็นไปตามเกณฑ์					
2	การชักกล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็กได้คล่องแคล่ว และประสานสัมพันธ์กัน					
3	ร่าเริง ยิ้มแย้ม มีความสุขแสดงอารมณ์เหมาะสมกับสถานการณ์					
4	ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับสภาพและวัย					
5	ทำงานอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข					
6	มีวินัยในตนเองและมีความรับผิดชอบ					
7	รักธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม					
8	ใช้ภาษาโต้ตอบ สนทนา ได้เหมาะสมกับวัย					
9	สามารถคิด แก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย					
10	มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์					

รายชื่อโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง

ภาคเหนือ : จังหวัดเชียงใหม่

⇒ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ

1. โรงเรียนบ้านลวงเหนือ
2. โรงเรียนชลประทานผาแตก
3. โรงเรียนบ้านบวกเปา
4. โรงเรียนบ้านดงเจริญชัย

⇒ สังกัดเทศบาล

1. โรงเรียนเทศบาลวัดป่าแฝก
2. โรงเรียนเทศบาลวัดเกตุการาม
3. โรงเรียนเทศบาลวัดศรีดอนไชย
4. โรงเรียนเทศบาลวัดหมื่นหมื่นเงินกอง
5. โรงเรียนเทศบาลวัดพวงช้าง

⇒ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน

1. โรงเรียนอนุบาลวิสุทธิวงศ์
2. โรงเรียนอนุบาลวิไลวัฒน์

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : จังหวัดนครราชสีมา

⇒ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ

1. โรงเรียนบ้านหนองมะคำ
2. โรงเรียนเต็มแสงไขปากช่องวิทยา
3. โรงเรียนบ้านลำทองหลาง

⇒ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน

1. โรงเรียนมารีย์วิทยา

ภาคกลาง : จังหวัดกรุงเทพมหานคร

⇒ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย

1. โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. โรงเรียนสาธิตพิบูลบำเพ็ญ มหาวิทยาลัยบูรพา
3. โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง

- ⇒ สังกัดกรุงเทพมหานคร
 1. โรงเรียนวัดบางเดย
 2. โรงเรียนวัดเทพศิลา
 3. โรงเรียนไขศรีปราโมทย์
- ⇒ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน
 1. โรงเรียนอนุบาลศรีนวล
 2. โรงเรียนตรีวิทยา
 3. โรงเรียนอดมศึกษา
- ⇒ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร
 1. โรงเรียนอนุบาลพิบูลเวศน์

ภาคตะวันออก : จังหวัดฉะเชิงเทรา

- ⇒ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ
 1. โรงเรียนวัดหนองแวน (วัดนศิริราษฎร์)
 2. โรงเรียนวัดดอนทองประชารัฐบำรุง
 3. โรงเรียนวัดหนองปาดทอง
 4. โรงเรียนบ้านเขาหินซ้อน
 5. โรงเรียนชุมชนวัดนาเหล้าบก
 6. โรงเรียนวัดสระสองดอน
 7. โรงเรียนวัดท่าลาดเหนือ
 8. โรงเรียนบ้านไร่ดอน
- ⇒ สังกัดเทศบาล
 1. โรงเรียนเทศบาล ๒ วัดโพธิ์
 2. โรงเรียนเทศบาล ๑ วัดแจ้ง
- ⇒ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน
 1. โรงเรียนมารดานุยมล
 2. โรงเรียนอนันต์วิทยา
 3. โรงเรียนพนมอิทธิศึกษา
 4. โรงเรียนศรีวิทยา
 5. โรงเรียนพวงครามวิทยา

ภาคตะวันตก : จังหวัดราชบุรี

⇒ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ

1. โรงเรียนบ้านเขากลิ้ง
2. โรงเรียนวัดบ้านโพธิ์
3. โรงเรียนวัดท่าโบลง
4. โรงเรียนวัดประเสริฐราษฎร์รังสรรค์
5. โรงเรียนวัดเขาวง
6. โรงเรียนอนุบาลดำเนินสะดวก

⇒ สังกัดเทศบาล

1. โรงเรียนเทศบาล 2
2. โรงเรียนเทศบาล 3
3. โรงเรียนเทศบาล 5

⇒ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน

1. โรงเรียนนารีวิทยา
2. โรงเรียนอู่ตะมวิทยา

ภาคใต้ : จังหวัดชุมพร

⇒ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน

1. โรงเรียนนิรมลชุมพร

รายงานการวิจัย เรื่อง ศักยภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในประเทศไทย

Potential Organizing of Early Childhood Education in Thailand

โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริมา ภิญญอนันตพงษ์

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาศักยภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในประเทศไทยในด้าน 1) ศักยภาพด้านการจัดการและการบริหารการจัดการศึกษาปฐมวัย ในประเทศไทย 2) ศักยภาพด้านการบริการที่จัดให้แก่เด็กเรียนในโรงเรียน ในประเทศไทย 3) ศักยภาพด้านคุณภาพของเด็กปฐมวัย ในประเทศไทย กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหาร ครู และนักเรียน จากโรงเรียนที่เปิดสอนถึงขั้นอนุบาลในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เทศบาล และในสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร จำนวนทั้งสิ้น 2,200 คน จากทุกภูมิภาคของประเทศไทย เครื่องมือเป็นแบบสอบถาม จำนวน 3 ชุด สำหรับสอบถามผู้บริหาร ครูผู้สอน และครูผู้สังเกตคุณลักษณะของนักเรียนระดับปฐมวัย ในเรื่องศักยภาพของการจัดการและการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย คุณภาพของการบริการที่จัดให้แก่ผู้เรียนในโรงเรียน คุณภาพของเด็กปฐมวัย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ t - test และ F - test ผลการวิจัยพบว่า

ส่วนที่ 1 ศักยภาพการจัดการศึกษาและบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย

ระดับศักยภาพด้านการจัดการและการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยจำแนกเป็นรายด้าน โดยภาพรวมแล้วโรงเรียนมีศักยภาพอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับดังนี้ ศักยภาพด้านปรัชญาและเป้าหมายการจัดการศึกษาปฐมวัย ($\bar{x} = 4.4032$) ด้านบุคลากรที่ครูปฐมวัยมีคุณภาพ ($\bar{x} = 4.1186$) ด้านการจัดอาคารสถานที่ ($\bar{x} = 4.0871$) สำหรับที่โรงเรียนมีศักยภาพการบริหารจัดการในระดับปานกลาง คือ ด้านบุคลากรผู้บริหารโรงเรียน ($\bar{x} = 3.9690$) ด้านการบริหารจัดการ ($\bar{x} = 3.9071$) ส่วนที่โรงเรียนมีศักยภาพการบริหารจัดการในระดับน้อย คือ ด้านงบประมาณ ($\bar{x} = 2.8810$) เมื่อเปรียบเทียบศักยภาพด้านการจัดการและการบริหารจัดการ โดยภาพรวม จำแนกตามการผ่านการอบรมความรู้การศึกษาปฐมวัย พบว่าทุกด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 จำแนกตามตำแหน่งของผู้บริหาร พบว่า ด้านบุคลากรที่เป็นผู้บริหารโรงเรียน และด้านงบประมาณ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 จำแนกตามประสบการณ์การบริหารโรงเรียนอนุบาล พบว่า ด้านปรัชญาและเป้าหมายของการจัดการศึกษาปฐมวัย และด้านบุคลากรที่เป็นผู้บริหารโรงเรียน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 จำแนกตามระดับอายุ พบว่า ด้านปรัชญาและเป้าหมายการจัดการศึกษาปฐมวัย ด้านบุคลากรที่เป็นผู้บริหารโรงเรียนและที่เป็นครูปฐมวัย และด้านงบประมาณ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 และ .05 จำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่า ด้านการจัดอาคารสถานที่และด้านการบริหารจัดการ ด้านปรัชญาและเป้าหมายของการจัดการศึกษาปฐมวัย มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 และ .05 จำแนกตามการเปิด

สอนระดับชั้นอนุบาล พบว่า เกือบทุกด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 และ .05 ยกเว้นด้านงบประมาณไม่พบความแตกต่าง

ส่วนที่ 2 ศักยภาพด้านการบริการที่จัดให้แก่นักเรียนในโรงเรียน ในประเทศไทย

ระดับศักยภาพด้านคุณภาพการบริการที่จัดให้แก่ผู้เรียนในโรงเรียน เป็นรายด้าน

โดยภาพรวมแล้วโรงเรียนมีศักยภาพด้านคุณภาพการบริการที่จัดให้แก่ผู้เรียนในโรงเรียน อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับได้ดังนี้ การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก ($\bar{X} = 4.0452$) แนวการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ (การสอน) ($\bar{X} = 4.043$) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ($\bar{X} = 4.0293$) และการบริการให้กับนักเรียน ($\bar{X} = 4.0250$) ส่วนโรงเรียนมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลางคือ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ($\bar{X} = 3.6509$) และการนิเทศ ($\bar{X} = 3.6418$) และด้านความรู้ของครู ($\bar{X} = 7.6587$) เมื่อเปรียบเทียบศักยภาพด้านคุณภาพของการบริการที่จัดให้แก่ผู้เรียน จำแนกตามภูมิภาค สังเกตของโรงเรียน และประสบการณ์การทำงาน (การสอน) พบว่า ทุกด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 และ .05 และเมื่อจำแนกตามอายุ ภูมิการศึกษา และสาขาที่จบ พบว่า มีเพียงด้านความรู้ของครู มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 และเมื่อจำแนกตามการสอนในระดับชั้นอนุบาล การผ่านการอบรมเรื่องความรู้เกี่ยวกับการศึกษาปฐมวัย และการศึกษาดูงาน พบว่า มีเพียงด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ความรู้ของครู การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และด้านการบริการให้กับนักเรียน ไม่พบความแตกต่าง

ส่วนที่ 3 ศักยภาพด้านคุณภาพของเด็กปฐมวัย

ระดับศักยภาพด้านคุณภาพของเด็กปฐมวัย โดยภาพรวมแล้วโรงเรียนมีศักยภาพ

ด้านคุณภาพของเด็กปฐมวัยที่มีคุณภาพอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับได้ดังนี้ เด็กปฐมวัยร่าเริง ยิ้มแย้ม มีความสุขแสดงอารมณ์เหมาะสมกับสถานการณ์ ($\bar{X} = 4.3258$) มีน้ำหนัก ส่วนสูงเหมาะสมเป็นไปตามเกณฑ์ ($\bar{X} = 4.2835$) ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับสภาพและวัย ($\bar{X} = 4.2437$) การใช้กล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็กได้คล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน ($\bar{X} = 4.2015$) ทำงานอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ($\bar{X} = 4.2008$) ใช้ภาษาได้ตอบ สนทนา ได้เหมาะสมกับวัย ($\bar{X} = 4.0794$) และมีวินัยในตนเองและมีความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 4.0119$) ส่วนโรงเรียนที่มีศักยภาพด้านคุณภาพของเด็กปฐมวัยในระดับปานกลาง คือ การมีจิตนาการและความคิดสร้างสรรค์ ($\bar{X} = 3.9529$) รักธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 3.9446$) และสามารถคิดแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย ($\bar{X} = 3.8989$) เมื่อจำแนกตามภูมิภาค สังเกตของโรงเรียน ระดับชั้น พบว่า ทุกด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .00 และเมื่อจำแนกตามเพศ มีเพียงคุณลักษณะ คือ การช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับสภาพและวัย การทำงานอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข การมีวินัยในตนเองและมีความรับผิดชอบ และความสามารถคิดแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .00 และ .05

RESEARCH REPORT

POTENTIAL ORGANIZATION OF EARLY CHILDHOOD EDUCATION IN THAILAND

By Associate Professor Dr. Sirima Pinyoanantapong

Faculty of Education Srinakharinwirot University

.....

This research is to study the potential of the early childhood management in Thailand. The research is divided into three parts.

1. Potential in management and administration of the early childhood education in Thailand.
2. Potential in providing of services for students and schools in Thailand.
3. Potential in quality of early childhood in Thailand.

The research trial is targeted the example of groups of administrators, teachers and students from pre-school level from the following organizations: The Bureau of University Commission, The Bureau of National Primary School Commission, The Private Education Commission and the Bureau of Education for Bangkok metropolitan area. Altogether 2,200 people from all parts of Thailand were involved in the research.

Three different sets of questionnaires were sent out. One for the administrators, one for the teachers and one for the teachers who observe the children at pre-school level. The contents of the questionnaires included the potential of management and administration of early childhood education in Thailand; quality of services provided for students at the school; and the quality of early childhood statistics to analyze the information provided from the T. Test and the F. Test.

The research results found:

PART 1: Potential in management and administration of the early childhood education in Thailand.

The potential level in management and administration of early childhood is divided into six departments. The overall picture of the school has a high potential level from high to low as follows: The potential level in the philosophy and the management target in early childhood education is $x=4.4032$.

1. The potential level in human resource quality of early childhood education is $x=4.1186$.
2. The potential level in building and facility is $x=4.0871$.
3. The potential level in human resource for school administrators is $x=3.9690$.
4. The potential level in the management administration is $x=3.9071$.
5. The potential level in budget is $x=2.8810$.

Numbers 1 to 3 are in high level. Numbers 4 to 5 are in medium level. Number 6 is in low level.

When compared, the potential level of management and administration overall, shows a different level in all departments based on teaching and training in early childhood education. The significant level of differences is 0.5, compared with positions of the administrators which found that the human resource of the administrators and the budget administrators have the differences of 0.5.

Comparison of the experience of pre-school administration, found that the philosophy, the aims of early childhood education and human resource administrators have the differences of .01.

Comparison of the age level found that the philosophy and the aims of early childhood education, human resource administrators, pre-school teachers and budget have the differences of .01 and .05 subsequently.

Comparisons of qualifications found that the building and facility and administration management, philosophy, and the aims of early childhood management, have the differences of .01 and .05 subsequently.

Comparisons of teaching at preschool level found almost every department has differences at .01 and .05 except the budget department, which was found to be no different.

PART 2 : Potential in providing services for students at schools in Thailand.

The potential level in service quality that schools provide for students are in high level. The percentages from high, medium and low are as follows:

1. Providing a useful learning environment for students ($x=4.452$)
2. Guidelines for teaching and learning experience ($x=4.043$).
3. Parents co-operation ($x=4.0293$).
4. Student services ($x=4.0250$).

For the schools that have a potential level in medium, the results are as follows:

1. Development activities for students ($x=3.6509$).
2. Advisory ($x=3.6418$).
3. Teachers education ($x=7.6587$)

When compared, the potential of service quality that provides for students is divided into regional areas. School affiliation, and work experiences (teaching), found every department has the statistic differences at .01 and .05. When divided into ages, qualification and major of studies, results found that the teaching qualification has the differences in statistic at .01. When comparing the level of pre-school teaching, early childhood education training and education seminars, it was found that student development activity, teachers education, parent co-operation, and student services have no differences.

PART 3 : The potential in early childhood quality.

In the potential quality level of early childhood, the overall picture shows that schools have a high quality level in early childhood as follows:

1. Early childhood behavior showing their emotion appropriate with the situation ($x=4.3258$).
2. Appropriate weight and height for their ages ($x=4.2835$).
3. Appropriate condition and age for their independence. ($x=4.2437$)
4. The agility of their muscles ($x=4.2015$).
5. Association with others in harmony ($x=4.2008$)
6. Appropriate use of their language and conversation according to their age ($x=4.0794$)
7. Self discipline and responsibility ($x=4.0119$)

For the schools that have the potential in early childhood in medium level, the results are as follows:

1. Imagination and creative thinking ($x=3.9529$).
2. Interest in nature and environment ($x=3.9446$).
3. Critical thinking and problem solving ability appropriate with their age ($x=3.8989$).

When divided into regions and every level of school affiliations, it was found that the difference in statistic level was at .00 in every department.

When divided into sexes, results found that the appropriate condition and age for their independent association with others was in harmony, and that self-discipline and responsibility, and critical thinking and problem solving ability were appropriate with the age of the students. The difference in statistic level is at .00 and .05.